

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
BİLİM DALI

HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN
YETİŞKİNLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLARIN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neşe ÇANKAYA

KOCAELİ 2019

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
BİLİM DALI

HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN
YETİŞKİNLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLARIN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neşe ÇANKAYA

DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Tuğba KONAKLI

KOCAELİ 2019

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
BİLİM DALI

HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN
YETİŞKİNLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLARIN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Neşe ÇANKAYA

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 19.06.2019/17

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Soner POLAT.....

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tuğba KONAKLI.....

Jüri Üyesi: Doc. Dr. Ferda BEYTEKİN.....

KOCAELİ 2019

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Tezimize ilgili konularda yardımını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Yıldız ÖZTAN ULUSOY hocama, ders dönemi boyunca bize kattığı önemli bilgiler için ve yol göstericiliği için Dr. Öğr. Üyesi Evren şUMUER hocama, değerli jüri başkanı Prof. Dr. Soner POLAT hocama ve değerli jüri üyesi Doc. Dr. Ferda BEYTEKİN hocama teşekkür ediyorum.

Çalışma süresi boyunca, çalışmaya önemli katkıları, değerlendirmeleri, birçok konuda yol göstericiliği, değerli desteği ve ilgisi için sayın danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tuğba KONAKLI' ya sonsuz saygılarımı sunuyorum ve teşekkür ediyorum.

Hayatım boyunca her konuda beni destekleyen, her zaman yanımda olup sevgisini ve desteğini hissettiren, beni sevgiyle büyüten canım babam Reşat GÜNGÖRMÜş' e ve canım annem Fatma GÜNGÖRMÜş' e, her zaman arkamda duran değerli kardeşlerim Yahya ve Necdet GÜNGÖRMÜş' e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmanın her aşamasında sevgi, sabır ve ilgi ile yanımda olan ve her türlü desteği esirgemeyen değerli eşim Çağlar ÇANKAYA' ya sonsuz teşekkür ediyorum ve hayatımda olduğu için şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	V
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	IX
TABLOLAR LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.PROBLEM DURUMU	4
1.1. PROBLEM DURUMU:	4
1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI:	6
1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ:.....	7
1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI:	9
1.5.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI:	9
1.6.TANIMLAR:	9
İKİNCİ BÖLÜM	11
2. ALAN YAZIN TARAMA	11
2.1.HAYAT BOYU ÖĞRENME VE HAYAT BOYU EĞİTİM	11
2.1.1.Hayat Boyu Öğrenme Kavramı	11
2.1.2.Hayat Boyu Öğrenmenin Tarihsel Gelişimi	17
2.1.3.Hayat Boyu Öğrenmenin Amacı Ve Önemi	19
2.2.HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	21
2.2.1.Halk Eğitim Merkezleri	24
2.2.2.Halk Eğitim Merkezlerinin Tarihçesi	27
2.2.3.Halk Eğitim Merkezlerinin Faaliyetleri	27
2.2.4.Halk Eğitim Merkezlerinin Hedef Kitlesi	31
2.2.5.Halk Eğitim Merkezlerinin Karşılaştığı Sorunlar	32
2.3. HALK EĞİTİMİ	33
2.3.1. Halk Eğitiminin Tanımı, Amaç Ve İlkeleri	34
2.3.2. Halk Eğitimi Gerektiren Nedenler	35
2.3.3.Türkiye’ de Halk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	38
2.3.4. Halk Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	40

2.4.YETİŞKİN	41
2.4.1.Yetişkin Tanımı ve Yetişkinlerin Özellikleri	41
2.4.2.Yetişkin Öğrenmesi.....	42
2.4.3.Yetişkin Eğitimi	43
2.4.4.Yetişkin Eğitiminin Amaç Ve Görevleri	45
2.5.MOTİVASYON	48
2.5.1.Motivasyon Kaynakları	52
2.5.2. Motivasyon Kuramları	58
2.5.3.Yetişkin Eğitiminde Motivasyon ve Önemi	64
2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	67
2.6.1. Yurtiçinde Yapılan İlgili Araştırmalar.....	67
2.6.2.Yurtdışında Yapılan İlgili Araştırmalar.....	78
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	80
3. YÖNTEM.....	80
3.1.ARAŞTIRMA MODELİ	80
3.2. ÇALIŞMA GRUBU	81
3.3.VERİLERİN TOPLANMASI	86
3.4. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK.....	87
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	88
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	90
4. BULGULAR.....	90
4.1.KURSIYERLERİN HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDEKİ EĞİTİMLERİ TERCİH ETME NEDENLERİ	90
4.2.HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE ALINAN EĞİTİMLER SÜRECİNDE KURSIYERLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLAR.....	92
4.3.KURSIYERLERİN MOTİVASYONLARININ DEVAMLILIĞINI SAĞLAMAYA VE ARTTIRMAYA YÖNELİK ÖNERİLER.....	106
4.4.KURSIYERLERİ EĞİTİM ALMAYA MOTİVE EDEN ETMENLER	113
4.5.KURSIYERLERİN EĞİTİM SÜRECİNE DEVAMLILIKLARINI SAĞLAYAN ETMENLER	117
4.6.KURSIYERLERİN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ YAŞANTILARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	123
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	128
SONUÇLAR	128
ÖNERİLER	138
Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	138
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	140
KAYNAKÇA.....	141

EKLER	158
EK-1: ARAŞTIRMA İZİNİ.....	158
EK-2: ARAŞTIRMA İZİNİ.....	159
EK-3: ARAŞTIRMA İZİNİ.....	160
EK-4: ARAŞTIRMA İZİNİ.....	161
EK-5 : HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN YETİŞKİNLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLAR- YÖNETİCİ VE EĞİTİMCİ GÖRÜŞME FORMU	162
EK-6 : HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN YETİŞKİNLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLAR- KURSİYER GÖRÜŞME FORMU	163

ÖZET

HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN YETİŞKİNLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLARIN İNCELENMESİ

Yetişkin eğitimi, yaşam boyu eğitim ve öğrenim sisteminin içerisinde yer alır ve yaşam boyu eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Yetişkin eğitimi bireyin kendisiyle, toplumla, çevresiyle uyum içinde yaşayabilmesine ve bireylerin kişilik kazanmasına yardımcı olur. Yetişkin eğitiminde kişilere verilen eğitimin, bireylerin hayatlarını olumlu yönde geliştiren, bireyleri öğrendikleri bilgileri uygulamaya teşvik eden ve bireylere nedeni, niçini öğreten nitelikte olması gerekmektedir. Öğrenme sürecinin aksamaması yani aktif olarak devam etmesi, hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi ile sağlanabilir.

Yetişkin öğrenciler öğrendikleri bilgiyi niçin öğrendiklerini, öğrendiklerinin kendi değerlerine uygun olduğunu bilirlerse, öğrenmeye motive olur. Yetişkin eğitiminde içsel motivasyon eğitimdeki temel prensiplerden biridir. Öğrenirken motivasyonları yüksek olan yetişkinler, öğrendikleri bilgileri günlük yaşantılarıyla daha çok kullanırlar. Öğrenmenin gerçekleşmesi için motivasyon şarttır yani motivasyon olmayan bir yerde öğrenmenin gerçekleşmesinden söz edilemez. Bireyler öğrenmeyi istediklerinde ve öğrendikleri bilginin işlerine yarayacağını düşündüklerinde daha kolay öğrenirler. Yetişkin eğitiminde önemli olan, öğreticinin yetişkini öğrenmeye yönelten güduları iyi bilmesidir. Bu durum, öğrenmeyi kolaylaştırır ve verimi artırır.

Bu çalışmada, Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyon unsurlarının belirlenmesi ve yetişkinlerin motivasyonlarının artırılması için neler yapılabileceğinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Kocaeli ilinin 12 ilçesindeki Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan 46 kursiyer, bu Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim veren 15 eğitimci ve bu Halk Eğitim Merkezlerinde yöneticilik yapan 12 yönetici (müdür ya da müdür yardımcısı)

oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla görüşme tekniğinden yararlanılarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılırken önce elde edilen veriler incelenmiş ve kodlanmıştır. Oluşturulan bu kodlar kendi içerisinde ilişkilendirilerek ve isim verilerek kategoriler oluşturulmuştur. Araştırmada yetişkinleri motive eden unsurlar olumlu unsurlar ve olumsuz unsurlar olarak 2 temada toplanmıştır.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde yetişkinlerin motivasyonlarını etkileyen olumlu unsurlar olarak; öğretmen faktörü, ulaşım, iş birliği, kişisel gelişim, kursta esneklik, maddiyat, kurs sayısı ve çeşidi, idare ve denetim, ödül, sosyal ortam, Halk Eğitim Merkezlerinin tanıtımı kategorilerine ulaşılmıştır. Yetişkinlerin motivasyonlarını etkileyen olumsuz unsurlar olarak ise; bireysel nedenler, kursta esneklik gösterilmemesi, ailevi sebepler, çevre baskısı, ulaşım, öğretmen rolü, sosyal ortam, fiziki şartlar, maddiyat ve kursta aradığını bulamama kategorilerine ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yetişkin, Yetişkin eğitimi, Motivasyon, Halk Eğitimi

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF MOTIVATIONAL ELEMENTS OF ADULTS STUDYING IN PUBLIC EDUCATION CENTERS

Adult education is an element of lifelong education and learning system and is an inseparable part of lifelong education. Adult education helps the individual to live in harmony with himself, the society and the environment, and helps individuals to gain personality. In adult education, education given to individuals should be of a quality that improves the lives of individuals in a positive way, encourages individuals to apply the information they've learned and teaches them to question the facts of life. It is necessary to develop and enrich lifelong learning in order for the learning process to continue actively.

Adult learners are motivated to learn if they know why they're learning the information and what they learn is appropriate to their own values. Namely, intrinsic motivation in adult education is one of the basic principles of education. Adults with high motivation when learning, use the information they learn more in their daily lives. Motivation is essential for the realization of learning; that is to say, learning can't happen without motivation. Individuals learn more easily when they really want to learn and think that the information they learn will help them. What is important in adult education is that the teacher is well aware of the motives that lead adults to learn. This facilitates learning and improves efficiency.

In this study, it was aimed to determine the motivational elements of adults who are educated in Public Education Centers and to determine what can be done to increase their motivation. Maximum Variation Sampling method which is one of the purposeful sampling methods was used in the research. The study group consisted of 46 learners who studied in Public Education Centers in 12 districts of Kocaeli province, 15 trainers in these Public Training Centers and 12 managers (director or deputy director) who served in these Public Education Centers. In the research, interview technique was used to collect data and semi-structured interview form was

used. The data were analyzed by using the content analysis method and the data were analyzed and coded during the content analysis. Those generated codes were associated within themselves and named categories were created. In this study, the factors that motivate adults were collected in 2 themes as positive and negative elements.

When the findings of the study were examined, as positive elements affecting the motivation of adults; teacher factor, transportation, cooperation, personal development, flexibility in course, economic conditions, number and variety of courses, administration and audit, rewards, social environment and promotion of public education centers categories were found. On the other hand, as the negative factors affecting the motivation of adults; individual reasons, lack of flexibility in the course, familial reasons, social pressure, transportation, teacher role, social environment, physical conditions, economic conditions and lack of finding what they are looking for in the course were identified.

Keywords: Adult, Adult Education, Motivation, Public Education

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

HEM: Halk Eğitim Merkezi

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

OECD: Ekonomik İş Birliği Ve Kalkınma Örgütü

TUİK: Türkiye İstatistik Kurumu

HBÖ: Hayat Boyu Öğrenme

HBÖGM: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Görüşmeye katılan kursiyerlerin demografik özellikleri

Tablo 2: Görüşmeye katılan Halk Eğitim Merkezi yöneticilerinin demografik özellikleri

Tablo 3: Görüşmeye katılan Halk Eğitim Merkezi eğitimcilerinin demografik özellikleri

Tablo 4: Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezlerindeki eğitimleri tercih etme nedenleri

Tablo 5: Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlar

Tablo 6: Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumsuz unsurlar

Tablo 7: Kursiyerlerin motivasyonunun devamlılığını sağlamaya ve arttırmaya yönelik öneriler

Tablo 8. Yetişkinleri eğitim almaya motive eden etmenler

Tablo 9: Yetişkinlerin eğitim sürecine devamlılıklarını sağlayan etmenler

Tablo 10. Yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Motivasyon Kuramları

Şekil 2: Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurlar

Şekil 3: Kursiyerlerin eğitim sürecinde motivasyonunun devamlılığını ve artmasını sağlayan unsurlar

Şekil 4: Yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri

GİRİŞ

Eğitim bir öğretme ve öğrenme sürecidir. Eğitim sürecinde öğreten, öğrenen, öğrenilen olmak üzere üç temel ge vardır. Bunun yanında, eğitim ortamı, araç-gereçler, programlar, yöntemler, örgüt ve yönetim gibi ögeler de vardır ve eğitim, bu ögelerin hepsinin etkileşimi sonucu doğar (Okçabol, 2006: 11-14). Eğitim, kişinin kendi isteğiyle ve kendi yaşıntısıyla davranışlarında değişiklik oluşturulması sürecidir (Ertürk, 2013: 160). Yetişkinler mesleki tatmin, iş hayatlarında başarı, kişisel gelişim gibi ihtiyaçlarını gidermek ve kendilerini gerçekleştirebilmek için eğitime ihtiyaç duymaktadır. Fakat yetişkinler bunlar için gerekli zaman ve isteklerini karşılayan materyal bulmakta zorlanmaktadır (Gökkaya, 2014: 72-73).

Örgün eğitim dışındaki bireylerin sahip olduğu bilgi ve becerilerin yenilenmesi ve geliştirilmesi için yetişkin eğitimi gereklidir. Yetişkin eğitimi ile yetişkinlerin yeteneklerinin geliştirilmesi, bilgilerinin arttırılması, mesleki yeterliklerinin arttırılması ve yetişkinlerin kendilerini gerçekleştirmelerine olanak sağlanır. Yetişkin eğitimi planlı, sistemli ve düzenli eğitim süreçleridir (Yazar, 2012: 21-30). Yetişkinlere göre eğitim, hayatta karşılarına çıkabilecek problemlerinin üstesinden gelebilmek için yeteneklerini geliştirebilecekleri bir süreçtir. Yetişkinlere kazandırılmak istenen yeni bilgiler, beceriler, değerler ve tutumlar gerçek yaşam durumlarına uygun halde sunulduğu zaman yetişkin öğrenmesi gerçekleşir (Knowles, 1996: 288). Yetişkin eğitiminde uygulanan etkinliklerin planlı, programlı ve en önemlisi de sürekli olması gerekmektedir. Yani hem yetişkin eğitimcisinin hem de eğitim alan yetişkinlerin, eğitim almaya istekli ve bilinçli olmaları gerekmektedir (Duman, 2007: 301).

ğrenme; ğrencinin yaşamı boyunca eski öğrendiklerinden, motivasyonundan, duyuşsal ve fiziksel özelliklerinden; öğreticinin özelliğinden, kullanılan yöntem ve stratejilerden, öğrenme ortamından etkilenmektedir. Yetişkinler için de tüm bunlar geçerli olsa da yetişkinlerin öğrenmesi çocuklarınkinden farklıdır. Yetişkinler kendilerini yönetebilirler, yetişkinlerin yaşanmışlıkları daha fazladır, yetişkinler gerçek yaşam problemlerini ozmek ve öğrendiklerini gerçek hayatta uygulamak ister

(Alper, 2004: 2-7). Yetişkin eğitiminde en önemli nokta; eğitim etkinliklerinin planlı, programlı ve sürekli hale getirilmesidir. Yani hem öğrencilerin hem de bu etkinliklere katılan kişilerin istekli ve bilinçli olmaları gerekmektedir (Duman, 2000: 301).

Yetişkin eğitiminin gerçekleştiği yerlerden biri de Türkiye’de Halk Eğitim Merkezleridir. Halk Merkezlerinin açılmasına neden olan “halk eğitimi” kavramı ile ilgili birçok tanım vardır. Halk eğitimi, toplumun ve bireylerin gereksinimlerini karşılamak için, bireylerin isteklerine göre belirlenmiş belirli programlar halinde verilen eğitimidir. Halk Eğitim Merkezleri, Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlıdır. Halk Eğitim Merkezleri yetişkinlere bir iş ve meslek becerisi kazandırmak, gençleri okul haricindeki toplum ve iş hayatındaki yeni rollere hazırlamakla görevlidir. Ayrıca örgün eğitimini tamamlayamamış kişilerin eğitim seviyesini yükseltmek, bir taraftan da zaman içinde değişen toplumsal, sosyokültürel ve ekonomik şartların etkisi ile yetişkin nüfusun sürekli olarak artan eğitim gereksinimlerini gidermek Halk Eğitim Merkezlerinin görevleri arasındadır (Selçuk, 2017: 10-16).

Yetişkin bireylerin öğrenmesi öğrenci özelliklerine ve öğreticinin desteğine, kullanılan yönteme, materyalin sunulmasına, bilgilerin tekrarlanmasına, bilginin öğrenildiği iklime ve alana göre şekillenmektedir. Bu kadar farklı özelliklerle karşı karşıya kalan yetişkinin eğitiminde en önemli olan faktör motivasyondur (Alper, 2004: 2-7). Yetişkinlerin fiziksel, toplumsal ve psikolojik gelişim özellikleri çocuklardan farklıdır ve bu durum yetişkinlerin öğrenme motivasyonlarının da farklı olmasına yol açmıştır. Yetişkin eğitiminde öğrenme güdüsü önemli rol oynamaktadır. Güdüler kişiyi harekete geçiren iç etkenlerdir. Yetişkin eğitiminde önemli olan öğreticinin yetişkini öğrenmeye yönelten güdülerini iyi bilmesidir. Bu durum, öğrenmeyi kolaylaştırır ve verimi artırır (Geray, 2002: 350). Yetişkin eğitiminde eğitimin zorunlu olmaması yani bireylerin kendi istekleri doğrultusunda öğrenmeyi istemeleri ve bireylerin içsel motivasyona sahip olmaları önemlidir. Yetişkin eğitimi sistemi bilimsel buluşlardan ve yeniliklerden yararlanmalı yani her zaman çağdaş kalabilmelidir (Miser, 2002: 35).

Yetişkin eğitiminde motivasyonun 6nemi b6y6kt6r. unk6 motivasyon, 6đrenmeyi geliştirir, y6r6t6r ve yine motivasyon aslında 6đrenmenin bir sonucudur. Yetişkin eğitiminde yetişkinler motive olurlarsa 6đrenmeye olan merak ve istekleri artar. Yetişkinlerle iletişim kurmak kolaylaşır, eğitim d6zenli bir halde y6r6r ve b6ylece 6đrenme artar (Alper, 2004: 2-7). Bu bağlamda Halk Eğitim Merkezlerinin yetişkin eğitimindeki rol6n6 g6z 6n6nde bulundurduğumuzda kursiyerlerin motivasyonu, birincil etmenlerden sayılabilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.PROBLEM DURUMU

1.1. PROBLEM DURUMU:

Öğrenme, öğrencinin yaşantısı boyunca öğrendiklerinden, içsel motivasyonundan, öğreticinin pozitif desteğinden, materyalin en iyi şekilde sunumundan, kavramların tekrarlanmasından, görevlerin ve materyalin anlamlılığından, öğrencinin aktif katılımından ve sınıf ikliminden yani öğretici tarafından oluşturulan fiziksel ve duygusal ortamdaki etkilenmektedir (Altun ve Yazıcı, 2010: 540-542). Yetişkinler için öğrenme, çocuklardakinden farklıdır. Çünkü yetişkinleri öğrenirken çocuklardan ayıran önemli özellikleri vardır. Yetişkinler kendilerini iyi tanır, özelliklerinin farkındadır ve kendilerini yönetebilir. Yetişkinlerin, yaşam süreleri boyunca yaşadıklarından kazandıkları deneyimleri vardır. Bu yüzden yetişkinler eğitim alırken gerçek yaşam problemleri ile karşılaşmak ve öğrendiklerini hemen uygulamak ister. Yetişkinler için eğitim programları düzenlenirken yetişkinlerin bu özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir (Tezcan, 2012: 5-6). Yaşam boyu öğrenme ile yakından ilgili bir sürü faktör vardır. Motivasyon da bu faktörlerden en önemli olanlarından biridir (Günüç vd 2012: 311-314).

Motivasyonun, başarı ile ilişkisini inceleyen birçok bilim insanı (Keller vd) çeşitli teoriler geliştirmişler ve teorilerinde motivasyonun öğrenmede önemli bir etkisinin olduğunu ortaya koymuştur (Dede ve Yayman, 2008: 21). Fakat motivasyonun öğrenme ve davranış üzerindeki etkisinin bu denli önemli olduğu bilinmesine rağmen motivasyonun öğretimin tasarlanmasında nasıl kullanılacağı pek bilinmemektedir. Bu da motivasyonun yeterince dikkate alınmamasına veya yeterince önemsenmemesine yol açmaktadır. Yani motivasyona öğretim ortamında gereken

önemin verilmemesi, öğretimin istenilen düzeyde olmamasının önemli bir nedenidir (Sarıçiftçi, 2014: 10-13).

Motivasyonun, başarı ile ilişkisini inceleyen birçok bilim insanı, çeşitli teoriler geliştirmiştir. Motivasyonla ilgili Keller, Wlodkowski, Herzberg, Maslow, Mayo, McClelland, McGregor, Likert, Luthans ve Vroom'ın teorileri, öğrencilerin öğrenmelerinde, motivasyonun önemli bir etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Motivasyon süreci, bireylerin ihtiyaçlarını belirlemeleri ile başlar. Bireyin eksikliğini hissettiği ihtiyacı, sosyal ve ya psikolojik olabilir. Bununla ilgili çalışmalar yapan Maslow iki varsayıma ulaşmıştır. İlki motivasyonun kişisel olduğudur yani herkesi motive eden unsurlar aynı olmayabilir. İkincisi ise motivasyon sadece insanların davranışlarında gözlemlenebilir. Yani ihtiyaç, davranışı belirleyen önemli bir faktördür (Sucuoğlu, 2003: 25-26). Motivasyon, öğrencilerin yaratıcılıkları, öğrenme stilleri, akademik başarıları üzerinde önemli ve etkili bir faktör olarak kabul edilmektedir (Kuyper, van der Werf ve Lubbers, 2000: 181-205). Motivasyonu etkileyen unsurlar olarak ise algılama yeteneği, çaba gösterme, gerçek hedeflere yönelme, göreve odaklanma, öz-yeterlik ve kendini-denetleme gibi becerilerin üzerinde durulmuştur (Garcia, 1995: 319-328). Motivasyon, öğrenmenin temel kavramlarından birisidir ve bu nedenle öğretim ortamlarında motivasyonun kesinlikle ihmal edilmemesi gerekmektedir (Ryan ve Deci, 2000: 54-67). Motivasyonun, öğrenme ve davranış üzerinde bu kadar etkili olması kabul edilmesine rağmen genellikle bir öğretim tasarlanırken nasıl kullanılacağı ve ne anlama geldiği pek bilinmemektedir. Bu durum ise bir öğretim tasarımı yapılırken motivasyonun yeterince dikkate alınmamasına veya öğretim tasarımında motivasyona gereken önemin verilmemesine neden olmaktadır. Yani bir öğretim programının etkililiği, öğrenci motivasyonuna bağlı olup; öğrenci motivasyonu düşükse düşük, öğrenci motivasyonu yüksekse yüksektir. Öğretim ortamlarında motivasyon boyutunun ihmal edilmesi öğretimin başarısız veya istenilen düzeyde olmamasının önemli nedenlerinden biridir (Spitzer, 1996: 45-49).

Ülkemizde yaşam boyu öğrenme kapsamında yetişkin eğitimi veren birçok kurum vardır: Dernekler, sendikalar, vakıflar, gönüllü kuruluşlar, üniversiteler bunlardan bazılarıdır (Ural, 1999: 519). Yetişkin eğitimi ile ilgili sadece devletin değil

kurumlarında bazı sorumlulukları vardır. Yetişkinlerin yaşam boyu öğrenmeyle ilgili beklentilerini karşılama, yetişkinlere öğrenme aşamasında sorumluluklar verme, yetişkinlerin motivasyonlarını sağlama ve yetişkinlere öğrenmeyi öğretme gibi sorumlulukları vardır (Parkinson, 1999: 15-20).

Ülkemizde yetişkin eğitimi veren kurumların başında Halk Eğitim Merkezleri yer almaktadır. Halk Eğitim Merkezleri 2019 yılında toplam 198.212 kurs açmış ve bu kurslar sayesinde toplamda 3.823.079 kursiyer eğitime katılmıştır (MEB, 2019). Fakat yetişkin eğitiminde bu kadar büyük rolü olan Halk Eğitim Merkezleri, zaman zaman bazı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlardan biri de eğitim alan yetişkinlerin motivasyon eksikliğidir (Okçabol, 2006: 183-190). Yetişkin eğitiminde motivasyonun önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu yüzden yetişkin eğitimi veren kişilerin yetişkini tanıması önemlidir. Yani eğitici yetişkinin özelliklerini, yetişkinin motivasyonuna etki eden unsurları ve yetişkin için hangi motivasyon kaynağının önemli olduğunu iyi bilmeli ve vereceği eğitimi düzenlerken tüm bunlara önem vermelidir. Eğitim veren kişi eğitimin her aşamasını yetişkinlerin özelliklerine göre şekillendirmelidir. Çünkü yetişkin bireylerin motivasyonunun sağlanamadığı durumlarda öğrenmenin gerçekleşmesinden bahsetmek çok güçtür. Yetişkin eğitimine olan katılımın artırılması, eğitimi yarıda bırakmaların önüne geçilmesi için eğitimin her aşamasında yetişkinlerin motivasyonlarının sağlanması ve motivasyonun korunması gerekmektedir. Halk Eğitim Merkezlerinin, yetişkin eğitiminde öğrenmenin gerçekleşmesi için büyük öneme sahip olan motivasyona daha çok önem vermesi ve eğitim sürecini düzenlerken yetişkinlerin motivasyonlarını etkileyen unsurlara dikkat etmesi gerekmektedir. Bu sebeple de araştırmada Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurlar araştırılmıştır.

1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI:

Halk Eğitim Merkezleri, örgün eğitim dışındaki öğrenme faaliyetlerin yapıldığı yaygın eğitim kurumlarının başında gelmektedir. Hayat boyu öğrenmenin sadece okul kapsamında değil, yaşamın tüm alanında, zaman ve mekan fark etmeden sürdürülmesi

gerekmektedir (Günüç, Odabaşı ve Kuzu, 2012: 310). Bu sebeple her yaş grubu ve her mesleğe hitap eden Halk Eğitim Merkezlerindeki kursiyerleri, öğrenirken motive eden unsurlar önemlidir.

Bu çalışmada, Halk Eğitim Merkezindeki yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurlarının yönetici, eğitimci ve kursiyer görüşlerine göre belirlenmesi ve motivasyonun sürekliliğini arttıran etmenlerin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Bu amaçla şu alt sorulara cevap aranmıştır:

Halk eğitim merkezi yöneticilerinin ve eğitimcilerin görüşlerine göre,

- 1) Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezlerindeki eğitimleri tercih etme nedenleri nelerdir?
- 2) Halk Eğitim Merkezlerinde alınan eğitimler sürecinde kursiyerlerin motivasyonuna etki eden unsurlar nelerdir?
- 3) Kursiyerlerin motivasyonunun devamlılığını sağlamaya ve arttırmaya yönelik öneriler nelerdir?

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin görüşlerine göre,

- 4) Eğitim almaya motive eden etmenler nelerdir?
- 5) Eğitim sürecine devamlılıklarını sağlayan etmenler nelerdir?
- 6) Eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ:

Yetişkinlerin ilgileri ve ihtiyaçları doğrultusunda aldıkları eğitimde başarılı olabilmeleri için istekli ve güdülenmiş olmaları gerekmektedir (Okur, 1999: 20-23). 13.Milli Eğitim Şurasında yetişkin eğitimi ile ilgili alınan kararlardan bazıları şunlardır: *“Halk Eğitimi Merkezleri sadece kurs verilen bir yer değil aynı zamanda yetişkinlerin bir araya geldiği, çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunduğu, ortak paylaşımlarda bulunulacak, sorunlara beraber çözüm yollarının aranacağı toplum merkezi haline getirilmelidir. Bu konuda yerel yönetimlerle işbirliği içinde olunmalıdır. Halk yaygın eğitim konusunda bilgilendirilmeli ve halkın yaygın eğitime katılması için gereken motivasyon sağlanmalıdır.”* (Şirin, 2008: 26-30).

Yaşam boyu öğrenme ile yakından ilgili bir sürü faktör vardır. Motivasyon da bu faktörlerden en önemli olanlarından biridir (Günüç vd 2012: 311-314). Öğrenen bireyler, hayatları boyunca karşılarına çıkan sorunları aşmak ve öğrenmeye devam edebilmek için motivasyona ihtiyaç duymaktadır (OECD, 2005). Yetişkin eğitiminde eğitimcinin öğrencilerle ilgilenmesi; öğrencilerin duygularını, düşüncelerini rahat bir şekilde ifade edebilmeleri ve rahatça soru sorabilmeleri öğrencilerin motivasyonunu arttıran faktörlerden bazılarıdır (Attepe Özden, 2018: 226-244). Eğitimde geri bildirimler verilmesi, bireylere önemli olduklarını ve ait olduklarını hissettirdikleri için gereklidir. Ayrıca eğitim sırasında verilen geri bildirimler sayesinde kursiyerlerin motivasyonları artar ve bu sayede kursiyerlerin kurslara devamlılığın da artması sağlanmış olur.

Eğitimciler, eğitim sürecinin başında yetişkinlerin kurslara katılma sebepleri hakkında onlarla konuşarak hedeflerini belirlemelerine yardımcı olabilir ve yetişkinlere, belirledikleri hedeflere ulaşmaları için gereken desteği sağlayabilir (Knox, 1987: 30). Yetişkin öğrenenlerin eğitim sürecinde derse ilişkin motivasyonlarını etkileyen en önemli faktörlerden biri yetişkinlerin kendilerine değer verildiğini yani önemli olduklarını hissetmeleridir (Pak vd 2018: 237). Yetişkinlerin özellikleri ve öğrenmesi çocuklarınkinden farklıdır. Yani yetişkin eğitiminde bu farklılıklara dikkat edilmesi gerekmektedir. Eğitimde motivasyonun önemi yadsınamaz bir gerçektir. Yetişkin eğitiminde de motivasyonun önemi bilinmeli ve motivasyona etki eden unsurlar ona göre düzenlenmelidir.

Öğrenmenin gerçekleşmesi için motivasyonun ne kadar önemli olduğuyla ilgili birçok araştırma yapılmıştır (Alper, 2004; Tezcan, 2012; Ulusoy ve Akpınar, 2018). Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonunun sağlanması ve artırılması ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde sınırlı sayıda oldukları görülmüştür. Dolayısıyla bu araştırmada, Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin motivasyonuna etki eden unsurların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda kursiyerlerle birlikte eğitmen ve yöneticilerin görüşleri incelenerek bütüncül bir bakış açısı elde edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırma, yetişkin eğitiminde motivasyonun önemini ve yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurları ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu araştırma sayesinde yetişkin eğitimi veren kurumların

başında gelen Halk Eğitim Merkezlerinin, eğitim sürecinde kursiyerlerin motivasyonlarına daha çok önem vermesinin gerekliliğine dikkat çekmek istenmektedir. Ayrıca araştırmanın, yetişkin eğitiminde motivasyonun yerinin ve öneminin incelenmesi açısından sonraki araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI:

- Bu araştırma, Kocaeli ilinin ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Halk Eğitimi Merkezlerinde 2018-2019 eğitim öğretim yıllarında görev yapmakta olan merkez müdürlerinin ve müdür yardımcılarının, eğitimcilerin ve eğitim alan kursiyerlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.5.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI:

- Katılımcıların görüşme esnasında sorulara nesnel cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6.TANIMLAR:

Yetişkin: Kendi hayatının farkında olan, yaşamıyla ilgili sorumluluklarını bilen ve bu sorumlulukları yerine getirecek şekilde; sosyal rol ve davranışlarda bulunan bireydir (Knowles, 1996: 280).

Yetişkin eğitimi: Zorunlu öğrenim çağının dışına çıkmış ve asıl işi artık okula gitmek olmayan bireylerin, hayatlarının herhangi bir aşamasında ihtiyaç duyacakları öğrenme gereksinimlerini karşılamak için katıldıkları etkinlikleri ve programları kapsar (OECD, 2005).

Halk eğitimi: Yetişkinlerin eğitimi için gereken programlarının; kullanılacak materyallerin, eğitim sürecindeki yollarının, yöntemlerinin geliştirilmesini konu edinen bir eğitim bilimidir (Başaran, 1996: 134).

Motivasyon: Kurslara katılan bireyleri belirli bir amaç için harekete geçiren güçtür.

Eğitimci: Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim verme işini yapan kişilerdir.

Kursiyer: Halk Eğitim Merkezlerine katılıp, burada eğitim alan yetişkinlere denir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZIN TARAMA

2.1.HAYAT BOYU ÖĞRENME VE HAYAT BOYU EĞİTİM

2.1.1.Hayat Boyu Öğrenme Kavramı

Hayat boyu öğrenmenin temeli çok eskiye dayanmaktadır. Öğrenmenin gerçekleşmesi için zaman ve yer sınırlamasının söz konusunun olmadığı, öğrenmenin insan yaşamının her anında ve iletişimin kurulduğu her yerde gerçekleşebileceği Türk kültüründe yüzyıllar öncesinde yer almış ve bu düşünce değer görmüştür (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007: 5). Hayat boyu öğrenme fikri ilk olarak 1920’lerde John Dewey, Eduard Lindeman ve Basil Yeaxle tarafından, öğrenmenin günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğu düşünülerek ortaya atılmıştır. Bu fikir sayesinde eğitimin hayat boyu devam ettiği görüşü ortaya çıkmış, yetişkin eğitimi alanında çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar günümüze kadar gelmiştir (Ayhan, 2005: 2-14).

Hayat boyu öğrenme kelimesinin İngilizcedeki karşılığı “life-long learning” kelimesidir. 1960’lı yıllardan itibaren bu kelime literatürde yer edinmeye başlamıştır. Hayat boyu öğrenme kavramı MEB tarafından hazırlanan ve Yüksek Planlama Kurulunca 5 Haziran 2009 tarihinde onaylanan belgede (Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi) tanımlanmıştır. Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesindeki tanıma göre; *“Hayat boyu öğrenme yetişkinlerin, kişisel, sosyal ve toplumsal açıdan gerekli olan bilgi, beceri, tutum, yeterlilikleri kazanmaları ve kendilerini geliştirmeleri için gerekli olan tüm öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır.”*

Böylece her birey bilgi toplumuna ayak uydurabilecek ve yaşamlarını kontrol ederek sosyal hayata aktif bir şekilde katılabilecektir (Aksoy, 2008: 7; MEB, 2009: 7).

Hayat boyu öğrenme kavramı, 1980'li yıllarda gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerin meydana gelen çeşitli sorunların çözümü için tekrar ortaya atılmış ve daha sonra herkes için bu kavram önem kazanmıştır. Bireylerin değişen çağa ayak uydurmayı, gelişmelere uyum sağlamayı, kendini geliştirmeyi ve demokratikleşmeyi istemeleri; hayat boyu öğrenme kavramının ortaya çıkmasında etkili olmuştur (Aksoy, 2008: 18; Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012: 34-35). Dolayısıyla hayat boyu öğrenme ülkelerin oluşmasında yapı taşı olan insan kaynağının niteliğinin artırılmasında, ekonominin düzeltilmesinde ve istihdam edilebilirlik için önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Aksoy, 2013: 26). Hayat boyu öğrenmenin uygulanmasında etkin rol oynayan ve hayat boyu öğrenmenin temelini oluşturan ilkeler şunlardır:

- Öğrenenin merkezde yer alması
- Öğrenenlere eşit fırsatlar verilmesi
- Nitelikli ve konuya ilişkin öğrenme fırsatıdır (Tortop, 2010: 11).

Yaşadığımız çevrede bilim ve teknolojinin hızla gelişmesiyle insanların ortalama ömründe artışlar görünmüş ve insanların çocukken öğrendikleri bilgiler hayatlarının devamı için yeterli ve geçerli olmamaya başlamıştır (Knowles, 1996: 177; Akbaş ve Özdemir, 2002: 2). Hayat boyu öğrenmenin bireylerin tüm yaşantısını kapsamaması gerekmektedir. Hayat boyu öğrenmenin, bireylere sorumluluklarını yerine getirme becerisi kazandırması ve bunu yaparken de bireylerin deneyimlerini işin içine katarak, deneyimlerin eğitim işlevi görmesi gibi temel amacı vardır (Aksoy, 2008: 30). Hayat boyu öğrenen bireyler, kişisel ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda sürekli olarak öğrenmeye hevesli olan bireydir (Coşkun ve Demirel, 2012: 110; Alkan vd 1996: 329). Hayat boyu öğrenmenin temel amacı toplumun tamamına yönelik bir demokrasi fikri yaymak, daha yüksek işgücü elde etmek ve bireylere daha güzel bir yaşam sunmaktır. Bu yüzden hayat boyu öğrenme bireylere bilgilerinin güncellemeleri için verilen fırsattır (Chapman vd 2005: 100). Hayat boyu öğrenme, öğrenmenin hayat boyu sürmesi ve yaşamın her alanında olması anlamlarını taşımaktadır. Yani amaç kısa zamanda ekonomik kazançtan çok daha fazlasıdır, amaç toplumun gelecekte daha

güçlü bir halde varlığını sürdürmesi, toplumun sürekli kendini yenilemesidir. Hayat boyu öğrenme örgün eğitimin ötesinde öğrenmenin beşikten mezara kadar sürmesi için örgün, yaygın ve resmi olmayan öğrenme ortamlarındaki öğrenmeyi kapsar (Aksoy, 2008: 24).

Yaşam boyu öğrenme, bireylerin yaşadıkları bilgi toplumuna uyum sağlamaları, yaşamlarını daha iyi kontrol edebilmeleri için ekonomik ve sosyal hayata aktif bir şekilde katılımlarına yardımcı olmaktadır (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2002: 20–40). Bu yüzden yaşam boyu öğrenme örgün eğitime alternatif değildir. Yaşam boyu öğrenme, örgün eğitimde ortaya çıkan eksiklerin tamamlayıcısı ve yeteneklerin keşfedilmesi olarak kabul edilmiştir (Göksan vd 2009: 144). Ayrıca hayat boyu öğrenmeyi öğrenen bireyler; yeni öğrenmelerini planlayabilme, öğrendikleri bilgileri uyarlayarak yeni öğrenmelerinde kullanabilme, farklı öğrenme stratejilerini yeni öğrenmelere uyarlayabilme ve etkin öğrenme becerilerini kazanır (Aktaran: Şahin ve Arcagök, 2014: 394-417). Hayat Boyu Öğrenme Programının yelpazesi çok geniştir. Hayat boyu öğrenme sayesinde; ilk ve orta öğrenimdeki öğrencilerden yetişkin bireylere, mesleki eğitim stajyerlerinden üniversite öğrencilerine, temel bilgi-beceri ihtiyacı duyan bireylerden eğitim profesyonellerine kadar herkes, eğitim ve öğretimde gelişme imkânı bulacaktır (Bozacı, 2012: 36). Hayat boyu öğrenme; örgün öğrenmeyi, yaygın öğrenmeyi, işle ilgili mesleki öğrenmeleri içermektedir. Bu yüzden hayat boyu öğrenme için yaş, eğitim durumu, statü farkı olmadan, yer ve zaman aranmaksızın herhangi bir ortamda gerçekleşmektedir (Tortop, 2010: 9).

Öğrenme, okul öncesinden başlayıp yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Öğrenme, okullardaki eğitimden iş yerinde öğrenilen mesleki bilgilere, çocukların ailelerinden öğrendiği bilgilere, ailelerin çocuklarından öğrendiği bilgilere, televizyon izlerken ya da müze ziyaret ederken öğrenilen bilgilere kadar hayatın her evresindeki bilgilere dayanmaktadır. Yani hayat boyu öğrenme için bir sınır oluşturulmaya çalışılsa da hayat boyu öğrenme, sınırsız öğrenme anlamına gelmektedir (Edwards ve Usher, 2008: 60). Hayat boyu öğrenme hayattan bağımsız değildir hatta hayat ile iç içedir yani bilginin ortaya çıktığı ve uygulandığı yer gerçek hayattır (Günüç vd 2012: 318).

Türkiye’de hayat boyu öğrenme kavramın gelişimi Avrupa’daki gelişmelerden etkilenmiştir (MEB, 2007: 31). Tabii bu Türkiye’de hayat boyu öğrenme ile ilgili çalışmaların sadece Avrupa Birliği süreci ile sınırlandırıldığı anlamına gelmemektedir. Türkiye’de hayat boyu öğrenme kavramının altyapısı 1973 yılında “*Millî eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır (1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973, Madde 17).*” ifadesinde yer almıştır. Ayrıca Türkiye’de hayat boyu öğrenme kavramına mevzuat, kalkınma planları ve Millî Eğitim Şûra Kararlarında yer verilmiştir. TC Anayasası’nın 42. Maddesi kesin hükümlerle kimsenin eğitim-öğretim hakkından mahrum edilmeyeceği belirtilmiştir. 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda:

- Öğrenim görme hakkı: Eğitim kurumları herkese açıktır (Madde 4).
- Herkesin öğrenim görme hakkına sahiptir (Madde 7).
- Eğitimde eşit fırsat sağlanır; eğitimin her seviyesindeki maddi imkânlardan yoksun başarılı bireyler için uygun olanaklar yaratılır; ayrıca özel gereksinimleri olan öğrenciler için gerekli önlemler alınır (Madde 8).
- Eğitim bireysel ve ulusal ihtiyaçlara yönelik düzenlenmelidir (Madde 5).
- Bireylere rehberlik edilerek ilgi ve yeteneklerine göre farklı programlara yönlendirilir (Madde 6).
- Her bireyin ücretsiz ilköğretim hakkı vardır ve bireyler istekleri ve yeteneklerine göre eğitim alırlar (Madde 7).
- Sürekli eğitim: Genel ve mesleki eğitimin bireylere hayat boyu verilmesi yani bireylerin hayata ve işe uyum sağlayabilmeleri için eğitimin sürekli devam etmesidir (Madde 9).
- Her yerde eğitim: Millî eğitimin hedefleri her fırsatta, her yerde; evde, işte ve toplumda gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır (Madde 9) diye belirtilmiştir (Aksoy, 2008: 45-46).

Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü’nün yayınladığı Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planında, yaşam boyu öğrenmenin önemini ve bu kapsamda yapılacak çalışmaları ayrıntılı olarak ele almıştır. Bu belge, hayat boyu öğrenmenin

sadece okulda değil evde, işte, sokakta, hayatın her alanında gerçekleşebileceğini; öğrenmenin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine fark etmeksizin herkes için devam etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yine bu belgede hayat boyu öğrenmenin amacından söz edilmektedir. Hayat boyu öğrenme, yaş ve öğrenim seviyeleri fark etmeksizin tüm bireylerin istihdam edilebilmeleri ve sosyo-kültürel gelişmelerini sağlamaları amacıyla, bireylerin bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirerek, öğrenmeye ulaşmalarını sağlamaktır. Böylece birey öğrenecek, toplum öğrenecek ve Türkiye öğrenecektir (MEB, 2014: 1-34). Hayat boyu öğrenmenin bir kültür haline gelmesi ve aktarılması için okullarda hayat boyu öğrenme kültürünün oluşturulması gerekmektedir. MEB (2014) “Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji” belgesinde hayat boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması için ilk yapılması gerekenin “toplumda hayat boyu öğrenme kültürü ve farkındalığın oluşturulması” olduğunu belirtmiştir. Bunun yapılması içinde eğitim kurumlarından başlanılmasının, hayat boyu öğrenmenin gelişmesi açısından gerekli olduğu görülmüştür. Öğrenme ortamında başlayan ve okulun kültürel bir parçası olarak öğrencilere sunulan hayat boyu öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin hayatlarının da bir parçası haline gelirse gelişimin sonuçları kişinin hayatının her alanında olumlu etki yaratacaktır (Çalışkan Toyoğlu, 2016: 5).

Birçok ülke 1990’lı yıllardan itibaren eğitim sistemini hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla yeniden yapılandırmış ve bununla ilgili yasal düzenlemelerde bulunmuştur. Eskiden sanayi toplumunun ihtiyaçlarına göre şekillenen eğitim, bilgi toplumunun ihtiyaçlarına göre yeniden şekillenmeye başlamıştır (Devlet Planlama Teşkilatı[DPT], 2006: 10). Toplumda öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanıldığında, hayat boyu öğrenme anlayışı ve hayat boyu öğrenmenin önemi kazanılmış olacaktır. Bunun gerçekleşmesi için ise içinde bulunduğumuz toplumun düşünme, öğrenme ve iletişim beceri ve alışkanlıklarının, bilgi toplumu olma yolundaki gereksinimlere göre değiştirilmesi gerekmektedir. Yaşadığımız bilgi toplumunda bireylerin eleştirel düşünebilmesi, karşılaştıkları sorunları çözebilmesi, bağımsız karar verebilmesi ve hayat boyu öğrenme becerisine sahip bireyler olması üniversiteler için büyük öneme sahiptir (Ayçiçek, 2016: 46-47).

Bireylerin yaşamları boyunca beceri ve yeteneklerini geliştirmeleri için hayat boyu öğrenmeleri zorunlu hale gelmiştir. Yani bireylerin kişiliklerinin tamamlamaları ve yaşadıkları çevrede söz sahibi olabilmeleri için, dünyada sürekli değişen iş alanlarında başarılı olabilmeleri için hayat boyu öğrenmeye devam etmeleri gerekmektedir. Ayrıca insanların becerileri ve iş hayatlarında ki başarıları, işyerindekilerin memnuniyetlerini artırır ve bu da insanların motivasyonlarının artmasını sağlar (Tortop, 2010: 62). Hayat boyu öğrenme belli bir dönemde gerçekleşen bir eğitim değildir yani hayat boyu öğrenme, öğrenme etkinliklerinin yaşam boyunca devam etmesini vurgulamaktadır. Fakat hayat boyu öğrenme kavramında ki öğrenme kelimesi, bireylerin sunulan eğitim hizmetleri arasından ihtiyaçlarına uygun olanı bulup seçmesini gerektirmektedir (Ayhan, 2005: 2-15). Kişilerin gereken bilgileri bulması, bu bilgileri değerlendirip özümsemesi ve yeri geldiğinde kullanabilmesi için hayat boyu öğrenen olması zorunludur (Breivik, 1999: 271). Hayat boyu öğrenme öğrenen herkesin aynı zamanda öğretici kişi olduğu görüşüne sahiptir. Yani eğitimin geleneksel anlamı dışında yeni bir anlamı üzerinde durmaktadır (Ayçiçek, 2016: 33).

Yetişkin eğitimi denildiğinde akla genelde yaşlı bireyler gelmemektedir. Fakat bazı yaşlı yetişkinler emekli olduktan sonra ikinci bir meslek edinmek istemektedir. Bu yaşlı bireylerin yeni mesleğe girmeleri ve bu mesleği icra ederken kullanacakları yeni mesleki becerileri kazanmaları için eğitim almaları şarttır. Ayrıca ikinci mesleği düşünmeseler bile emeklilik rolleri yerine getirmeleri ve aktif yaşlanmaları için, kişisel olarak gelişmeleri ve doyuma ulaşmaları için yine eğitime ihtiyaç vardır (Onur, 2011: 264). Yaşadığımız toplumda her ne kadar öğrenme kavramı ile yaşlılık bir arada düşünülme de aslında yaşlılık dönemi hayat boyu öğrenme sürecinin bir parçasıdır (Canatan, 2018: 20). Hayat boyu öğrenmenin süreklilik, yaratıcılık ve öğrenme gibi özellikleri vardır. Süreklilik, eğitim sürecinin yaşamla başlayıp yaşamın sonuna kadar devam etmesi gerektiğini vurgular. Yaratıcılık bireylerin sadece hazır bilgileri almalarını değil de bireylerin kendi potansiyellerini fark etmelerini ve öğrenmelerini şekillendirmelerini sağlar. Öğrenme ise bireyin kendi yaptığı çalışmalar ile öğrenmelerinin artacağını savunur (Erkal, 2015: 16).

2.1.2.Hayat Boyu Öğrenmenin Tarihsel Gelişimi

Hayat boyu öğrenme fikri 1919 yılında yetişkinlerin İngiltere’de silahlı kuvvetlerde ve sanayilerde görev almaya başlamasıyla ve yetişkinlerin artan eğitim ihtiyacına yönelik olarak Dünya Yetişkin Eğitimi Derneğinin kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. Dünya Yetişkin Eğitimi Derneği, 1929’ da İngiltere-Cambridge’de “Dünya Konferansı” adını taşıyan toplantıya katılmıştır (Field, 2001: 5). Dünya Yetişkin Eğitimi Derneği 1919 yılında yayınladığı raporda yetişkin eğitiminin evrensel olması gerektiğine ve hayat boyu süren milli bir amaç olması gerektiğine vurgu yapmıştır (Grace, 2000: 149). II. Dünya savaşı öncesinde yetişkin eğitimi gönüllülük esasına dayanan ve yarı zamanlı olarak verilen etkinlikleri içermektedir. Çünkü yetişkinlerin eğitime ayıracakları zamanları ve kaynakları yoktur. Eğitim ortamları bile devlet tarafından ayarlanmamıştır (Titmus, 1999: 345). Almanya ve Danimarka’da yetişkin eğitimini destekleyen bazı mekanizmalar geliştirilmiştir. Bu sıralarda Türkiye’de de tüm vatandaşların zorunlu katıldığı bir eğitim seferberliği başlatılmıştır (Aksoy, 2008: 27-28).

Yetişkin eğitimine olan ilginin artması ve bu konuda başarılı sonuçlara ulaşılmasıyla 16 Haziran 1949’ da 2. Uluslararası Yetişkin Eğitimi Konferansı, Danimarka’nın Elsinore şehrinde toplanmıştır. Bundan on bir yıl sonra da Kanada’nın Montreal şehrinde 22- 31 Ağustos 1960 tarihinde konferans düzenlenmiştir. “Değişen Bir Dünyada Yetişkin Eğitimi” temalı uluslararası bu konferansta 51 ülke temsil edilmiş ve yetişkin eğitiminin amaçları, işlevleri dünya geneli bir düzeyde incelenmiştir. Delegeler, yetişkin eğitiminin mesleki eğitimi de içine aldığını ve yetişkin eğitiminin amacı ve düzeyi fark etmeksizin, yetişkinleri eğitmeye yönelik düzenli çabaların tümünü kapsadığını belirtmiştir. Montreal ’de yapılan bu konferans hayat boyu öğrenmeyi, devletlerin gelecekteki politik amaçları arasına katan ilk uluslararası toplantı olmuştur. 1972 yılında Tokyo’da yetişkin eğitiminin hangi düzen içinde verileceğini belirlemek amacıyla, “Hayat Boyu Eğitim Çerçevesinde Yetişkin Eğitimi” adında uluslararası yetişkin eğitimi konferansı toplanmıştır (Lowe, 1985: 9).

Yetişkin eğitimi kendi başına bir eğitim türü değildir. Yani yetişkin eğitimi hayat boyu eğitim ve öğrenim sisteminin içindedir ve hayat boyu eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu sistem bütünlüğü bireyin kendisiyle, toplumla ve yakın çevresiyle uyum içinde olması ve bireyin kişilik kazanması için önemlidir. Hayat boyu öğrenmenin gelişmesi için hayat boyu öğrenmenin aralıksız devam etmesi ve öğrenilen bilgilerin kullanılması gerekmektedir (Lowe, 1985: 177). Türkiye’de yaşam boyu öğrenmeyle ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalara, Kalkınma Planlarında, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda, Milli Eğitim Şûralarında ve Alternatif Eğitim Şûralarında ver verilmiştir. İlk olarak 1973 tarihli 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu’nun 9. Maddesinde; “*Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.*” ifadesi yer almıştır. Doğrudan hayat boyu öğrenme ifadesi kullanılsa da, öğrenmenin hayat boyu devam etmesi gerektiği belirtilmiştir. Buna göre yetişkinlerin temel eğitim almalarının yanında, yaşadıkları topluma ve iş alanlarına uyum sağlamalarına yardımcı olmak üzere yetişkinlerin yaşam boyu sürekli eğitim almaları gerektiğine değinilmiştir. Yetişkinlerin hayat boyu eğitim almaları için gerekli tedbirlerin alınmasının da bir eğitim görevi olduğu belirtilmiştir. Bu kanun Türk Milli Eğitim Sisteminin hayat boyu öğrenme konusunda genel ilkeleri olarak kabul edilmiştir (Duman, 2005: 34; İleri, 2017: 23-24).

Hayat boyu öğrenme, ülkelerin kalkınmaları ve gelişmeleri için, sosyal birlikteliğin sağlanması için, topluma demokratik anlayış kazandırılması için, bireylerin kişisel gelişimleri ve hayattan tatmin olmaları için geliştirilmiş bir kavramdır. Hayat boyu öğrenme kavramının dört temel amacı vardır. Bu amaçlar:

1. Bireyin, hayatında kendini yönetmeyi öğrenmesi,
2. Eğitimin, bireyin tüm yaşamı boyunca var olması,
3. Bireyin yaşam tecrübelerinin, eğitim işlevi görmesi,
4. Eğitimin, yaşamın tamamı ile bütünleşmesidir (Aksoy, 2008: 30-31).

UNESCO hayat boyu öğrenmenin özetini şu şekilde açıklamıştır:

- Eğitim hizmetleri okul yaşı ile sınırlı kalmamalı,
- Yaşam kalitesinin artması için eğitime olan ilgi artmalı,
- Eğitim alanları günlük yaşam ihtiyaçlarına göre şekillendirilmeli,

- Eğitim ile ilgili kararlar alınırken, eğitimin tüm paydaşlarının fikirleri alınmalı,
- Hedef belirlenirken, planlama ve yönetim aşamasında açık fikirlere yer verilmelidir (Erkal, 2015: 6).

Avrupa Birliği, 1996 yılını “Hayat Boyu Öğrenme Yılı” olarak ilan etmiştir. Böylece hayat boyu öğrenmenin evrensel nitelikteki önemi artmaya başlamıştır (Akkuş, 2008: 3-4). Avrupa Komisyonu ise 2000 yılında “Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu” yayınlamıştır. Bu memorandum hayat boyu öğrenme politikalarının geliştirilmesini amaçladığı için önemli bir politika belgesi olarak kabul görmüştür (Duman, 2005: 31-44). Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumunda yaşam boyu öğrenmenin önemi şöyle belirtilmiştir:

1. Herkes için yeni temel beceriler geliştirilmesi,
2. Öğrenmeye yapılan para ve zaman yatırımını artırarak insan kaynaklarına daha fazla yatırım yapılması,
3. Öğrenmeye verilen önemin artırılması,
4. Eğitim ve öğretimde yenilikler geliştirilmesi,
5. Bilgiye erişim kolaylığı için rehberlik ve danışmanlığın artırılması,
6. Öğrenmeyi olabildiğince herkese yakın konuma getirilmesi gerekmektedir (Ersoy ve Yılmaz, 2009: 807-808).

Örgün eğitim programlarının tümünün, hitap ettiği grubun ihtiyaçlarını karşılıyor olması gerektiği gibi yetişkin eğitimi programlarının da yetişkinlerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılıyor olması gerekmektedir. Yetişkin eğitimi faaliyetlerine katılım gönüllülüğe bağlı olduğu için yetişkinlerin ihtiyaçlarına hitap etmeyen bir program işe yaramadığı için bir süre sonra kullanılmaz (Kılıç, 2013: 7).

2.1.3.Hayat Boyu Öğrenmenin Amacı Ve Önemi

Öğrenme etkinlikleri, bireylerin yaşadıkları çevreye uyum sağlamalarını hızlandırmaktadır (Karaman, 2012: 1). Teknolojideki değişimlerin ve bilgi akışının her an devam ettiği 21. Yüzyılda, bireyler yaşamlarında öğrenmeyi başlatan değişimlerle başa çıkmak için öğrenmelidir (Yurdakul, 2016: 33). Yani hayat boyu öğrenme önemli

bir yere sahiptir, insanlar öğrendikçe kendini geliştirecek ve tecrübe kazandıkça değişimlerle başa çıkabileceklerdir. Zamanla okullarda öğrenilen bilgilerin yeterli olmadığı fark edilecek ve zamanla oluşan boşluğun doldurulması için hayat boyu öğrenmeye olan gereksinim artacaktır (Yurdakul, 2016: 33). Ayrıca hayat boyu öğrenme ile bireylerin çağın getirdiği yeniliklere ayak uydurmaları ve bireylerin kendilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır (Keser, 2018: 6). Gelişmiş bir toplumlarda ki bireyler kitapların önemini farkında olan, ülkelerinin ve kendi ihtiyaçlarının farkına varmış, yenileşme ve gelişme için gerekenleri sorgulayan ve mükemmelleşme yolunda çalışmalar yapan, öz denetimli ve eleştirel düşünebilen kişilerdir. Hayat boyu öğrenme, öğrenmenin zorunluluk değil bir yaşam biçimi olması gerektiğini vurgulamaktadır (Demirel, 2009: 696-700). Öğrenmenin gerçekleşmesi için ihtiyaç duyulan imkanlar her vatandaşa aksamadan sağlanmalıdır. Yani her vatandaşın, yaşantısının bütün aşamasında, kendi ihtiyaç ve ilgilerine uygun öğrenme yollarına sahip olması gerekmektedir. Bireylere sağlanan olanakların, kişiye uygun olarak düzenlenebilmesi için bu olanakları sağlayacak olan sistemin esnek olması gerekmektedir (Akkoyunlu ve Korkut, 2008: 178).

Hayat boyu öğrenme, örgün eğitimin eksik ve yetersiz kaldığı durumlarda tamamlama işlevi gören veya ortaya daha önce çıkmamış yeteneklerin keşfedilmesi için uğraşan bir eğitimidir (Berberoğlu, 2010: 115). Bireylerin yeterliklerini ve potansiyelini yaşamları boyunca sürekli geliştiren devamlı bir süreç hayat boyu öğrenmedir. Yaşamları boyunca öğrenmeye devam eden bireylerin merak ve ilgileri canlı kalır, yeni bilgiler edinme istekleri artar. Böylece bireyin toplumda ve iş yaşamlarında meydana gelen yeniliklere uyum sağlamaları kolaylaşır, bireyler hayatlarının her alanında aktif olur. Hayat boyu öğrenme, öğrenme sürecinde aktif birey yaratma amacını taşır ve toplumun her alanında meydana gelen değişikliklere ve yeniliklere duyarlı olmamızı sağlar (Otalı, 1997; 455-460). Hayat boyu öğrenmenin en temel amacı bireye nasıl öğreneceğini öğretmektir. Kaç yaşında olursa olsun her birey yüksek kalitede öğrenme olanaklarından eşit şekilde yararlanabilmelidir. Bunun yanında hayat boyu öğrenme, temel becerilere sahip bireylerin bu becerileri yenileyebileceği ve daha ileri düzeye taşıyabileceği fırsatları sunmayı hedeflemektedir (Ersoy, 2009: 18). Hayat boyu öğrenme anlayışının uygulanabilmesi için eğitim sisteminde dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler vardır. Bunlar:

- Kitaptan ezber bilgilere son verilmelidir.
- Okuma yazma bilmeyen birey kalmamalıdır.
- Bilgiler geleneksel yollarla değil öğrenmeyi arttıran daha bilimsel yollarla aktarılmalıdır.
- Bireylere sadece tek bir mesleğe yönelik değil, aynı zamanda toplumsal hayatta kullanabileceği bilgilerde verilmelidir.
- Hayat boyu eğitimde, fırsat eşitliğinin sağlanmasına, bireylerin ekonomik, sosyal, kültürel hayata aktif olarak katılmasına dikkat edilmelidir (Coşkun, 2009: 17-18).

Öğrenmeye verilen önemin arttığı günümüzde, eğitim sadece öğrenciye bilginin doğrudan aktarıldığı tek yönlü bir süreç değildir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için bireyin kendisinin öğrenmeyi istemesi gerekmektedir (Ayçiçek, 2016: 28). Hayat boyu öğrenme modelinde bireylerin bazı özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- Bireylerin kendi öğrenme süreçlerini kontrol edebilmeleri için özdenetimleri gelişmiş olmalıdır.
- Bireyler yeniliklere ve değişimlere açık olmalı, uyum sağlamalı ve öğrenme sorumluluğu almalıdır.
- Karşılaştıkları problemlerin çözümünde üst düzey bilişsel becerileri kullanabilmelidir.
- Yaşadığı çevreyle ve çevresindeki bireylerle sürekli iletişim halinde olup, öğrenmeye açık olmalıdır.
- Bilgi teknolojilerini aktif kullanabilmelidir.
- Bireyler yeteneklerinin farkında olup, yeteneklerine uygun iş alanlarında çalışarak ekonomiye katkı sağlamalıdır ve bireyler kendilerini gerçekleştirmelidir (Epçaçan, 2013: 357).

2.2.HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Her ülke ve her toplum hayat boyu öğrenme kültürünü oluşturmak için bir takım farklı stratejiler uygulamaktadır. Ülkelerdeki eğitimle ilgili birimlerin hayat boyu

öğrenmenin gerektirdiği değişime ayak uydurmaları, geniş bakış açılarını engelleyen yapılarını değiştirmeleri, hayat boyu öğrenme kavramını hayata geçirmek için isteklilik göstermeleri gereklidir (DPT, 2001: 15). Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü hayat boyu öğrenmeye önem vermektedir. Milli Eğitim Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında 28054 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün görevleri şöyle sıralanmıştır:

“ a) Zorunlu eğitim dışında, eğitim ve öğretimi hayat boyu devam edecek şekilde yaygınlaştırmak amacıyla politikalar oluşturmak, bunları uygulamak, izlemek ve değerlendirmek.

b) Yaygın eğitim ve öğretim ile açık öğretim hizmetlerini yürütmek.

c) Örgün eğitim sistemine girmemiş, herhangi bir eğitim kademesinden ayrılmış ve ya bitirmiş vatandaşlara yaygın eğitim yoluyla genel veya meslekî ve teknik öğretim alanlarında eğitim ve öğretim vermek.

ç) Yaygın eğitim ve öğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.

d) Yaygın özel öğretim kurumlarıyla ilgili hizmetleri yürütmek.

e) 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre aday çırak, çırak, kalfa ve ustaların genel ve meslekî eğitimlerini sağlamak.

f) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak (MEB, 2011).”

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün görevlerine bakıldığında Türkiye’de yürütülecek hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin genel çerçevesinin ve uygulama alanlarının belirli olduğu ve Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin, örgün eğitim, yaygın eğitim ve hayatın diğer alanlarında uygulanması için çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Çalışkan Toyoğlu, 2016: 20). Ülkemizde hayat boyu öğrenmeye verilen önem 2000’li yılların başlarında artmış ve Hayat Boyu Öğrenme ismiyle bir genel müdürlük kurulmuştur. Hayat boyu öğrenme bireylerin kendilerini geliştirmeleri ve buldukları çağa, yaşadıkları topluma ayak uydurmaları için önemli bir yere sahiptir. Duraksız öğrenme anlamına gelen hayat boyu öğrenme, hayatın her evresinde devam ederek bireyin gelişimine katkı sağlamaktadır (Keser, 2018: 6).

Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve bulunduğumuz bilgi çağı yalnız teknolojideki değişiklikleri değil, bireyden beklenen nitelikleri de büyük oranda değiştirmektedir. Bilim, teknoloji ve iş hayatındaki değişikliklere uygun insan kaynakları ihtiyacı için mesleki-teknik eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi gerekmektedir. Hazırlanan programlar birey, toplum ve iş hayatının gelecekteki ihtiyaçlarına duyarlı olmalı ve bu çerçevede bilimsel veriler doğrultusunda güncellenmelidir (Bahat, 2013: 5). Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde yaygın eğitimin ilkeleri şöyle sıralanmıştır:

- a) Herkese açıklık*
- b) İhtiyaca uygunluk*
- c) Süreklilik*
- ç) Geçerlilik*
- d) Planlılık*
- e) Yenilik ve gelişmeye açıklık*
- f) Gönüllülük*
- g) Her yerde eğitim*
- ğ) Hayat boyu öğrenme*
- h) Bilimsellik ve bütünlük*
- ı) İş birliği ve eş güdüm (MEB, 2010).”*

Hayat boyu öğrenmeyle ilgili devletlerin politikaları olduğu gibi bazı kurum ve kuruluşların da sorumlulukları vardır. Kurumların yaşam boyu öğrenmeyle ilgili amacı öğrencilerin hayat boyu öğrenmeye ilişkin beklentilerini karşılama, bireylere öğrenmeleri için sorumluluk sağlama, öğrencilerin motivasyonlarını arttırarak sınıf dışı ortamlarda da öğrenme fırsatlarını sunma ve öğrencilere öğrenmeyi öğretmektir (Parkinson, 1999: 10-13). Türkiye’de yetişkin eğitimi devlet kurumları ve bazı özel kurumlar tarafından verilmektedir. Yetişkinlere yönelik eğitim veren kurumlar; dernekler, vakıflar, sendikalar, sivil toplum örgütleri, çeşitli bakanlıklar, özel amaçlı kurslar ve üniversitelerin sürekli eğitim merkezleridir. Türkiye’de yetişkinlere eğitim hizmeti veren kurumlar aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

Halk Eğitim Merkezleri: Meslek edinme, okuma-yazma ve sosyal-kültürel kurslar.

Mesleki Eğitim Merkezleri: Çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimi veren kurslar.

Pratik Kız Sanat Okulu: Kızlar için kısa süreli meslek kursları.

Özel Eğitim Kurumları: Eğitim ve Uygulama Okulu, Bilim ve Sanat Merkezi, İş Eğitim Merkezleri.

Özel Öğretim Kurumları: Meslek kursları

Diğer Kurumlar: Olgunlaşma Enstitüsü ve yetişkinler için Teknik Eğitim Merkezi.

Uzaktan Eğitim Hizmetleri: Açık İlköğretim Okulu, Açık Öğretim Lisesi, Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Lisesi (Kıvrak, 2007: 54).

Mesleki ve teknik eğitim, bir mesleği icra edebilmek için gerekli olan yeterlilikleri bilimsel, uygulamalı ve teknolojik yönden bir bütün halinde sunar. Bireylerin toplumsal yaşam ve kendileri için bir meslek edinmeleri zorunludur. Bireylerin o mesleği yapabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve uygulamalı pratik bilgileri kazandıran ve bireyleri duygusal, zihinsel, sosyal ve ekonomik açıdan geliştiren eğitim mesleki eğitimidir (Akın, 2011: 3). Merkezi Eğitim Merkezlerinde çıraklar eğitim almaktadır. Mesleki Eğitim Merkezlerinin amacı, farklı nedenlerden dolayı örgün eğitimini tamamlayamamış bireylere kendi mesleklerini icra edebilmeleri için ve mesleklerini icra ederken daha kaliteli mal ve hizmet üretmelerini sağlamak için eğitmektir (Çakıcı, 2010: 5). Çıraklık eğitiminin temel amacı, zorunlu temel eğitimini tamamlayan 15 yaş ve üzerindeki bireylerin, gerçek iş ortamında fiilen çalışması için gereken teorik ve pratik mesleki eğitimlerin belirli bir programa göre yapılmasını sağlayarak, bu bireyleri ülkenin işgücü ihtiyacını karşılamak üzere eğitmektir (Kodaz, 2010: 12).

2.2.1.Halk Eğitim Merkezleri

Temel görevi yetişkin eğitimi olan Halk Eğitim Merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığının Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı yaygın eğitim kurumudur. Yaygın eğitim hayat boyu öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır (Yıldırım,

2009: 50-70). Yaygın eğitim, formal olarak gerçekleştirilen ve her yaş grubuna hitap eden bir eğitimidir. Yaygın eğitim, örgün eğitim ve örgün eğitimin dışındaki düzenli eğitim faaliyetlerinin hepsini kapsamaktadır. Yaygın eğitim faaliyetlerinin sürdürülmesinde en önemli pay Halk Eğitim Merkezlerine düşmektedir. Hiç eğitim almamış yani örgün eğitim faaliyetlerinden yararlanmamış veya örgün eğitimi tamamlayamamış ve farklı konulardan eğitim almak isteyen her yaştaki bireyler, Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslardan ve etkinliklerden yararlanabilir (Kavtelek, 2004: 43).

Halk Eğitimi Merkezleri, bireylere meslekleriyle ilgili ve sosyal kültürel amaçlı bilgi beceri ve tutum kazandıran, bireylerin gelirlerini arttırmayı sağlayan yaygın bir eğitim kurumudur (Yıldırım, 1996: 65). Halk Eğitim Merkezleri aynı zamanda yetişkinlere serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme imkânı da sunmaktadır (Kurt, 2000: 50-70). Halk Eğitim Merkezlerinde verilen bu eğitimler, yetişkinin öğrenme özelliklerine ve yetişkin eğitimi ilkelerine uygun olarak hazırlandıklarında, ölçme ve değerlendirmeler düzenli yapıldığında, fiziki koşullar düzenlendiğinde, tüm çalışanların eğitimleri desteklendiğinde ve çalışma koşulları iyileştirildiğinde yetişkin eğitiminde istenen düzeye ulaşılabacaktır (Coşkun, 2012: 27).

Halk Eğitim Merkezlerinin sayıları, açtıkları kurs çeşitleri, açtıkları kursun günleri ve saatleri, yetişkin eğitime katılan bireylerinin ilgi ve gereksinimine göre değişmektedir. Halk Eğitim Merkezleri halkın istediği konularda uygun eğitici olduğu sürece kurs açarak ücretsiz eğitim hizmeti sunmaktadır. Devlet, Halk Eğitim Merkezleri vasıtasıyla ülkenin her yerinde halk eğitimi uygulamalarını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir (Aktaran: Coşkun, 2012: 21). 2013-2014 eğitim öğretim yılı sonundaki TUIK (2016) verisine göre Türkiye’de ki toplam Halk Eğitim Merkezi sayısı 987’dir. Bu Halk Eğitim Merkezlerinde toplamda 6.334.884 kursiyer ile 7,262 öğretmen ve usta öğretici görev almıştır. Halk Eğitim Merkezlerinde, eğitim düzeyi, yaş gibi hiçbir ölçütte ayrımcılık yapılmadan herkese, birçok farklı alanda kurslar düzenlenmektedir (Akbaşı ve Durnalı, 2017: 730). Halk Eğitim Merkezlerinde ki faaliyetler akşam saatleri ve hafta sonları da olmak üzere yılın on iki ayında, yer ve zaman koşulu aranmaksızın, aksamadan devam etmektedir. Ayrıca düzenlenen kurs ve kurs dışı eğitsel etkinliklere yaş, eğitim, statü ayrımı yapılmaksızın isteyen herkes

katılabilmektedir (Yancar, 2014: 8). Halk Eğitim Merkezleri kamusal olarak hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi faaliyetlerinde önemli bir yer tutmaktadır (Okçabol, 2006: 165-170; Kaya, 2015: 27-35).

Okçabol, Halk Eğitim Merkezlerindeki hizmetlerin niteliğini belirleyen temel etkenlerden şöyle bahsetmiştir:

- 1.Halk Eğitim Merkezleri'nin kadrosu (yöneticiler, öğretmenler ve diğer çalışanlar)
- 2.Fiziksel imkanlar (maddi kaynak, bina, kurs yeri ve araç-gereçler)
- 3.Çevre (merkezlerin bulunduğu yöredeki yerel zenginlikler, okullar, resmi ve özel kuruluşlar)
- 4.Kararlar (fiziksel olanakları ve çevre-yetişkin ilişkilerini düzenleyen, yetki ve sorumlulukları belirleyen yasalar, yönetmelikler, genelgeler)
- 5.Yetişkin (eğitim alacak kişiler) (Okçabol, 2006: 186-187).

Eğitim kurumlarında özellikle halk eğitimi veren kurumlarda örgüt ve çevre etkileşiminin sağlanması çok önemlidir. Çünkü halk eğitim kurumları çevrenin var olan eğitim ihtiyaçlarını belirleyerek, ona göre bir hizmet üretir. Bu yüzden örgüt-çevre etkileşimi sağlanmalı ve çevrenin eğitim ihtiyaçları örgütün amaçlarını yansıtmalıdır. Aksi halde halk eğitimi kurumlarının var olma sebebi olan çevre kaybedilmiş olur (Tekin, 1991: 14). Halk Eğitim Kurumlarının öncelikli amacı kişilere meslek ve iş becerisi kazandırmak, kişileri toplumda görev alacakları rollere hazırlamak, örgün eğitime katılamamış veya örgün eğitimi tamamlayamamış kişilerin eğitim düzeyini yükseltmektir. Bir yandan da toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşam koşullarına uyum için sürekli eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktır (Ayhan, 1988: 71-79). Halk eğitimine katılan kişilerin ihtiyaçlarına ve isteklerine uygun esnek programlar geliştirilmelidir. Bu programlar hazırlanırken, programlarının kullanılacağı bölgeler arasında ekonomik, toplumsal ve kültürel farklılıkları dikkate alınmalıdır (Ayhan, 1988). Halk Eğitimi Merkezleri; bireylere meslekleriyle ilgili ve sosyal kültürel amaçlı bilgi beceri kazandıran, bireylerin gelirlerini arttırmayı sağlayan bir yaygın eğitim kurumudur (Yıldırım, 1996: 68).

2.2.2.Halk Eğitim Merkezlerinin Tarihçesi

Türkiye’de hayat boyu öğrenme ile ilgili ilk çalışmalar, hayat boyu öğrenme kavramının dünyadaki gelişim sürecine benzerlik göstermektedir. Türkiye’de Cumhuriyetin kurulması ile birlikte yetişkin eğitime verilen önem ve yetişkin eğitimi uygulamaları artmaya başlamıştır. Bunlardan en kayda değer olanı ise Millet Mektepleridir. 1928 yılında 16-40 yaş arasındaki tüm vatandaşların okuma yazma öğrenmesi için zorunlu bir uygulama başlatılmış ve bireylere kurs sonunda belgeler verilmiştir (Gümüoğlu, 2005: 142). Hatta bu okullarda okuma yazma faaliyetlerinin yanında temel bilimler alanında da eğitim öğretim yapılmıştır. 1928 yılında başlanan Millet Mektebi uygulaması 1932 yılında Halk Evlerine dönüşerek; 1951 yılına kadar sportif, mesleki, kültürel ve boş zaman değerlendirme gibi çeşitli etkinliklere devam ederek varlığını sürdürmüştür (Özacun, 2001: 10). Ayrıca tarım ve teknik alanda yaygın eğitime ihtiyaç duyulması ile 1952 yılında Halk Eğitim Büroları, 1953 yılında köylerde ve kasabalarda Halk Okuma Odaları, 1956 yılında da ilçelerde Halk Eğitim Merkezleri açılmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilanından itibaren halk eğitimi çalışmaları artmıştır ve bu sayede ülkemizdeki okuryazar sayısında da artışlar olmuştur (Kaya, 2008: 30). 1963’ te halk evleri tekrar açılmış, 1980 yılında kapanmış ve 1988’ de tekrar açılmıştır (Özacun, 2001: 10).

Halk Eğitim Merkezlerinin, Milli Eğitim Bakanlığı içinde kurumlaşması 1960 yılında “Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünün” kurulması ile gerçekleşmiştir. Günümüzde de halen bu genel müdürlüğe bağlı Halk Eğitimi Merkezlerinde okuma-yazma, sosyal kültürel ve meslek eğitimi kursları düzenlenmektedir. Bu kurslarda her yıl birçok kadın ve erkek kursiyer eğitim almaktadır (Uysal ve Yıldız, 2013: 56-58).

2.2.3.Halk Eğitim Merkezlerinin Faaliyetleri

Yetişkin bireylerin ihtiyaçları birbirinden farklıdır ve haliyle aldıkları eğitimden beklentileri farklılık gösterir (Geray, 2002: 25). Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin cinsiyet, meslek, ekonomik durum vb. gibi demografik özellikleri farklılık gösterir. Halk Eğitim Merkezlerinde düzenlenen etkinliklere sosyal statüleri

ne olursa olsun isteyen herkes katılabilir. Etkinliklere katılan kişiler arasında eğitim ve kültür düzeyi düşük kişilerin olabileceği gibi yönetici, öğretmen ve öğreticiden daha yüksek bilgi, deneyim ve kültüre sahip kişilerde olabilir. Halk eğitimi veren öğretmenin kendini sürekli yenileyen ve geliştiren, geniş dünya görüşüne sahip, hoşgörülü, başkalarının duygu, düşünce ve ihtiyaçlarına saygı duyan, eleştiriye açık, kültür birikimi olan, toplumun ve bireylerin gelişmesi için elinden geleni yapan biri olması gerekmektedir (Yıldırım, 1996: 14).

Ülkemizde her yıl binlerce insan Halk Eğitim Merkezlerinde sistemli, planlı, programlı eğitimlerden geçerek yeni bilgi, beceri, tutum ve değer kazanmaktadır. Halk Eğitim Merkezlerinde uygulanan eğitimler genel olarak bakıldığında şöyle sıralanabilir:

- Meslek eğitimi,
- Çıracılık eğitimi,
- Toplum eğitimi sosyal ve kültürel eğitim,
- Okuma yazma eğitimi,
- Temel eğitim,
- Sosyal kültürel faaliyetlerle ilgili eğitimlerdir (Köksal, 2017: 14).

Halk Eğitimi Merkezlerinde faaliyet gösteren çalışmalar, “Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği” ile belirlenmiştir. Hafta sonu tatili ve akşam saatleri de dâhil olmak üzere her gün 07.00 - 24.00 saatleri arasında yıl boyunca hizmet veren Halk Eğitim Merkezlerinde yaygın eğitimin ilke ve amaçları doğrultusunda şu çalışmalar yürütülmektedir:

a) Millî kültürün aktarımı, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum, yurttaşlık bilinci kazandırmak, okuma-yazma öğretmek ve eksik kalan eğitimlerin tamamlanması için sürekli eğitim yapmak, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler gibi eğitim çalışmaları yapmak,

b) Bireylerin ihtiyaçlarına ve şartlara göre ilgili eğitim kurumları ile iş birliği içinde eğitim programları hazırlamak ve bunları uygulamak,

c) Bireylere meslek edindirmek için ve meslek öncesi uyum için eğitim vermek, çok yönlü iş eğitimi vermek, endüstri içinde sürekli eğitim konularını kapsayan

meslekî ve teknik eğitim programları uygulamak, istihdam edilebilir meslek alanlarının artması için kurslar düzenlemek ve nitelikli insan gücü yetiştirmek,

d) Halk sağlığı, uyuşturucu ile mücadele, bulaşıcı hastalıklara karşı önlem alınması, kazalara karşı önlem alınması, doğal afetten korunma, sivil savunma ve ilkyardım bilgisi kazandırma, doğal hayatı koruma, çevre bilinci oluşturma, toplum kalkınma ve tüketici eğitimi, tarım, ev ekonomisi, kooperatifçilik, girişimcilik gibi konularda toplumu bilinçlendirici etkinlikler düzenlemek,

e) Yaşanılan yörenin tarihî ve kültürel değerlerini yayın yoluyla tanıtmak, yörede yetişmiş ünlü kişilerin biyografilerini hazırlayarak bu kişileri tanıtmak,

f) Millî ve mahallî bayramları, belirli gün ve haftaları, çevreye ait gelenek ve görenekleri, unutulmaya yüz tutmuş millî kültür değerlerini tanıtmak ve bunların sürdürülebilirliği için çalışmalar yapmak,

g) Kurs dışı eğitsel etkinlikler çerçevesinde yarışma, sergi, gezi vb. etkinlikler düzenlemek ve bu etkinliklerin devamlılığını sağlamak,

h) Bakanlığa bağlı diğer örgün ve yaygın eğitim kurumları işe iş birliği içerisinde bulunarak meslekî ve teknik eğitim programları hazırlamak ve bu programlara uygun kurslar açmak,

ı) Meslekî, sosyal ve kültürel amaçlı kurslar düzenleyip bir yandan eğitim verirken diğer yandan eğitim içerisinde üretim gerçekleştirmek, ekonomik ve toplumsal yarar sağlayıcı çalışmalar yapmak,

j) Etkinliklerle ilgili hazırlanmış yazılı, görsel ve işitsel materyalleri belli bir program içerisinde kursiyerlerin yararlanmasını sağlamak,

k) Diğer resmî kurum ve kuruluşlar, belediyeler, dernekler, meslek odaları, vakıflar ve gönüllü kuruluşla iş birliği içinde olmak,

l) Özel eğitim gerektiren kişilere, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde kurs ve etkinlikler düzenlemek,

m) İlgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde; koruma altındaki çocuklara ve kadınlara, sokakta çalışan çocuklara, tedavi altındaki madde bağımlılarına, tutuklu ve hükümlüler ile hastanede yatan kişilere kurs ve etkinlikler düzenlemek, emekliliğe uyum sağlamaları için yaşlılara yönelik etkinlikler düzenlemek,

n) Ailelerin çocukları ile ilgili konularda gelişmeleri için çocuk psikolojisi, çocuk bakımı, çocuk gelişimi, ev yönetimi, aile iletişimi ve benzeri konularda eğitim

etkinlikleri düzenlemek ve anne-baba ve çocuk eğitimiyle ilgili uygulamalı kurslar düzenlemek,

o)Kurslara katılan kişilerin çocuklarının yararlanabileceği çocuk bakım ve eğitim odaları oluşturmaktır (MEB, 2010: 4).

Öğrenme merkezleri ile her yaşta ki öğrencilere ve gençlere, yetişkinlere bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, boş zamanlarını kendilerine faydalı olan etkinliklerle değerlendirme imkanı sunulmaktadır ve bu etkinlikler tüm yıl, tam gün sürmektedir. Yani öğrenme merkezleri, yaşam boyu eğitim sunmaktadır (Oktay, 2003: 12). Halk eğitimi faaliyetleri yer ve zamana takılı kalmadan her fırsatta düzenlenmekte hatta halk eğitim faaliyetleri vatandaşın kolay ulaşabilmesi için en yakınına kadar gitmektedir. Halk eğitimi faaliyetleri akşam saatleri ve hafta sonları da dâhil olmak üzere yılın 12 ayında devam etmektedir. Ayrıca düzenlenen kurslara ve kurs dışı eğitsel etkinliklere yetişkinlerin yanında okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar da dâhil olmak üzere her yaş, eğitim, kültür, sosyal statü ve gelir düzeyindeki vatandaşlar katılabilmektedir (Kavtelek, 2014: 51). Halk Eğitim Merkezlerinin faaliyetleri bunlarla sınırlı değildir; toplumun gelişmesi için konferans, açık oturum, edebiyat toplantıları, çeşitli yarışmalar ve spor faaliyetleri, gezi, film gösterileri düzenler (MEB, 2010; 4). Ayrıca kadınların sosyal yapı içinde daha aktif hale gelmeleri için gerekli çalışmaları yapar ve bu konuda kadın dernekleri ve kuruluşlarıyla sıkı bir işbirliği sağlar. Bölgeye ait özellik taşıyan el sanatlarının geliştirilmesine, topluma tanıtılmasına ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapar. Çevreden gelen istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda diğer halk eğitimi çalışmalarını imkânların elverdiği ölçüde yapmak Halk Eğitim Merkezlerinin görevleri arasında yer almaktadır (Doğan, 2008: 36).

Halk Eğitim Merkezlerinde ki destek programlar istek ve şartlara göre ayrı olarak düzenleneceği gibi diğer kurslar içerisinde de plânlanıp uygulanabilmektedir. Bu programlar uygulanırken uzman kişi ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde hareket edilir. Bu eğitimleri merkezlere davet edilen uzman kişiler vermektedir (Kavtelek, 2014: 52). Toplumda ve bireylerde toplumsal bilinç uyandırmaya yönelik etkinlikler toplantı, seminer, konferans şeklinde de yapılmaktadır. Bu çalışmalar ilgili resmî ve

özel kurum ve kuruluşların yanı sıra destek kuruluşlarla işbirliği ile yapılmaktadır. Kırsal kesimlerde daha çok eğitim düzeyi düşük kadınlar buldukları için, bu kadınlara yönelik onların en fazla ilgi duydukları ve talep ettikleri kurslar olan biçki dikiş, nakış, halı, kilim, el sanatları, iğne oyası, trikotaj gibi kurslar daha çok verilmektedir. Halk Eğitim Merkezleri eğitim faaliyetleri yanında üretim faaliyetleri de gerçekleştirmektedir (Yanar, 2011: 23).

Eğitim sürecinde bireylere geri bildirimler verilmesi, onlara önemli olduklarını ve bir yere ait olduklarını hissettirdikleri için gereklidir. Ayrıca kursiyere verilen geri bildirimler motivasyonu arttıracığından, kursları yarıda bırakmayı azaltacaktır. Eğitimciler, eğitim sürecinin başında yetişkinlerin kurslara katılma sebepleri hakkında onlarla konuşarak, onların hedeflerini belirlemelerine ve hedeflerini gerçekleştirmelerine yardımcı olabilir (Knox, 1974: 15-30). Günümüzde teknolojinin sürekli gelişmesi; bir yandan olumlu sonuçlar doğururken diğer yandan da bazı istenmeyen sonuçları doğurmuştur. El emeği ürünler gün geçtikçe eski önemini kaybetmeye ve unutulmaya başlanmıştır. Halk Eğitim Merkezleri bu ürünleri tanıtmaya ve eski önemine kavuşturmaya çalışır. Halk Eğitim Merkezleri bünyesindeki El Sanatları programları ile belirli imkânlarla bu ürünleri tanıtmaya devam etmektedir (Yanar, 2011: 1).

2.2.4.Halk Eğitim Merkezlerinin Hedef Kitlesi

Halk eğitiminin amaçları, kullanılan yöntemler, öğretme ve öğrenme ortamları ve eğitime katılan bireylerin özellikleri, örgün eğitimden farklıdır (Duman, 1991: 39). Halk Eğitimi Merkezleri isteyen herkesin rahat rahat gidebildiği topluma açık bir kurumdur. Özellikle kırsal kesimde yaşayan kadınların gittikleri kurumlardır. Halk Eğitim Merkezlerinde çoğunlukla biçki-dikiş, nakış, halı, kilim gibi kursların talep edilmesi, bu sosyal ortamda olabildiğince uzun süre kalabilme isteğindedir. Halk Eğitim Merkezlerinin öncelikli hedefi; okuma-yazma bilmeyenlere öğretmek, herhangi bir nedenle örgün eğitimini yarıda bırakanlara bu eğitimleri vermek, bireylerin boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlamak, kişilere meslekleri ile ilgili becerileri kazandırmak ve mesleklerinde ilerlemek isteyenlere

gerekli eğitimleri vermek, yaşlı ve emeklilere aktif yaşlanma imkanı sağlamak, köyden kente göç edenlere şehre uyum için gerekli bilgiler vermek, özel eğitim gerektiren kişilere yaşamları için gerekli temel becerileri kazandırmaktır (Kavtelek, 2014: 51).

Halk eğitiminin hedef kitlesini oluşturan bireylerin genellikle yetişkin bireyler olması, halk eğitimi sürecine hem içerik hem de yöntem anlamıyla çok farklı bir boyut kazandırmaktadır. Çünkü yetişkinler fiziksel, psikolojik ve toplumsal gelişim özellikleri kapsamında çocuk ve gençlere göre çok farklı özellik göstermektedir. Dolayısıyla, yetişkinlere verilecek eğitimin süreci, eğitim sürecinin içeriği, bu süreçte kurulacak iletişimin niteliği, eğitimi üstlenecek kurum çok önemlidir (Yalçın, 2002: 17). Yetişkin eğitimi günümüzde zorunlu hale gelmiştir. Bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler, ekonomik ve toplumsal gelişme sonucu hayatın getirdiği zorluklar, insanların yaşam sürelerinin uzaması, bireylerin bilgi birikimindeki artışlar ve yaşam için sürekli yeni bilgi ve becerilerin kazanılması gerekliliği, iletişim ve kitle iletişim araçlarının ve etkilerinin artması yetişkin eğitimi zorunlu kılan sebeplerdir (Duman, 2000: 38).

2.2.5.Halk Eğitim Merkezlerinin Karşılaştığı Sorunlar

Halk Eğitim Merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yaygın eğitim kurumlarıdır. Yaygın eğitim hayat boyu öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Halk Eğitim Merkezleri bazı sorunlarla karşı karşıyadır. Bunlardan bazıları: Halk Eğitim Merkezlerinin yeterince tanınmaması, kullanılan kaynakların yetersizliği, fiziksel eksiklikler, yetişkin eğitimi veren eğitimci eksikliği, eğitim programı seçme, hazırlama ve uygulama güçlükleri, motivasyon eksikliğidir (Okçabol, 2006: 183-190). Ayrıca eğitim programlarına katılımın yeterli düzeyde olmaması, verilen eğitimin değerlendirilmesinin ve etkisinin ölçülmemesi, katılımcıların program sonuna kadar motivasyonlarının korunamaması, katılımcıların kursları bırakmalarının önlenememesi, eğitim ortamlarının yenilenmemesi ve yetişkinlerin ihtiyaçlarına göre kurs çeşitliliğinin arttırılmaması da karşılaşılan sorunlardandır (Coşkun, 2012: 22). Yetişkinlerin katıldıkları eğitimlerle ilgili yapılan araştırmalarda, yetişkinlerin bazı nedenlerden dolayı eğitimleri yarıda bıraktıkları ortaya çıkmıştır. Örneğin, kurs modül

sürelerinin uzun olması sebebiyle kursiyerlerin devam sorununun ortaya çıktığı görülmüştür. Ayrıca kurslara katılan yetişkinlerin başaramayacakları konusunda korkularının olması da kursiyerler tarafından sıkça belirtilen bir sorun durumundadır. Bunun için kurs sürelerinin kısaltılması, devamsızlık konusunda esneklik sağlanması ve kursiyerlerin istedikleri vakitlerde kursların düzenlenmesinin çözüm olacağı belirtilmiştir (Selçuk, 2017: 21-22).

2.3. HALK EĞİTİMİ

Halk eğitimi kavramı günümüzde birçok şekilde adlandırılmaktadır. Bunlardan bazıları; kitlesel eğitim, yaygın eğitim, yetişkin ve genç eğitimi, sosyal eğitim, toplum eğitimidir. Halk eğitimi bireyleri ve toplumu insani ve milli değerlerle donatarak, ekonomik ve sosyal yönlerden yeterli birey olarak yetiştirmek için topluma, belli programlar halinde verilen eğitim faaliyetleridir (Kurt, 2000: 2). Dolayısıyla halk eğitimi; öğrenim düzeyi ne olursa olsun her bireyi toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek, kendi isteklerine göre bilgi, beceri ve davranış geliştirmelerini sağlayacak şekilde verilen bir eğitimidir. Ülkelerde verilen zorunlu eğitimler ve okul içindeki eğitim-öğretim faaliyetleri bireyleri sadece belli bir süre kapsamında tutmaktadır. Okul eğitiminin dışında kalan bireylerin hayat boyu eğitim imkânlarından faydalanmaları için halk eğitimi faaliyetlerinin toplumsal hayatın her alanında yürütülmesi ve bu eğitimlerin çok yönlü, etkili bir eğitim olarak devam ettirilmesi gerekmektedir (Köksal, 2017: 13).

Halk eğitimi veren kurumların; yetişkinleri, yetişkinlerin özelliklerini çok iyi bilmesi ve verilecek eğitimi buna göre düzenlemeye dikkat etmesi gerekmektedir (Tekin, 1991: 13). *“İlk tahsili alamamış gençlere her vatandaş için lazım olan bilgileri boş zamanlarında Halk Dershanelerinde vermeğe çalışmak, çeşitli iktisadi işler gören vatandaşların üretim kudretini artıracak mesleki kurslar açmak, maarif programına dahildir.”* sözlerinde, Atatürk halk eğitiminin iki ana amacına değinmiştir. Bunlardan birincisi, okuma-yazma bilmeyen vatandaşlara okuma yazma öğretmek, ikincisi ise sosyal ve iş hayatlarında kullanacakları bilgi ve becerileri kazandırmaktır (Taşdemirci, 1996: 497). Ülkemizde Halk Eğitimi Merkezlerinin, bireylerin bir meslek sahibi

olmaları için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak, bireyleri mesleki ve toplumsal hayatlarında üstlenecekleri yeni görevlere hazırlanmak gibi görevleri vardır. Halk Eğitim Merkezleri eğitime ihtiyaç duyan ve okula gitmeyen gençlerin ve ya okulun her hangi bir kademesinden ayrılmak zorunda kalan bireylerin; farklılaşan ekonomik, toplumsal ve kültürel hayat koşullarına ayak uydurması için yetişkin nüfusunun ihtiyaç duyduğu sürekli eğitim gereksinimlerini karşılamalıdır (Elüstü, 2007: 45).

2.3.1. Halk Eğitiminin Tanımı, Amaç Ve İlkeleri

Halk eğitimi; bireylerin farkında olarak ve isteyerek bilgi, beceri, tutum, anlayış ve değer yargısı açısından gelişmesi için düzenli etkinliklere katıldıkları bir süreç olarak tanımlanabilir (Geray, 2002: 28). Eğitim, öğretim denildiğinde genelde birçok kişinin aklına çocuklar, gençler ve okullar gelmektedir. Bazılarına göre halk eğitimi, bilmeyen yetişkinlere okuma yazma öğretmek, temel matematik becerilerini ve temel vatandaşlık bilgileri kazandırmak amacıyla düzenlenen eğitim etkinlikleridir. Bazılarına göre ise halk eğitimi, kadınlara dikiş, nakış, el sanatları gibi el becerileri kazandırılmak için düzenlenen kursları kapsamaktadır. Bazılarına göre de vatandaşları çeşitli konularda bilgilendirmek amacıyla kitle iletişim araçları kullanılarak düzenlenen etkinliklerdir. Aslında tüm bunların yanında eğitimin okulda öğrenilenlerle sınırlandırılmayacağı, bireyin yaşamının tüm aşamasında bir öğrenme süreci içinde bulunması gerektiği, bu nedenle de eğitim etkinlikleri tasarlanırken tüm bunlara dikkat edilmesi gerektiği fikri giderek önem kazanmaktadır (Aktaran: Bahat, 2013: 16). Başka bir tanıma bakıldığında halk eğitiminin topluma ve toplumda ki bireylere insani ve milli değerler katarak, ekonomik ve sosyal yönden aktif duruma getirmek amacıyla belli programlar halinde sunulan bir eğitim faaliyeti olduğu görülmüştür (Kurt, 2000: 200). Halk Eğitimi, kişilerin ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişimleri için gerekli olan bilgi, beceri ve anlayışı kazandırmak için belirli amacı, sistemi, planı olan sürekli ve örgütlü okul dışı bir eğitim etkinliği olarak ifade edilmektedir (Kılıç, 1981: 287). Ayrıca halk eğitimi kişilere insancıl ve ulusal değerler kazandırmayı amaçlamıştır. Halk eğitimini tanımlayan Tekin'e göre ise zorunlu öğrenimini bitirmiş ve artık okula gitmeyen kişilerin, yaşamlarının herhangi bir döneminde kullanacakları bilgileri veya ilgilerini gidermek için özel olarak düzenlenen faaliyet ya da programları kapsayan eğitimlerdir (Tekin, 1991: 1-13).

Halk Eğitiminin adı zamanla farklı şekillerde anılmış olsa da temelde yetişkinleri hedef almış bir eğitim biçimidir. Çok önceleri halk eğitimi daha çok dinsel duygularla, öğrenmeden yoksun kalmış grupların daha iyi insan olmaları, daha ahlaklı bireyler olması ve çalıştığı kişiye, kendisini yöneten kişiye karşı görevlerini daha iyi yerine getirmeleri için verilmiştir (Geray, 2002: 20-35). Halk Eğitim Kurumlarının öncelikli amacı bireylere iş ve meslekle ilgili beceri kazandırmak, bireyleri toplumda yerine getirecekleri rollere hazırlamaktır. Ayrıca örgün eğitime katılamamış veya yarıda bırakmış kişilerin eğitim düzeyini yükseltmektir. Diğer taraftan da bireylerin toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşam koşullarına uyum sağlamaları için gereken eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için gereken eğitimidir (Ayhan, 1988: 24-40). Halk eğitimi almak isteyen kişilerin isteklerine ve ihtiyaçlarına uygun, esnek programlar geliştirilmelidir. Bu programlar hazırlanırken de programlarının kullanılacağı bölgeler arasında ki bazı farklılıklar (ekonomik, toplumsal ve kültürel) dikkate alınmalıdır (Ayhan, 1988: 28-42).

2.3.2. Halk Eğitimi Gerektiren Nedenler

Eğitim sistemlerinin çeşitli amaçları vardır. Örgün eğitimde, çocuklara ve gençlere yaşamlarının da kullanabilecekleri temel bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenmişken, yaygın eğitimde bireylerin yaşamlarında karşı karşıya kaldıkları sorunları çözmek için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir (Yalçın, 2002: 7). Halk eğitiminin temel amacı; örgün eğitimini tamamlamamış ya da herhangi bir kademesini yarıda bırakmış bireylerin ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmeleri sağlamak amacıyla; bu bireylerin ihtiyaçları, ilgileri, istekleri ve yetenekleri doğrultusunda hayatlarının devamı için gerekli becerileri kazandırmaktır. Halk eğitimi etkinliklerine katılım gönüllülük esasına bağlıdır ve bireylerin ihtiyaç duyabilecekleri her türlü konuyu içerebilir. Halk eğitimi etkinlikleri farklı zamanlarda ve farklı düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, üretim, etkinlik ve rehberlik faaliyetlerinin hepsini gerçekleştirmektir (Miser, 1999: 3).

Halk eğitiminin hedef kitlesi halktır. Yaşadığımız toplumu oluşturan halk; yaşı, öğrenim düzeyi, öğrenme isteği, cinsiyeti ve öğrenme ihtiyaçları farklı olan çeşitli insanlardan oluşmaktadır. Hedef kitleyi oluşturan bu insanlar, örgün eğitim sisteminde hiç bulunmamış ve ya eğitim sisteminin herhangi bir kademesinden ayrılmış olabilir. Çocuklar ve gençlerin eğitiminden sorumlu olan örgün eğitim kurumları vardır. Halk eğitimi ise çocuk ve gençlerin sadece okulda karşılanamayan eğitim ihtiyaçlarından sorumludur. Fakat yetişkinlerin hayatları boyunca karşılaştıkları tüm ihtiyaçlarını karşılamak halk eğitiminin görevidir (Yalçın, 2002: 8). Halk eğitimine ihtiyaç duyulan nedenleri şöyle sıralayabiliriz:

Ekonomik Nedenler: Bireylerin okul yıllarında örgün eğitimle öğrendiği bilgiler zaman içinde unutulmakta ya da yenilik ve gelişmelere ayak uydurmak için yeterli olamamaktadır. Diğer taraftan var olan bilgi ve beceriler, bilişim ve teknoloji alanında gerçekleşen yeni buluşların ve geliştirilen yeni sistemlerin anlaşılmasında yetersiz kalmaktadır. Ayrıca bazı mesleklerin yapısı ve görevlerinde değişiklikler meydana gelirken, bazı meslekler artık icra edilmemekte bir yandan da ihtiyaçlar doğrultusunda yeni meslekler ortaya çıkmaktadır. Bu hızlı değişimi yakalayabilmek ve uyum sağlayabilmek için bireylerin sürekli öğrenmeleri, kendi meslekleri ile ilgili yeni bilgi, beceri ve tutumları kazanmaları gerekmektedir (Duman, 2000: 50-70).

Sosyal Nedenler: Her toplum yetişkin eğitimi etkinliklerini düzenlerken, kendi toplumunun gelişmesi için gereksinim duyulan ihtiyaçlara dikkat etmektedir. Toplumların nasıl bir yetişkine ve toplumsal gelişime gereksinim duyduğu, toplumların tarihsel geçmişine ve içinde buldukları sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel ve teknolojik değişimlere bakıldığında anlaşılmaktadır. Yaşanan bu hızlı değişimlere bireylerin uyum sağlamaları, bireylerin yaşamlarının olumsuz etkilenmemesi ve olası toplumsal sorunlarla karşılaşmamaları için yetişkin eğitime ihtiyaç duyulmuştur. Bireylerin kendilerini sürekli geliştirmeleri, hoşgörülü ve demokratik olmaları, çevre ve insan sağlığına duyarlı olmaları için halk eğitimi şarttır (Okçabol, 2006: 28-33). Ayrıca, günümüzde tüm çevreyi ve dünyayı etkileyen bazı sorunlar vardır: küresel ısınma sorunları, tarımda ve hayvancılıkta kullanılan bir takım kimyasal ilaçlar ve hormonlar nedeniyle günümüzde sağlıklı beslenmek her geçen gün biraz daha zorlaşmaktadır. Tüm bunların önüne geçmek için, yetişkinlere yenilenebilir

enerji kaynaklarının öneminin fark ettirilmeli ve çevre eğitimi verilmelidir. Ayrıca sosyal değişimin yarattığı kargaşa, yalnızlık, uyumsuzluk, kuşaklar arasındaki kopukluk, uyuşturucu kullanmada ki artış gibi sorunların çözümünde nitelikli bir sosyal planlamanın yanında, kapsamlı bir eğitim şarttır (Bahat, 2013: 20).

Kültürel Nedenler: Bireylere okuma-yazma öğretmek, yarım kalmış eğitimleri tamamlamalarına fırsat vermek, gelir düzeylerini yükseltmeleri için, boş zamanlarını değerlendirmeleri ve yeteneklerini sergilemeleri için eğitim verilmesi gerekmektedir. Bireylerin kültürel faaliyetler ile dinlenme faaliyetlerinde ortaya çıkan ve toplumun daha geniş kesimlerinde ifadesini bulan çeşitlilik ihtiyacını karşılamak için de yine yetişkin eğitimi gerekmektedir (Bahat, 2013: 20). Her bireyin farklı kişilik özellikleri ve olaylara karşı farklı bakış açıları vardır. Bu yüzden bireylerin gerçeğe ulaşması için, bilgi edinmesi için herkesin kullanacağı belli bir yol, yöntem ve teknikten bahsedilemez. Yani insanların aynı bilgiyi farklı yol, yöntem, strateji, teknik kullanarak öğrenmeleri mümkündür. Bireyler, yaşantıları yoluyla farklı şekillerde bilgiye ulaşabilir ve öğrendikleri bilgiyi yaşamları ile yeniden şekillendirebilir. Bu durum hayat boyu sürer bu yüzden eğitim sadece okulda olan bir şey değildir, eğitim hayat boyu sürer (Sönmez, 2005: 330). Günümüzde toplumdaki aşırı karmaşıklık ve çeşitli görevler, sürekli artan istekler, insan kaynaklarının yenilenmesini gerektirir. Bu amaca ulaşmak oldukça güç bir iş olup, geleneksel eğitim politika uygulamalarında değişiklikler gerektirmektedir (Alkan vd 1996: 327).

Başaran (1996: 120); çağımızda eğitim yapılan alanların, eğitim bilimlerinin ve eğitim amaçlarının çoğaldığını, bilgilerin hızla artması nedeniyle insanların yaşamak için daha çok bilgi edinmeye zorlandığını belirtmektedir. Hayat boyu eğitim; rastgele öğrenmenin dışında, bireyin gereksinimlerine göre öğrenme fırsatlarını düzenlemiş eğitimidir (Bülbül, 1991: 36). Birey belli amaçları, belli işleri yerine getirsün diye kurulamaz (Kayaalp, 2002: 71). Çünkü bireyler yaşamları boyunca birçok işle, uğraşla karşı karşıya gelebilir ve bireylerin kendisine yetecek kadar bilgiye sahip olmaları gerekir. Hayat boyu eğitim sadece erken dönemdeki programlı örgün eğitimin bir alternatifi olmaktan çok, örgün eğitimle eksik kalanların ve yetersiz verilenlerin, bireylerin kendi istekleri ile yeniden kazandırılmasıdır (Oktay, 2001: 24).

Eğitimde bilginin nasıl elde edildiği önemlidir. Bireylere bilgiyi doğrudan vermek yerine bilgiye nasıl ulaşılabileceğinin yöntemleri öğretilmeli ve öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Çünkü birey yaşamının her anında birçok sorunla karşılaşacak ve bu sorunlarla baş etmeye çalışacaktır. Birey yaşantısından kazandığı birikimlerden geçerli ve güvenilir olanları alacak ve benzer sorunların çözümünde tekrar kullanacaktır (Sönmez, 2005: 330). Hayat boyu öğrenme, kişisel ve sosyal amaçlı öğrenmenin yanı sıra çalışma amaçlı öğrenmeyi de kapsamaktadır ve resmi eğitim sistemlerinde pek çok alanda yer almaktadır. Hayat boyu öğrenme, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını teşvik etme, esnek ve yenilikçi öğrenme fırsatlarını geliştirme anlamlarına gelmektedir (Bahat, 2013: 22-23).

2.3.3. Türkiye’ de Halk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’nin eğitim sistemine bakıldığında, tarih boyunca genel hedefinin bilgi toplumuna erişmek olduğunu ve bunun içinde yaşam boyu öğrenmeye, zorunlu temel eğitim sebebiyle Milli Eğitim Sistemi içinde yer vermiştir.

Cumhuriyet Öncesi Dönemde Halk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Türk toplumlarında halk eğitimi fikrinin ortaya çıkması çok eski zamanlara dayanmaktadır. Halkın eğitim ihtiyacını karşılamak için çeşitli önlemler alınmıştır. Hatta halk eğitimi kelimesi geçmese de halk eğitimi temel hedeflere uygun, etkili, sürekli ve yapıcı olarak ortaya koyulmuştur. Bugün ki anlamında, bilinçli yapılan bir halk eğitimi ise ilk kez Selçuklu ve Osmanlı Türklerinde görülmektedir. Halk eğitimi etkinlikleri Selçukluların ve Osmanlıların yükselme devirlerinde teşkilat ve sistem olarak en üst seviyesine ulaşmıştır ve hatta bu sayede Anadolu ve Trakya’ nın Türkleşmiş, devlet ve memleket idaresi yerleşmiş ve sosyal yapı oluşmuştur (Yıldız ve Uysal, 2009: 42-55).

Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte, halkın içinde bulunduğu zor durumun ve içinde buldukları problemlerin çözümünde onlara yardımcı olabilecek tek yolun eğitim olduğu fark edilmiştir. Bu nedenle Cumhuriyet Hükümetinin ilk Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa Bey, 25 Kasım 1923 tarihli ve 1971 /3655 sayılı tel tamimi ile valilerden, milli eğitim görevlileriyle birlikte halk eğitimi çalışmalarına önem verilmesini ve halk eğitimi çalışmalarının arttırılmasını istemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilk halk eğitim birimi Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak 1926 yılında “Halk Terbiyesi Şubesi” adıyla İlköğretim Genel Müdürlüğünde, kurulmuştur. Daha sonra Atatürk’ ün önderliği ile 1928 de Latin harflerinin kabulünden sonra halka okuma yazma öğretmek için Millet Mektepleri açılmıştır (Yanar, 2011: 20). Bu halk eğitimi hareketinde bütün öğretmenlerle birlikte birçok aydın da seferber olmuştur. Dolayısıyla Cumhuriyet ile gerçekleşen ilk halk eğitimi faaliyeti Türkçenin öğretilmesi olmuştur. Kısa bir zamanda, az bir masrafla milyonlarca vatandaşa okuma yazma ve bunun yanında birtakım temel bilgiler de kazandırılmıştır. Bu halk eğitimi faaliyetinin devamı niteliğinde 1930 yılında, vatandaşların öğrendikleri bilgileri unutmamaları ve okuma alışkanlıklarını sürdürmeleri amacıyla Halk Okuma Odaları açılmıştır. 1932 yılında da Atatürk ilke ve inkılâplarını yaymak, kalıcılaştırmak ve halkı toplumsal, kültürel açıdan yükseltmek amacıyla Halk evleri kurulmuştur. Halk evleri; halk dershaneleri, kursları, kitaplık, yayım, köycülük, dil ve yazım, tarih ve müze, sosyal yardım, spor, temsil, güzel sanatlar gibi birçok konuda faaliyetler göstermiştir. 1936 yılında eğitim kursları açılmıştır (Ulusoy ve Demirtaş, 2009: 1195).

1940 yılında Köy Enstitüleri Kuruluş Kanunu ile okuldaki eğitim öğretim görevini üstlenen köy eğitmen ve öğretmenlerine, halkı eğitmek ve yetiştirmek görevi de verilmiştir. 1939 yılında Sanat okullarına bağlı olarak köylerde erkekler için demircilik-marangozluk, kadınlar için ise biçki-dikiş kursları gibi meslek kursları açılmıştır. Bu kurslar halk eğitimine büyük katkı sağlamıştır. 1948 yılında Halk yayımları devlet eli güvencesine alınmış ve yayımı gerçekleştirilmiştir. 27 Mayıs 1960’ dan sonra başlayan kültür ve eğitim seferberliği sonucu halk eğitimi çalışmalarının ülke genelinde bir teşkilata bağlanması için, halk eğitimi hizmetlerinin etki alanını

genişletmek, etkinlikleri yurt düzeyinde düzenleyecek bir kuruluşa olması için 29 Ağustos 1960 tarihinde Milli Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Yaygın eğitim halk eğitimi, ıraklık eğitimi ve uzaktan eğitim gibi birçok yolla gerçekleştirilmektedir (Okçabol, 2006: 11-20). Esas görevi Halk Eğitimi olan örgütlerin başında, 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığının bünyesinde kurulan Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü gelmektedir. Bu teşkilat, 1964 yılında Köy İşleri Bakanlığına bağlanmış, 1967’ de yeniden Milli Eğitim Bakanlığının bünyesine alınmıştır. 1975’ de Mesleki ve Teknik ğretim Müsteşarlığına bağlı Mektupla ğretim ve İnsan gücü Genel Müdürlükleriyle birleşmiş, 1977 yılında ‘‘Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’’, 1983 yılında ise ‘‘ıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’’ adını almıştır (Bahat, 203: 32).

2.3.4. Halk Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Yetişkin eğitiminde bazı sorunlar vardır. Bunlar; eğitime katılan katılımcıların yeterli sayıda olmaması, verilen eğitimin çıktılarının ölçülmemesi, katılımcıların eğitim sürecinde motivasyonlarının korunamaması, katılımcıların kursları bırakmalarının önüne geçilememesi, eğitim ortamlarının yenilenmemesi, yetişkinlerin istek ve ihtiyaçlarına göre kurs çeşitliliğinin arttırılmaması, kullanılan kaynakların yetersiz olması, fiziksel eksiklikler, eğitimci eksiği, programın hazırlanmasında, uygulanmasında yaşanan sorunlardır (Coşkun, 2012: 22). Ayrıca yetişkinlerin çoğu yetişkin eğitiminden ve yetişkinler için olan eğitsel etkinliklerden habersizdirler. Bu eğitimler ve etkinlikler hakkında yetişkinleri bilgilendirecek danışma birimlerine ihtiyaç vardır. Birçok insana göre Halk Eğitim Merkezleri denince akla dikiş nakış kurslarından başka bir şey gelmemektedir. Bu nedenle de birçok kişi kültürel faaliyetlerden uzak kalmaktadır (zcan, 2000: 39).

Halk Eğitim Merkezleri, tanıtımının iyi yapılmaması, fiziksel eksiklikler, materyal ve kaynak eksikliği, eğitim verecek kişi eksikliği, uygulanacak programın eksikliği ve programın uygulanması sırasında yaşanan güçlükler, yetişkin eğitimcisinin ve eğitim alan yetişkinin motivasyonunun düşük olması gibi bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır (Okçabol, 2006: 15-30).

2.4.YETİŞKİN

2.4.1.Yetişkin Tanımı ve Yetişkinlerin Özellikleri

Yetişkinin, eğitimciler tarafından tanımları yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Verner' e göre yetişkin, kendisinden ve toplumdaki diğer bireylerden sorumlu olan, toplumda belli görevleri olan üretici bireydir. Long' a göre yetişkin orta öğretime gitmeyen, toplumda bazı sorumlulukları olan 18 yaşını doldurmuş kişidir. Knowles' e göre ise yetişkin biyolojik olarak; üreme yaşına gelmiş, legal olarak; oy kullanma, ehliyet alma, kendi isteği ile evlenebilme ve ya askere alınma yaşına gelmiş, sosyal olarak; eşlerden biri olma, anne-baba olma, psikolojik olarak; kendi hayatından sorumlu yaşa gelen kişiye denir (Alper, 2004: 2). Yapılan tanımlar doğrultusunda; fiziksel, psikolojik ve zihinsel olgunluğa erişmiş kişiye yetişkin denir (Kurt, 2000: 15-25; Onur, 2004: 20).

Bülbül' e göre (1991), toplumda kendi yaşamlarını yönetme sorumluluğunda olan bireyler yetişkin olarak kabul edilmektedir. Güneş'e göre (2000) ise, yetişkini zorunlu öğrenimin dışına çıkmış, olgunlaşmış, uygun davranabilen ve bağımsız olabilen kişi olarak tanımlamak mümkündür. Yaygın eğitimde, eğitim alan bireylerin çoğunu yetişkinler oluşturmaktadır. Yetişkin sözcüğü bilimsel olarak; biyolojik, psikolojik ve sosyal olgulara göre, toplumsal olarak; bölgesel, yöresel gelenek ve göreneklere göre değişik şekillerde tanımlanmaktadır. Bu nedenle farklı toplumda, farklı bölgelerde veya değişik kültür ortamlarında yetişkin tanımı farklılık göstermektedir. Ancak, net bir tanım yapmak gerekirse bu tanımda yaş, psikolojik olgunluk ve sosyal rol gibi önemli üç ölçüt temele alınmalıdır. Yetişkin; kendisi ve başkaları için sorumluluklar alan, kendisi ve toplum için bir şeyler üretebilen kişi olarak tanımlanabilir (Alkan vd 1996: 325).

Günümüzde hızlı bir bilgi akışı vardır ve bu bilgiye ulaşmak hem bireyler hem de toplumlar için gittikçe büyüyen bir problem haline gelmektedir (Kurt, 2000: 28). Yaşadığımız çağda iletişim araçlarının rolü her geçen gün biraz daha artmakta ve bireysel öğrenme giderek önemli hale gelmektedir. Bu durumda toplumlar bireylerin

bilgiye kolayca ulaşabilmesi için yeni yapılanmalar geliştirmelidir. Bunun içinde örgün ve yetişkin eğitimi veren kurumların da yeniden yapılanması gerekmektedir (Köksal, 2017: 19). Yetişkin bireyler, bir bilgi öğrenecekleri zaman o bilginin ne işlerine yarayacağını yani neden öğrenmeleri gerektiğini bilmek ister. Bilme gereksinimi ortaya çıktığı zaman birey, o konuda bilgi edinmeye güdülenmiş olur. Bu nedenle yetişkin eğitiminde öğrenmeye giden yolda güdülenme vardır (Tezcan, 2012: 5).

2.4.2.Yetişkin Öğrenmesi

Yetişkinleri çocuklardan farklı kılan birçok özellikleri vardır. Yetişkinler kendi hayatlarından sorumludur ve bunun sonucu olarak da kendi fikirleri vardır. Yetişkinler öğrenecekleri bilginin niçin gerekli olduğunu ve bu bilginin ne işlerine yarayacaklarını bilmek ister. İçinde buldukları sürekli gelişen ve değişen dünyaya, yeni oluşan şartlara, yeniliklere ayak uydurabilmek için öğrenmenin gerekli olduğunun farkındadır (Alper, 2004:3). Öğrenme, öğrencinin yaşamı boyu eski öğrenmelerinden, motivasyondan, öğreticinin özelliğinden, kullanılan yöntem ve stratejilerden, öğrenme ortamından, öğrenenin duyuşsal ve fiziksel özelliklerinden etkilenir. Yetişkinler içinde tüm bunlar geçerli olsa da yetişkinlerin öğrenmesinde, çocukların öğrenmesine göre farklılıklar vardır. Yetişkinler kendi kendilerini yönetebilir, yetişkinlerin deneyimleri vardır çünkü yaşamışlıkları daha fazladır, yetişkinler gerçek yaşam problemlerini çözmek ve öğrendiklerini hayatta uygulamak ister (Alper, 2004:3). Yetişkin öğrenmesinde 2 temel yoldan bahsedilebilir. Bunlardan ilki, yetişkin içinde bulunduğu çevreden rastlantılarla ve geleneksel öğrenme kurumlarında öğrendiği öğrenmelerdir. İkincisi ise planlı ve programlı tasarlanmış öğrenmelerdir. Örgütlenmiş öğrenme kurumları yaygın eğitim kurumları ve örgün eğitim kurumlarıdır (Yıldız ve Uysal, 2013: 105-115).

Yetişkin eğitimciler, yetişkin eğitimi uygulamalarının geleneksel pedagojik uygulamalardan farklı olduğunu belirtmişlerdir. Bu farklılıkların oluşturduğu temeller üzerine oluşan yapıyı, “Androgoji” adı altında, “yetişkinlere öğretme bilim ve sanatı” olarak tanımlamışlardır. Yetişkinler başka bir yetişkin tarafından değerlendirilmekten,

yargılanmaktan hiç hoşlanmazlar. Yetişkin eğitiminde not verme işlevi de yetişkinlerin kendilerini çocuk gibi hissetmelerine neden olabilir. Bu nedenle Androgojik Kuram kişinin, kendisini değerlendirme sürecini önermektedir (Knowles, 1996: 170-180). Yetişkinlerin, neyi nasıl öğreneceklerinin bilinmesi ve yetişkinlerin öğrenirken kullandıkları güdüsel yönelimlerinin bilinmesi ile yetişkin eğitimi program hazırlayıcıları daha işlevsel programlar oluşturabilir. Bu bilgileri barındırmayan programlar, yetişkinlerin beklentileriyle ve yetişkinlerin ne istedikleriyle örtüşmez. Bu durumda da yetişkinin öğrenme güdüsü düşer ve yetişkinin öğrenmeye olan ilgisi azalır (Duman, 2004: 2). Halk Eğitim Merkezlerinde kursa katılan kişiler, ödenek almak için yani maddi katkı için eğitimlere katılıyorsa ve para ortadan kalktığında kursu bırakıyorsa burada motivasyonun varlığından söz etmek güçtür (Karabacak Aşır, 2011: 133). Bu bulgulara dayanarak hazırlanan ve geliştirilen programlar sayesinde yetişkin daha fazla doyum sağlar ve öğrenme ihtiyacı karşılanan yetişkinler kursu daha az terk eder (Karabacak, 2011: 57).

Yetişkin bireylerin öğrenmesi öğrenci özelliklerine ve eğiticinin desteğine, kullanılan yöntem, materyalin sunulmasına, bilgilerin tekrar edilmesine, bilginin öğrenildiği iklime ve alana göre şekillenmektedir. Bu kadar farklı özellikle karşı karşıya kalan yetişkinin eğitiminde en önemli olan faktör motivasyondur (Alper, 2004:3).

2.4.3. Yetişkin Eğitimi

Yetişkin eğitimi, hayat boyu eğitim ve öğrenim sisteminin içerisinde yer alan ve hayat boyu eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Yetişkin eğitimi bireyin kendisiyle, toplumla ve çevresiyle uyum içinde yaşayabilmesine ve kişilik kazanmasına yardımcı olur. Öğrenme sürecinin aktif olarak devam etmesi, hayat boyu öğrenmenin geliştirilebilmesine ve zenginleştirilebilmesine yardımcı olur (Lowe, 1985: 177). Yaşadığımız çağda teknoloji, ekonomi, sosyal ve siyasi alandaki gelişmeler sürekli değişim göstermektedir. Türkiye bu gelişmeler ve değişimlere ayak uydurabilmek için bir kalkınma ve sanayileşme sürecine girmektedir. Bu süreçte yetişkinlerin eğitimine gerekli önemin verilmesi gerekmektedir (Türkoğlu ve Uça, 2011: 61). Yetişkinlere

göre eğitim, karşılaştıkları hayat problemlerinin üstesinden gelerek yeteneklerini geliştirecekleri bir süreçtir. Bu yüzden yetişkinlerin eğitime katılma etkinliği, problem çözme merkezli veya performans sergileme merkezli bir düşünce çerçevesindedir. Yetişkinler; yeni bilgileri, becerileri, değerleri ve tutumları gerçek yaşam durumlarına uygun halde sunulduğu zaman öğrenir (Knowles, 1996: 50-75).

Yetişkin eğitimi UNESCO'nun tanımına göre; yetişkin olduğu düşünülen kişilerin bilgilerinin artırılması, yeterliliklerinin geliştirilmesi, mesleki ve teknik becerilerinin geliştirilmesi, bilgi ve yeteneklerine yön verilmesi, yetişkinlerin kişisel ve toplumsal açıdan gelişmeleri için verilen düzenli eğitimidir (Oğuzkan, 1985: 4-11). OECD 'nin tanımına göre ise öğrenimini tanımlamış ve artık okula gitmek zorunda olmayan bireylerin hayatlarının herhangi bir sürecinde ihtiyaç duyacakları bilgiye ulaşmak için düzenlenen programlardır (Bülbül, 1991: 30-45). Yetişkin eğitimi, yetişkinler için olan eğitsel etkinlikleri ve etkinliği düzenleyen kurumların çalışmalarını içermektedir. Genelde yetişkin denen grubun öğretim ve öğrenme süreçlerini göstermektedir. İngilizler yetişkin eğitimi toplumdaki orta sınıftaki yetişkinlerin boş zamanlarında katıldıkları eğitim olarak tanımlarlar (Okçabol, 2006: 18-20). Yetişkin eğitimi öğütlenmiş öğretimin okul dışındaki faaliyetlerini tamamlayan, sistemli, belli bir planı ve programı olan etkinliklerdir. Yetişkin eğitimi günümüzde toplumu oluşturan tüm insanları hedef almıştır (Geray, 2002: 25-30). Yetişkin eğitiminde eğitimcilerden otoriter öğretmen olmaları değil de öğrenmenin kolaylaşmasına yardımcı olan, rehber öğretmen olmalarıdır (Pak vd 2018: 231). Yetişkin eğitimi veren kişilerin, eğitim programının amaçlarını belirlerken toplumun ihtiyaçlarına dikkat ettiği gibi eğitime katılan kişilerinde birbirinden farklı düzeyde istek ve ihtiyaçlarının olduğuna dikkat etmesi gerekmektedir. Eğitime ihtiyacı olan fakat maddi nedenlerden eğitime ulaşamayan kişilere nasıl ulaşılacağı konusunda eğitimciler çalışmalar yapmalıdır (Okur, 1999: 112-114).

Yetişkin eğitiminde kişilere verilen eğitimin, bireylerin hayatlarını olumlu yönde geliştiren, bireyleri uygulamaya teşvik eden ve bireylere verilen bilginin neden verilmesi gerektiğini öğreten nitelikte olması gerekmektedir (Gökkaya, 2014: 72). Yetişkinler çocuklara ve gençlere göre daha gerçekçidirler. Aldıkları eğitimin ihtiyaçlarını karşılamalarını, somut çözümler sağlamalarını bekler. Yetişkinler

öğrenmeyi gönüllü olarak istedikleri için, aldıkları eğitimin onları eğitim almaya iten ihtiyaçlarını karşılar olması gerekir (Gökkaya, 2014: 73). Yaşam başlı başına bir öğrenme sürecidir. Bireylerin teknik ve toplumsal değişime ayak uydurabilmeleri, bireysel olarak gelişmeleri, çevreye ayak uydurabilmeleri için planlı ve sürekli öğrenim görmeleri gerekmektedir (Kıvrak, 2007: 40-50). Yetişkinler mesleki tatmin, iş hayatlarında başarı, kişisel gelişim gibi ihtiyaçlarını gidermek ve kendilerini gerçekleştirebilmek için eğitime ihtiyaç duymaktadır fakat yetişkinler bunlar için gerekli zaman ve isteklerini karşılayan materyal bulmakta zorlanmaktadır (Gökkaya, 2014: 73-75). Yetişkin eğitiminde önemle olan nokta; bu eğitim etkinliklerinin planlı, programlı ve sürekli olması gerekmektedir. Yani hem yetişkin eğitimcisinin hem de eğitim alan yetişkinlerin istekli ve bilinçli olmaları gerekmektedir (Duman, 2000: 35-50).

2.4.4.Yetişkin Eğitiminin Amaç Ve Görevleri

Yetişkinlerin özelliklerine bakıldığında, birçok özellikleriyle çocuk ve gençlerden ayrıldıkları görülmüştür. Bu farklılıklara bakıldığında çocuklara verilen eğitimle yetişkinlere verilen eğitimin aynı olmasını beklemek doğru olmaz. Yetişkin öğrenmesinde, yetişkin ilke ve kuramları dikkate alınmalıdır ve yetişkin eğitimcinin, yetişkinlere verilecek eğitim türlerinin farkında olması gerekmektedir. Ayrıca yetişkin eğitimi veren kişilerin, hangi öğrenme sürecinde hangi ilke ve yöntemi kullanmasının daha faydalı olacağını bilmesi ve sınıfta ona göre uygulama yapması gerekmektedir (Penirci, 2014: 42).

Ülkemizde yetişkin eğitimleri ile ilgili ilk faaliyetler okuryazarlığın artırılması ve yaygınlaştırılması çabaları ile başlamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yetişkinlere okuma-yazma ve gündelik mesleki bilgi-beceri kazandırmak için 1950'li yıllarda Halk Eğitim Merkezleri binlerce yetişkine eğitim vermiştir (Yazar, 2012: 21-30). Türkiye'de, Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren toplumsal değişimin ve toplumsal kalkınmanın bir aracı olarak faaliyet gösteren halk eğitimi hizmetleri, yaşam boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Komşu, 2015: 120). Yetişkin eğitimi, toplumun ve bireyin gelişmesine katkıda bulunur.

Yetişkin eğitimi sayesinde toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik olarak kalkınması; bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlaması sağlanmış olur. Birey ise yetişkin eğitimi sayesinde toplum içinde yaşamayı, demokratik değerler kazanmayı, dayanışma alışkanlıklarını kazanmayı, kültürel değerlerini koruyup aktarmayı öğrenmiş olur (Ural, 1995: 305). Yetişkin bireyler kendi sorumluluklarının bilincindedir, öz-yönelim ve öz-yönetim becerilerine sahiptir. Bu yüzden yetişkin eğitimi veren eğitimcinin amacı, yetişkinlere doğrudan bilgi aktarımı yapmak değil öğrenmenin gerçekleşmesi için yetişkin bireyi öğrenme sürecine katarak, yetişkinlere öğrenmeleri için yardımcı olabilmektir (Bilir, 2005: 105).

Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin toplumsal, ekonomik, kültürel ve kişisel gelişimlerini sağlamayı destekler nitelikte olması gerekmektedir (Ural, 2007: 303). Duman'a göre yetişkin eğitiminin üç temel amacından söz edilmektedir. Bu amaçlar:

- Toplumun ve bireylerin ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve yeterlilik düzeyine ulaşmaları sağlamak,
- Yetişkinlerin, içinde yaşadıkları toplumun gelişmesine engel olan sorunları çözebilmeleri için bir anlayış geliştirmelerini ve bu sorunları çözebilmeleri için gerekli becerileri kazandırmak;
- Bireylerin kendilerini gerçekleştirmeleri için, tüm yetişkinlere tutum, bilgi, anlayış ve özelliklerini geliştirme fırsatı sağlamaktır (Duman, 2007: 15-25).

Yetişkinlerin halk eğitimi etkinliklerine katılması gönüllülük esasına bağlıdır. Bu yüzden yetişkinler, bir eğitim programına katılırken ihtiyaçlarının karşılanmasına, problemlerine çözüm olmasına bakarak o programa katılmaktadır. Dolayısıyla eğitim veren kurumun ve yetişkin bireylerin amaçlarının gerçekleşmesi için eğitime katılan yetişkinlerin öğrenme ortamında kendilerini yabancı hissetmemeleri ve katıldığı programa uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu nedenle yetişkin eğitimi etkinliğinde başarının sağlanması için, yetişkinlerin bireysel ve toplumsal özelliklerinin, onları bu etkinliğe katılmaya güdüleyen etkenlerin ve program sonucunda kendilerine katmak istedikleri becerilerin iyi belirlenmesi ve tüm bunların eğitim sürecinin aşamalarında kullanılmasına dikkat edilmelidir (Ayhan, 1990: 71-72).

Okçabol' a göre, yetişkin eğitimine katılan yetişkinler, eğitimciden kurs dışı diğer konularda daha bilgili, tecrübeli ve kültürlü olabilir. Yetişkinler bu eğitime gönüllü olarak istedikleri bir konuyu öğrenmek için katılmaktadır. Bu nedenle yetişkin eğitimcilerin sadece meslek bilgisine sahip olmaları yeterli değildir. Bunun yanında insancıl, sevecen ve hoşgörülü, anlayışlı, insana ve yeteneklerine saygı duyan, toplumsal bilince sahip, önderlik yeteneği olan, yaşam ve kültür birikimi olan, eleştirel bir düşünce yapısına ve geniş bir dünya görüşüne sahip kimseler olması gerekmektedir (Okçabol, 2006: 91). Yetişkin öğrenmesinin gerçekleşebilmesi için yetişkin bireylerin kendilerini iyi hissedebilecekleri, eğitmeni ile anlaşmazlığın olmadığı, bireylerin ihtiyaçlarının karşılandığı bir ortamın oluşturulması gerekmektedir (Uslu, 2002: 10-20). Ülkemizde birçok eğitimini tamamlayamamış, işsiz, gelecek kaygısı olan insanlar vardır. Yetişkin eğitimi ülkemizde amacına ulaşırsa, bu bireyler için de fırsatlar ortaya çıkacaktır. Ayrıca örgün eğitime yeterince katılamamış yetişkinler, gereksinimlerine uygun yetişkin eğitimi programlarına katılarak yaşam koşullarını olumlu yönde değiştirebilir (Coşkun, 2012: 31).

Yetişkin eğitimi veren kişinin, yetişkinlerin özelliklerini bilmesi, eğitim verilen ortamın ve kursiyerlerin özelliklerini dikkate alması ve ilkelere uygun olarak eğitim vermesi yetişkin eğitimi açısından oldukça önemlidir (Penirci, 2014: 48). Yetişkin eğitimin temel amacına bakıldığında, yetişkin bireylerin eğitilmesi ve toplumdaki her alanda yapılan gelişmelere ve değişimlere yetişkinlerin ayak uydurmasını sağlamaktır (Şirin, 2008: 9). OECD'nin yayınladığı bir raporda; bireylere verilen halk eğitimin amaçları ulusal amaçlar ve yerel amaçlar olmak üzere ikiye ayrılmıştır:

Ulusal amaçlar; toplumdaki ekonomik, kültürel, bilimsel, teknolojik ve siyasal değişimlerle ilgili olarak bireylere, yeni bilgiler ve beceriler kazandırmaktır. Ulusal amaçlar:

1. Bireylere mesleklerinde kullanacakları mesleki bilgi ve beceri kazandırmak,
2. Bireylerin toplumsallaşmasını ve üretken olmasını sağlamak,
3. Eğitimde fırsat eşitliğine dikkat çekmek,
4. Toplumda yaşayan bireylerin okur-yazarlık oranını artırmak,
5. Toplumsal değişmeye ve gelişmeye bağlı olarak bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmelerine yardımcı olmaktır.

Yerel amaçlar; yerel toplulukların sorunlarını çözmelerine olanak sağlamak ve yaşadıkları bölgelerde yaşamlarını kolaylaştıracak önlemler almaktır (Lowe, 1985: 35–38).

Ülkemizde halk eğitimin amaçları Milli Eğitim Bakanlığınca şu şekilde belirlenmiştir:

1. Bireylerin okuma-yazma öğrenmesini ve yaşam boyu öğrenmelerini sağlamak,
2. Toplumdaki bireylerin Atatürk ilkelerine bağlı, bilimsel, özgür, demokratik düşünme becerilerine sahip ve saygılı bireyler olmasını desteklemek,
3. Toplum kalkınmasını sağlamak için kalkınma projelerine bireylerin katılımını sağlamak,
4. Ulusal kültür değerlerinin korumasını ve evrensel kültürle uyum içinde gelişmesini sağlamak,
5. Yerel farklılıklara ve gereksinimlere dikkat edilerek, eğitim-üretim-istihdam, pazarlama ve örgütlenmeye yönelik çalışmalar yapmak,
6. Sanayide işgücünün yetiştirilmesine yardımcı olan, çeşitli mesleklerde çalışan kişilerin hizmet içinde yetiştirilmesi ve kendilerini geliştirmeleri için gerekli olanakları sağlamak,
7. Kırsal kesimden kente göç eden bireylerin katıldıkları topluluğa uyum sağlamaları için etkinlikler düzenlemek,
8. Toplumda yaşayan bireylerin sağlığının korunması, aile planlaması, sivil savunma, tutumlu bir tüketici yaratılmasına yönelik çalışmalarda bulunmak,
9. Bireylerin boş zamanlarını sosyal ve kültürel etkinliklerle değerlendirmelerine yönelik eğitim çalışmaları yapmaktır (Kurt, 2000: 10-11).

2.5.MOTİVASYON

Latince “movere” kelimesinden gelen motivasyon kelimesi harekete geçirmek, etkilemek, teşvik etmek gibi anlamlara gelmektedir. Yöneten, harekete geçiren, istek arttıran davranışlar anlamına da gelen motivasyon içsel bir durumdur (Sucuoğlu, 2003: 22-23). Motivasyon kavramı farklı yazarlar tarafından tanımlanmıştır. Bentley

motivasyonu, “Bir insanın içinde bulunan, o insanın olumlu ya da olumsuz belli bazı eylemlerde bulunmasını ve belirli bireysel isteklerine ulaşmasını ve böylece tatmin olmasını sağlayan güçtür” şeklinde tanımlamıştır (Bentley, 2000: 180). İnsanların motive olmaları için ihtiyaçlarının iyi belirlenmesi ve ihtiyaçlarının tatmin etmek amacıyla çeşitli davranışların gösterilmesi gerekliliğidir (Kırçcı, 2007: 101).

Motivasyon, hedefe yönelik gerçekleştirilen davranışa neden olan ve bu davranışın devam etmesini sağlayan bir güçtür (Koçel, 2005: 633). Motivasyon nesnelere ve insanları harekete geçiren bir çeşit enerjidir ve öğrenme ile doğrudan ilgili bir kavramdır. Çünkü öğrenmenin gerçekleşmesi için bilinçli ve kasıtlı bir çabaya gereksinim vardır (Aktaran: Acat ve Demiral, 2002: 314). Motivasyon, bireyin enerjisini ve bireyin davranışını gerçekleştirmek için isteğini arttırdığı için öğretme ve öğrenme sürecinin verimli bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Ayrıca motivasyon öğrencilerin davranışlarını ve davranışların ne yönde gerçekleştiğini, davranışların şiddetini, davranışlarında ki kararlılığını ve eğitim ortamlarında istenilen hedefe ulaşmayı hızlandıran en önemli etmenlerden biridir (Akbaba, 2002: 343). Öğrenme sürecinde öğrenciler pasif değil, aktif olmak istemektedir. Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme ortamında doğrudan aktif rol oynamalarını yani öğrenme sürecine aktif katılmalarını sağlamalıdır. Bunu yaparken de öğrencilerin ders ortamında ki öğrenme ihtiyaçlarını doğru tespit etmelidir. Öğrencinin olumsuz davranış sergilemesi ve başarısız olması, öğrencinin öğrenme çevresinde meydana gelen olumsuzluklarla ilgilidir. Öğrencinin öğretimle ilgili ihtiyaçları bilinirse, öğrencinin öğrenmesi için daha güzel bir çevre oluşturulabilir (Çelik, 2003: 142). Bu tanımlardan anlaşıldığı üzere motivasyon, insanı harekete geçiren veya hareketi hızlandıran bir öğedir.

Motivasyon içsel motivasyon ve dışsal motivasyon olmak üzere iki kaynaktan oluşur. İçsel motivasyonda davranışın nedeni bireyin kendisinin içindedir. Bu tür motivasyon bireylerin ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır (Wu, 2003: 500-515). İçsel motivasyonun en önemli kaynakları; ilgi, yetenek ve meraktır. İçsel motivasyonu yüksek olan bireylerin başarılarının attırdığı ortaya koyulmuştur (Lin, McKeachie ve Kim, 2003: 251-256). Sonuç olarak İçsel faktörlerin daha çok işin kendisi ile ilgili olduğu, dışsal faktörlerin ise daha çok yapılan işin kendisi değil de iş dışındaki unsurları içerdiği ortaya çıkmıştır (Kılıç, 2002: 73). Dışsal motivasyon ödül elde etmek

veya cezalandırılmaktan kaçınmak için yapılan faaliyetleri ifade eder (Woolfolk, 2015: 157; Karataş, 2011: 10-12). İçsel motivasyonu sağlayan etmenler kişinin kendi içinden gelen motivasyon olarak tanımlanabilir. Bu durumda motivasyon, öğrenmenin kendini tatmin etmesinden gelebilir (Şahin, 2007: 1-8).

Okullarda motivasyon fikri yıllardır birçok teoride yer almıştır. Çeşitli öğrenme teorileri, öğrencilerin motivasyonlarını açıklamaya çalışmaktadır. Öğrencilerin farklı tutumları ve motivasyonları vardır (Yenilmez ve Çemrek, 2008: 82-88). Motivasyon her zaman bilinçli ve gözlemlenebilen ihtiyaçlara yönelik olmaz; kişileri farkında olmadan motive eden şeyler vardır. Kişiler her zaman kendi motivasyonlarının neden kaynaklandığının farkında olmayabilir, yetişkinler bazen farkında olmasalar da motive olur (Çakır, 2017: 43). Motivasyon öğrenmeyi kolaylaştırır yani bireyin öğrenmesi için motive edilmiş olması gerekmektedir (Kaya, 2001: 368). Tanımların hepsi incelendiğinde motivasyonun, insanları harekete geçiren, hareketlerini hızlandıran bir öge olduğu görülmektedir (Delipoyraz, 2009: 64).

Motivasyonun genel özelliklerine bakıldığında;

- Kişisel ihtiyaçlar, dürtüler ve istekler motivasyonun kaynağıdır.
- Motivasyon kişiye davranış gösterme isteği verir.
- Motivasyonun temelinde istek ve ihtiyaç vardır. Bu istek ve ihtiyaç toplumsal kültür ve bireyin duyguları ile şekillenir.
- Motivasyon bir amaca veya ödüle yöneliktir.
- Kişinin amaçları davranışlarını kontrol etmez, davranışlarını etkiler Ve kişiyi ihtiyaçları karşılamaları için uyarır.
- Bir ihtiyaç karşılandığında diğer ihtiyaç ortaya çıkar.
- Karşılana bir ihtiyaç motivasyon kaynağı olma özelliğini yitirir.
- Aynı güdüler farklı davranışlara sebep olabilir (Kırçı, 2007: 58).

Öğrenmenin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için öğrenci motivasyonunun sağlanmış olması gerekmektedir (Acat ve Demiral, 2002: 316). Yetişkinlere önemli olduklarının hissettirilmesi ve onlara değer verildiğinin gösterilmesi, eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonlarını etkileyen en önemli unsurlardan biridir (Pak vd 2018:

237). Yetişkin öğrenenler, eğitim veren kişiyle duygu ve düşüncelerini açıkça paylaşmak, onlara çekinmeden soru sorabilmek isterler ki bu da yetişkin eğitiminin bir özelliğidir. Yetişkinlerin eğitim veren kişi ile çekinmeden duygu ve düşünce paylaşımında bulunması, yetişkinlerin motivasyonlarının artmasını sağlar (Beverley ve Worsley, 2007: 100-150). Öğrenen bireyler yaşamları süresince karşılaştıkları sorunları aşmak ve öğrenmeyi yaşamları boyunca devam ettirebilmek için motivasyona ihtiyaç duyar (OECD, 2005). Bu yüzden öğrenme ortamlarının, yaşam boyu öğrenen bireyleri motive edecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Dowling, Fisser, Grabowska, Kendall, M. vd 2004: 1-49).

Yetişkin öğrenciler öğrendikleri bilginin ne işe yarayacağını, öğrendiklerinin kendi değerlerine uygun nasıl kullanacaklarını bilirlerse motive olur. Yani yetişkinlerde en önemli motivasyon kaynağı kendilerinden kaynaklanan öz saygı, yaşam kalitesini artırma, kendini gerçekleştirme gibi içsel motivasyondur (Alper, 2004: 2-7). Burada öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretici yetişkinlerin kendilerine özgü davranışları olduklarının farkında olmalı ve yetişkine karşı davranışlarında buna dikkat etmelidir. Öğretici motivasyonun artması için yetişkini özendirilmeli, etkin öğrenme ortamını hazırlamalı, konunun önem ve gerekliliğini hissettirmelidir (Geray, 2002: 360). İhtiyaç duyulan ve kısa zamanda hayatında kullanılacak konuları ve sıkıcı olmayan öğrenme yöntemleri seçmeli, öğrenci ile iyi ilişkiler kurmalı, öğrencilere değer vermeli ve anlayışlı olmalıdır (Alper, 2004: 2-7). Motivasyonun sağlanması için, öğrenen bireyin hedef merkezli yaklaşımlarda bulunması, sosyal ihtiyaçları nedeniyle etkinliklere katılmayı istemesi ve bilgi edinmek istemesi gerekmektedir (Kirby, Knapper, Evans vd 2003: 31-52). Hayat boyu öğrenmede başarının sağlanmasındaki en önemli faktörlerden biri olan motivasyonun artması için yapılması gereken bazı şeyler vardır. Projeler ya da portfolyolar oluşturmak, öğretmenin aynı zamanda bir rol model olması, bireylerin yeterliklerine göre değerlendirmeler yapılması ve öğrenmenin eğlenerek sağlanmasıdır (Aktaran: Günüş vd 2012: 315).

2.5.1.Motivasyon Kaynakları

Bir davranışın açıklanmasını sağlayan ve davranışın nedenselliği ortaya koyan şey motivasyondur (Yazıcı, 2009: 36). Motivasyon bireylerin bir davranışı gerçekleştirmeleri için istekli hale gelmelerini için bireye enerji verir ve bu yüzden öğretim-öğrenme süreci için motivasyonun önemi büyüktür (Akbaba, 2006: 343). Motivasyon, öğrenme yaşantılarıyla birlikte sosyal ve kültürel ortamda gelişir. Bu yüzden motivasyon üzerinde, kültürel farklılıkların ve aynı kültürdeki değişimlerin etkisi vardır (Cüceloğlu, 2015: 241-251). Temel motivasyon kaynakları, bireylerde erken gelişim döneminde farklı düzeylerde gelişim gösterir ve bu motivasyon kaynaklarının bireyleri tatmin etmeleri de bireyden bireye farklılık göstermektedir (Antalyalı ve Bolat, 2017: 85). Her birey motivasyon kavramını anlamalı, önemli olduğunu fark etmeli ve motivasyonu kullanmalıdır. Öğrenciler daha iyi öğrenebilmek için, anne-babalar çocuklarının eğitimi için, öğretmenler iyi bir eğitimci olabilmek için, yöneticiler ise daha iyi yönetebilmek için motivasyonun farkında olmalıdır (Lee, 2010: 1-16; Yavuz, 2006: 55-65).

Motivasyon kaynakları dışsal ve içsel kaynaklardır. Davranışın gerçekleşme nedeni bireyin dışındaysa yani çevredeyse bu dışsal motivasyondur. İçsel motivasyonda ise davranışın nedenselliği bireyin kendisidir yani motivasyon bireylerin kendisinden kaynaklanır. Kendi kendine motive olan yani içsel motivasyonu fazla olan öğrencilerin öğrenmeleri, dışsal motivasyonu kullanan öğrencilere göre fazladır. Ayrıca motivasyonlarını sürdürmeleri de daha kolaydır (Wu, 2003: 502). Öz belirleme kuramına göre motivasyonun, içsel ve dışsal olmak üzere iki temel kaynağı vardır. İçsel motivasyon, bir davranışın farklı ve eğlenceli olduğu için yapılmasını, dışsal motivasyon ise davranışın, sonucunu görmek için yapılmasını sağlar (Ryan ve Deci, 2000: 55). Yani, davranışın nedenselliği bireyin çevresinden kaynaklıysa burada dışsal motivasyon vardır. Davranışın nedenselliği bireyin kendisinde ise içsel motivasyon vardır. İçsel motivasyon, bireylerin ihtiyaçları sonucu doğar (Wu, 2003, 500-520; Dündar, Özutku, Taşpınar, 2007: 108). İçsel ve dışsal motivasyonda davranışın ortaya çıkma nedeni farklılık gösterir. İçsel motivasyonda kontrol bireyin kendisindedir. Dışsal motivasyonda ise kontrol dış etkenlerde yeni çevrededir. İçsel motivasyona; ihtiyaç, ilgi, merak, eğlenme gibi durumlar örnek verilebilirken; dışsal

motivasyona ise ödül, ceza, baskı gibi durumlar örnek verilebilir (Altun ve Yazıcı, 2010: 540).

İnsancıl yaklaşım içsel motivasyon kaynaklarına vurgu yapar. İnsancıl yaklaşıma göre, bireyin temel motivasyon kaynağı kendini gerçekleştirme eğilimidir. Birey doğduğu anca bu eğilime sahiptir yani kendini gerçekleştirme fikri kalıtımsaldır. Birey doğduğu anda motive edilmiştir ve bu bireyin gelişmesine, büyümesine ve tüm potansiyellerini en iyi şekilde kullanmasına yol açan bir süreçtir (Yazıcı, 2009: 38). Öğrencilerin ulaştıkları başarı ve başarısızlıkların sorumluluğunun kendi çabalarına ait olduğunu düşünmelerini sağlamak; öğrencilerin öz yeterliklerini arttırarak, içsel motivasyonlarının artmasını sağlayacaktır (Oxford ve Shearin, 1994: 25; Wu, 2003: 512). Yetişkinler daha iyi işte çalışma, daha yüksek maaş alma gibi dış motivasyonları kullanmanın yanında, işlerinde daha iyi iş tatmini, kendine saygı ve daha iyi bir yaşam kalitesi gibi iç motivasyonu da kullanır (Knowles, 1996: 50-75).

Öğrenmenin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için, öğrencinin motivasyonunun sağlanmış olması en önemli şartlardan birisidir. Motivasyonun sağlanmasında önemli bir yer tutan öğrenmenin gerçekleştiği ortamın, öğrencileri öğrenmeye teşvik edecek, öğrencilerin dikkatini çekecek ve öğrencinin daha fazla odaklanabilmesini sağlayacak bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir ve burada öğretmenlere görev düşmektedir (Acat ve Demiral, 2002: 316-317). Ayrıca motivasyon öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini, kararlılığını ve öğrenme hızını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir. Öğrencilerde gözlenen öğrenme güçlüklerinin ve disiplin sorununun önemli bir kaynağı da güdülenmedir (Akbaba, 2006: 343). Başarılı olan öğrenciler takdir, teşekkür, gibi ödülleri büyük ihtimalle kazanacaklarını bildikleri için, bu öğrencilerin dış motivasyon ile motive olmaları beklenemez (Öncü, 2004: 173). Fakat dış motivasyonu sağlayan etkenler, bireyin bir işi yapma konusundaki iç motivasyonunu etkilemektedir (Baltaş, 2002: 183).

Bireyler öğrenme sürecinde aktif rol oynamak ve bu sürece ortak olmak isterler. Öğretmenin, öğrencilerin sınıfta aktif rol oynamalarını ve öğrenme sürecine bireylerin doğrudan katılmalarını desteklemeleri gerekmektedir. Bunu yaparken de öğrencilerin

sınıf ortamındaki öğrenme ihtiyaçlarının iyi belirlemelidir. Çünkü öğrencinin olumsuz davranışı ve başarısız olmasının nedeni, onun için oluşturulan öğrenme çevresiyle ilişkilidir. Bu yüzden öğrencinin ihtiyaçları bilinirse, öğrenme çevresi iyi bir şekilde düzenlenebilir (Çelik, 2003: 142). Motivasyon, insanları amaçları doğrultusunda yönlendiren içsel kuvvettir ve motivasyonu sadece bireyin kendisi yönlendirebilir (Yavuz, 2006: 18-78). Öğrenme ve öğretme süreçlerinde, içsel ve dışsal öğrenme motivasyonları önemlidir (Woolfolk, 2015: 157-167). İçsel motivasyonda birey bir davranışı kendisi istediği için gerçekleştirir. Dışsal motivasyonda ise bir davranış çevreden gelen ödül veya ceza için yapılır (Woolfolk, 2015: 157-167).

İçsel motivasyonun yüksek düzeyde olması hedeflenen başarının beklenenden hızlı gerçekleşmesine neden olurken, düşük düzeyde içsel motivasyon ise hedeflenen başarının beklenenden daha geç gerçekleşmesine neden olur (Butler ve Winne, 1995: 249). Bireyin içsel motivasyonunun sağlanamadığı durumlarda yani bireyin dikkatini çekmeyen etkinliklerde dışsal motivasyona ihtiyaç vardır; başkası tarafından verilen onay ve ya somut ödül gereklidir (Gagne ve Deci, 2005: 335). İçsel ve dışsal motivasyonun birlikte olduğu durumlarda etkili bir performans sergilenebilir. Ancak bazen ikisinin birlikte kullanılması istenmeyen etkilere de meydana getirebilir. Bazı zamanlar da dışsal motivasyon olarak kullanılan maddi geribildirimler içsel motivasyonu engelleyebilmektedir (Gagne ve Deci, 2005: 331). Locke ve diğerleri, her bireyin kendisine özgü hedefleri olduğunu ve bu hedeflerin kişinin motivasyon derecesini etkilediği belirtmiştir (Eryılmaz, 2011: 1748-1749). Edwin Locke tarafından geliştirilen bir motivasyon teorisine göre, bireylerin belirlediği amaçlar, bireylerin motivasyon derecelerini de belirleyecektir. Hedefini yüksek ve ulaşılması zor belirleyen bir birey, hedefini kolay ulaşılacak düzeyde belirleyen bir bireye göre daha yüksek performans gösterecek ve daha fazla motive olacaktır (Kaplan, 2007: 49).

Motivasyonun, davranışı başlatmak ve davranışı devam ettirmek gibi iki temel özelliği vardır (Altun ve Yazıcı, 2010: 540). Bireyin öğrenmesi açısından ise motivasyonun üç temel bileşeni bulunmaktadır. Bunlar: beklenti, değer ve duyuşsal tepkilerdir. Yani, bireyin bir durum karşısında kendisinden beklentileri, bu duruma değer verip vermemesi ve durumun sonucunda hissettikleri bireyin öğrenmesi için önemlidir (Gürşimşek, 2002: 4). Birey yeni bir öğrenme gerçekleştirirken, edindiği

olumlu deneyimlerden motive sağlar. Bireyi motive edecek kaynağın, etkili olması gerekmektedir (Hegarty, 2010: 49).

Eğitim-öğretim süreci ile bireylere istendik davranışlar kazandırmak hedeflenmektedir. Bireylerin davranışlarının istendik yönde şekillenmesi için bireylerin motive olması gerekmektedir. Çünkü, bireylerin motivasyonlarının yüksek olduğu durumlarda, bireylerin öğrenme isteğinin ve başarısının arttığı tespit edilmiştir (Yazıcı, 2009: 37). Öğrenmenin gerçekleşmesi için motivasyon gereklidir ve gereken motivasyonu etkileyen; planlı olmak, bir amaca odaklanmak, neyi öğreneceğinin farkında olmak ve nasıl öğreneceğini bilmek gibi bazı değişkenler vardır (Woolfolk, 2015: 157-160). Öğrenen bireyin kendi öğrenmesini düzenleyip denetleyebileceği öz-düzenlemeli öğrenme sürecinde üç temel motivasyon bileşeni vardır. Bunlar:

Beklenti: Öğrencinin görevi yerine getirip getirememesi konusundaki kendi yeterliliğine olan inançlarını ifade eder.

Değer: Öğrencinin görevle ilgili amaçları, görevin önemi ve ilginçlik düzeyine ilişkin inançlarını ifade eder. Yani temel olarak öğrencinin görevi yerine getirmenin gerekliliğiyle ilgili inançlarını içermektedir.

Duyuşsal tepkiler: Öğrencinin "Bu görevle ilgili ne hissediyorum?" sorusuna verdiği yanıt ile ilgilidir (Aktaran: Gürşimşek, 2002: 4-5).

Deci ve Ryan, bireyin bir şeyi yapmak için harekete geçmesinin, bireyin motive olması anlamına geldiğini belirtmiştir. Birey bir işi yapmak için kendinde güç veya ilhamı bulamıyorsa bu motive olmadığı anlamına gelmektedir. Birey, enerji dolu veya aktif olarak bir işi yapıyorsa motive olmuştur. Bireylerin motivasyon düzeyleri ve motivasyon türleri farklılık göstermektedir. Bu yüzden motivasyon düzeyleri belirlenirken, motivasyon yönelimleri de belirlenmiştir. Motivasyon yönelimleri, davranışın önem kazanmasına veya davranışın artmasına neden olan tutum ve amaçları içermektedir (Ryan ve Deci, 2000: 54).

Motivasyon; davranışın başlamasını, davranışın ne yönde olduğunu, davranışın şiddetini, davranışın sürdürülmesini açıklamaya çalışan teorik bir yapı ve bireylerin davranışlarının nedenlerini açıklayan uygulamalı bir yapıdır. Hedefe yönelik

gerçekleştirilen davranışlar ve bu hedeflere ulaşmayı sağlayan stratejiler motivasyonu sağlamaktadır (Brophy, 2012: 3-4). Cüceloğlu motivasyonu, insanların isteklerini, arzularını, ihtiyaçlarını, dürtülerini ve ilgilerini saran bir kavram olarak nitelendirilir (Cüceloğlu, 2015: 229). Bir dersi öğrenmek için motivasyonun sağlanmış olması gerekmektedir. Motivasyon öğrenciyi harekete geçirir ve öğrencinin görevlerini gerçekleştirmesinde, öğrenciye katkıda bulunur (Peklaj ve Levpušček, 2006: 157). Motivasyonun desteklenmesi için farklı kaynaklar kullanılabilir. Öğrencileri hedefe ulaşmaları için cesaretlendirilmesi, onların yaratıcı becerilerini göstermelerine izin verilmesi, başarıları karşısında teşvik edilmesi ve ödül sağlanması, beğenilmesi, takdir edilmesi motivasyon kaynaklarından bazılarıdır. Öğrenciler hedefe yönelik davranışlarda bulduklarında motivasyonları yüksek olur. Öğrencilerin motivasyonlarının sağlanması onların becerilerinin güçlenmesi ve hedeflerine ulaşmaları için gereklidir (Ali, Tatlah ve Saeed, 2011: 29-32). Yapılan çalışmalarda öğrencilere sunulan destekleyici sınıf iklimi ve öğrencileri başarıya götüren amaçlar ile motivasyon arasında olumlu bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Hardre', Chen, Huang, Chiang, Jen ve Warden, 2006: 200). Aynı zamanda motivasyon, öğrencilerin öğrenme süreçleriyle ilgili tutum geliştirmelerini sağlar (Afzal, Ali, Khan ve Hamid, 2010: 81).

Öğrenci davranışları, motivasyondan büyük ölçüde etkilenmektedir. Ayrıca öğrencilerin eğitime ve iletişimde buldukları kişilere karşı tutum ve davranışları da yine motive olup olmadıklarıyla ilgilidir (Afzal vd 2010: 81). Bir aktivite yapılırken birey eğer bu aktiviteyi sonuç elde edebilmek yani aktiviteden bir fayda sağlamak için yapıyorsa dışsal motivasyon fakat etkinliği kendisi istediği için, zevk duymak için yapıyorsa içsel motivasyon ortaya çıkar. Birey, motivasyonunu sağlayamadığı zaman ise etkinliği gerçekleştirmez (Ryan ve Deci, 2000: 60). Öğrencilerin akademik başarıları ve performansları için motivasyonlarının sağlanması çok önemlidir. Yapılan araştırmalarda da içsel ve dışsal motivasyonun, akademik başarı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Afzal vd 2010: 80; Peklaj ve Levpušček, 2006: 148).

Kendine özgü motivasyonu olan öğrenciler yani içsel motivasyonu kullanan öğrenciler, davranışta bulunurken daha isteklidir. Dışsal motivasyonu kullanan öğrenciler ise kendilerini gelecek olan ödüllerle motive etmeye çalışır ve bu yüzden öğrenmek için her zaman minimum çaba harcar, daha fazla emek harcamak istemez.

Motivasyon kaynağı kendisi olan öğrenciler, daha fazla emek gerektiren ve bilgileri daha yoğun kullanmalarına gereksinim duyan stratejileri kullanmaya özen gösterir (Afzal vd 2010: 81). Öğrencilerin motivasyonunun nasıl sağlanacağı ve içsel motivasyonu kullanmaları için öğrencilerin nasıl teşvik edileceği ile ilgili faktörlerin bilinmesi ve kullanılması önemlidir. Brophy (1986), deneyimler yoluyla elde edilen davranışların, yetenek olarak öğrenilmesi için motive edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Burada öğrencilerin motivasyonlarının gelişiminde, öğretmenler ve velilere büyük görev düşmektedir (Afzal vd 2010: 81).

Öğrencilerin öğrenme ve çalışma motivasyonu birçok eğitim kurumu için büyük bir endişe kaynağıdır. Öğrencilerin farklı farklı yetenekleri, bilgileri ve deneyimleri, öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını da etkileyecek farklı sosyal, bölgesel ve politik geçmişleri vardır. Öğrencilerin bazıları iyi okullarda okumuş ve yeteneklidir, bazıları ise tam tersidir. Fakat ne olursa olsun öğrencilerin başarılı olabilmesi için motivasyonun sağlanmış olması gerekmektedir (Masitsa, 2008: 89). Yani motive olmuş öğrenciler daha iyi performans gösterir ve daha iyi performans gösteren öğrenciler daha fazla motive olur (Afzal vd 2010: 84). İçsel motivasyona sahip bireyler genellikle dışsal motivasyona sahip bireylere göre daha fazla bilişsel katılımlarda bulunur (Ryan ve Deci, 2000: 60).

Öğrencilerin eğitimin her seviyesinde sergiledikleri davranışları, her zaman sahip oldukları motivasyondan etkilenmektedir. Ayrıca öğrencilerin eğitim sürecine ve eğitim sürecinde etkileşimde buldukları kişilere karşı tutum ve davranışları, kişilerin motive olup olmadıklarına bağlıdır. Yani öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeleri ve hedeflerine ulaşmaları için motive olmaları çok önemlidir. Eğitimcilerin, öğrencilerin yeterliliklerini artırmak için, onları motive etmeleri gerekmektedir (Ali vd 2011: 29). Öğrencilerin motivasyonlarını sağlayan çeşitli kaynaklar olabilir. Öğrencinin amacına ulaşmasının desteklenmesi, öğrencilere yaratıcılık becerilerini göstermelerine izin verilmesi, öğrencilerin başarılarını teşvik etme ve ödüllendirme, öğrencilerin başarılarını ve kazanımlarını takdir etme bu kaynaklardan bazılarıdır. Motive olmuş öğrencilerin olumlu bir tutum ve davranış sergiledikleri belirtilmiştir. Motivasyon sağlayan öğrenciler daha verimli çalışır ve aynı zamanda bu kişilerin performansları artar (Ali vd 2011: 32).

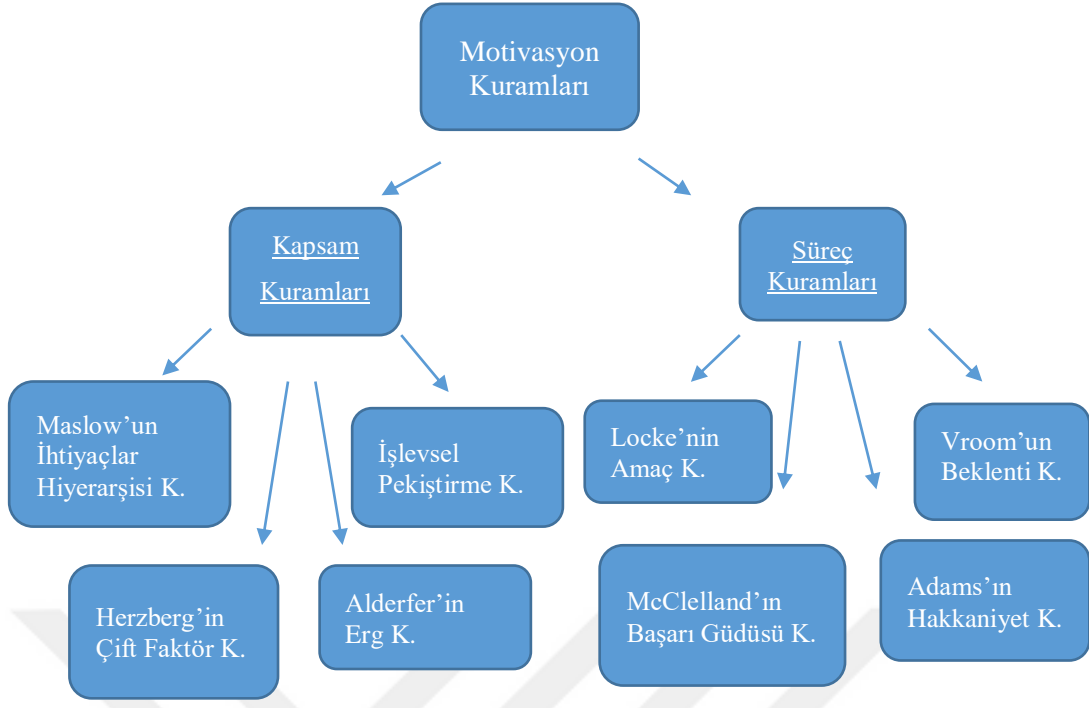
Yükseköğrenimin hedeflerinden biri de yaşam boyu öğrenmeye yönelik motivasyonu arttırmaktır. Burada öğrenmenin gerçekleşmesi için içsel motivasyonun geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir (Lin vd 2003: 252). İçsel motivasyonun kullanılması, dışsal motivasyonun kullanılmasına göre daha iyi performans sağlamaktadır (Lin vd 2003: 256). Bireyler, hedeflerine ulaşmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için motive olmalıdır. Özellikle öğrencilerin, akademik yönden başarılı olmaları için motivasyonun önemi büyüktür. Motivasyon sayesinde insanlar mesleki görevlerini başarıyla icra eder (Amrai vd 2011: 399). Psikologlar yeni öğrenmeler, yetenekler, stratejiler ve davranışlarla motivasyonun ilişkili olduğunu ve eğitimde motivasyonun göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmiştir (Amrai vd 2011: 400).

2.5.2. Motivasyon Kuramları

Araştırmacılar motivasyon konusunda yöneticilere yardımcı olmak için çeşitli teoriler ve modeller geliştirmişlerdir. Tüm bu modelleri kapsam kuramları ve süreç kuramları olmak üzere 2 grupta ele alınmıştır. Kapsam kuramları içsel motivasyona önem verirken, süreç kuramları ise çevresel faktörlere önem vermektedir (Ergül, 2005: 67-79). Yani kapsam teorileri bireysel ihtiyaçlar üzerinde dururken, süreç teorileri davranışın gerçekleşip bitmesine kadar tüm süre içerisindeki değişkenleri inceler (Tınaz, 2006: 8; Delipoyraz, 2009: 64-76).

Motivasyon kuramları, araştırmacılara yol göstermek amacıyla kapsam ve süreç kuramları olarak iki grupta şekil 1’ de verilmiştir.

Şekil 1: Motivasyon Kuramları

Motivasyon süreci bireylerin ihtiyaçlarını belirlemeleri ile başlar. İhtiyaçlar eksikliği hissedilen sosyal, psikolojik ihtiyaçlar olabilir. Bununla ilgili çalışmalar yapan Maslow iki varsayıma ulaşmıştır. İlki motivasyonun kişisel olduğudur yani herkesi motive eden unsurlar aynı olmayabilir. İkincisi ise motivasyon sadece insanların davranışlarında gözlemlenebilir. Yani ihtiyaç davranışı belirleyen önemli bir faktördür (Sucuoğlu, 2003: 23-26).

Kapsam Kuramları;

1.Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı:

Maslow insan ihtiyaçlarını 5 gruba ayırmıştır ve bunları belirli bir hiyerarşi ile sunmuştur. En alt basamaktan yukarı doğru sırasıyla;

- 1.Fizyolojik ihtiyaçlar: yaşamak için gerekli olan temel ihtiyaçlar (yeme, içme, barınma, cinsellik vb)
- 2.Güvenlik ihtiyacı: kişinin fiziksel ve duygusal yönden korunmasıdır.
- 3.Sosyal İhtiyaç: sevgi, benimsenmek, arkadaşlık, ait olmak gibi değerlerdir.
- 4.Saygı duyulma ihtiyacı: başarı, saygı görme, takdir edilmedir.

5.Kendini gerçekleştirme ihtiyacı: kişisel başarı, kişisel doyumdur (Sucuoğlu, 2003: 25-26).

Kişi alt basamaktaki ihtiyacını karşıladığı zaman bir üst basamaktaki ihtiyaç ortaya çıkar. Kişi bütün basamakları tamamlayana kadar bu durum böyle devam eder. Maslow' a göre kişinin motive olması için şu an içinde bulunduğu basamağı bilmesi gerekir. Bireyler yetişkinliklerinin ilk evrelerinde saygı ihtiyacı hissederken, olgunlaştıkça kendilerini gerçekleştirme ihtiyaçlarına daha fazla zaman harcarlar (Aktaran: Margueratt, 2007: 19). Yetişkinlerin çocuklara göre farklılaşan birçok ihtiyaçları gibi eğitim ihtiyaçları ve öğrenmeleri de farklılaşır. Malcolm Knowles, çocuklar ve yetişkin öğrenenler arasında bazı farklılıklar olduğunu belirlemiş ve bu farkları altı temel gruba ayırmıştır:

- 1.Öğrenme ihtiyacı
- 2.Benlik kavramı
- 3.Önceki deneyimler
- 4.Öğrenmeye hazır olma
- 5.Yönlendirmeyi öğrenme
- 6.Öğrenme için motivasyon (Ültanır ve Akay, 2010: 75-81).

2.Herzberg'in Çift Faktör Kuramı:

Motivasyon çok kompleks bir konu olduğu için motivasyonla ilgili birçok kuram vardır. Bunlardan biri de Herzberg' in çift faktör kuramıdır (Ataman, 2001:500-550). Herzberg kuramında motive edici faktörler ve hijyen faktörler olarak ikiye ayırdığı faktörlerden bahsetmiştir. Bunlar:

Motive edici faktörler: işin kendisi ile ilgili olan ve çalışanı tatmin eden faktörler; Hijyen faktörler: çalışma koşulları ile ilgili faktörlerdir. Motive edici faktörler şunlardır; başarı işin kendisi, tanınma, gelişme imkanları ilerleme imkanları, ilerleme imkanları, sorumluluk, geri dönüt alma. Hijyen faktörleri tek başına yeterli olmamakla birlikte motivasyon için gereklidir. Yani bireylerin motivasyonu için hem hijyen faktörleri hem de motive edici faktörler önemlidir (Hitt vd 1989).

3. Clayton Alderfer'in E.R.G Kuramı:

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına benzeyen bu kuramda da Alderfer ihtiyaçları üç gruba ayırmıştır. Bunlar varlık ilişki ve gelişmedir.

1. varlık: Açlık susuzluk güvenlik gibi fiziki ihtiyaçlar buradadır.

2. ilişki: Kişilerin kendileri için önemli olan diğer insanlarla ilişkide bulunma istekleri Bu grupta yer alır. İlişki kurma gereksinimi karşılıklıdır.

3. gelişme: Bir insanın yeteneklerini kullanmak, bir şeyler üretmek ve yeteneklerini geliştirmek istemeleri burada toplanmıştır. Maslow kuramında bireyin alt basamaktaki ihtiyacı karşılanmadan üst basamaktaki kurama yönelmeyeceğini söylerken, Aderfin bu kuramı, Maslow'un kuramından farklı olarak bireyin üst basamaktaki ihtiyacı karşılanmasa da birey bir alt basamakta ki ihtiyacına yöneleceğini söyler (Erdem, 1997: 68-76).

4 .McClelland'ın Başarı Güdüsü Kuramı:

Bu kurama göre bireyler davranışlarını 3 grup ihtiyaçlarının etkisiyle gösterirler. Bu ihtiyaçlar başarı ihtiyacı, güç ihtiyacı ve ilişki kurma ihtiyacıdır. Başarı güdüsü yüksek olan insanlar sorunlara çözüm bulmakta sorumluluk almak ister. Zorlu çalışmalarda görev almak ister. Yüksek enerjilidir ve amaçlarına ulaşmada risk almayı sever. Güç kazanma ihtiyacı olan bireyler ise kişiler üzerinde etki kurmak ister ve rekabet etmeyi sever. İlişki kurma ihtiyacında olan bireyler ise diğer insanlarla duygusal ilişki ve arkadaşlık kurmak ister, sevmek ister. Mc Clelland' a göre başarı motivasyonu; ırk, çevre, din, aile ve çocuk yetiştirme biçimlerinden etkilenmektedir (Champoux, 2006: 528).

Süreç Kuramları:

1.A.V.H.Vroom'un Beklenti Kuramı:

Vroom bu kuramında çekicilik, araçsallık ve beklenti kavramlarına yer vermiştir. Çekicilik kişinin isteklerinin ölçüsüdür. Çekicilik pozitif veya negatif olabilir +1 ile -1 arasında değer olabilir. Çekiciliğin pozitif olması demek kişinin o çıktıyı istemesi demektir. Çekiciliğin sıfır olması ise çıktının varlığının ya da yokluğunun kişi için önemli olmamasıdır. Araçsallık ise ikinci düzeyde çıktı elde edebilmek için birinci düzeyde çıktının kullanılmasıdır. Beklenti belirli bir isteğin gerçekleşmesi, istenen çıktıya ulaşılması olasılığıdır. Bu kuramın ana teması bireyin

amaçlarını açıklarken; çaba ve performans, performans ve ödül arasındaki ilişkiyi kurmaktır. Yani bireyin nasıl bir beklenti içinde olduğunun belirlenmesi, gösterilmesi istenilen performansın ortaya koyulması ve bu sayede performans ile ödül arasında ilişkinin kurulmasıdır (Kırç1, 2007: 65-66).

2.İşlevsel Pekiştirme (Şartlandırma) Kuramı:

İşlevsel Pekiştirme Kuramı Harward' lı psikolog B.F. Skinner tarafından geliştirilmiştir. Skinner uzun yıllar endüstride insan kaynakları uzmanları ve yöneticilerin davranışlarını incelemiş ve davranışların sonuçlarına göre şekillendiğine ulaşmıştır. Pekiştirme kuramına bir faaliyet sonucunda ödüllendirme veya cezalandırma ortaya çıkmaktadır. Ancak organizma, sonucundan memnun kaldığı davranışı tekrar yapmak isteyecektir. Böylece davranış tekrar edildikçe daha iyi öğrenilecek ve pekiştirilmiş olacaktır (Eren, 1995: 396). Skinner' ın teorisine göre öğrenme gözlenebilir bir davranış değişikliği fikrine dayanmaktadır. Bireylerin çevrelerinde meydana gelen olaylara gösterdikleri tepkinin sonucunda davranış değişikliği meydana gelir. Bir uyarıcı-tepki desteklendiğinde yani ödüllendirildiğinde birey duruma tepki gösterir.

Olumlu pekiştirme: Kişiyne bir davranışından sonra olumlu pekiştireç vermenin amacı, bireye yaptığı davranıştan memnun kalındığının ve bu davranışı tekrar göstermesinin istendiğini gösterir. Olumlu pekiştirme bireyi teşvik eder. Bu teşvik, bireyin yaptığı işten gurur duyma, zevk alma, çevresinde takdir edilme şeklinde içsel pekiştireçler olabileceği gibi; para, ikramiye, terfi, gibi dışsal pekiştireçler de olabilir. Pozitif geliştirme Skinner tarafından en çok tavsiye edilen yoldur. Bu şekilde yapılan pekiştirme ile birey zarar görmez ve istenilen davranış bireye oldukça açık bir şekilde anlatılmış olur (Kırç1, 2007: 68).

Olumsuz pekiştirme: Bireye sergilediği davranışın istenmediğini göstermek için kullanılır. Bu bireyin istenmeyen davranışı tekrarlamaktan kaçınmasını sağlayacaktır. Burada önemli nokta bireyin olumsuz davranışı sergilediği zaman uyarıcının verilmesinin sağlanmasıdır (Eren, 1995: 396).

Son verme: Davranışın meydana gelmesinden sonra uyarıcıların nötrlenmesini içerir (Naylor, 1999: 550).

Cezalandırma: Bireyin istenmeyen davranışları sergilediğinde kendisine ceza verilmesidir.

Skinner'a göre en geniş kapsamlı kullanılan tekniktir ve iki şekilde gerçekleştirilebilir. Bunlardan birincisi; fiziksel veya duygusal olarak acı vermek, ikincisi ise yiyecek ve su gibi fiziksel ihtiyaçların giderilmesinin engellenmesi şeklinde cezalandırma. Cezalandırmanın amacı zararlı davranışın ortadan kaldırılmasıdır. Skinner cezalandırma yönteminin sık kullanılmasına karşı çıkar. Cezalandırma, kişilere ne yapmaması gerektiğini gösterirken bireylerden beklenen davranışları göstermeleri için onlara fikir vermez (Beach, 1980: 441).

3. Adam'ın Hakkaniyet Kuramı:

Eşitlik teorisi olarak da bilinen bu teori ilk olarak Adam (1965) ve Weick (1966) tarafından geliştirilmiştir. Eşitlik teorisi sosyal karşılaştırma teorileri içinde en popüler olanıdır. Sosyal karşılaştırma teorilerinde birey kendisine gösterilen davranışları, diğerler davranışlarla karşılaştırdığında, davranışların ne kadar adil olduğunun fark etmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu teori dört temel varsayıma sahiptir;

- Eşitlik olması kişisel çaba yaratır ve bu çabayı devam ettirir.
- Eşitsizlik fark edildiği zaman, kişisel motivasyon azalır.
- Algılanan eşitsizliğin boyutu, motivasyonu etkiler.
- Kişiler kendilerinin lehine olmayan eşitsizliği, kendilerinin lehine olan eşitsizliğe göre daha fazla algılar (Laurence, 1987: 398). Kişi kendisinin sergilediği çaba ve karşılığında elde ettiği sonucu, başkalarının sarf ettiği çaba ve elde ettikleri sonuç ile karşılaştırır (Özkalp vd 2000: 259).

4. Edwin Locke'nin Amaç Kuramı:

Bu kuram Edwin Locke tarafından 1668' de geliştirilmiştir. Bu kuramın temel amacı bireylerin hedef belirlemelerinin, bireylerin motive olmalarına yardımcı olacağıdır. Hedeflerini belirleyen bireyler sergiledikleri performansları ile hedeflerine ulaşmak için sergilemeleri gereken performans karşılaştırma şansına sahip olurlar. Hedeflerine ulaştığını gören bireyler kendilerini başarılı ve mutlu hissederler ve bireylerin motivasyonu artar. Bireylerin hedeflerinin olması uzun zamanda performansın artmasını sağlar (Greenberg, 1997: 151). Gardner'a (1985) göre motivasyonun dört yönü vardır:

- 1) Bir hedef.
- 2) Bir çaba.
- 3) Amaca ulaşmak isteği.
- 4) Etkinliğe karşı olumlu bir tutum (Ali, 2014: 3).

Motivasyonun, başarı ile ilişkisini inceleyen birçok bilim insanı (Keller, Wlodkowski, Herzberg, Maslow, Mayo, McGregor, Likert, Luthans ve Vroom) çeşitli teoriler geliştirmiş ve teorilerinde motivasyonun, öğrenmede önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Dede ve Yaman, 2008: 21). Motivasyonun öğrenme ve davranış üzerindeki etkisinin bu denli önemli olduğu bilinmesine rağmen motivasyonun öğretimin tasarlanmasında nasıl kullanılacağı pek bilinmemektedir. Bu da motivasyonun yeterince dikkate alınmamasına, motivasyona gereken önemin verilmemesine neden olmaktadır. Tüm bunlar da öğretimin istenilen düzeyde gerçekleşmemesine neden olmaktadır (Sarıçiftçi, 2014: 10-12).

Weiner'e göre motivasyonun göstergeleri şunlardır;

Seçme: bireyin neyi seçtiği,

Beklememe: bireyin o davranışı seçmeden önceki bekleme süresi

Yoğunluk: bireyin o davranış üzerindeki çalışma sıklığı,

Kararlılık/Azim: etkinliği yaparken geçirilen zamanın uzunluğu

Duygu: o etkinlikten önce ve sonra hissedilenler (Açıkgöz, 2005: 60-80).

Bu kuramlara bağlı olarak insanları motive etmenin yolları ortaya koyulmuştur. İnsan davranışlarının karmaşık olması yani anlaşılmasının zor olması herhangi bir motivasyon tekniğinin üstünlüğünü ortaya koyamamaya neden olmuştur (Ergül, 2005: 71).

2.5.3.Yetişkin Eğitiminde Motivasyon ve Önemi

Yetişkinlerin fiziksel, toplumsal ve psikolojik gelişim özellikleri çocuklardan farklıdır ve bu durum yetişkinlerin öğrenme motivasyonlarının da farklı olmasına yol

açar. Yetişkin eğitiminde öğrenme güdüsü önemli rol oynamaktadır. Güdüler kişiyi harekete geçiren iç etkenlerdir. Yetişkin eğitiminde önemli olan, öğreticinin yetişkini öğrenmeye yönelten güdülerini iyi bilmesidir. Bu durum, öğrenmeyi kolaylaştırır ve verimi artırır (Geray, 2002: 23-30). Yetişkin eğitimi farklı bir yapıya sahiptir. Yetişkin eğitiminin zorunlu olmaması, kişilerin kendi istekleri ile eğitim almalarını ve kişilerin içsel motivasyona sahip olmalarını gerektirmektedir. Yetişkin eğitiminde, sistemin yeterli ve nitelikli olması; bilgi üretebilmenin, yeni bilimsel buluşlardan ve bu buluşların sonucunda ortaya çıkan yeniliklerden faydalanılıp faydalanılmamasından yani her zaman “çağdaş” kalabilmekten geçmektedir (Miser, 2002: 55-60).

Yetişkin eğitiminde kişilere verilen eğitimin, bireylerin hayatlarını olumlu yönde geliştiren, bireyleri uygulamaya teşvik eden ve bireylere nedeni, niçini öğreten nitelikte olması gerekmektedir (Gökkaya, 2014: 72-73) . Yetişkin eğitiminde eğitimin zorunlu olmaması yani bireylerin kendi istekleri doğrultusunda öğrenmesi ve bireylerin içsel motivasyona sahip olmaları önemlidir. Yetişkin eğitimi sistemi bilimsel buluşlardan ve yeniliklerden yararlanmalı yani her zaman çağdaş kalabilmelidir (Miser, 2002: 55-60). Yetişkinler öğrenciler öğrendikleri bilgiyi niçin öğrendiklerini, öğrendiklerinin kendi değerlerine uygun olduğunu bilirlerse motive olurlar. Yani yetişkinlerde en önemli motivasyon kendilerinden kaynaklanan öz saygı, yaşam kalitesini arttırmak, kendini gerçekleştirmek gibi içsel motivasyondur. Yetişkin eğitiminde içsel motivasyon eğitimdeki temel prensiplerden biridir (Gökkaya, 2014: 82).Tabi burada öğreticiye büyük görev düşmektedir. Öğretici motivasyonun artması için yetişkini özendirmeli, etkin öğrenme ortamını hazırlamalı, konunun önem ve gerekliliğini hissettirmeli, ihtiyaç duyulan ve kısa zamanda hayatında kullanılacak konuların ve sıkıcı olmayan öğrenme yöntemleri seçmeli, öğrenci ile iyi ilişkiler kurmalı, öğrencilere değer vermeli ve anlayışlı olmalıdır. Yetişkinlerin kendilerine özgü davranışları olduklarının farkında olmalıdır (Alper, 2004: 3).

Yetişkin eğitiminde motivasyon çok önemlidir. Çünkü motivasyon, öğrenmeyi geliştirir, yürütür ve yine motivasyon aslında öğrenmenin bir sonucudur. Yetişkin eğitiminde yetişkinler motive olursa öğrenmeye olan merak ve istek artar, iletişim kurmak kolaylaşır, eğitim daha düzenli yürür ve öğrenme artar. Öğretici tarafından da durum güzelleşir yani eğitimci öğrencilerle da eğlenceli ders işler. Öğrenmeyi

motiveleri yüksek bir şekilde gerçekleştiren yetişkinler öğrendiklerini günlük yaşantılarıyla daha çok kullanır. Bireylerin motivasyon şekli kültürlerinden farklı tutulmamalıdır. Öğrenmenin olduğu yerde muhakkak motivasyon vardır yoksa öğrenme gerçekleşmez. Bireyler öğrenmeyi istedikleri yani işlerine yarayacağını düşündükleri şeyleri daha kolay öğrenirler. Öğreneceklerini daha iyi anlayabilmek için gerekirse yardım ister (Alper, 2004: 3-5).

Bireylerin hayatlarında karşılaşacakları sorunları çözmek ve hayat boyu öğrenmeye devam edebilmek için motivasyona ihtiyaçları vardır (OECD, 2005). Örneğin kursa katılan kişiler için; öğrendikleriyle gelir elde etmeleri, evde ve çevrede kendilerine gösterilen saygının artması motivasyon kaynağı olmaktadır (Karabacak Aşır, 2011: 150). Yetişkin öğrenenlerinin kurslara katılımını arttırmak için, yetişkinlerin sahip olduğu geçmişten gelen tecrübelerini öğrenme sürecinde kullanmaları ile yetişkinlerin öğrenmeleri kolaylaşacak ve yetişkinlerin aldıkları eğitimleri yarıda bırakma oranlarında da artış görülecektir. Birde yetişkinlere günlük hayatlarında işlerine yarayacak bilgiler ve hemen uygulayıp dönütlerine hemen ulaşabilecekleri öğrenmeler, yetişkinleri aldıkları eğitime devam etmeleri ve yeni yeni eğitimlere katılmaları konusunda motive edecektir (Aktaran: Karabacak, 2011: 57).

Güdüleme yetişkinlerin öğrenmesi için gerekli ve önemlidir. Çünkü yetişkin bireyler neyi, niçin ve nasıl öğreneceklerini bilmeye gereksinim duyarlar. Yetişkin bireyler bu bilgileri edinemezse öğrenme güduları düşer ve öğrenmeye olan ilgileri azalır. Yetişkinler, verdikleri kararların sorumluluğunun kendilerinde olduğunu bilir. Yetişkinlerin geçmiş öğrenme yaşantıları ve deneyimleri vardır. Yetişkinlerin aynı zamanda gerçekçi ve problem odaklı yönelimleri vardır (Abell,2000: 2-20). Yetişkin bireylerin güdülenmesini sağlayan altı faktör vardır: Tutum, gereksinme, uyarım, etkileme, yeterlik ve pekiştirme (Duman, 2004: 2). Motivasyonun hayat boyu öğrenmeyi etkileyen önemli faktörlerden biri olduğuna birçok çalışmada değinilmiştir (Crow 2006; OECD 2000; Scales 2008; Tan ve Morris 2006).

2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.6.1. Yurtiçinde Yapılan İlgili Araştırmalar

Duman (2004), “*Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma (Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Ve Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencileri örneği)*” adlı bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmanın amacı, Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencilerinin güdüsel yönelimlerinin saptanması ve karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Araştırma, 2003-2004 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Fen ve Sosyal Bilimler Enstitülerine kaydolun 83 Sosyal Bilimler Enstitüsü ve 59 Fen Bilimleri Enstitüsü olmak üzere toplam 142 yüksek lisans öğrencisi ile anket uygulanarak yapılmıştır. Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencileri arasında öğrenme yönelimlilik en baskın güdüsel yönelimdir. Fen Bilimleri öğrencileri arasında amaç yönelimlilik ilk sırada yer almıştır (Duman, 2004: 8-9).

Ayhan (1988), “*Halk eğitiminde katılma ‘Ankara’daki Halk Eğitimi Merkezlerinde açılan kurslara katılanların demografik özellikleri, katılmalarını güdüleyen etmenler ve programa ilişkin görüşleri*” adlı araştırmasında 718 kursiyere ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bireylerin kurslara katılma nedenleri şöyle belirlenmiştir; bireylerin boş zamanları değerlendirme, günlük yaşama bir değişiklik katma, yeni insanlarla tanışma ve arkadaş edinme, yaşlılıkta kendisini eğlendirebilecek bir uğraş edinme gibi nedenlerdir. Ayrıca araştırmada bireyler kendisinin ve ailesinin bazı ihtiyaçlarını karşılama, aile bütçesine katkıda bulunma, toplumsallaşma, kurs bitirme belgesinin ileride çalışılacak iş için gerekli olması, evde çalışarak para kazanma isteği, çevresinde bu kursta öğrenilen bilgi ve becerilere önem verilmesi gibi nedenlerle de kursa katıldıkları belirlenmiştir (Ayhan, 1988: 24).

Penirci (2014: 5-20) tarafından yapılan araştırmanın genel amacı; yetişkin eğitimi kurslarının kursiyerlere, yetişkin eğitimi ve yetişkin öğrenen ilke ve özelliklerine uygun olarak verilir verilmediğinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini İstanbul Halk Eğitim Merkezlerindeki mesleki ve teknik kurslara katılmış

380 kursiyer oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre; kadın ve erkek kursiyerlerin kurslardan benzer düzeyde faydalanacağı şekilde olanaklar sunmuş olduğu, yaşı fazla olan kursiyerlerin eğitim ortamının fiziksel koşullarına daha olumsuz baktıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca ileri yaştaki kursiyerlerin, eğitim ortamının fiziksel koşullarına diğer yaş gruplarına göre daha irdeleyici baktıkları belirtilmiştir.

Ersin (2002: 180-200) yaptığı çalışmada, Çankaya Halk Eğitim Merkezinde düzenlenen yetişkin eğitimi programlarına katılan kursiyerlerin görüşlerine dayalı olarak, öğretici ve öğrenci arasındaki iletişimin öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireysel özelliklerin dikkate alınması bağlamında ne tür bir özellik gösterdiğinin ve öğrenci beklentilerinin neler olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın örneklemini, Çankaya Halk Eğitim Merkezi ve 7.Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü Merkez Kurslarında öğrenim gören toplam 240 kursiyer oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; kursiyerlerin büyük çoğunluğunun karma kurslarda kursiyerlere cinsiyetlerine göre farklı davranılmadığını belirttiği, medeni durumlarına göre kursiyerlere farklı davranıldığını düşünen kursiyerlerin oranının oldukça düşük olduğu, derslerde kursiyerlere eşit zaman ayrıldığını düşünen kursiyerlerin oranının oldukça fazla olduğu belirtilmiştir. Kursiyerler arasında öğretmenlerinin davranışlarının kursiyerlerin maddi durumuna göre değiştiğini düşünen kursiyerin bulunmadığı, kursiyerlerin büyük bir bölümünün kurslarda aktif olmalarına büyük ölçüde değer verildiğini düşündükleri, derslerde kursiyerlere eşit söz hakkı bulunduğunu düşünen kursiyerlerin çoğunlukta olduğu belirtilmiştir.

Dolanbay (2014: 25-50) tarafından yapılan bir araştırmada, hayat boyu öğrenme sürecinde Halk Eğitimi Merkezi yöneticilerinin yaşadığı yönetsel sorunlar ve çözüm önerileri ele alınmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki her ilin merkez ilçe Halk Eğitimi Merkezi yöneticileri, örneklemini ise 84 Halk Eğitimi Merkezi yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgulara göre, Halk Eğitimi Merkezi yöneticilerinin yaşadıkları problemlerin en büyüğünün idareci personel eksikliği olmasından kaynaklanan iş yükü olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucuna göre Halk Eğitimi Merkezi müdür yardımcılarının gerek çalışma koşulları gerekse özlük hakları noktasında ciddi memnuniyetsizlik taşıdıkları ve ilk fırsatta başka bir okul veya kuruma geçiş yapmak istedikleri ortaya çıkmıştır.

Özcan (2004: 47-60) tarafından yapılan bir araştırma; Halk Eğitim Merkezleri'nde ve İSMEK'te (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları) açılan kursların, kurslara katılan kursiyerler tarafından değerlendirilmesine yönelik betimsel ve ilişki arayıcı bir çalışmadır. Araştırmanın verileri, İstanbul'da 2002-2003 yıllarında meslek ve beceri edindirme kurslarında eğitim alan 328 kursiyere anket uygulanarak toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kursa katılan yetişkinlerin medeni durumları ile kursa katılma nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, kursiyerlerin eğitim durumları ile katıldıkları kurslar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Kursiyerlerin yaşları ile kursa katılma sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Karabacak (2018: 1-25) "*Türkiye'de Yetişkinlerle Çalışan Eğitimcilerin Androgojik Bilgi Düzeyi*" adlı çalışmasında Halk Eğitim Merkezleri'nde yetişkinlerle çalışan eğitimcilerin androgojik bilgilerini ölçmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın verileri Türkiye'nin 11 ilindeki Halk Eğitimi Merkezlerinde görev yapan 592 eğitimciden, anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda; yetişkinlerle çalışan eğitimcilerin yetişkin eğitimi alanındaki genel bilgilere sahip olduğu ancak bu bilgileri eğitim ortamında uygulamayı içselleştiremedikleri belirtilmiştir. Eğitimcilerin örgün eğitim alışkanlıklarından kurtulamadıkları ve yetişkinlerle çalışmalarına rağmen pedagojik davranışları sürdürdüğü, öğrenenlerin benlik algısının eğitime etkileri konusunda düşük bir farkındalık içinde olduğu, yetişkinlerin deneyimlerinin önemli olduğunun farkında olduğu ama deneyimlerin eğitim ortamında paylaşılması konusunda kararsızlık yaşadığı belirtilmiştir.

Başka bir araştırma ise Komşu (2017: 120-125) tarafından Halk Eğitim Merkezlerindeki eğitimcilerin yaşam boyu öğrenme yeterlik algısının ve bazı demografik değişkenlere göre bu algının değişiminin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Mersin'in Erdemli ve Mezitli Halk Eğitimi Merkezlerindeki 121 eğitim personelinden oluşmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre; eğitimcilerin genel yaşam boyu öğrenme yeterlikleri algısının yüksek olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların eğitim düzeyi ile genel yaşam boyu öğrenme yeterlikleri

algısı, öğrenmeyi öğrenme, bilgiyi elde etme, dijital ve karar verebilme yeterlikleri arasında ve katılımcıların yaşı ile bilgiyi elde etme, dijital yeterlikler, karar verebilme ve genel yeterlik puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu belirtilmiştir.

Yapılan bir araştırmada (Ünal vd 2016: 1-2), Bartın Halk Eğitim Merkezi kurslarına katılan kadın kursiyerlerin aldıkları eğitimin, yaşam boyu öğrenme becerilerine katkısı araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Bartın İli Halk Eğitim Merkezi'nin çeşitli kurslarına devam eden 16 gönüllü kadın kursiyer oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; kadın kursiyerlerin kursları sosyalleşme ortamı olarak gördükleri, kursların yaşam boyu öğrenmeye katkı sağladığı, kadınların yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir.

Özüstün Kıral (2016: 15-22) tarafından yapılan bir araştırmada, Karaman Halk Eğitimi Merkezinde kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin kurslara katılmalarının temelindeki güdüsel yönelimlerinin Boshier'in Eğitime Katılma Ölçeği'ne göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Karaman Halk Eğitim Merkezinin kurslarına kayıtlı 650 yetişkin öğrenen oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; yetişkin öğrenenlerin en çok bilişsel ilgi yönelimiyle güdülendiği ancak kurslara göre incelendiğinde her kurs için ağırlıklı güdüsel yönelimin değişiklik gösterdiği ve yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlerinin demografik özelliklerine göre de değiştiği belirtilmiştir.

Horuz (2017: 2-10) tarafından yapılan bir araştırmada, Mesleki Eğitim Merkezi öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmek ve çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, bölüm) ile olan ilişkisi belirlenmek istenmiştir. Araştırmanın örneklemini Bartın Mesleki Eğitim Merkezine devam eden 170 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre; Mesleki Eğitim Merkezi öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu, kadın öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Sert'in (2017: 13-20) yaptığı bir araştırmada, Mamak Halk Eğitimi Merkezinde 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde düzenlenen kurslara sosyalleşme amacıyla katılan yetişkin öğrenenlerin katılım örüntülerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Mamak Halk Eğitimi Merkezinde açılan kurslara kayıtlı 350 yetişkin öğrenen oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre; çalışmayan yetişkin öğrenenlerin çalışan yetişkin öğrenenlere göre toplumsal ilişki ve sosyal güdülenme yönelimleriyle kurslara daha fazla katıldıkları belirtilmiştir. Sosyalleşme amacıyla kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin büyük çoğunluğunun orta yaş ve üstünde olduğu belirtilmiştir. Sosyalleşme amacıyla kurslara katılan yetişkin öğrenenler arasında genç yetişkin olarak tanımlanan grubun olmadığı ve bunun nedeninin ise çoğunlukla genç yetişkin öğrenenlerin sosyalleşmeden ziyade iş ve meslek kaygısı ile mesleki kurslara yönelmeleridir.

Yapılan bir araştırmada (Yancar, 2014: 12-24), Halk Eğitimi Merkezlerinde açılan mesleki ve teknik kurslara katılan yetişkinlerin kursları tercih etme nedenlerini ve kurslardan beklentilerinin değerlendirilmesi araştırılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Menemen Halk Eğitimi Merkezinde açılan mesleki ve teknik kurslarına kayıtlı 544 yetişkin oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kursiyerlerin kursları tercih etme nedenleri olarak en önemli buldukları etken "bireysel özelliklerimi geliştirmek için" ve "meslek edinmek veya mesleğimi geliştirmek" ifadelerinin olduğu belirtilmiştir. Kursiyerlerin kursları tercih etme nedenleri arasında en az önemsedikleri etken ise "sadece merak ettiğim için" ve "çevremde daha çok takdir görme isteği" olduğu belirtilmiştir.

Özengi'nin (2017: 10-18) tez çalışmasında; Halk Eğitimi Merkezi kursiyerlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelemeyi ve çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim ve mesleki durumu vb.) ile olan ilişkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Amasra Halk Eğitimi Merkezi'nde eğitim gören 150 kursiyer oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; kursiyerlerin yeni bilgiler öğrenmek için Halk Eğitimi Merkezlerinin açtığı farklı kurs programlarına katılım sağladıkları ayrıca kursiyerlerin gerekli bilgi ve becerileri öğrenerek farklı meslek alanlarında gelişmek istedikleri ve aile ekonomisine katkı sağlamayı düşündükleri belirtilmiştir.

Kıran (2008: 14-20), “Yaşam Boyu Eğitimin Sağlanmasında Halk Eğitimi Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Yüreğir Halk Eğitimi Merkezi Örneği” adlı araştırmasında Halk Eğitimi Merkezlerinde açılan kurslarda yaşam boyu eğitime yönelik sorunları ele almıştır. Araştırmanın örneklemini 2007–2008 eğitim-öğretim yılında Adana Yüreğir Halk Eğitimi Merkezinde açılan kurslara katılan 192 kursiyer oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre; kursiyerlerin eğitim öğretim sürecini ve kurs aldıkları merkezin fiziksel imkânlarının genel olarak iyi olduğunu düşündüğü belirtilmiştir. Kursiyerlerin katıldıkları kursu en faydalı kurs olarak gördüğü ve kursiyerlerin arasındaki yaş farkının eğitim öğretimi olumsuz yönde etkilemediğini düşündükleri belirtilmiştir. Ayrıca kursiyerlerin yaşı ilerledikçe kurs etkinliklerinden beklentilerinin karşılanma düzeyinin arttığı belirtilmiştir.

Acun (2015: 10-12) tarafından yapılan bir araştırmada, Türkiye’de yetişkin eğitimi veren Halk Eğitim Merkezlerindeki kursiyerlerin kurslara katılım nedenleri ve kurslara ilişkin memnuniyet düzeyleri ortaya koyulmak istenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Kastamonu ilinde faaliyet gösteren Halk Eğitim Merkezinde açılan mesleki ve teknik ağırlıklı kurslara katılan 402 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kursiyerlerin kurslara katılma nedenleri olarak “çevreye veya çalıştığı kuruma daha faydalı olma isteği” en önemli katılma nedeni olarak görülürken, “bazı ihtiyaçlarını evde karşılayarak, aile masraflarını azaltma ihtiyacı” ise en önemsiz katılma nedeni olarak görülmektedir.

Ata (2016: 5-15) araştırmasında, Başkent Halk Eğitimi Merkezinde 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar döneminde düzenlenen kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin kurslara katılmalarının temelindeki güdüsel yönelimleri Boshier’in Eğitime Katılma Ölçeği’ne göre belirlenmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Başkent Halk Eğitim Merkezinin mesleki kurslarına kayıtlı 219 yetişkin öğrenen oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlerinin; sosyo-demografik özelliklere, katıldıkları kurslara göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Mesleki kurs katılımcılarının en etkili bulunduğu güdüsel yönelimin mesleki gelişim yerine öğrenme ilgisi olduğu belirtilmiştir.

Şahoğlu (2010: 10-15) araştırmasını, Halk Eğitim Merkezlerinde dzenlenen kurslara katılan yetişkinlerin kurslara katılma amaçlarını ve amaçlarına ulaşma durumlarını saptamak, yetişkinlerin kurslara ilişkin gdrüşlerini belirlemek amacıyla gerçekteşirmiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinin 8 merkez ilçesindeki Halk Eğitim Merkezlerinde kurslara katılan 216 kursiyer oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan yetişkinlerin; sertifika almak ve meslek edinmek, yeni bilgiler edinerek kendisini geliştirmek amacıyla kurslara katıldığı belirtilmiştir.

Coşkun (2012: 2-8) araştırmasını, Halk Eğitimi Merkezlerinde açılan kurslara katılan yetişkinlerin beklentilerinin ve memnuniyetlerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekteşirmiştir. Araştırmanın örneklemini 2011–2012 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Tuzla Halk Eğitimi Merkezi kurslarına kayıtlı 537 yetişkin oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan bazıları şoyledir; kursiyerler kursa katılmalarındaki en önemli neden olarak günlük yaşamında değişiklik yapma işteği ve bireysel özelliklerini geliştirmek istemelerini belirtirken, en az önemsedikleri neden olarak ise çevrelerinde daha çok takdir görme işteği olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, yeni arkadaşlar edinme, topluma uyum sağlayabilme, boş zaman değerlendirme, günlük yaşamda değişiklik yapma, çevreye veya çalıştığı kuruma daha faydalı olma, meslek edinme veya meslek geliştirme, aile masraflarını azaltma, bireysel özellikleri geliştirme, merak, takdir görme, belgeye ihtiyaç duyma gibi nedenlerden dolayı kursiyerlerin kursları önemli buldukları belirtilmiştir.

Öner (2004: 1-7) araştırmasında Halk Eğitimi Merkezlerinde açılan kurslarda meydana gelen yaşam boyu eğitime yönelik sorunları ele almıştır. Araştırmanın örneklemini 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Mersin Yenişehir Halk Eğitimi Merkezinde açılan kurslara katılan 150 kursiyer oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgulara göre, Yenişehir Halk Eğitimi Merkezinde YHEM tanımaya yönelik olarak cinsiyete, yaşa, medeni duruma göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Kursiyerlerin yetişkin eğitimini, merkezdeki eğitim öğretim sürecini, merkezin fiziksel imkânlarını genel olarak iyi olduğunu düşündükleri belirtilmiştir. Kursiyerlerin katıldıkları kursu en faydalı kurs olarak gördükleri ve kursiyerler

arasındaki yaş farkının eğitim öğretimi olumsuz yönde etkilemediğini düşündüklerini belirtilmiştir.

Karataş'ın (2003: 3-7) “*Yaygın Eğitimde Bilgisayar Eğitimine Devam Eden Kursiyerlerin Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi*” adlı araştırması İstanbul ilinin Kadıköy ilçesindeki Halk Eğitimi Merkezinde açılan kurs programlarının eğitim sürecinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Kadıköy Halk Eğitimi Merkezinde bilgisayar eğitimine devam eden 302 kursiyere anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre; bilgisayar eğitime genelde kadınlar, 30-44 yaş arasındaki bireyler ve orta öğretim mezunları çoğunlukta olarak katılmaktadır. 60 yaş üstü kursiyer grubu konuların kendi istek ve ihtiyaçlarına göre düzenlendiğini daha fazla belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kursta yetersiz noktalarının olduğu, daha çok lisans mezunu kursiyerler tarafından belirtilmiştir.

Yapılan bir araştırmada (Kılınç ve Yenen, 2015: 1-12), Halk Eğitim Merkezindeki kursiyerlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Elazığ il merkezinde bulunan Halk Eğitim Merkezindeki bilgisayar, İngilizce ve 4-6 yaş çocuk eğitimi programlarında eğitim gören 327 kursiyer oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, araştırmaya katılan kursiyerlerin yaşam boyu öğrenme motivasyonlarının yüksek olduğu, yaşam boyu öğrenmeye istekli ve meraklı oldukları belirtilmiştir. Kadın kursiyerlerin motivasyona ilişkin puan ortalamalarının genel olarak her yaş grubunda aynı olduğu, kadınların erkeklere oranla daha sabırlı oldukları, genç kursiyerlerin yetişkin kursiyerlere göre ise daha az sabırlı oldukları belirtilmiştir.

Karabacak Aşır (2011: 1-10), “*Mamak Halk Eğitimi Merkezi'nde Açılan Kurslara Katılan Kadınların Katılma Ve Terk Nedenleri*” adlı araştırmasında, Halk Eğitimi Merkezlerindeki programlara katılan ve programlardan ayrılan kadınların katılma ve eğitimlerini yarıda bırakma nedenlerinin toplumsal cinsiyet dinamikleri bağlamında saptanmasını amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Mamak Halk Eğitimi Merkezindeki çeşitli programlardan ayrılan 38 kadın oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; kursiyerlerin boş zamanları değerlendirme, belge alma,

kursta verilen ücret, yeni şeyler öğrenme isteği, öğrendiklerini gelire çevirme, evdeki konumunu güçlendirme, meslek kazanma ve sosyal ilişkileri geliştirme gibi nedenlerden kurslara katıldıkları belirlenmiştir. Kursiyerlerle anlaşamama, kurs yöneticisinin tutumu, maddi imkânsızlık, ücret alamama, sağlık nedenleri, eşin devama izin vermemesi, çocuklarla ilgili sorunlar, aile büyüklerinin izin vermemesi, evlenme, kurs hocasının tutumu, ailevi sorunlar, çocuklarla ilgili sorunlar nedeniyle ise kursiyerlerin kursları terk ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Saygın (1999: 54–58), Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Sincan ve Yenimahalle ilçelerindeki Halk Eğitimi Merkezlerinde kurslara katılan 231 kişi ile görüşerek Halk Eğitimi Merkezlerinde boş zamanları değerlendirme ile ilgili bir çalışma gerçekleştirmiştir. Kursiyerlerin kurslara katılma nedenleri arasında; meslek öğrenmek, mesleki becerisini geliştirmek, kendini geliştirmek, boş zamanlarını değerlendirmek, yeni insanlarla tanışmak ve arkadaş olmak, günlük hayatında değişiklik olması ve çocuklarına yardım etmek olduğu saptanmıştır.

Çobanoğlu (1981: 16) gezici kadın kursları üzerine bir araştırma yapmıştır. Ankara'nın Kutludüğün ve Kusurlar Köylerinde kadınlarla görüşmeler yaparak araştırmanın verilerini toplamıştır. 8 ay süren gezici kadın kurslarında okuma yazma, yurttaşlık bilgisi, basit matematik işlemleri gibi genel eğitimin yanında; ev, aile yönetimi ve sağlık bilgileri, besin, beslenme bilgileri, tarım bilgileri, toplum kalkınması, giyim, el ve ev sanatları konularında eğitim verilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre; kadınlar bu kurslara katılmanın kendilerini evlenme olanağı ve saygınlık açısından, kurslara katılmayanlara oranla daha iyi duruma getireceğini düşündüklerini, kendilerini biçki dikiş alanında geliştirdiklerini söylemişlerdir. Kursların kendilerine ve köyelerine yararları olduğunu düşündüklerini ve bir süre sonra tekrar açılacak herhangi bir etkinliğe katılmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Tekin (1988: 255), “Ankara İlinde Yetişkinleri Örgün Yetişkin eğitimi Programlarına Katılmaya Güdüleyen Etmenler ve Yetişkinlerin Katılmada Karşılaştıkları Güçlükler” adlı çalışmasında 438 kişi ile görüşmüştür. Yetişkinlerin

bu eğitim programlarına, genel kültürü arttırmak, daha üst düzeyde eğitime devam etmek, çalıştıkları işlerde daha iyi görev elde etmek, çalıştıkları işlerde derece kademe ilerlemesi sağlamak, ev ya da iş yaşamının sıkıcılığından uzaklaşmak, okuldan mezun olarak iş bulmak gibi nedenlerle katıldıklarını belirlemiştir.

Başer Kalkan (1996: 35), “*İstanbul’da Kadınların Halk Eğitim Merkezlerine Katılımı*” adlı araştırmada kadınların Halk Eğitim Merkezlerine katılımlarının hayatlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Bu amaçla araştırmasının örneklemini Bostancı, Kadıköy ve Maltepe Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara en az iki yıldır katılmakta olan evli, en az bir çocuk sahibi, en fazla ortaokul mezunu 42 kadın kursiyer oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; kadınların çoğu kurslara genel ilgi nedeniyle katılmaktadır. Kurslar hakkında, arkadaş edinebildikleri sıcak ortamı ve genel olarak öğretmenlerin özelliklerini beğenmelerine karşın; binaların soğuk ve bakımsız olması, sınıfların küçük ve kalabalık olması, öğretmenlerin bilgilerinin ve ders verme yöntemlerinin yeterli olmaması, kursların aşamalı olmaması, kurslara katılan kadınların kurslar hakkında memnun olmadıklarını belirtmiştir. Kadınların kurslara devam ettikleri süre içinde karşılaştıkları problemler olarak ise kurs merkezine ulaşım, zaman sıkıntısı ve ev halkının engelleyici tutumları gibi nedenler belirtilmiştir.

Çankaya (2005: 77), İstanbul’a 1985-2004 yılları arasında göç etmiş yetişkinlerin yetişkin eğitime katılmama nedenleri ile ilgili yaptığı bir çalışmada 202 göç etmiş yetişkin ile görüşme yapmıştır. Bu kişilerin yetişkin eğitimlerine katılmama nedenleri arasında; düşük özgüven, eğitim etkinliklerine karşı olumsuz tutum, maddi ve iletişimsel engeller, zaman kısıtlılığı, ailevi sorumluluklar, çevreden çekinme- korku olduğu saptanmıştır.

Yapılan başka bir çalışmada (Kirazoğlu, 1996: 20-50), yetişkinlerin katılmama nedenleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; eğitim etkinliklerine karşı negatif tutumlar, düşük özgüven, iletişimsel engeller, ailevi sorumluluklar, kurumsal engeller, medeni durum, çocuk sayısı, cinsiyet gibi nedenler bulgulanmıştır.

Tezcan (2012: 20-25) “*Halk eğitimi merkezi kurslarına katılan yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri (Muğla ili merkez ilçe halk eğitimi merkezi kursları örneği)*” isimli bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında, Muğla Halk Eğitimi Merkezinde düzenlenen kurslara 2010- 2011 eğitim öğretim yılında katılan yetişkin öğrenenlerin, kursa katılma nedenleri ve güdüsel yönelimlerinin Cyril O. Houle’un yetişkin öğrenenler sınıflandırmasına dayalı olarak saptanmasını amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Muğla Halk Eğitimi Merkezinde kurslara kaydolun 989 yetişkin öğrenen oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre; yetişkin öğrenenlerin %58,4’ü öğrenme yönelimli, %32’si amaç yönelimli ve %9,6’sı etkinlik yönelimlidir. Ayrıca öğrenme yönelimli yetişkin öğrenenler, gün içinde öğrenmeye amaç ve etkinlik yönelimli yetişkin öğrenenlerden daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Amaç ve öğrenme yönelimli yetişkin öğrenenler öğrenme kaynağı olarak interneti daha çok kullanmaktadır. Amaç yönelimli yetişkin öğrenenler ise sertifika almak ve mesleki nedenlerle; etkinlik yönelimli yetişkin öğrenenler yeni insanlarla tanışmak ve rutinden kaçmak için; öğrenme yönelimli yetişkin öğrenenler ise sadece öğrenmek için kursa katılmışlardır.

Halk Eğitim Merkezinde yapılan başka bir çalışmada (Ulusoy ve Akpınar 2018: 15-20) kurslara katılan bireylerin; kurslara katılım nedenlerini, motivasyon kaynaklarını, kişisel yeterlik alanlarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2017- 2018 yılında Kocaeli ili Kartepe ilçesi Halk Eğitim Merkezinde yetişkin eğitimlerine katılan 44 kişi oluşturmuştur. Araştırmada katılımcıların kursların kendilerini duygusal olarak, gelecekle ilgili ve sosyal alanda iyi hissettirdiğini ifade ettikleri belirtilmiştir. Kursiyerleri kursa katılım kararlarında sosyal çevre, kişisel ihtiyaçlar, gelecek yatırımı, ekonomik nedenler, özerklik kazanma gibi durumların etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca kursların bireyler için ne anlama geldiğine bakıldığında ise ekonomik, toplumsal, kendini gerçekleştirme, bağımsızlık kazanma, kişisel gelişime katkı alanlarına ulaşıldığı belirtilmiştir.

2.6.2.Yurtdışında Yapılan İlgili Araştırmalar

Yetişkinlerin, yetişkin eğitime katılma nedenleriyle ilgili yapılan bir araştırma da katılımcıları güdüleyen unsurlarla ilgilidir. Houle'nin 1961 yılında yaptığı çalışma yetişkin öğreneni üç tür güdüsel yönelimde sınıflandırmıştır. Bu sınıflar şöyledir; “amaç yönelimli, etkinlik yönelimli ve öğrenme yönelimli yetişkin öğrenenlerdir.” Yetişkinler sahip oldukları bu yöneline göre katılmak istedikleri eğitimleri seçmektedirler (Aktaran: Duman, 2004: 2).

Beder ve Valentine' nin (1990) Amerika'da, 323 katılımcı ile yaptıkları çalışmada veriler, 62 maddelik bir ölçekten oluşan anket ve öğrencilerle yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda yetişkinlerin kurslara katılma nedeni olarak: kişisel gelişim, boş zamanları değerlendirme, ailevi sorumluluklar, okur-yazar olma, bir topluluk ya da kiliseye dâhil olma, mesleki düzeyde yükselme, yeni başlangıçlar, ekonomik gereklilikler, eğitimsel ilerleme ve çevrenin zorlaması gibi nedenlere ulaşılmıştır.

Lamb ve Brady (2005: 207-220), Maine Portland' daki Osher Hayat Boyu Öğrenme Enstitüsünde yaptığı araştırmada, akran yönetimli ve öğretilen yaşlı öğrenim programına katılmanın faydalarını araştırmıştır. Araştırmada Osher Hayat Boyu Öğrenme Enstitüsünün 40 deneyimli üyesine altı odak grubu ile röportaj yapılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre faydalar 4 kategoride bildirilmiştir. Bu kategoriler; entelektüel teşvik, besleyici ve destekleyici bir topluluk yaşamak, özgüvenini arttırmak ve manevi yenilenme için fırsatlara sahip olmaktır. Kadınların bu programlara başlama sebepleri arasında; yakın çevresi tarafından onaylanmak, anneliğin eziciliği ve yorucu görevlerinden sıyrılıp eğitimin sağladığı yeni rollerin peşinden gitme cesaretini elde etme ve toplumda güçlenmek gibi nedenlere ulaşıldığı belirtilmiştir. Kadın katılımcılar yaş gruplarına göre ele alındığında 40 yaş üzeri kadınların katılma nedenleri arasında evde üstlendikleri roller, her işle ilgilenen bakıcı rolleri dışına çıkma istekleri ve artık kendileri için bir şeyler yapma zamanının geldiğini düşünmeleri gibi birtakım nedenler belirtilmiştir.

Keintz'in (2004: 1-14) yaptığı çalışmanın amacı, çalışmaya katılan aktif yetişkin öğrencilerin tutumlarını, motivasyonlarını, tercih edilen kaynaklarını, istenen ortamlarını ve yansıtıcı düşüncelerini incelemektir. Araştırmanın sonucuna göre; özellikle bakıma gereksinim duyan küçük çocukları olan kadınlar, bu düşüncelerini gerçekleştirebilmek için aile ve yakınların desteklemesine ihtiyaç duymaktadırlar. Yapılan çalışmalarda kadın katılımı bağlamında varılan sonuç, yakınlar ve çevre tarafından "destekleme katılımı sağlarken tersi durumlar ise terk etmeyi tetiklemektedir" bilgisine ulaşıldığı belirtilmiştir.

Cresson ve Dean (2000: 87-98) tarafından yapılan çalışmada yetişkin eğitimi ile ilgili kişilerin hayat boyu öğrenme düzeyleri araştırılmıştır. Pensilvanya Yetişkin Eğitim Merkezinde 154 eğitimci ile gerçekleştirilen bu eğitim için geliştirilen ölçme aracı hayat boyu öğrenmenin on iki temel özelliğini içermektedir. Bu ölçme aracı kullanılarak katılımcıların hayat boyu öğrenme kavramıyla ilgili inanç düzeylerine, bu inançların günlük ve iş yaşamlarında uygulanma biçimlerine ve uygulanmaya koyulamama nedenlerine yönelik bulgular elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yetişkin eğitimcilerinin hayat boyu öğrenme kavramını destekledikleri ve inanç düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, hayat boyu öğrenmenin gereklerini yerine getirme düzeylerinin inanç düzeylerinden daha düşük bulunmasının nedeni olarak; programdan kaynaklanan kısıtlamalar, kurum politikasından kaynaklanan sınırlılıklar, yetişkin öğrencilerin ve eğitimcilerin sınırlılıkları gibi nedenlerden kaynaklandığı belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışma nitel araştırma modelinde tasarlanmıştır. Nitel araştırma modelinin benimsenme sebebi, incelenmek istenen konunun alana inilerek detaylı bir şekilde irdelenmesidir. Katılımcıların bakış açılarını anlamak, katılımcılarla birlikte kurs ve etkinliklere katılarak yerinde gözlem yapmak, derinlemesine görüşmeler yoluyla detaylı bilgiler toplamak ve betimlemeler yapmak için konunun yerinde incelenmesi uygun görülmüştür. Alanda geniş zaman geçirerek, insanlarla konuşarak, derinlemesine bir bakış açısı kazanmak ve doğal ortamda ayrıntılı veri toplayarak bir problem veya konu açıklanmak istendiğinde nitel yaklaşım kullanılır (Cresweell, 2010: 48-49).

Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri yöntemleri kullanılarak, algıların ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısı ile tanımlamak için yapılan bir araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41).

Nitel araştırmalarda araştırma deseni araştırma sürecinde yol gösterici bir rol izler. Bu araştırmada da nitel araştırma desenlerinden “Fenomenoloji (olgu bilim)” seçilmiştir. Van Manen’e göre (1990), fenomenolojik araştırma “yaşanmış deneyimlerin özünü” belgelendirerek diğerlerinin bu deneyimlerden faydalanmalarını sağlayabilir. Bazı olaylarla ilgili olarak, kişilerin bu olayları hangi şekilde tecrübe

edindikleri konusunda veri toplama, ayrıca kişilerin bunları tanımlamalarının, hatırlamalarının, algılamalarının ve yargılamalarının nasıl olduğunu daha iyi anlamak için bu deneyimi yaşamış olmak faydalı olacaktır (Patton, 2002: 267).

Nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemleri görüşme, gözlem ve doküman incelemesidir (Creswell, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41). Bu araştırmada da yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Nitel araştırmalarda yapılan görüşmeler amaçlı bir sohbet niteliğindedir (Smith, Flowers ve Larkin, 2009: 5-20). Görüşme tekniği araştırmacılara etkileşim, esneklik ve ek sorular yardımıyla derinlemesine irdeleme fırsatı sunar ve araştırmacıların deneyimleri ve anlamları ortaya çıkarmasına yardımcı olur (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 133). Görüşme; duyarlı olma, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsar ve bu anlamda aslında sanat ve bilimdir (Patton, 1987: 108). Bu yönüyle görüşme, kişilerin bazen birbirini duymadığı, mesajların yanlış iletildiği ve çok az derinliğin bulunduğu sıradan bir konuşmadan çok farklıdır. Görüşmenin nitelikli olması için günlük etkileşim ve iletişim sürecinde oluşan hatalar (dinleme eksikliği, önyargılar...) yapılmamalıdır (Bozacı, 2012: 41).

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmada tesadüfî olmayan örneklem yöntemlerinden amaçlı örneklem, amaçlı örneklem çeşitlerinden de maksimum çeşitlilik örnekleme seçilmiştir. Amaçlı örnekleme ögeleri, örnek çalışma evreninden rastgele değil belli özelliklerinden dolayı ve/veya araştırmacının kendi kararı/sağduyusuna göre seçilirler (Böke vd 2011: 125). Bir araştırmayı belli özelliklere sahip kişiler, olaylar, durumlar ve ya nesnelere oluşturabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçüte hitap eden kişiler örnekleme alınır (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017: 92). Örneklem oluştururken maksimum çeşitlilik örneklemesinin kullanılmasının amacı, genellemeler yapmak değildir, aksine çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak olguların ve ya paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmaktır ve ulaşılan çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya çıkartmaktır (Yıldırım ve Şimşek,

2018: 119). Maksimum çeşitlilik gösteren küçük bir örneklem oluşturmanın en az iki yararından söz edilebilir;

1) Örnekleme dâhil grupların her birinin kendine özgü boyutlarının detaylı bir şekilde tanımlanması,

2) Çok farklı özelliğe sahip durumlar arasındaki ortak temaları ve bu temaların değerinin ortaya çıkarılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 120).

Bu araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli ilinin 12 ilçesindeki Halk Eğitim Merkezlerinde farklı kurslara katılan 46 kursiyer (35 kadın, 11 erkek), Halk Eğitim Merkezlerinde farklı kurslarda eğitim veren 15 eğitimci ve Halk Eğitim Merkezlerinde yöneticilik yapan 12 müdür ya da müdür yardımcısı oluşturmaktadır.

Halk Eğitim Merkezinde eğitim alan kursiyerlerin demografik özellikleri Tablo 1’de; Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim veren eğitimcilerin demografik özellikleri Tablo 2’ de; Halk Eğitim Merkezlerinde yöneticilik yapan yöneticilerin demografik özellikleri ise Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 1: Görüşmeye Katılan Kursiyerlerin Demografik Özellikleri

Kurs merkezi	Kursun adı	Kaçını kursiyer	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Medeni durum	Eğitim durumu	Aile ile yaşama durumu	Yaşam alanı	Çocuk sahibi olma durumu	Kaç çocuğu var
Başiskele	Dikiş	1	Kadın	66	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Başiskele	Var	1
Başiskele	Dikiş	2	Kadın	37	Ev Hanımı	Evli	Ortaokul	Birlikte	Başiskele	Var	3
Başiskele	Dikiş	3	Kadın	52	Ev Hanımı	Evli	Ortaokul	Birlikte	Başiskele	Var	7
Çayırova	Emlakçılık	1	Erkek	32	Müteahhit	Evli	Lisans	Birlikte	Çayırova	Var	2
Çayırova	Ev Ve Tekstil	2	Kadın	55	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Çayırova	Var	5
Çayırova	Giyim Üretim	3	Kadın	35	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Gebze	Var	3
Darıca	Girişimcilik	1	Kadın	49	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Darıca	Var	4
Darıca	Girişimcilik	2	Kadın	44	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Darıca	Var	4
Darıca	Girişimcilik	3	Kadın	42	Ev Hanımı	Evli	Ortaokul	Birlikte	Darıca	Var	4
Derince	a. boyama	1	Kadın	55	Ev Hanımı	Evli	Lise	Birlikte	Derince	Var	3
Derince	a.boyama	2	Kadın	54	Ev Hanımı	Evli	Ortaokul	Birlikte	Derince	Var	3
Derince	Bilişim Tek.	3	Kadın	27	Güvenlik Görevlisi	Bekar	Ön Lisans	Birlikte	Derince	-	-
Derince	Bilişim Tek.	4	Kadın	33	Mağaza Müdürü	Evli	Ön lisans	Birlikte	Derince	Var	1
Derince	Bilişim Tek.	5	Erkek	33	İmam	Evli	Ön lisans	Birlikte	Derince	Var	1
Derince	Emlakçılık	6	Erkek	46	İşçi Öğrenci	Evli	Öğrenci	Birlikte	Derince	Var	2
Dilovası	Tekstil	1	Kadın	36	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Dilovası	Var	5
Dilovası	Dikiş-Nakış	2	Kadın	40	Ev Hanımı	Evli	Ortaokul	Birlikte	Dilovası	Var	3
Dilovası	Triko	3	Kadın	32	Ev Hanımı	Bekar	Ortaokul	Birlikte	Dilovası	Var	2
Dilovası	Dikiş-Nakış	4	Kadın	30	Ev Hanımı	Evli	Lise	Birlikte	Dilovası	Var	2
Dilovası	Tekstil	5	Kadın	37	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Dilovası	Var	4
Dilovası	Tekstil	6	Kadın	21	Öğrenci	Bekar	Lise	Birlikte	Dilovası	-	-
Gebze	Dikiş-Nakış	1	Kadın	47	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Gebze	Var	2
Gebze	Filografi	2	Kadın	58	Ev Hanımı	Evli	Lise	Birlikte	Gebze	Var	4
Gebze	Muhasebe	3	Kadın	40	Röportör	Bekar	Ön lisans	Birlikte	Gebze	-	-

Tablo 1' in devamı:

Kurs merkezi	Kursun adı	Kaçınıcı	cinsiyet	yaş	Meslek	Medeni durum	Eğitim durumu	Aile ile yaşama durumu	Yaşam alanı	Çocuk sahibi olma	Kaç çocuğu var
İzmit	Muhasebe	1	Kadın	24	Öğrenci	Bekar	Lisans	Birlikte	İzmit	-	-
İzmit	Muhasebe	2	Kadın	23	Öğrenci	Bekar	Lisans	Birlikte	İzmit	-	-
İzmit	Muhasebe	3	Kadın	31	Ev Hanımı	Evli	Lisans	Birlikte	İzmit	-	-
İzmit	Muhasebe	4	Kadın	23	Öğrenci	Bekar	Lisans	Birlikte	İzmit	-	-
Körfez	Arıcılık	1	Erkek	32	İtfaiyeci	Evli	Lisans	Birlikte	Körfez	Var	1
Körfez	Arıcılık	2	Erkek	34	Memur	Evli	Lisans	Birlikte	Körfez	Var	2
Körfez	Arıcılık	3	Erkek	24	Teknisyen	Bekar	Ön Lisans	Birlikte	Körfez	-	-
Körfez	Arıcılık	4	Erkek	40	Serbest Meslek	Evli	Lise	Birlikte	Körfez	Var	4
Kandıra	Nakiş	1	Kadın	50	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Kandıra	Var	2
Kandıra	Nakiş	2	Kadın	55	Emekli	Evli	Lise	Birlikte	Kandıra	Var	3
Kandıra	Nakiş	3	Kadın	47	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Kandıra	Var	3
Kandıra	Dikiş	4	Kadın	38	Ev Hanımı	Evli	Ortaokul	Birlikte	Kandıra	Var	2
Kandıra	Dikiş	5	Kadın	48	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Kandıra	Var	2
Kartepe	Koro	1	Erkek	16	Öğrenci	Bekar	Lise 2 Öğr.	Birlikte	İzmit	-	-
Kartepe	Koro	2	Erkek	17	Öğrenci	Bekar	Lise 3 Öğr.	Birlikte	Kartepe	-	-
Kartepe	Koro	3	Erkek	18	Öğrenci	Bekar	Lise 4 Öğr.	Birlikte	Kartepe	-	-
Gölcük	Kuyumculuk	1	Kadın	50	Direksiyon Eğitmeni	Evli	Lise	Birlikte	Gölcük	Var	2
Gölcük	Kuyumculuk	2	Erkek	51	Muhasebeci Emekli	Evli	Üniversite	Birlikte	Gölcük	Var	2
Gölcük	Kuyumculuk	3	Kadın	57	Ev Hanımı	Evli	Lise	Birlikte	Gölcük	Var	2
Karamürsel	Mefruşat	1	Kadın	58	Ev Hanımı	Evli	İlkokul	Birlikte	Karamürsel	Var	3
Karamürsel	Mefruşat	2	Kadın	43	Ev Hanımı	Evli	Üniversite	Birlikte	Karamürsel	Var	2
Karamürsel	Mefruşat	3	Kadın	66	Emekli	Evli	Ortaokul	Birlikte	Karamürsel	Var	1

Tablo 2: Görüşmeye Katılan Halk Eğitim Merkezi Yöneticilerinin Demografik Özellikleri

Kurs Merkezi	Cinsiyet	Yaş
Başiskele	Kadın	48
Çayırova	Erkek	58
Darıca	Erkek	34
Derince	Erkek	57
Dilovası	Erkek	35
Gebze	Erkek	37
İzmit	Erkek	55
Körfez	Erkek	58
Kandıra	Erkek	34
Kartepe	Erkek	36
Gölcük	Kadın	35
Karamürsel	Erkek	60

Tablo 3: Görüşmeye Katılan Halk Eğitim Merkezi Eğitimcilerinin Demografik Özellikleri

Kurs Merkezi	Cinsiyet	Yaş
Başiskele	Kadın	27
Çayırova	Kadın	32
Darıca	Erkek	32
Derince	Kadın	30
Derince	Erkek	33
Dilovası	Erkek	34
Dilovası	Kadın	38
Gebze	Erkek	42
İzmit	Erkek	35
Körfez	Erkek	60
Kandıra	Kadın	32
Kandıra	Kadın	48
Kartepe	Erkek	45
Gölcük	Kadın	38
Karamürsel	Kadın	44

3.3.VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. İnsanların gerçeklik algılarına, anlamlarına, tanımlamalarına ve gerçeği ortaya çıkarmanın iyi bir yoludur. Aynı zamanda başkalarını anlamak için kullanılan en güçlü yöntemdir (Punch, 2013: 166).

Araştırma verileri uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruların oluşturulduğu ancak daha fazla ayrıntı ve açıklamaya ulaşabilmek için daha fazla sonda sorusuna yer verilen bir görüşmedir. Bu görüşmeler yapılandırılmış görüşmeden daha serbest gerçekleşecektir (Ekiz, 2003: 1). Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi yapılandırılmış görüşme yönteminden daha esneklerdir. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminde araştırmacı sormayı planladığı soruları içeren formu önceden hazırlar. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi araştırmacıya bazı kolaylıklar sağlamaktadır. Bunlardan en önemlisi görüşme sürecinin önceden hazırlanmış görüşme sorularına bağlı olarak sürdürülmesidir. Bu nedenle bu görüşme tekniği daha sistematik ve karşılaştırılabilir sonuçlar sunmaktadır (Türnüklü, 2000: 547).

Araştırmanın problem durumuna cevap aramak üzere, araştırmada kullanılacak olan görüşme soruları yönetici-egiticilere sorulmak üzere ve kursiyerlere sorulmak üzere ayrı ayrı hazırlanmıştır. Görüşme formunda ki sorular hazırlanırken her iki görüşme formu için de uzman görüşü alınmıştır. Hazırlanan görüşme sorularından bazıları aşağıda verilmiştir:

Halk Eğitim Merkezi yönetici ve eğitimcileriyle yapılan görüşme soruları;

1)Size göre halk eğitim merkezinde eğitim almaya gelen yetişkinlerin bu eğitimi tercih etme nedenleri nelerdir?

2)Sizce eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonlarını etkileyen ne tür unsurlar olabilir?

-Motivasyonlarını arttıran unsurlar neler olabilir?

-Motivasyonlarını azaltan unsurlar neler olabilir?

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerle yapılan görüşme soruları;

1.Bu eğitime başlamaya nasıl karar verdiniz?

2.Bu eğitime başlamaya karar vermenizde sizi etkileyen kişi ya da unsurlar nelerdir?

3.Bu eğitime başladıktan sonra eğitime ilişkin istekliliğiniz nasıl etkilendi?

Literatür taraması ve uzman görüşlerinden yararlanılarak hazırlanan görüşme soruları doğrultusunda 1 Halk Eğitimi Merkezi yöneticisi, 2 Halk Eğitim Merkezi eğitimcisi ve 4 Halk Eğitim Merkezi kursiyeri ile görüşme yapılarak pilot uygulama yapılmıştır. Daha sonra yapılan bu pilot uygulama ve uzman görüşlerinden yararlanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilmiştir. Hazırlanan bu görüşme formları ile Kocaeli'nin 12 ilçesindeki Halk Eğitim Merkezlerine gidilerek, toplam 46 kursiyer, 12 yönetici ve 15 eğitimci ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin geneli kalem, kağıt kullanılarak not edilmiştir; ses kaydı yapılmasına müsaade eden görüşmecilerle yapılan görüşmeler ise ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Halk Eğitimi Merkezi kursiyerlerinin soruları rahatlıkla cevaplayacağı bir ortamda yapılmıştır. Halk Eğitimi Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerle, gönüllülük esasına bağlı olarak görüşmeler yapılmıştır.

3.4. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Araştırmacıların, görüşme sırasında ve verileri analiz sürecinde olabildiğince yansız olmaları gerekmektedir ve araştırmanın geçerliğini artırmak için katılımcılardan birebir alıntılar yapılmasında fayda vardır (Denzin ve Lincoln, 2005: 24). Araştırmada, araştırmacının bulguları yansız bilirliliği, katılımcı kontrolü, araştırmacının alanda uzun süre kalması, araştırmacı ve katılımcının işbirliği içinde olması, verilerin kaydedilmesi, derin ve zengin tanımlamalar yapılması, uzman değerlendirmesi, araştırmacının araştırmadaki konumunu iyi belirlemesi nitel araştırmanın geçerliğini artıracaktır (Creswell ve Miller, 2000: 120). Araştırmanın görüşme, analiz, yorumlama aşamalarında değerlendirmeler yapılarak yanlılık azaltılmaya çalışılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda güvenirlik öncelikle sosyal dünyanın değişebilir yapısı nedeniyle farklı bir temelden hareketle ele alınmaktadır (Kümbetoğlu, 2008: 51). İnsan davranışları, zamanla farklılık gösterdiğinden yapılan ölçmelerin tekrarlama imkânı fazla yoktur. Üstelik insan davranışlarına zamana bağlı ölçmelerde değişmezlik kazandırma olanakları da sınırlıdır (Çepni vd 2008: 52). Bu yüzden LeCompte ve Goetz (1982: 41-42) i güvenirlik konusunda bazı stratejiler önermektedir. Bu stratejilerden kısaca bahsetmek gerekirse;

- Araştırmacı, görüşme, gözlem ve dokümanlar yoluyla elde ettiği verilere yorum katmadan doğrudan okuyucuya sunmalı ve yorumunu daha sonraya bırakmalıdır.
- Gözlem yoluyla elde edilen bulgular, görüşmeler yoluyla teyit edilmelidir.
- Elde edilen verilerin analizinde başka bir araştırmacıdan görüş alınmalıdır.
- Önceden oluşturulmuş ve kavramsal çerçeveye bağlı olarak yapılan analiz de i güvenirliğin artmasını sağlar.

Dış güvenirliğin sağlanmasıya yönelik ise beş önemli problem tanımlanmıştır. Bunlar; araştırmacının konumu, sağlam kaynak seçimi, sosyal koşullar ve şartlar, analitik yapı ve önermeler, veri toplama ve analiz yöntemleridir (LeCompte ve Goetz, 1982: 37).

Bu araştırmada i güvenirliğin sağlanması için görüşme yoluyla toplanan veriler yorum katılmadan, doğduran sunulmuştur. Görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde başka bir araştırmacıdan görüş alınmıştır ve verilerin analizinde kavramsal çerçeveye bağlı kalınmıştır. Araştırmanın dış güvenirliğinin sağlanması için ise ulaşılan sonuçlar, toplanan verilerle açık bir şekilde ilişkilendirilmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Niteliksel analiz, bir yazılı metnin, mesajın, programın, konuşmanın, filmin, film sahnesinin, reklamın ve ya kampanyanın yani ifade edilmiş bir ürünün içeriğinin anlamının ve yapısının incelenmesidir. Niteliksel incelemede analiz, gözlemlerle ve

ya görüşmelerle elde edilen verilerin ayıklanması, düzenlenmesi, anlamlı parçalara ayrılması ve bu parçalardan anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde yorumlanmasını gerektirir (Erdoğan, 2012: 273).

Yapılan bu araştırmadaki verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, ulaşılan verileri açıklayabilecek ilişki ve kavramlara ulaşmaktır. Bu amaçla ulaşılan verilerin önce kavram haline getirilmesi ve oluşan bu kavramlara göre mantık çerçevesi içerisinde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu kavramlar temel alınarak veriyi açıklayan temaların belirlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242). Görüşme sırasında kağıt, kalem kullanılarak görüşme metin haline getirilmiştir. Sonra bu metinler bilgisayar ortamına aktarılmış ve metinler okunarak kodlar, kategoriler oluşturulmuştur. Kodlama bir taraftan analizin kendisi, diğer taraftan, analizi başlatan belirli ve somut bir işlemdir (Balcı, 2011: 292). Verilerdeki düzenlilikleri keşfetmeye yönelik çözümlene için, kodlama yapılması zorunludur (Punch, 2013: 193). Ayrıca araştırmaya katılan kişilerin gizli tutulması adına bu kişilere kodlar verilmiştir. Kodların verilme sürecinde Halk Eğitim Merkezi, görüşme yapılan kursiyerin cinsiyeti ve katılımcı sırası kullanılmıştır. Örneğin 1. Halk Eğitim Merkezindeki 2. erkek kursiyer “M1E2” şeklinde kodlanmıştır. Görüşmeye katılan yöneticiler “Y” ve eğitimciler ise “Ö” harfi ile kodlanmıştır. Örneğin 3. Halk Eğitim Merkezindeki yönetici “M3Y3” şeklinde kodlanmıştır. Görüşme sonrasında kodlama yapılırken ihtiyaç duyulan temalardan alt temalar ortaya çıkmıştır. Alt temalara ait kodlamaların yapılması analizin betimsel olarak açıklanmasını kolaylaştıracağı düşünülmüştür. Verilerin çözümlenmesinde temalar, alt temalar ve kodlar arasındaki ilişki derinlemesine araştırmak ve ortaya koyulmak istenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurların incelenmesine yönelik; yönetici, eğitimci ve kursiyerlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Oluşturulan kod, kategori ve bu kodlarla ilgili betimlemeler sunulmuştur.

Halk Eğitim Merkezi yönetici ve eğitimcileriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular incelenerek, araştırmanın ilk üç alt sorusuna ait veriler toplanmıştır.

4.1.KURSIYERLERİN HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDEKİ EĞİTİMLERİ TERCİH ETME NEDENLERİ

Araştırmanın birinci alt sorusu “*Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezlerindeki eğitimleri tercih etme nedenleri nelerdir?*” şeklindedir. Bu soru ile Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin bu eğitimleri tercih etmelerinin nedenleri araştırılmak istenmiştir. Yönetici ve eğitimcilerin görüşlerinden elde edilen verilerin analizleri sonucunda ortaya koyulan kod, kategori ve bazı betimlemeler Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezlerindeki eğitimleri tercih etme nedenleri

Kategori	Kod	Betimleme
Kişisel ve Mesleki Gelişim	Aktif olmak için Bir şeyler üretmek Beceri kazanmak için Mesleki olarak gelişmek Mesleki yeterlilik kazanmak Bir alanda uzmanlaşmak Kendilerini yetiştirmek	“Onların da böyle bir niyeti var ama biraz daha kendimi bir alanda geliştiririm, bir alanda uzmanlaşım diye ya da şöyle de bir durum var özellikle öğretmense buradan alacağım kursla okuldaki derslerde öğrencilerime de fayda sağlarım diye düşünüyor ya da biraz işin maddi kısmını düşünebiliyorlar.” (M9Y9)

Tablo 4' ün devamı;

Kategori	Kod	Betimleme
Meslek edinme	Meslek öğrenmek Meslek edinmek Meslek sahibi olmak, Bir iş alanına girmek İş bulabilmek İş edinmek	“Benim kursum adına konuşursak arıcılığı merak ediyorlar ve bu eğitimi alarak profesyonel biçimde bal üretmek istiyorlar. Bazıları bu mesleği öğrenip meslek edinmek için geliyor yani ilgi duyuyorlar ve bu mesleği yapmak istiyorlar.” (M1Ö14)
Öğrenme	Teknolojik aletlerin nasıl çalıştığını öğrenmek Okuma yazma öğrenmek Bilgi, beceri öğrenmek Bir şeyler öğrenmek Yeni şeyler öğrenmek Bilgi öğrenmek Sınavlara hazırlanmak Bir üst eğitim kurumuna hazırlanmak	“Birçok nedeni var birincisi şimdiye kadar hiçbir işe yaramadığını düşünmüş ve arkadaşlarından halk eğitim merkezine gidenler olduğunu ve onların orada işe yarar şeyler öğrendiğini duymuş Ben de bir şeyler öğreneyim diye kalkıp halk eğitim merkezine gelmiş.”(M12Y12)
Sertifika	Sertifika İş yerinde gerekli belge için İş yeri zorunlu tutması Belge zorunluluğu Belge edinmek	“Birinci neden çoğunun özel işyerinde ya da dışarda çalışıyor olması ve bu işlerde istenen sertifikaları almak için geliyorlar.”(M7Y7)
Maddi Destek Sağlama	Çeyiz hazırlamak için Aile bütçesine destek olmak için Gelir sağlamak Para kazanmak Aile ekonomisine katkıda bulunmak	“Ürettiklerini satıp para kazananlar var hatta bu para ile çocuk okutanlar geçimini sağlayanlar var ama maalesef burada Pazar imkanı kısıtlı. Kursiyerler için pazar ortamı olsa hepsi ürettiklerinin bir çoğunu satar.”(M10Ö12)
Sosyalleşme	Sosyal çevre Bir gruba dahil olmak Arkadaş ortamı sağlamak Sosyal ilişkilerini geliştirmek Arkadaş ve yeni bir çevre edinmek	“Sosyalleşme anlamında bir gelişim sağlayabilmek için koro kursuna geliyorlar. Burada hem güzel vakit geçiriyorlar hem de eğleniyorlar.”(M11Ö3)
Psikolojik Nedenler	Yalnızlık gidermek Stres atmak Rehabilitasyon Kendini daha rahat hissetmek Terapi	“Kendini yenilemek isteyenler, yeni şeyler öğrenmek isteyenler, arkadaş ve yeni bir çevre edinmek isteyenler kurslara geliyor. Boş zamanlarını değerlendirmek için gelenler var ve son olarak da kimi yalnızlık gidermek kimi de değişik ortamda güzel vakit geçirmek için geliyor.”(M10Y10)
Boş Zaman Değerlendirme	Yeni bir uğraş bulmak Meşgale bulmak Boş vakitlerini değerlendirmek Zamanlarını uğraşla değerlendirmek Kendine zaman ayırmak	“Resim, el sanatları, musiki gibi alanlarda kendilerini geliştirmek istiyor. Bizim buna yönelik kurslarımız olduğu için kendine ekstra bir uğraş olsun diye bu kurslara geliyor.”(M4Y4)

Tablo 4 incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin bu eğitimleri tercih etme nedenleri olarak; meslek edinme, öğrenme, sertifika, sosyalleşme, maddi destek sağlama, kişisel ve mesleki gelişim, psikolojik nedenler, boş zaman değerlendirme kategorilerine ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezinde eğitim veren öğretmenin sözlerine bakıldığında; “Burada kendilerini daha rahat hissediyorlar. Evde boş durdukları zaman hastalıkları

ile uğraşıyorlar ama buraya gelince hasta olduklarını bile unutuyorlar. Buraya gelip kullandığı ilaçları bırakanlar bile oldu. Çünkü burada boş durmuyorlar bir şeyler üretiyorlar ve ürettikleri ürünleri görüp çok mutlu oluyorlar (M4Ö6).” kursiyerlerin psikolojik nedenlerden dolayı bu eğitimlere katılmayı tercih ettikleri görülmüştür. Kursiyerler, çeşitli kurslara katılarak sosyalleşmeyi amaçladıklarını, günlük yaşamın stresinden ve yalnızlıktan kurtulduklarını, kursta geçirdikleri zamanın kendilerine terapi gibi geldiğini belirtmiştir. Öte yandan Halk Eğitim Merkezi yöneticisinin “Boş vakitlerini değerlendirmek için, öğrenmek istedikleri alanda genel bilgi düzeylerini arttırmak için, meslekle ilgili bilgilerini arttırmak için kurslara geliyorlar (M8Y8).” ifadesine bakıldığında, yetişkinlerin kursları tercih etme nedenlerinden bir diğerinin ise yetişkinlerin öğrenme isteği olduğu yani yetişkinlerin yeni bilgiler öğrenmek için kurslara katıldıkları belirtilmiştir. Ayrıca yetişkinlerin kursları tercih etme nedenleri olarak “sertifika” ve “meslek edinmek” de elde edilen kategoriler arasındadır. Halk Eğitim Merkezi öğretmenin “Bazı kişiler de (ki bunlar çoğunluk genç kişiler), sertifika almak için kurslara geliyorlar. Sertifikalarını kullanarak ileride usta öğreticilik yapmayı düşünüyorlar (M9Ö11).” sözleri de bu durumu desteklemektedir. Yetişkinlerin bu kurslara katılarak eğitim almak istemelerinin bir diğer nedeni olarak ise “kişisel ve mesleki gelişim” kategorisine ulaşılmıştır. Bireyler aldıkları eğitim sayesinde kendilerini kişisel ve mesleki açıdan geliştirmek ve donanımlarını arttırmak istemektedir. “Biraz da yetişkin kişiler, kişisel gelişim için geliyorlar tabii onların da hobi için gelenleri var. Onların da böyle bir niyeti var ama biraz daha kendimi bir alanda geliştiririm, bir alanda uzmanlaşırım diye kurslara geliyorlar (M9Y9).”

4.2.HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE ALINAN EĞİTİMLER SÜRECİNDE KURSİYERLERİN MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLAR

Araştırmanın ikinci alt sorusu “Halk Eğitim Merkezlerinde alınan eğitimler sürecinde kursiyerlerin motivasyonuna etki eden unsurlar nelerdir?” şeklindedir. Bu soru ile Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim aldıkları sırada motivasyonlarına etki eden unsurların neler olduğu araştırılmıştır.

Yönetici ve eğitimcilerin görüşlerine göre kursiyerlerin eğitim sürecinde motivasyonlarına etki eden unsurlara ilişkin elde edilen kod ve kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra bu kategoriler, olumlu unsurlar ve olumsuz unsurlar olmak üzere iki alt kategori altında toplanmıştır.

Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden “olumlu unsurlar” alt kategorisine ilişkin bazı kod ve kategoriler Tablo 5’ de sunulmuştur.

Tablo 5: Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlar;

Kategori	Kod	Betimleme
Ulaşım	Binamız çok merkezi bir yerde. Herkesin ulaşabileceği bir yer Yeri çok güzel Çevresinde ki ulaşılabilirlik güzel	“Halk Eğitim Merkezlerinin bulunduğu yer, çevresinde ki ulaşılabilirlik, sınıfların durumu hepsi motivasyon için önemlidir.”(M11Ö13)
İş Birliği	S.T.K ve Sağlık Örgütleri ile işbirliği. İŞKUR ile işbirliği içinde bulunsa. Belediye ile Halk Eğitim Merkezleri işbirliği. İşbirliği içinde eğitimler. Kadrolu hocalar ile usta öğreticiler sürekli işbirliği içinde olmalı.	“Birde bence H.E.M’leri kursiyerlere seminerler düzenlemeli. S.T.K ve Sağlık Örgütleri ile işbirliği içerisinde belli zamanlarda kursiyerlere bazı konularda seminerler verilebilir. Böylece kursiyerler hem bilgilenmiş olur hem de kurs dışı bir konuda bir araya gelerek motivasyonları artmış olur.”(M7Ö9)
Kişisel Gelişim	Kendilerini güvende hissediyorlar. Kendilerine olan güvenleri artıyor. Kendilerini ifade etme, iletişim becerileri İçlerinde ukde kalan çalışmalarını yapıyorlar. Herkes aradığı kursu burada bulabiliyor. Kendilerini faydalı hissediyorlar. Etkinliğin fayda getirmesi Eğitim sonunda elde edeceği yararlar	“Farklı bir alanda kendisini geliştirmek istediği için aradığını bulursa motivasyonu artabilir. Kursa gelip giderken kurumdakilerden gördüğü saygı, itibar, işlerinin kolaylaştırılması da kursa gelen insanların motivasyonlarını arttıran nedenler olabilir.”(M4Y4)
Kursta Esneklik	Kursiyerlerin ve öğretmenlerin isteğine göre kurs saatleri ve günleri Giriş çıkış saatlerinde biraz esneklik Devamsızlık konusunda esneklik Kursa katılımda esneklik artırılmalı. Çalışanlara, ev hanımlarına esneklik Kişinin gönüllülük esasına bağlı Kursiyerlere katı kurallar koymuyorum.	“Bence kursa kayıta ve devam konusunda esneklik artırılmalı, kişi istediği zaman kursa gelmeli.3 hafta gelemez işi vardır ama sonra gelip kursa devam edebilmeli.3 hafta gelemeyi diye kursu bırakmamalı, kurstan atılmamalıdır. Çalışanlara, ev hanımlarına esneklik tanınmalıdır.” (M2Y2)
Ödül	Pekiştirme, Övgü Yüreklendirme Aynı kursiyeri seçilebilir Kitap hediye edilebilir Kursiyerlere ödül verilebilir Geziler düzenlenebilir Malzeme yardımı yapılabilir Yıldız dağıtıyorum Takdir edilme	“Övgü motivasyonlarını artırıyor. Kursiyerleri yüreklendirmek onların motivasyonlarını artırıyor.”(M10Ö12)
İdare Ve Denetim	Kurs öğretmenleri denetlenebilir. Kursların denetimini. İdare haksızlık yapabiliyor. Kurum iyiye, idare iyiye. İdareci ve öğretmenlerin meslekten olmalı İşten anlamayan kişiler yabancı kalıyor. Kursu denetleme	“Rutin denetimlerle kurs öğretmenleri denetlenebilir. Kursiyerlerin devamsızlıkları düzenli olarak sisteme giriliyor bu da onların devamsızlık yapmasını biraz engelliyor.”(M1Y1)

Tablo 5' in devamı;

Kategori	Kod	Betimleme
Öğretmen Faktörü	<p>Öğrencilerin sorunlarına karşı duyarlı Öğretmen yeterli donanıma sahip olmalı Öğretmenin kişiye yaklaşımı Güven verecek öğrenmen Öğretici kararlı davranıyorsa Öğretmenlerin dokümanlarının olması Severek, işini yaparsa öğretmen Hocalar sürekli kendilerini güncellemeli. Öğretmenin kursiyerler ile iletişimi. Öğretmenin özverili olmalıdır. Öğretmen sürekli kendini güncellemelidir. Seviyeye uygun ders işlemeli. Yapıcı bir dil kullanılmalıdır Onların ilgi ve ihtiyaçlarına önem vermeli Kendilerine güvenmelerini sağlanmalı</p>	<p>“Halk Eğitim Merkezleri yetişkinlerin motivasyonlarına önem veriyor. Onların isteklerini ilgilerine yönelik çalışmalar yapıyor. Yani ben mesela kursunda kendi istediğim çalışmayı değil onların istediği çalışmayı, onların işine yarayacak olan çalışmayı yaptırıyorum. Birçok öğretmen de öyle yapmalı zaten. Yoksa onları kursta tutamayız ve devamsızlık sayısı artar. Yani kursiyerlerin istek ve ilgilerine dikkat ediyoruz, gereken esnekliği sağlıyoruz fakat bunu yaparken de uymamız gereken çerçevenin dışına çıkmıyoruz.”(M1Ö1)</p>
Sosyal Ortam	<p>İstedikleri gibi vakit geçiriyor Kurs ortamımız çok güzel Gülyüz ve birleştirici fırsatlar. Sosyal çevre edinmek için Yeni arkadaşlar Dert Ortağı Anlatma İhtiyacı Hoş vakit geçiriyorlar. Sıcak ortam, güler yüz görmek isterler. Farklı insanlarla tanışıyorlar. Geziler falan yapıyoruz. Paylaşımlarda bulunmak Samimi bir ortam</p>	<p>“Öğretmenin onlarla beraber samimi bir ortam kurması gerekir. Çünkü ister istemez yetişkin bu kişi ve hocaya ilkökul seviyesinde saygı duyması beklenmiyor. Daha çok işte çok matrak hoca, çok kafa hoca, çok muhabbet bir kadın, muhabbet edebiliyoruz, arkadaş gibi görüyoruz gibi şeyler söylüyor kursiyerler. Yani burada hem kurs sırasında hem kurs sonrasında samimi bir iletişim kurabilmek motivasyonu sağlamak için çok önemlidir.”(M9Ö9)</p>
Maddiyat	<p>Sıfır maliyetle kurs İŞKUR destekli kurslar Maddi unsurlar Maddi teşvik olabilir. Maddi kaynak Maddiyatlarına zarar vermeyecek kurs Yaptıkları ürünleri kullanmak ve satmak Kurstan para alıyorlar Kazanç sağlayacak olması İş buluyorlar belge sayesinde Ürünleri satıp paraya çevirebilir</p>	<p>“Maddi teşvik olabilir. Mesela Avrupa Birliği'nin projeleri var genellikle Suriyeliler için ayda 1000 TL veriyorlar her kursiyere. Bunun gibi kurslara katılım çok oluyor ve devam sıkıntısı hiç olmuyor. Para onları devam konusunda teşvik ediyor.”(M4Ö5)</p>
Kurs Sayısı Ve Çeşidi	<p>Çok fazla kurs çeşidi Yöresel kurslara halk ilgi gösteriyor Yöresel etkinlikler Kurslar başka kurumlarda da açılmalı. Bireyselliğin ön planda olduğu kurslar açılmalı. Farklı kursların tanıtımı yapılabilir. Toplumda ön plana çıkacakları kurslar Güncel kurslar açıyoruz.</p>	<p>“HEM'leri çok güzel. Nasıl yani burada çok fazla kurs çeşidi var herkes aradığı kursu burada bulabiliyor. Zaten açılan kurslara da talep çok fazla.”(M4Ö6)</p>
Halk Eğitim Merkezlerinin Tanıtımı	<p>Daha fazla vatandaşı ulaşılsa İyi bir ortam sağlamak ve iyi tanıtım başarıyı artırır. Halk eğitim merkezleri kendilerini tanıtmalı. Afişler bastırıp dağıtıyoruz. İlan verdiriyoruz. Açılan kursları duyurduk. Reklamını çok iyi yapmalı.</p>	<p>“Halk Eğitim Merkezleri tanıtımını iyi yapmalı. Kamuda kendini tanıtmalı” “Bilmediğini bil, hoşça vakit geçir” ... gibi sloganlarla. Çünkü HEM'lerinin ne işe yaradığını bilmeyen kişiler var.”(M10Y10)</p>

Tablo 5’ te Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlar incelendiğinde; öğretmen faktörü, ulaşım, iş birliği, kişisel gelişim, kursta esneklik, maddiyat, kurs sayısı ve çeşidi, idare ve denetim, ödül, sosyal ortam, Halk Eğitim Merkezlerinin tanıtımı kategorilerine ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlar incelendiğinde “sosyal ortam” kategorisine ulaşılmıştır. Kurs süresi boyunca bir arada zaman geçirdikleri kurs ortamının kursiyerlere hitap etmesi gerekmektedir. Yani kursiyerlerin katıldıkları kurs ortamından memnun olmaları ve kursiyerlerin arkadaşları ile iletişimlerinin olumlu olması kursiyerlerin motivasyonları için çok önemlidir. Örneğin Halk Eğitim Merkezi öğretmenin sözleri sosyal ortamın önemini şu şekilde ortaya koymaktadır; *“Sosyal çevre edinmek için gelen kursiyerler var onlar da istedikleri ortamı bulurlarsa motivasyonları artıyor (M3Ö4).”* Ayrıca yöneticinin ifadesi de bunu güçlü bir şekilde desteklemektedir; *“Kurslara sosyal çevre için gelenler uygun ortamı bulamayınca ya da öğretmenin anlatmasını beğenmeyince kursu bırakıyor (M3Y3).”* Kurs ortamında samimiyetin olması kursiyerlerin eğitime devam etmelerini desteklemektedir. Örneğin Halk Eğitim Merkezi öğretmenin sözlerine bakıldığında; *“Bir sıkıntılar, dertleri olduğunda, sorunları olduğunda paylaşmak isterlerse onları dinlemek onlara moral veriyor. Buraya çok çeşitli insan geliyor bazıları sırf dert ortağı aradığı için yani anlatma ihtiyacı olduğu için geliyor (M10Ö12).”* yetişkinlerin kendilerine samimi davranılmasını istedikleri, samimi bir ortamda bulunmayı arzu ettikleri ve anlatma ihtiyaçlarını gidermek istedikleri anlaşılmaktadır. Yani kursiyerlerin samimi bir ortamda eğitime katılmalarının ve kendilerine samimi davranılmasının, motivasyonlarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlardan biri diğeri de “ulaşımdır.” Halk Eğitim Merkezinde eğitim veren öğretmenin, *“Burasının yeri çok güzel yani konumu güzel. Yeme-içme yakın, ulaşım kolay merkezi yerde olduğu için merkezin tam ortasında kalıyor. Kursiyerler kurs için gerekli malzemeleri kolaylıkla alabiliyorlar buradan bunlarda motivasyonlarını artırıyor. Yani yeri çok merkezi bir yerde üşenecek bir durumları yok ulaşım çok kolay (M3Ö4).”* sözlerine bakıldığında Halk Eğitim Merkezlerinin halkın kolay ulaşabileceği yani şehrin merkezi bir yerinde olmasının kursiyer motivasyonunun da

önemli role sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Halk Eğitim Merkezlerine ulaşımın kolay sağlanması, yetişkinlerin motivasyonlarını olumlu etkilemektedir. Ayrıca sınıftaki araç gereç, materyal desteğinin de kursiyerlerin motivasyonunu etkilediğine değinen öğretmenin ifadesi ise şu şekildedir; *“Bir de sınıf ortamı güzelleştirilmeli yani bakıyorum buraya mesele benim sandalyem bile yok çünkü sandalyelerin çoğu kırık. Yani sınıf ortamı ve materyaller çok önemli, hepsi düzenlenmeli (M7Ö9).”*

Halk Eğitim Merkezi öğretmenin; *“...Sınıf içinde uyulması gereken bazı kurallar var ama onun dışında kursiyerlere katı kurallar koymuyorum. Onları zorlamıyorum illa şu modeli, illa şu teknikle yapacaksınız diye. Onların istediği, içlerine sinen, beğendikleri modelleri yapmalarını istiyorum (M7Ö9).”* sözlerinden de anlaşıldığı gibi öğretmenin kursiyerlere dayatma yapmaması, onların isteklerine önem vermesi yani kursta gerektiğinde esneklik sağlanması, kursiyerlerin motivasyonunu olumlu etkilemektedir. Ayrıca kurs saatlerinde ve kursiyerlerin kurslara geliş gidiş saatleri konusunda da esneklik gösterilmesinin, kursiyer motivasyonunun sağlanması ve kursa devamlılığın artması için önemli olduğunu kurs öğretmeni şöyle belirtmiştir; *“Sabah, öğle, akşam 3 grup kurslarımız var. Kurs saatlerini yetişkinlerin istedikleri saatlere göre ayarlamaya çalışıyoruz. Çoğunluğun istediği saate göre kurs açıyoruz. Devamlılık bunlara dikkat edince sağlanıyor (M8Ö10).”*

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin birer yetişkin birey oldukları ve bu bireylerle istekleri doğrultusunda eğitim verilmesinin motivasyonu olumlu etkilediği Halk Eğitim Merkezi öğretmeni tarafından şöyle ifade edilmiştir; *“Benim kursumda bir sıkıntı yok devamsızlık konusunda çünkü kursa isteyerek geliyorlar. Ben mesela sınıf ortamında öğrenciyi zorlamam. Onun istediği, bilgi, becerisine göre kişileri yönlendiriyorum. Yani ne ile meşgul olmak istiyorsa, ne yaparak mutlu olacaksa o çalışmayı yapmasını istiyorum (M7Ö9).”*

Eğitim, tüm paydaşların ortak katılımını gerektiren bir süreçtir. Yetişkin eğitiminde de tüm paydaşların iş birliği içinde olmaları, yetişkinlerin motivasyonlarının sağlanması için önemlidir. Halk Eğitim Merkezi yöneticisinin şu sözleri; *“...kadrolu hocalar ile usta öğreticiler sürekli işbirliği içinde olmalı ve Halk*

Eğitim Merkezi ile kendilerini geliştirmelidirler (M12Y12).” yetişkin eğitiminde tüm paydaşlar arasında işbirliğinin sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Öte yandan başka bir öğretmen ise iş birliğinin önemi ile ilgili; *“Bir de ürün ortaya çıkartılan bu tip kurslar için kursiyerlerin ürünlerini yapabilecekleri bir yer yapılabilir. Kursiyerler ürettikleri ürünleri satıp paraya çevirebilirlerse bence hem kursa devam artar hem de daha çok katılımcı halk eğitim merkezine gelip kurslara katılır. Yani belediye ile Halk Eğitim Merkezleri işbirliği yaparak kursiyerlerin ürettikleri ürünleri satabilecekleri iş imkanı sağlayabilirler (M9Ö11).*” diye belirtmiştir. Halk Eğitimi Merkezi öğretmenlerin sözlerinden de anlaşılacağı üzere, yetişkin eğitiminde motivasyonun sağlanması için, işbirliğinin önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlar incelendiğinde ulaşılan bir diğer kategori ise “kişisel gelişimdir.” Yani kursiyerler katıldıkları kursun kendilerine bir şeyler katmasını ve kişisel olarak gelişmeyi hedeflemektedir. Araştırmada kursiyerlerin, katıldıkları kursun kendilerine katkı sağladığını düşündüklerinde motivasyonlarının olumlu etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Halk Eğitim Merkezinde eğitim veren bir öğretmenin; *“Kursların içeriğine göre de kursiyerlerin motivasyonu değişiyor tabi. Şimdi bir şey üretilip ortaya bir ürün çıkıyorsa motivasyonları artıyor. Birde ahşap kursu onlara terapi gibi geliyor. Stres atıyorlar boyadıkça. Yetişkinler öğrenmekten mutlu oluyorlar. Zamanlarını HEM 'lerinde güzel değerlendiriyorlar (M4Ö6).*” sözlerinden de anlaşılacağı üzere bireylerin kursta kişisel gelişim sağlamaları motivasyonlarını olumlu etkilemektedir. Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezlerine gelip, eğitimlere katılmalarındaki amaçlarından biri de “üretmek” yani bir ürün ortaya koyabilmektir. Kursiyerler katıldıkları kursta üreterek kişisel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Öğretmenin ifadesi, *“Kursiyerler bir şeyler üretilip kendileri ürünleri yapmaya başlayınca, ortaya çıkan ürünleri görünce, ürünler motivasyonlarını arttırır. Yani ürünler ortaya çıktıkça motivasyon artıyor (M9Ö11).*” kursiyerlerin üreterek bir ürün ortaya koymalarının, kursiyerlerin motivasyonlarını olumlu etkilediğini destekler niteliktedir.

Öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde bazı rol ve sorumlulukları vardır. Yetişkin eğitiminde de öğrenmenin gerçekleşmesi için öğretmenin rol ve sorumluluklarını yerine getirmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmada görüşmeye katılan öğretmen ve

yöneticilerin öğretmen rolleriyle ilgili görüşleri incelendiğinde, öğretmenin sahip olduğu rollerini yerine getirmesinin, kursiyerlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlardan biri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Halk Eğitim Merkezi öğretmen ve yöneticilerinin ifadeleri de yetişkin eğitiminde öğretmen rolünün önemini ortaya koymaktadır; *“Öğretmenin bakış açısı, öğretmenin derse ve konuya hakimiyeti, öğretmenin öğrencilerle diyalogu, öğretmenin öğrencilerin sorunlarına karşı duyarlı olması olumlu etki bırakır, motivasyonu artırır (M8Y8).”*, *“Kursiyer ve öğretmen ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesi motivasyonlarını artırır (M9Y9).”*, *“Motivasyonun artmasında öğretmen çok önemli bir faktördür (M12Y12).”*

Halk Eğitim Merkezi yönetici ve öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular incelendiğinde, kursiyerlerin motivasyonlarına etki eden olumlu unsurlar kategorilerinden bir diğeri ise “maddiyat” kategorisidir. Halk Eğitim Merkezinde açılan bazı kurslarda kursiyerlere teşvik amaçlı ödenek verildiği ve bu durumun kursiyerlerin motivasyonunu ve kursiyerlerin kursa katılımlarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili öğretmen ve yöneticinin, *“İŞKUR destekli kurslar devamlılığı artırıyor çünkü bu kurslara katılanlara maddi destek veriliyor. Maddi kazanç varsa kursa devam da artıyor (M12Y12).”*, *“Kursiyerlere maddi kaynak yani kursiyerlerin ceplerine maddi olarak çok dokunmayacak, maddiyatlarına zarar vermeyecek şekilde kurslar düzenlenebilir. Böyle olursa maddi yönden kursu bırakan kursiyerlerin kursa daha çok devam edeceklerini düşünüyorum ben (M4Y4).”* ifadelerinden de anlaşılacağı üzere kursiyerlere maddi destek sağlanması kursiyerlerin motivasyonlarını arttırmakta ve kursiyerlerin kurslara devamlarını sağlamaktadır. Başka bir yönetici ise ifadesinde; *“Kursta maddi karşılık yoksa yani sosyal çevre için kursa gelenler düzenli gelmiyor yani devamsızlık yapıyorlar ama maddi karşılık için gelenlerin motivasyonu daha yüksek (M3Y3).”* yetişkinlerin motivasyonlarının artması için kursiyerlere maddi destek sağlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Yapılan araştırmada, kursiyerlerin kursa devamlılıklarının artması ve kursiyerlerin motivasyonlarının olumlu etkilenmesini sağlayan bir diğer unsur olarak “ödül almak” kategorisine ulaşılmıştır. Halk Eğitim Merkezi öğretmenlerinin ifadeleri; *“...Ben yıldız dağıtıyorum kursta. Yani maddi hediyeye alacak imkanımız yok manevi*

ödülle pekiştiriyorum (M6Ö8).”, “Halk Eğitim Merkezlerinde kursa hiç devamsızlık yapmayan kişiler ayın kursiyeri seçilebilir, ona kısa bir konuşma yaptırılarak bir kitap hediye edilebilir. Böylece diğer kursiyerler onu örnek alabilir. Diğer kişiler konuşmasından etkilenip kursa devama daha çok özen gösterebilir (M3Ö4).” şeklindedir. Öğretmenlerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere kursiyerlere küçük ödüller verildiğinde ve kursiyerler pekiştirildiklerinde motivasyonlarının olumlu etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Motivasyonu artan kursiyerlerin aynı zamanda kurslara devamlarının da arttığı belirtilmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kursların sayılarına ve türlerine bakıldığında, çok fazla kurs seçeneği olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmaya göre Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kurs sayısı ve kursların çeşidinin fazla olması, daha çok yetişkinin kurslardan faydalanmasına ve kursa katılmaya yönelik motivasyonunun artmasına katkı sağlayabilir. Bir öğretmenin *“Halk Eğitim Merkezleri çok güzel. Yani burada çok fazla kurs çeşidi var herkes aradığı kursu burada bulabiliyor. Zaten açılan kurslara da talep çok fazla (M3Ö4).”* şeklindeki ifadesi de bu durumu destekler niteliktedir.

Yapılan araştırmada elde edilen bir diğer bulgu ise Halk Eğitim Merkezi yöneticilerine büyük görevler düştüğüdür. Yöneticilerin idare ve yönetim konusunda üzerine düşen görevleri yerine getirmeleri, kursiyerlerin motivasyonlarını etkilemektedir. Halk Eğitim Merkezinde çalışan bir öğretmenin, *“Halk Eğitim Merkezleri, yani kurum iyiye, idare iyiye, eğitim veren hocalar iyiye motivasyon konusunda sıkıntı olmaz. Yani yetişkinler burada sorularına cevap alabiliyorlarsa, isteklerine karşılık bulabiliyorlarsa motivasyonları artıyor (M4Ö5).”* ifadesi yöneticilerin yetişkinlerin sorunlarına ve isteklerine duyarlı olmalarının yetişkinlerin motivasyonları için önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca başka bir öğretmenin şu sözlerine bakıldığında, *“Kursiyerleri az sıkıştırdığınız zaman hemen gidip sizi idareye şikayet ediyorlar. İdarenin de biraz hocanın arkasında durması gerekiyor. İdarecilerin hocalarına güvenmesi gerekiyor (M4Ö5).”* yöneticilerin öğretmen ve kursiyer ilişkileri konusunda destekleyici ve güven sağlayıcı rolünün önemsendiği görülmektedir. Halk Eğitim Merkezi yöneticinin ifadesine göre; *“Bir de bence idareci ve öğretmenlerin meslektan olması lazım. Yöneticiliğe atanan kişilerin yani*

müdürlerin işten anlayan kişiler olması lazım. Bu konuda çita düştü. Tüm öğretmenler müdür olabiliyor. Kız Meslek Lisesi'ne mesela otomotiv öğretmeni müdür olabiliyor ya da siz mesela HEM 'ne müdür olabilirsiniz. Yani işten anlamayan kişiler, işte yabancı kalıyor. Herkes müdür, müdür yardımcısı olmamalı bence. İşten anlayan yönetici vasfı olan kişiler olmalı (M10Y10).” Halk Eğitim Merkezlerinde görev alacak olan yönetici ve öğretmenlerin mesleki açıdan gerekli yeterliliklere ulaşmış kişiler olmalarının yetişkin eğitimi için önemli olduğu belirtilmiştir.

Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden “olumsuz unsurlar” alt kategorisine ilişkin kod, kategori ve bazı betimlemeler Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6: Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumsuz unsurlar

Kategori	Kod	Betimleme
Kursta Esneklik Gösterilmemesi	Öğrencileri idare etmemek Öğrenciyi zorlamak Kişi istediği zaman kursa gelmeli. Devam zorunlulukları Esnek değil Dayatırsanız Kursiyerleri sıkarsan kursu bırakırlar Kurs süreleri çok uzun İşleri ile ilgili saatler uyuşmazsa Zaman sıkıntısı	“Örgün eğitim gibi değil dayatma olursa motivasyonları azalıyor. Onları sıkarsan ,öğretmen ile olumsuz iletişim yaşarlarsa, diğer kursiyerlerle olumsuz iletişim yaşarlarsa ve fiziki koşullar kötüyse motivasyonları azalıyor.”(M5Ö7)
Maddiyat	Maddi olarak malzemeleri pahalı buluyor. Kursun maliyetli olup olmaması. Maddi olanaksızlıklar Ekonomik olarak destek olunmaması Çevrede sosyo-ekonomik düzey düşük.	“Maddi olarak malzemeleri pahalı buluyor ve kursu bırakıyor. Ben malzeme konusunda çok esnek davranıyorum. Diyorum evde eski ne bulursanız kapın gelin onları boyarız diyorum.”(M4Ö6)
Ailevi Sebepler	Aile şartları Ailesinin destek olmaması Ailesi ve çevre desteklemezse Eşleri izin vermiyor Aile sorunları Özel nedenlerinden Çocuklarını bırakabilecekleri bir yer yok İşleri ve çocukları gibi özel sebeplerden Torununa bakıyor	“Yani kursa sosyal ve kültürel faaliyetlerde kişileri ailesi ve çevre desteklemezse motivasyon düşüyor. Kim senle uğraşacak, seni kursa kim getirip-götürecek, kim seninle ilgilenecek gibi cümleler kişilerin motivasyonunu düşürüyor. Mesela buraya okuma yazma kursuna gelen yaşlı kişiler var onlardan duyuyoruz bazılarında işte bu saatten sonra okuyup ne yapacaksın, boş ver artık yaş kaç olmuş gibi sözler söyleyip moral bozuyorlarmış.” (M7Ö7)
Öğretmen Rolü	Öğretmenlerin yanlış tutumları Öğretmenin derse ve konuya hakimiyeti Öğretmenin öğrencilerle diyalogu, Öğretmen yeterli donanıma sahip olmalı Kursiyer ve öğretmen ilişkileri Öğretmen dersi monoton bir hale getirirse Öğretmenin anlatmasını beğenmeyince Kursu veren hocanın yetersiz olması Usta öğretici sayısı çok fazla Öğretmenle kursiyerin uyumu çok önemli Öğretmenin resmi dil kullanması	“Öğretmenin onlara arkadaşa yaklaşması lazım. Öğretmenin resmi bir dil kullanmaması lazım. Çünkü halk eğitim merkezleri ister istemez okul gibi değil. Kişiyi istediği için getirecek bir yaklaşım sergilemek lazım. Yani öğretmenlere çok görev düşüyor.” (M9Y9)

Tablo 6' nın devamı:

Kategori	Kod	Betimleme
Ulaşım	Ulaşım sorunları Kurs yerinin uzaklığı Merkezi yerlere binalar yaptırırsa. Materyal alabileceğimiz bir yer yok. Ücretsiz ulaşım Çok تنها bir yerde	"H.E.M insanların kolay ulaşamayacağı yerdeyse ki burası mesela ulaşım konusunda sıkıntılı kursiyerin motivasyonu azalır. H.E.M leri herkesin ulaşabileceği merkezi yerlerde olmalıdır."(M6Y6)
Bireysel Nedenler	Yaşının büyük olması Yorgun Sağlık sorunu Öğrenmelerinin güçleşmesi Yetenek eksikliği Uyum sıkıntısı Derse kendilerini verememeleri Başarısız olduğunu düşündüğü Beklenen hedefe ulaşamamaları Dalga geçerler korkusu Konular çok ağır Her bireyin kapasitesi farklı Sosyal konumu farklı Sorumlulukları çok Yeterince zamanları olmadıkları için	"Mesela yaşı büyük olan kursiyerler bazen anlamakta, yapmakta zorlanıyorlar o zaman hemen moralleri bozuluyor, motivasyonları azalıyor."(M4Ö5) "Yani özel sebeplerden dolayı kursu bırakıyorlar. Kursla ilgili kursiyer çok yetersizdir ve ben bu işi yapamıyorum deyip kursu bırakabilir. Kursiyere konular çok ağır gelebilir. Öğretmenle iletişim kötüyse yine kursu bırakabilir."(M8Ö10)
Beklenti	Kurs ona göre değil, beklentisini karşılamıyor Kendini kursa bağımlı hissetmeme Kursa karşı yılgınlık Kursta aradıklarını bulamayınca Kurs dikkatini çekmediği için Katıldığı kursun amacını bilmezse Kendisine katkı sağlamadığını düşünmesi Kursta yeterli doyuma ulaşamıyorsa	"Yani kursiyer kendisine göre bir kurs bulursa ve kursa istediği için gelirse motivasyonu artıyor ama bazı kursiyerler sertifika lazım mesela sırf onu almak için mecburiyetten geliyor o zaman da tabi bir süre sonra canı sıkılıyor motivasyonu azalıyor ve hatta kursu bırakıyor."(M4Ö6)
Sosyal Ortam	Daha güzel vakit geçireceği yer bulursa Uygun ortamı bulamayınca Kurs ortamını beğenmiyor ve sıkılıyor. Aradığı ortam yok	"Kursa belli bir amaç için gelen yetişkinler için yeterli oluyor. Ama sırf evden kaçmak için gelenlere, ortam için gelenlere pek de yapılacak bir şey yok onlar aradığı ortamı bulamadığı zaman kursu bırakıyorlar."(M3Y3)
Fiziki Şartlar	HEM' leri genel olarak yetersiz Malzeme yetersiz Binası eski	"Yani burasının semti kötü. O yüzden genel olarak kursiyer sayısı az. Ayrıca şuan bulunduğumuz sınıf 4.katta benim kursa başlayıp ta bacaklarım ağrıyor 4.kata çıkamam diye kursu bırakan öğrencilerim oldu. Yani yaşlı kursiyerler kursa gelmek istemiyor. Yani çevresel faktörler ve fiziksel koşullar çok önemli."(M4Ö6)
Çevre Baskısı	Çevre baskısı Elalam ne der Çevre unsuru Dalga geçerler Arkadaş ve çevre	"Yetişkinlerin geçim kaygıları var. Buda el alem ne der, çevredekiler ne der diye utanıp kursa gelmelerini engelliyor. Bazıları okuma yazma bilmiyor, benle dalga geçerler diye kursa gelmiyor."(M5Y5)

Tablo 6 incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin bu eğitimler sürecinde motivasyonuna etki eden olumsuz unsurlar olarak; bireysel nedenler, kursta esneklik gösterilmemesi, ailevi sebepler, çevre baskısı, ulaşım, öğretmen rolü, sosyal ortam, fiziki şartlar, maddiyat ve beklenti kategorilerine ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumsuz unsurlar araştırıldığında “bireysel nedenler” kategorisine ulaşılmıştır. Her birey birbirinden farklıdır. Yani bireylerin ilgileri, yetenekleri ve becerileri farklıdır. Bu durumda her bireyin öğrenme hızının da aynı olmasını beklemek doğru olmaz. Ayrıca bireylerin işleri ve sorumlulukları da farklıdır. Kursa katılan bireyler kursta bireysel nedenlerden dolayı öğrenemediklerini ve ya geç öğrendiklerini fark edince motivasyonları olumsuz etkilenmektedir. Bu durumu Halk Eğitim Merkezinde eğitim veren öğretmenler şöyle ifade etmiştir; “*Kursa başlıyor ama yeteneği yok çalamıyor o zaman motivasyon kaybı yaşıyor ve kursu bırakıyor (M11Ö13).*” , “*Kimisi de geç öğrendiği için dalga geçerler korkusu yüzünden bırakıyor (M6Ö8).*” Öğretmenlerin sözlerinden de anlaşılacağı üzere bireysel nedenlerin, kursiyerlerin motivasyonlarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada yetişkinlerin motivasyonunu etkileyen olumsuz unsur olarak elde edilen diğer bir kategori ise “kursta esneklik gösterilmemesi” kategorisidir. Yetişkin öğrenen bireyler, öğrencilerden çok farklıdır. Yetişkinler dayatma yapılmasından, kendilerine istekleri dışında bir şeyler öğretilmesinden hiç hoşlanmazlar. Eğer öğrenmek isterlerse öğrenirler. Yani yetişkinler fazla disipline gelemmezler, kurallar bozulmadan bazı konularda esneklik gösterilmesi gerekmektedir. Halk Eğitim Merkezi öğretmenlerinin; “*Örgün eğitim gibi değil dayatma olursa motivasyonları azalıyor. Onları sıkarsan, öğretmen ile olumsuz iletişim yaşarlarsa, diğer kursiyerlerle olumsuz iletişim yaşarlarsa ve fiziki koşullar kötüyse motivasyonları azalıyor (M5Ö7).*” , “*...Zaten yetişkinlerin yapmak istemedikleri bir şeyi asla onlara yaptıramazsın. Zorla yaptırmaya çalışırsanız da öğrenci ile eğitimci arasında çatışma çıkar. Bu çatışmada öğretmen ve öğrenci arasında soğukluk girmesi ne neden olur. Yani kişinin motivasyonu düşer, kişi kursa gelmek istemeyebilir (M1Ö1).*” ifadeleri incelendiğinde kurslarda dayatma yapılması ve esneklik gösterilmemesi yetişkin kursiyerlerin motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.

Halk Eğitim Merkezlerinde yapılan araştırmada, bazı Halk Eğitim Merkezlerinin merkeze çok uzak yerlere yapıldığı ve buralara ulaşımın çok güç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada kursiyerlerin, kursun yapıldığı bu binalara ulaşımının hem zaman hem maddi açıdan güç olmasının kursiyerlerin motivasyonunu

olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmelere göre; *“Halk Eğitim Merkezi insanların kolay ulaşamayacağı yerdeyse ki burası mesela ulaşım konusunda sıkıntılı kursiyerin motivasyonu azalır. Halk Eğitim Merkezleri herkesin ulaşabileceği merkezi yerlerde olmalıdır (M6Y6).”*, *“...Başiskele içerisinde ulaşım çok zor. Buraya gelirken zorlananlar olabiliyor tabi bu da onların motivasyonlarını azaltıyor. Dediğim gibi Halk Eğitim Merkezleri merkezi bir yerlere yapılarak ulaşım ücretsiz sağlanabilir ya da her mahallenin en merkezi yerine kurs açılabilir (M1Ö1).”* ulaşımın kursiyerlerin motivasyonuna olumsuz etki ettiği bulgusu elde edilmiştir.

Kursiyerler saatlerce kurs aldıkları ortamlarda bulunmaktadır. Zamanlarının büyük bir kısmını kurs ortamındaki arkadaşları ve öğretmenleri ile geçirmektedir. Haliyle kurs ortamı, sosyal bir ortamı oluşturmaktadır. Sosyal ortamda meydana gelebilecek sıkıntılar kursiyerlerin motivasyonlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Yapılan araştırmada kursiyerlerin eğitim aldıkları sosyal ortamın, kursiyerlerin motivasyonunu olumsuz etkileyebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Halk Eğitim Merkezi öğretmenlerinin sosyal ortamla ilgili sözlerine bakıldığında; *“Bazı kursiyerler de kurs ortamını beğenmiyor ve sıkılıyor bir süre sonra kurstan kursu bırakıyor (M4Ö5).”*, *“Kursiyer ortama uyum sağlayamamışsa, öğretmenle iletişimi iyi değilse motivasyonu azalır (M8Y8).”* kursiyerlerin aradıkları kurs ortamını bulamazlarsa kursa devam etmedikleri, motivasyonlarının olumsuz etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca kursiyerler için sosyal ortamın ne kadar önemli olduğu da ortaya çıkmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin hepsinin ekonomik düzeyleri aynı değildir. Ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kurslarda genelde kursta kullanılacak malzemeler için materyal desteği sağlanmamaktadır. Kursiyerler eğitim sırasında kullandıkları malzemeleri kendileri temin etmektedir. Bazı kursiyerler ise daha düşük ekonomik düzeyde oldukları için materyallerin temininde sıkıntı yaşamaktadır. Bu durum kursiyerlerin motivasyonunu olumsuz etkilenmekte ve hatta bazı kursiyerler kursa devam edememektedir. Bununla ilgili bir yönetici ifadesinde şöyle demiştir; *“Kursta maddi karşılık yoksa yani sosyal çevre için kursa gelenler düzenli gelmiyor yani devamsızlık yapıyorlar ama maddi karşılık için gelenlerin motivasyonu daha yüksek (M3Y3).”* Öğretmenler ise ifadelerinde; *“Kursiyer kursta ya*

aradığını bulamıyor ya maddi olarak malzemeleri pahalı buluyor ve kursu bırakıyor. Ben malzeme konusunda çok esnek davranıyorum. Diyorum evde eski ne bulursanız kapın gelin onları boyarız diyorum (M4Ö6).” , “Maddi olanaksızlıklar, yetenek eksikliği, eğitim saatlerinin kursiyere uygun olmaması motivasyonlarının düşmesine neden oluyor (M3Ö4).” diye belirtmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere yaşanan maddi sıkıntılar yetişkinlerin motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.

Yapılan araştırmada yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumsuz unsurlardan biri ise “öğretmen rolü” olmuştur. Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin özellikleri ve öğrenmeleri çocuklarinkinden çok farklıdır. Haliyle yetişkin eğitimi veren öğretmenin de bunları bilmesi ve eğitimi ona göre düzenlemesi gerekmektedir. Yapılan görüşme sonuçlarına göre bazı öğretmen tutum ve davranışlarının yetişkin motivasyonunu olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili bir öğretmen ifadesinde; “*Öğretmenlerin yanlış tutumları, ailesinin destek olmaması, maddi olanaksızlıklar, yetenek eksikliği, eğitim saatlerinin kursiyere uygun olmaması motivasyonlarının düşmesine neden oluyor (M4Ö4).*” diye belirtirken başka bir öğretmen ise “*Yani kesinlikle örgün eğitim gibi değil. İsteğe bağlı olduğu için öğretmen ve kursun ortamı çok etkiliyor (M1Ö1).*” diye belirtmiştir. Yöneticilerin görüşleri ise şu şekildedir; “*Öğretmenle iletişimi iyi değilse motivasyonu azalır (M8Y8).*” , “*Sınıf ortamındaki iletişim eksikliği, öğretmenin biraz yetersiz olması motivasyonu azaltır. Öğretmen gerekli bağı kurmazsa kişiyle buda dezavantaj oluyor, gerekli iletişimi kurmazsa öğretmen motivasyonu azaltabilir kursiyerin (M9Y9).*” , “*Kurs öğretmeni kursu ilgi çekici hale getirmelidir. Öğretmen dersi monoton bir hale getirirse kursiyer sıkılıyor ve yine kursu bırakıyor (M7Y7).*” Yönetici ve öğretmenlerin ifadelerinde de anlaşıldığı gibi, öğretmenin rolünün gereklerini yerine getirmemesi kursiyerin motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.

Yetişkinlerin eğitim aldıkları ortamın fiziki şartları ve eğitim sırasında gerekli olan tüm materyallerin ayarlanmış olması öğrenme için şarttır. Halk Eğitim Merkezi binaları ve sınıf ortamları da buna göre düzenlenmelidir. Yapılan araştırma da yetişkinlerin eğitim sürecindeki motivasyonlarını olumsuz etkileyen kategoriler arasında “fiziki şartlar” kategorisine ulaşılmıştır. Halk Eğitim Merkezi öğretmeni

ifadesinde “Fiziki şartlar, araç gereç eksikliği gibi nedenler motivasyonu azaltır (M8Ö10).” diye belirtmiştir. Bu ifadeden de anlaşıldığı gibi, gerekli fiziksel şartların sağlanamaması kursiyerlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir.

Ayrıca yapılan araştırma da yetişkinlerin motivasyonlarına etki eden olumsuz unsurlar incelendiğinde “ailevi sebepler” ve “çevre baskısı” kategorilerine ulaşılmıştır. Bununla ilgili öğretmen ve yöneticilerin görüşleri şu şekildedir; “Aile şartları motivasyonlarını azaltıyor (M2Ö2)” , “...ailesinin destek olmaması (M3Ö4).” , “Genelde çevre kursa gelen kişilere “ne işin var kursta bu saatten sonra, sen artık dinlen, ne yapacaksın bu saatten sonra yeni şey öğrenip, aman hadi zamanına yazık yat evde” gibi sözlerle baskı yaparak kursiyerlerin motivasyonlarını düşürüyor. Yani kursa sosyal ve kültürel faaliyetlerde kişileri ailesi ve çevre desteklemezse motivasyon düşüyor. Kim senle uğraşacak, seni kursa kim getirip-götürecek, kim seninle ilgilenecek gibi cümleler kişilerin motivasyonunu düşürüyor. Mesela buraya okuma yazma kursuna gelen yaşlı kişiler var onlardan duyuyoruz bazılarında işte bu saatten sonra okuyup ne yapacaksın, boş ver artık yaş kaç olmuş gibi sözler söyleyip moral bozuyorlarmış (M7Y7).” Öğretmen ve yöneticilerin ifadeleri incelendiğinde yetişkinlerin ailelerinden, çevrelerindeki kişilerden destek görememelerinin ve çevre baskısının, yetişkin motivasyonunu olumsuz etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Yetişkinlerin motivasyonlarının sağlanması için aile desteğinin sağlanmış olması önemlidir.

Yetişkin eğitimi örgün eğitim gibi değildir yani yetişkin eğitiminde zorunluluk yoktur. Yetişkinler kendileri istedikleri için gönüllü olarak eğitimlere katılır. Halk Eğitim Merkezi yöneticilerinin bu konu hakkında ki ifadeleri; “Bazı kursiyerler kursa başlıyor ama bakıyor ki kurs ona göre değil yani beklentisini karşılamıyor bırakıp başka kursa geçiyor (M2Y2).” , “Kursiyer kursta yeterli doyuma ulaşamıyorsa, kursun içeriğini tam anlayamamışsa, kurs ona hitap etmiyorsa, kursun kendisine bir şey katmadığını düşünüyorsa kursa devamsızlık yapar (M1Y1).” şeklindedir. Yöneticilerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere Halk Eğitim Merkezinde eğitim almak isteyen yetişkinler istedikleri kursa başvuru yaparak, bu eğitimi almaya başlarlar fakat kursiyerlerin bir süre sonra katıldıkları kursun kendilerine ve isteklerine uygun olmadığını fark ettiklerinde motivasyonları olumsuz etkilenmektedir.

Tüm bu elde edilen kategoriler incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonlarını olumsuz etkileyen bireysel nedenler, kursta esneklik gösterilmemesi, ailevi sebepler, çevre baskısı, ulaşım, öğretmen rolü, sosyal ortam, fiziki şartlar, maddiyat ve kursta aradığını bulamama gibi nedenlerin mümkün olduğunca en aza indirilmesi, yetişkinlerin motivasyonları için önemlidir.

4.3.KURSIYERLERİN MOTİVASYONLARININ DEVAMLILIĞINI SAĞLAMAYA VE ARTTIRMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Araştırmanın üçüncü alt sorusu “Kursiyerlerin motivasyonunun devamlılığını sağlamaya ve arttırmaya yönelik öneriler nelerdir?” şeklindedir. Bu soru ile Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyon devamlılığını sağlamak ve arttırmak için ne gibi öneriler olduğu araştırılmıştır.

Yönetici ve eğitimcilerin görüşlerine göre kursiyerlerin eğitim sürecinde motivasyonunun devamlılığını sağlamaya ve arttırmaya yönelik elde edilen verilerin analizleri sonucunda ortaya koyulan kod, kategori ve bazı betimlemeler Tablo 7’ de sunulmuştur.

Tablo 7: Kursiyerlerin motivasyonunun devamlılığını sağlamaya ve arttırmaya yönelik öneriler

Kategori	Kod	Betimleme
İyi Hissetme	Yaptıkları şeyin işe yaradığını hissediyorlar. Yaptıkları ürünlerle mutlu oluyorlar. Kendini gösterme fırsatı buluyor. İnsanlardan bir alkış alıyor. Ürünleri yılsonunda sergide sergileyip gurur duyuyorlar.	“Yılsonundaki sergiler, özellikle ilçedeki halk eğitim merkezleri iyi yapıyor bunu. Merkezi ilçede sergi açıp ürettikleri sergiliyorlar. Kursiyerler çevresindeki insanlara sergim var gelin diyor. Bütün ailesi geliyor görmeye. Bunu ben yaptım diyor. Bu da motivasyonu artırıyor. Orada insanlardan bir alkış alıyor. Birçok ürün ortaya çıkarıyorlar. Bu ürünleri yılsonunda sergide sergileyip gurur duyuyorlar. Motivasyonları artıyor.”(M9Y9)
Kreş	Halk eğitim merkezlerinde kreş açılırsa. Çocuk bakım odamız. Çocuklara yiyecek ödeneği de.	“Şu an bu kurslara çocuğu olmayan veya torununa bakmayan kişiler çoğunlukla katılıyor ama Halk Eğitim Merkezi içerisinde kreş olsa çocuklu kadınlar torunlarına bakanlar da rahatça kursa gelebilirler böylece daha çok kişi kurslara katılır ve kursa devamsızlıkta azalır.”(M9Ö11)

Tablo 7' nin devamı:

Kategori	Kod	Betimleme
Kursiyerlere Değer Verme	Onlara söz hakkı verilmelidir. Onları da derse katarak işlenmelidir. Fikir alışverişi yaparak Kurs şartlarının kursiyerlere göre belirleniyor. Onu keşfetmeye çalışınca. Kursiyerlere saygı göstermek Kıymetli olduklarını hissettirmek Güler yüz görmek isterler. Güzel bir iletişim kurulmalı. Kursiyerin isteklerine hitap etmeli.	“Onlara söz hakkı verilmelidir. Yorum yapmalarına fırsat verilmelidir. Yani ders onları da derse katarak işlenmelidir. Fikir alışverişi yaparak öğrenmeleri sağlanmalıdır. Bunlar yapılırsa motivasyonları artar.”(M2Ö3)
Halk Eğitim Merkezlerinin Tanıtımı ve İyileştirilmesi	Olumsuz koşullar iyileştirilebilir. HEM’leri merkezi yerlere yapılmalıdır. HEM’lerine ayrılan bütçe arttırılmalı. Kurs yerinin güvenli bir yer olması. Fiziki şartlar iyileştirilmelidir. Yenilik şart. Binalarda kantin olsa Spor salonu da olmalı Afiş, broşür ile kurslar tanıtılmalı. Tanıtım zamanında ve yerinde Stantlar kurup, tanıtım. Olabildiğince çok kişiye ulaşılmalı. Alan taraması.	“Fiziksel ortam güzel olmalıdır ve kursiyerin isteklerine hitap etmelidir. Eğitimciler işinde uzman olmalıdır. HEM’lerinin tanıtımı iyi yapılmalıdır. Biz mesela alan taraması yaptık .Pazarlara stantlar kurup, tanıtım yaptık kursiyer artsın diye, HEM’ini bilmeyen kalmayan diye. Fiziki binalar dört dörtlük olmalıdır. Hatta binalarda kantin olsa , kursiyer ihtiyacını karşılarsa ordan,kurs arası 10 dk. gidip bir çay içse motivasyonu artar. Hatta bence spor salonu da olmalı ki kursta işi biten kursiyer sporunu yapıp öyle gider evine .Yani kursiyer aradığı her şeyi bulabilmeli HEM’inde.”(M10Y10)
Kurs Süresi ve Çeşitliliği	Kurs saatleri çok uzun ya da çok kısa olmamalıdır Meslek edindirmeye yönelik kurslar Kurslar geliştirilmelidir. Aynı kurstan farklı saatlerde Aileye katkı sağlayacak kurslar Bölgesel farklılıklara göre kurs ve modül. Kurs modülleri gerektiğinde esnetilebilmelidir. Farklı kurslara katılarak Farklı alanlarda kendini geliştirebilir.	” Kurs saatleri iyi ayarlanmalıdır. Kurs saatleri çok uzun ya da çok kısa olmamalıdır. Bazı kurs saatleri içeriğe göre çok kısa konular yetişsin diye hep bir ders anlatımı var ama bazı kurs saatleri de çok uzun dönüp dönüp aynı şeyler işleniyor. Bu da insanları sıkıyor ve motivasyonu azaltıyor.”(M8Y8)
Kurs Dışı Etkinlik	Kursiyerler etkinlikler. Öğle yemeğine beraber gidiyoruz. Pikniklere gidiyoruz. Sene sonu sergilerimiz. Broşürler dağıtılabilir sergiler için. Koridorlardaki vitrinler arttırılabilir. Gezi düzenlenebilir Sergilerin sayısı ve içeriği arttırılabilir. Farklı alanlarda yarışmalar	“Sergilerimiz oluyor. Sergilere verilen önem arttırılabilir. Koridorlarda vitrin var yapılanların sergilendiği bu vitrinler arttırılabilir, genişletilebilir. Çünkü ürettiklerini gördükçe motivasyonu artıyor kursiyerlerin.”(M2Ö2)
Maddi Destek	Para kazanacakları projeler üretebilir. Ürettiği şeyleri satıp ailesine destek Ekonomik destek sağlanabilir Kursiyerlere maddi olanaklar Hobi kursunun masrafları karşılanabilir. Malzemeler alınabilir. HEM’lerine ödenek sağlansa	“HEM’leri ulaşımın kolay olduğu yerlere, herkesin ulaşabileceği yerlere yapılabilir. Bu bölge için kursiyerlere maddi olanaklar sağlanabilir. Hobi kursunun masrafları karşılanabilir, malzemeler alınabilir mesela. Çünkü kursa gelmek isteyen fakat malzemeleri alamadığı için gelemeyenler oluyor.”(M5Ö7)

Tablo 7' nin devamı:

Kategori	Kod	Betimleme
İş Birliği	HEM iş birliği yapıp bu kursu daha cazip hale getirebilir. Ekip işi. İş birliği içinde	“Bu esas bir devlet politikası haline gelmeli bence. Bazı kurumlar yetersiz kalıyor bu konuda. Kurumların vaatleri olmalı bence yani HEM’ leri kurs açıyor ama bu kursa geldi diye iş bulacağını garantisi yok yani belge yeterli olmuyor. Yani HEM duyuru yapıp kursu açıyor ancak Tarım Bakanlığı ile iş birliği yapıp bu kursu daha cazip hale getirebilir mesela. Yani ekonomik destek sağlanabilir kursiyere. Böylece kurs etkin hale gelir ve kursiyerlerin de motivasyonları artar.”(M12Ö14)
Sınıf Ortamı	Yetişkinlerin kurslardaki arkadaş ortamları güzel olmalı. Ortam kötü olursa motivasyon düşer. Sosyal imkan çok az.	“Yetişkinlerin kurslardaki arkadaş ortamları güzel olmalı. Bazen bir kişi bile ortamı huzurunu bozabiliyor. Öğretmen olarak sınıfı iyi yönetebilmek çok önemlidir. Çünkü ortam kötü olursa motivasyon düşer moral bozukluğu olur ve kursiyerler kursa gelmek istemezler.”(M10Ö12)
Öğretmen Rolü	Hocalara yetişkin eğitimi seminerleri Yetişkinlere nasıl davranmaları gerektiğini bilmeli, Yetişkinlerle iletişim Sınıfı iyi yönetebilmek Nitelikli öğretmen Eğitimciler içinde uzman olmalı Eğiticilere oryantasyon eğitimi	“Yenilik şart, iletişim çok önemli, yetişkinlerle iletişim kurarken çok dikkatli olunmalı. Yetişkinlerin kurslardaki arkadaş ortamları güzel olmalı. Bazen bir kişi bile ortamı huzurunu bozabiliyor. Öğretmen olarak sınıfı iyi yönetebilmek çok önemlidir. Çünkü ortam kötü olursa motivasyon düşer moral bozukluğu olur ve kursiyerler kursa gelmek istemezler.” (M10Ö12)
Mevzuat	Yasal mevzuata çok takılıyoruz. Sınırlandırmalar kaldırılabilir. Mevzuat esnetilebilir. Yasal olarak bir düzenleme gerek Devlet politikası haline gelmeli Kurumların vaatleri olmalı. İşle ilgili kurslar bence Meslek liselerine verilmelidir.	“Yasal mevzuata çok takılıyoruz bir de o var. Adamın saat sınırı var, bir yerde memur ya da öğretmen ya da işçi. Sigortası yatıyor, adamın 30 günlük sigortası yatıyorsa halk eğitim merkezlerinden toplam 10 saat açabilir. 10 saat üstü kurs açamaz. Fakat bu adam gidiyor. Adamın elinde güzel bir belgesi var. Gidip güzel bir yerde kurs açıyor. 10 saat için Kandıra’ya gelip kurs açmıyor. Yani sınırlandırmalar kaldırılabilir. Mevzuat esnetilebilir. Ciddi anlamda net yasal olarak bir düzenlemeye gidilmesi lazım. Birçok şeyinde yoruma açık bırakılmaması, sabitleştirilmesi lazım.”(M9Y9)

Tablo 7 incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin bu eğitimler sürecinde motivasyonunun devamlılığını ve artmasını sağlayan unsurlar olarak; iyi hissetme, kursiyere değer verme, kurs dışı etkinlik, öğretmen rolü, maddi destek, Halk Eğitim Merkezlerinin tanıtımı ve iyileştirilmesi, kreş, sınıf ortamı, iş birliği, kurs süresi ve çeşitliliği, mevzuat kategorilerine ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada “Halk Eğitim Merkezlerinin tanıtımı ve iyileştirilmesi” kategorisi ne ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre Halk Eğitim Merkezlerinin birçoğunun kendi binasının olmaması, olan binalarında yetersiz olması ve kurslarda kullanılacak materyallerin eksik olması Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin bu eğitimler sürecinde motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir. Yetişkinlerin motivasyonunun sağlanması ve artırılması için bu şartların

iyileştirilmesi gerekmektedir. Halk Eğitim Merkezlerinin binalarının halkın ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak fiziki koşullara sahip olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Halk Eğitim Merkezi öğretmen ifadesinde; “...fiziki şartlar iyileştirilmelidir (M8Ö10). ” diye belirtmiştir. Yönetici ise ifadesinde; “ ...fiziki ortam düzenlenirse yetişkinlerin motivasyonları artar. Ayrıca Halk Eğitim Merkezlerine ayrılan bütçe yeterli değildir ve artırılması gerekir (M3Y3). ” diye belirtmiştir. Öğretmen ve yöneticinin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Halk Eğitim Merkezlerinin şartlarının iyileştirilmesi, yetişkinlerin motivasyonlarının sağlanması ve artırılması için önemlidir. Ayrıca daha fazla kursiyere ulaşılması için Halk Eğitim Merkezlerinin tanıtım çalışmalarının artırılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmada kursiyerlerin motivasyonlarının devamını sağlayan etmenler incelendiğinde “kurs dışı etkinlik” kategorisine ulaşılmıştır. Yani kurs içinde ya da dışında kursiyerlerle yapılan gezi, piknik, seminer gibi sosyal etkinliklerin kursiyerlerin motivasyonlarının devamını sağladığı ve motivasyonlarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili Halk Eğitim Merkezi öğretmeni ifadesinde; “Kursiyerler etkinlikler yapmayı, gezi gözlem yapmayı çok seviyorlar Bizde bahar gelince onlarla beraber etkinlikler yapıyoruz ve bu etkinliklere tam kadro katılım sağlanıyor çünkü eşleri ve çocukları olmadan arkadaşlarıyla bir şeyler yapmak onlara özgür hissettiriyor ve mutlu oluyorlar. Bazen öğle yemeğine beraber gidiyoruz. Pikniklere gidiyoruz çok mutlu oluyorlar, kursa karşı motivasyonları da artıyor. Sene sonu sergilerimiz oluyor. Kursiyerler sergilerde yaptıkları çalışmalarını yani emeklerini sergiliyorlar. Yaptıkları çalışmalarını sergilerde görünce büyük mutluluk duyuyorlar. Yaptıkları şeyin işe yaradığını hissediyorlar ve bunu görmek onlara mutluluk veriyor (M1Ö1). ” diye belirterek kursiyerlerin motivasyonunun devamı ve artması için kurs dışı yapılan etkinliklerin önemini ortaya koymuştur.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonlarının devamlarını sağlamaya ve arttırmaya yönelik öneriler araştırıldığında “kursiyere değer verme” ve “iyi hissetme” kategorilerine ulaşılmıştır. Yetişkin bireyler kendilerine değer verilmesini ve değerli olduklarının hissettirilmesini ister. Yetişkinler eğitim almak için gittikleri kurslarda da kendilerine ve fikirlerine saygı duyulmasını bekler. Halk Eğitim Merkezi yöneticisinin, “...İnsana değer verip, onu keşfetmeye çalışınca

kişi bu durumu görür ve motivasyonu artar. Burada tüm kurum çalışanları gelen kursiyerlere azami saygıyla davranmaya özen göstermelidir. İnsanlar kıymetli olduklarını hissetmek isterler. Güzel bir kelime, tatlı bir söz duymak, güler yüz görmek isterler. Güzel bir iletişim kurulmasını isterler. Bunlara dikkat edilmelidir (M7Y7).” ifadesi de yetişkin bireylere değer verilmesinin yetişkinlerin motivasyonlarının sağlanması ve motivasyonlarının artması için önemli olduğu görüşünü yansıtmaktadır.

Yapılan araştırmada Halk Eğitim Merkezlerinin tüm paydaşlarının iş birliği içinde olması, yetişkinlerin motivasyonunu sağlamakta ve arttırmaktadır. Ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinin, Sivil Toplum Kuruluşları ve diğer eğitim kuruluşları iş birliği içinde olması yetişkin eğitimi için önemlidir. Yönetici ifadesinde; *“Halk Eğitim Merkezlerinde ekip işi var yani hizmetliden tutunda müdüre kadar herkes iş birliği içinde yani işin içinde olmalıdır (M7Y7).”* diyerek iş birliğinin öneminden bahsetmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim veren öğretmenlerin, yetişkinlerin özelliklerinin farkında olması ve yetişkin öğrenmesinin nasıl gerçekleştiğini bilmesi, yetişkin motivasyonu için gereklidir. Yani öğretmenler, verecekleri eğitimleri ve eğitim ortamını yetişkinlerin özelliklerine ve isteklerine göre düzenlemelidir. Aksi takdirde öğrenmeden bahsetmek güçtür. Yapılan araştırma da bu durumu desteklemektedir. Kursiyerlerin motivasyonlarının devamını sağlayan ve arttıran kategoriler araştırıldığında “öğretmen faktörü” kategorisine ulaşılmıştır. Yönetici ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen ifadeler şöyledir; yönetici ifadesi *“...Kursiyerlerin öğretmenleri seviyor olması motivasyonlarının artması için önemlidir (M5Y5).”*, *“...Kısaca öğretmen ve kursiyer sorumluluklarını bilmeli ve yerine getirmeli. O zaman motivasyon artar zaten. Kursiyer öğretmenle ters düşüyorsa motivasyonu azalıyor ve kursa gitmek istemiyor (M11Y11).”*, *“Öğretmen olarak sınıfı iyi yönetebilmek çok önemlidir (M10Ö12).”* Yönetici ve öğretmenlerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere, öğretmen faktörü yetişkin eğitiminde önemlidir. Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri yetişkinlerin motivasyonlarının devam etmesi ve motivasyonlarının artması için önemlidir.

Halk Eğitim Merkezlerinde açılan bazı kurslarda eğitim sırasında kullanılacak materyalleri kursiyerler kendileri temin etmektedir. Fakat bazı kursiyerlerin, malzemeleri temin edebilecek ekonomik durumları olmamaktadır. Malzemesini temin edemeyen kursiyerin haliyle motivasyonu azalmakta ve hatta kursu bırakmaktadır. Halk eğitimi, tüm bireyleri kapsayan bir eğitimidir ve her bireyin kazanılması gerekmektedir. Bu yüzden yapılan araştırma da ekonomik düzeyi düşük kursiyerlere maddi yönden destek sağlanmasının, kursa karşı motivasyonunun artması ve motivasyonunun devamının sağlanması açısından önemli olduğu ortaya koyulmuştur. Bununla ilgili öğretmen ve yönetici görüşleri incelendiğinde; *“Bu bölge için kursiyerlere maddi olanaklar sağlanabilir. Hobi kursunun masrafları karşılanabilir, malzemeler alınabilir mesela. Çünkü kursa gelmek isteyen fakat malzemeleri alamadığı için gelemeyenler oluyor (M5Ö7).”* , *“Kurslarda bazen kursiyerler kurs malzemelerini kendileri alıyorlar. Yani kurs malzemeleri için bize ödenek verilmiyor. Haliyle kurs malzemesinin alabilecek durumda olmayan kursiyerler kursa katılmak istemiyorlar. Bir iki kişi bu nedenle kursu bırakınca biz bir şekilde yardımcı olmaya çalışıyoruz fakat sayı çoğalınca bizde bir şey yapamıyoruz. Halk Eğitim Merkezlerine bu konu için kullanılacak 1-2 kalem ödenek gelse bizde bu kişileri tespit edip onlara yardımcı olsak kursa olan katılım artar yani bence Halk Eğitim Merkezlerine bu konuda ödenek sağlansa çok güzel olur (M12Y12).”* kursiyere maddi destek sağlanmasının, kursiyerlerin motivasyonlarının devamının sağlanması ve motivasyonlarının artması için önem arz ettiği belirlenmiştir.

Kurslara katılan yetişkinlerin demografik özelliklerine bakıldığında kadın ve çocuklu kursiyerlerin olduğu görülmektedir Yapılan araştırmada küçük çocuklarını bırakacakları bir yer olmadığı için kursiyerlerin kursa devam etme konusunda sıkıntı yaşadıkları ve bazılarının kursu yarıda bıraktıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili yönetici ifadesinde; *“...bizim çocuk bakım odamız açıldı bu yıl Avrupa Birliği'nin projesiyle. Kursa katılan ve çocuğunu bırakacak bir yeri olmayan çocuklu kursiyerlerimiz çocuklarını buraya bırakıyorlar ve kurs süresince çocuklara burada bakılıyor. Anneler de rahat rahat kurslarına katılıyorlar. Önceden çocuğunu bırakacak yeri olmadığı için kursa katılmayan kursiyerlerimiz bile şimdi kursa devam ediyor. Yani çok güzel bir uygulama oldu kursa devam arttı (M12Y12).”* diyerek Halk Eğitim Merkezlerine kreş açılmasının, çocuğu olan kursiyerlerin

motivasyonunun devamının sağlanması ve artması için ne kadar önemli olduğunu belirtmiştir.

Yapılan araştırmada Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara uzun yıllar katılan kişiler olduğu görülmüştür. Emekli olmuş ve zamanını evde geçirmek istemeyen, üretmeye devam etmek isteyen yetişkinler Halk Eğitim Merkezlerine giderek, her yıl kurslara katılmaktadır. Fakat araştırmada bir kişinin 7-8 yıl aynı kursa katıldığı görülmektedir. Bu kişi ilgi ve isteği doğrultusunda farklı kurslara yönlendirilebilir. Böylece yıllarca aynı etkinlikleri yapmak yerine farklı etkinlikler yapma ve kendini farklı alanlarda geliştirme fırsatı elde etmiş olur. Halk Eğitim Merkezi yöneticisinin ifadesi de bu durumu destekler niteliktedir; *“Bir de burada en çok karşılaştığımız durum kursiyer yıllarca aynı kursa katılıyor. Mesela sistemsiz olarak 1 kursiyerin birbirini takip eden sürede aynı kursa iki defadan fazla katılmaması için çalışmalar yapılabilir. Yani kişi 10 yıl aynı kursa gitmek yerine farklı kurslara katılarak, farklı alanlarda da kendini geliştirebilir (M1Y1).”* Birde yönetici ve öğretmenler kurs süresinin gerektiğinden uzun ya da kısa olmasından ve bu durumun yetişkin motivasyonu açısından öneminden bahsetmiştir; *“Bazı kursların süreleri çok uzun. Kurs süreleri kısaltılırsa motivasyon artar (M3Y3).”* , *“Kurs saatleri iyi ayarlanmalıdır. Kurs saatleri çok uzun ya da çok kısa olmamalıdır. Bazı kurs saatleri içeriğe göre çok kısa konular yetişsin diye hep bir ders anlatımı var ama bazı kurs saatleri de çok uzun dönüp dönüp aynı şeyler işleniyor. Bu da insanları sıkıyor ve motivasyonu azaltıyor (M8Y8).”* Yönetici ve öğretmenlerin ifadelerinden kurs süresinin gereğinden uzun ya da kısa olmasının motivasyonu etkilediği belirlenmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim süresince içinde buldukları ortamın, yetişkinlerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmiş olması yetişkin motivasyonu için gerekli ve önemlidir. Yapılan araştırma da görüşme verilerinden elde edilen bulgulara göre sınıf ortamı öğrenme için önemlidir. Halk Eğitim Merkezi öğretmeni ifadesinde *“Yetişkinlerin kurslardaki arkadaş ortamları güzel olmalı. Bazen bir kişi bile ortamı huzurunu bozabiliyor. Çünkü ortam kötü olursa motivasyon düşer moral bozukluğu olur ve kursiyerler kursa gelmek istemezler (M10Ö12).”* diyerek sınıf ortamının öneminden bahsetmiştir.

Yapılan araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda yetişkinlerin aldıkları eğitimler sürecinde motivasyonunun devamlılığını ve artmasını sağlayan unsurlar olarak; iyi hissetme, kursiyere değer verme, kurs dışı etkinlik, öğretmen rolü, maddi destek, Halk Eğitim Merkezlerinin tanıtımı ve iyileştirilmesi, kreş, sınıf ortamı, iş birliği, kurs süresi ve çeşitliliği, mevzuat kategorilerine ulaşılmıştır. Yani yetişkinlerin motivasyonlarının devamının sağlanması ve artması için tüm bunlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

Halk eğitim merkezi yönetici ve eğitimcilerin görüşlerinin yanı sıra kursiyerlerin de görüşleri alınarak derinlemesine veri elde edilmeye çalışılmıştır. Kursiyerlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular incelenerek, araştırmanın son üç alt sorusuna karşılık gelen veriler toplanmıştır.

4.4.KURSIYERLERİ EĞİTİM ALMAYA MOTİVE EDEN ETMENLER

Araştırmanın dördüncü alt sorusu “Kursiyerleri eğitim almaya motive eden etmenler nelerdir?” şeklindedir. Bu soru ile Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinleri eğitim almaya motive eden etmenlerin neler olduğu araştırılmıştır.

Yapılan görüşmelerden elde edilen kursiyer görüşlerine göre; yetişkinleri eğitim almaya motive eden unsurların neler olabileceği ile ilgili yapılan analizler sonucunda elde edilen kod, kategori ve bazı betimlemeler Tablo 8’ de sunulmuştur.

Tablo 8: Yetişkinleri eğitim almaya motive eden etmenler

Kategori	Kod	Betimleme
Boş Zaman Değerlendirme	Evde boş durmak yerine. Zamanımı değerlendirmek için Bir şeylerle meşgul olmak için Sosyal aktivite olması için.	“Boş zamanlarımı değerlendirmek istedim. Güzel ortamda vakit geçirmek psikolojime iyi geliyor. Hem öğrenmenin yaşı yoktur. Bende öğrenmeye, bir şeyler üretmeye devam etmek istiyorum.”(M2K4)
Sertifika	Bu belgeyi almam gerekiyordu. Sertifika için. Belgeye ihtiyacım oldu. Bilgisayar sertifikasına. Elimde belge olsun istedim. Arıcılık belgesi almak için.	“Müteahhit olduğum için bu belgeyi almam gerekiyordu. Çünkü bu belge kanuni izin sağlamak için gerekli, yaptığımız evleri satarken de bize yardımcı olacak. Yani sertifika için bu kursa başladım işim için gerekli olduğu için kursa başladım.”(M2E1)
Öğretmen Desteği	Kurs hocam. Hocamı çok sevdiğim için. Öğretmenimiz çok ilgili. Okulum etkiledi.	“ Öğretmenimiz etkiledi. Duydum öğretmenimizin çok ilgili olduğunu o yüzden kursa başladım burada.”(M10K33)

Tablo 8'in devamı;

Kategori	Kod	Betimleme
Öğrenme	Bir şeyler öğrenirsin. Bildiklerimi ilerletmek için. Merak ettim, öğrenmek istedim. Muhasebe konusunda temel programları öğrenmek için. Bilgisayar konusunda eksik hissettim. Yanlış bildiğimiz şeyleri düzeltmek. Eksiklerimi gidermek için. İşi öğrenmek. Kendimizi geliştirmek için.	"Öğrenmek amacıyla kursa gelmeye karar verdim. Dikişle ilgileniyordum ,evde de makinam var. Bildiklerimi ilerletmek için geldim. Dikiş dikmeyi ilerde mesleğe dönüştürmek istiyorum."(M5K14)
Meslek Edinme	İş sahibi olmak için. Dikiş dikmeyi ilerde mesleğe dönüştürmek için. Pastane açmak istiyorum. Kendime iş yeri açacağım. Memur olduğumda katkısı olacağını düşündüğüm için. Arıcılık yapmak istiyorum. Mesleğimi öğreniyorum. Pedagojik formasyon almak için	"Başka kursa gelmiştim. Bu kursun açıldığını duydum bu kursa da gelmek istedim. Çünkü bu sertifikayı almak şarttır. Pastane açmak istiyorum. Hijyen kursuna da katıldım. Bu belgeler sayesinde kendime iş yeri açacağım."(M3K8)
Psikolojik Rahatlama	Evden çıkıp biraz hava almak Kafa dağıtmak için. Ruhen rahatlama için. Psikolojik olarak rahatlama Özel hayatımda sıkıntılar var Depresyonda'yım Değişiklik oluyor. İşimden çok sıkıldım, farklı işle uğraşmak istedim. Çok bunaldım.	"Ailemde bazı kişileri kaybettim, evden çıkıp biraz hava almak biraz kafa dağıtmak için bu eğitimi almaya karar verdim. 7 yıldır KOMEK kursuna gidiyordum. 2 yıldır da burada dikiş kursuna gidiyorum. Öğrenmek hoşuma gidiyor. Kızlarıma ve torunlarıma çeyiz hazırlıyorum. Yani aslında maksat evden çıkmak ve evde kapalı kalmamaktır. Benim için çok iyi oluyor, değişiklik oluyor bize bu kurs imkânlarını sunanlara teşekkür ediyorum."(M1K1)
Maddi Kazanç	Katıldığım için ücret alacağım. Maddi ihtiyacım olduğu için. Masraflarını devlet karşılıyor. Gelir elde etmek için. Aileme ekonomik destek sağlamak Kazanç sağlayacağım Terziye para vermiyorum. Kendimize bir şeyler dikeriz ucuza Devlet destekli bir kurs Maddi destekli kurs olması	"Tabi ki ihtiyacım olduğu için kursa başladım. Özel hayatımda sıkıntılarım vardı. Bu kursun masraflarını (yol parası, kullanılan malzemeler, kumaş) devlet karşıladığı için ve kurs sonunda bize para yardımı yapılacağı için kursa başladım."(M5K16)
Sosyalleşme	Sosyalleşmek için. Sosyal çevre için. Değişik bir ortam Güzel arkadaşlar edindim. Arkadaş ortamımız çok güzel Komşularla beraber katıldık. Kızım ve arkadaşlarım Arkadaşlarım kursa gidiyordu.	"Arkadaşlarım gidiyordu kursa sende gel dediler. Bende sosyalleşmek ve arkadaşlarımla birlikte zaman geçirmek için geldim."M6K19 "Arkadaşlarım tavsiye etti.Kursa başlayınca yeteneğim olduğunu keşfettim ve arkadaş ortamımız çok güzel olduğu için kursa katılmak istedim."(M1K2)
Aile Desteği	Eşim ve çocuklarım destek oldu. Ailem bana destek oldu. Kızım anne git, değişiklik olur dedi. Eşimin isteği ile geldik. Büyük kızım destekliyor.	"Kendim karar verdim buraya gelmeye. Ailemde destek verdi tabi."(M4K11)

Tablo 8 incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinleri motive eden etmenler incelendiğinde; boş zaman değerlendirme, öğrenme, psikolojik rahatlama, maddi kazanç, sosyalleşme, meslek edinme, sertifika, aile desteği ve öğretmen desteği kategorilerine ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinleri motive eden etmenler araştırıldığında “boş zaman değerlendirme” kategorisine ulaşılmıştır. Yetişkinlerin evde boş durmak yerine, kendilerine zaman ayırarak bir şeyler öğrenmek için kurslara katıldıkları tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada yetişkinlerin katıldıkları kurslar sayesinde işlerine yarayacak yeni bilgiler öğrenmeleri ve kendilerini geliştiriyor olmaları, yetişkinleri motive etmektedir. Görüşmeye katılan kursiyerlerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir; “*Evde boş oturmak istemedim (M4K9).*” , “*Bu kursu almaya arkadaşlarımla tavsiyesi ile başladım. Evde boş durmak yerine buraya gelip kendini geliştirmek istedim (M1K2).*” , “*Boş zamanlarımı değerlendirmek istedim (M2K4).*” Kursiyerlerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere, kursiyerlerin kurslara katılarak boş zamanlarını değerlendiriyor olmaları kursiyerleri motive etmektedir.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin kursa katılmalarını, kursu tamamlamalarını ve motivasyonlarını etkileyen etmenlere bakıldığında “aile desteği” ve “öğretmen desteği” kategorilerine ulaşılmıştır. Bireyler yaptıkları işlerde destek görmek ve takdir edilmek isterler. Kursiyerlerde ailelerinden ve öğretmenlerinden destek gördüklerinde motive olduklarını belirtmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen kursiyer ifadeleri şöyledir; “*Eşim ve çocuklarım kursa başlamamı istediler. Bana destek oldular (M3K6).*” , “*Kurs hocam destekledi ve yönlendirdi (M5K15).*” , “*Ailem bana destek oldu (M5K16).*” Kursiyerlerin ifadelerinden anlaşıldığı üzere aile ve öğretmen desteği kursiyerlerin motive olmalarını sağlamaktadır.

Yapılan araştırmada kursiyerleri motive eden etmenler arasında “sertifika” ve “meslek edinme” kategorilerine ulaşılmıştır. Kursiyerler kurs sonunda sertifika alacakları için motive olduklarını belirtmişlerdir. Bu sertifika sayesinde bazıları işlerinde yükselecek, bazıları meslek edinecek ve bazıları ise mevcut işlerinden farklı yeni bir iş imkanı sağlayarak meslek edineceklerini belirtmişlerdir. Kursiyerlerin ifadeleri şu şekildedir; “*Arkadaşım inşaat işi yapıyor. Orada tecrübesiz insanları görünce burada bana ihtiyaç olduğunu düşündüm ve bu işi yaparım diye gelip sertifika almak istedim (M4E4).*” , “*Şuan imamlık yapıyorum ama alan değişikliği yaparak veri hazırlamaya geçmek istiyorum. Bunun içinde bilgisayar sertifikasına ihtiyacım vardı.*

O yüzden buraya geldim, kursa başladım (M4E3).” , “İş sahibi olmak için. Gelir elde etmek için. Kuruluşlara girişte sertifika sağlamak için kursa başlamaya karar verdim (M3K6).” , “İş dolayısıyla çok sıkıldım. Başka meslekle uğraşmak istedim. Sağlık kurumları işletmeciliği bitirdim ama sıkıldım bir süre sonra bende farklı işle uğraşmak istedim o yüzden bu kursa katıldım (M6KK21).” Kursiyerlerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere; sertifika alacak olmaları ve meslek edinecek olmaları kursiyerleri motive etmektedir.

Bireylerin öğrenmeleri okullarda ki örgün öğrenme ile sınırlı kalmamalı ve bireyler her yerde ve her şartta hayat boyu öğrenmeye devam etmelidirler. Yapılan araştırma da Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinler, bu kurslar sayesinde sürekli öğrenmeye devam ettiklerini ve yeni bilgiler öğrendikleri için motive olduklarını belirtmişlerdir. Kursiyerlerin ifadeleri şu şekildedir; *“Öğrenmek istediğim için kursa gelmek istedim. İnşallah meslek öğrenicem burada... (M5K13)” , “... öğrenmek için kursa geldim (M3K6).” , “Muhasebe ve finansman alanında yüksek lisans yapmak istiyorum. Bu yüzden kursa muhasebe konusunda temel programları öğrenmek için geldim (M8K24).” , “Eşimin isteği ile geldik beraber ama biz bunu biraz da hobi olarak değil de, meslek olarak kuyumculuk bağlamında, takı tasarlama bağlamında işi öğrenmek, kendimizi geliştirmek için geldik (M7E5).” Kursiyerlerin ifadeleri incelendiğinde; kursiyerlerin kurslara katılarak öğrenmeye devam ettikleri ve sürekli yeni bilgiler öğrendikleri için motive oldukları anlaşılmaktadır.*

Yapılan araştırma da, Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara katılarak eğitim alan yetişkinleri motive eden bir diğer etmen ise sosyal çevre edinmeleri olarak belirlenmiştir. Yetişkinler sosyal ortamda vakit geçirdiklerinde psikolojik rahatlama sağladıklarını yani kafa dağıttıklarını belirtmiştir. Kursiyerler arasında emekli, evde oturmaktan sıkılmış ve sohbet edip kafa dağıtabilecekleri ortam aradığı için kurslara katılmış kursiyerlere rastlanmıştır. Kursiyerlerin ifadeleri incelendiğinde; *“Ben bu eğitime yıllar önce başladım. Sosyal çevre için, ruhen rahatlama için, psikolojik olarak rahatlama amaçlı başladım ama sonradan bu kurslar hayatımda çok şey değiştirdi. İnsanları tanıdım burada. Kaç yaşına gelerseniz gelin burada insanları tanıma ve rahatlama için çok güzel fırsatınız oluyor. Bende burada değişik karakterde insanları tanışım (M4K10).” , “Ailem bana destek oldu. Git kursa kafan dağılır, çevren*

olur, arkadaş edinirsin diye bende gelmeyi çok istedim (M5K16).” kurslara katılarak sosyal çevre edinmeleri ve kurs ortamında psikolojik rahatlama sağlamalarının kursiyerleri motive ettiği belirlenmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde açılan bazı kurslar proje kapsamında olduğu için katılan kursiyerlere maddi ödenekler verilmektedir. Kursiyerlerle yapılan görüşmelerde; kursiyerler arasında maddi ödenek alacakları için bu kurslara katıldığını belirten kursiyerler olmuştur. Bir kısım kursiyer ise kursta ürettikleri ürünleri satarak maddi kazanç sağlayacaklarını belirtmişlerdir. Yani kurslara maddi kazanç elde etmek için katılan kursiyerler vardır. Burada kursiyerleri kursa motive eden unsurlar incelendiğinde, “maddi kazanç sağlama” kategorisine ulaşılmıştır. Bununla ilgili kursiyer ifadeleri şu şekildedir; *“Bu eğitime iş kurmak için geldim. Ben zaten birçok kursa katıldım. Bundan önce aşçılık kursuna katıldım. İş yeri açarak aileme ekonomik destek sağlamak istiyorum (M3K7).”*, *“Devlet destekli bir kurs olduğu için ve maddi ihtiyacım olduğu için kursa başlamaya kendim karar verdim (M5K17).”*

Araştırmanın verileri incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinleri; kurslara gelerek boş zaman değerlendiriyor olmaları, yeni bilgiler öğrenmeleri, kurs ortamında sosyalleşmeleri ve psikolojik rahatlama sağlamaları, kurs sonunda maddi kazanç elde edecek olmaları, kurs sonunda sertifika alarak meslek edinecek olmaları motive etmektedir. Ayrıca kursa katılım esnasında ve kurs süresince kursiyerlerin ailelerinden ve kurs ortamında öğretmenleri tarafından desteklenmelerini de kursiyerleri motive ettiği bulgusuna ulaşılmıştır.

4.5.KURSIYERLERİN EĞİTİM SÜRECİNE DEVAMLILIKLARINI SAĞLAYAN ETMENLER

Araştırmanın beşinci alt sorusu “Kursiyerlerin eğitim sürecine devamlılıklarını sağlayan etmenler nelerdir?” sorusudur. Bu soru ile Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim sürecinde bu eğitime devam etmelerini sağlayan etmenlerin neler olduğu araştırılmıştır.

Yapılan görüşmelerden elde edilen kursiyer görüşlerine göre; yetişkinlerin eğitim sürecine devamlılıklarını sağlayan etmenlerin neler olabileceği ile ilgili bazı kod, kategori ve betimlemeler Tablo 9’ da sunulmuştur.

Tablo 9: Yetişkinlerin eğitim sürecine devamlılıklarını sağlayan etmenler

Kategori	Kod	Betimleme
Ulaşım	Çocuğumun okuluna yakın olduğu için. Çok yakın evime hem de ortam iyi. Yürüme mesafesi evime Bu civarda oturuyorum Ulaşım için para harcamıyorum	“Bu civarda oturuyorum yani evime çok yakın burası ulaşım için para harcamıyorum. Bende burada almak istedim kursu. Başka bi yerden almayı hiç düşünmedim.” (M2K5)
Kişisel Gelişim Ve Psikoloji	Terapi geliyor, Moral olarak Kariyerle ilgili çok katkısı olacak. Kişisel gelişimime katkı Kendime zaman ayırıyorum. Zihinsel anlamda rahatlıyorum. Kafamızı dağıtıyoruz Zihinsel faaliyetler yapıyoruz Düşünme tarzım, bakış açım farklılaşıyor. Öğrenme kabiliyetim artıyorum. Psikolojik olarak rahatladım. El becerim arttı. Üretme becerim arttı. Boş zamanlarımı değerlendiriyorum. Hobi edinmek için	“Bu kurs sayesinde boş zamanlarımı değerlendiriyorum. Çıkıp buraya gelmek bana terapi geliyor. Kendim için bir şeyler yapmak bana iyi geliyor. Azimliyim, uğraşıyorum, emek harcıyorum. Kendimi geliştiriyorum. Okumaya da devam etmek isterdim.”(M2K4)
Öğretmen Rolü	Hocamızdan kaynaklı Hocamı seviyorum o yüzden buradan almak istedim. Geçen yılda kursu aynı hocadan aldım Öğretmenimi çok sevdiğim için Hocalarımızdan çok memnunum Hocamız çok iyi olduğu için Hoca burada açtığı için	“Öğretmenimi çok sevdiğim için burada kursa geliyorum.”(M10K35)
Sertifika ve İş Bulma	Sertifikalar iş bulmama yardımcı olacak. Sertifikanın illa bir yerde faydası olur Usta öğreticilik yapmak istiyorum. Arıcılık yapmayı da düşünüyorum Kendime hobi dükkanı açabilirim. Memur olduğumda işimi kolaylaştıracak. İşle ilgili bana katkı sağlayacak. Alan değişikliğinde yardımcı olacak. Fabrikalarda iş bulup dikiş dikebilirim. Meslek edinmek istiyorum Yönetim alanında katkı Öğrendiklerimi ticarete dönebilirim	“Aşçılık kursu mesela, İş kur destekli ve bu yüzden maddi olarak destek sağlıyor. Kurslardan aldığım sertifikalar iş bulmama yardımcı olacak. Finansman destek olursa arkadaşlarla beraber iş yeri açmaya çalışıyoruz. Ayrıca bilgi öğrenmek iyi bir şey benim için. Burada faydalı şeyler öğreniyorum.” (M3K7)
Sosyal Çevre	Çevrem, arkadaşlarım arttı. Sosyal çevre edindim. Güzel ortam kurdum. Sosyalleşmek için Güzel vakit geçirmek	“Öncelikle sosyal alanda birçok arkadaşım oldu. Moral olarak, psikolojik anlamda çok iyi geliyor. Birçoğumuzun bir sürü sorunu var burada bir şeylerle uğraşmak bize unutturuyor, kafamızı dağıtıyoruz.” (M5K16)
Kurs Süresi ve Saatleri	Kurs saatleri bana uyuyordu Çünkü kendi okulumuzda veriliyor kurs Okul çıkışı alıyoruz okulumuzda Burası her açıdan çok rahat İstedğin zaman gelip, istediğin zaman gitme imkanın var	“Burada imkanlar çok iyi. Hem de dediğim gibi ücretsiz. Kursta sadece bayanlar var bu da bizim için rahat oluyor. Kursun süreside çok uzun değil.” (M10K18)

Tablo 9' un devamı;

Kategori	Kod	Betimleme
Maddi Kazanç Sağlama	Ürettiklerimi hediye ediyorum. Kızlarıma çeyiz yapıyorum Aileme ve kendime kıyafetler Bir şeyler ürettiyorum. Aile bütçesine destek olurum. Tasarlayarak para kazanabilirim Sipariş alıp, yapıp sattım İşkur destekli, maddi olarak destek sağlıyor Kursu bitirince ücret alacağım Maddi alanda katkı sağlıyor Meslek alanında katkı sağlıyor. Diktiğim ürünleri satıyorum	“Aslında bu öğrendiklerimi ticarete dökebilirim. İsteyenlerde oluyor. Sipariş alıp, yapıp sattığım oldu. Maddi katkı sağlayabilirim. Gerçi ben genelde kendime yapıyorum ama ilerde yapıp satabilirim.”(M7K23)
Öğrenme	Kalıp kullanarak kesip dikmeyi öğrendim. Dikiş dikmeyi öğrendik. Yönetmeliği öğreniyorum. Bilgi öğrenmek Farklı bilgiler öğrendim ve yenilendim. Bilmediğim şeyler öğrendim. Bilgisayar üzerine daha çok bilgi sahibi olacağım. Öğrendiklerim bana psiko-motor destek sağlayacak Müzik alanında katkı sağlar. Eğitim alanında katkı sağlayacak Öğrendiklerimi iş hayatımda ve öğretmenlik yaparken kullanacağım.	“Sürekli yeni birşeyler öğrenme arzum arttı. Burada farklı bilgiler öğrendim ve yenilendim. Öğrendiklerimi iş yeri açtığımda kullanacağım. Ayrıca öğrenmenin zararı olmaz.” (M3K8)
Güvenli	Güvenli bir yer Devlet denetiminde olan bir yer. Daha güvenli ve geçerli Devlet güvencesinde diye. Başka bir yerden alınan sertifika geçerli olmayabilir Burası güvenli bir yer, bilinen bir kurum.	“Burayı tercih ettim çünkü HEM leri devlet güvencesinde, devlet denetiminde olan bir yer. Yarın başka bir yerden alınan sertifika geçerli olmayabilir ama buradan alınan bir sertifikanın geçerli olmama durumu yok yani daha güvenli ve geçerli. Hem de halk eğitim merkezi evime çok yakın o yüzden burayı tercih ettim. Yani ücretsiz olması benim için tercih etme sebebi değil ben sadece garanti olsun diye devlet güvencesinde diye buradan alıyorum kursu.”(M2E1)
Ücretsiz	Bu kursun imkanları başka bir yerde yok Kurs ücretsiz olduğu için Bu kursta maddi destek var Devlet masrafları karşılıyor. Kullandığımız kumaşı ipi hep devlet karşılıyor. Yol parasını devlet karşılıyor Hem bu kurs maddi olarak da kazançlı Aileye destek olmak HEM'lerinin bizden bir beklentisi yok Kursa katılanlara destekleme veriliyor.	“Evet alabilirdim ama böyle rahat gidemezdim başka yere. Ben buradan eğitim almayı tercih ettim çünkü eğitim burada ücretsiz hemde devlet masrafları karşılıyor bu kursta. Kullandığımız kumaşı ipi hep devlet karşılıyor. Hatta yol parasında devlet karşılıyor. Masraf olmayınca bizim içinde çok iyi oluyor.”(M5K14)

Tablo 9 incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim sürecine devamlılıklarını sağlayan etmenler araştırıldığında; kişisel gelişim ve psikoloji, sertifika ve iş bulma, maddi kazanç sağlama, öğrenme, sosyal çevre, öğretmen rolü, ulaşım, kurs süresi ve saatleri, ücretsiz ve güvenli olması kategorilerine ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin kurslara devamlarını sağlayan etmenler araştırıldığında; kursiyerlerin kişisel gelişimleri ve psikolojileri için kurslara devam ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili kursiyerlerin ifadeleri şu şekildedir; *“Kişisel gelişimime katkı sağlayacağını düşünüyorum. Bilgisayar üzerine daha çok bilgi sahibi olacağım. Memur olduğumda bu öğrendiklerim işimi kolaylaştıracak (M4K11).”*, *“Zihinsel faaliyetler yapıyoruz, zihnimi açık tutuyorum. Düşünme tarzım, bakış açım farklılaşıyor. Öğrenme kabiliyetim artıyorum. Kendimi daha üretken, işe yarar hissediyorum (M6K20).”* Kursiyerlerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere, kursiyerlerin kişisel ve psikolojik gelişimleri için kurslara devam ettikleri belirlenmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kurslara katılan yetişkinlerin, bu eğitimlere devam etmelerinin bir diğer nedeni ise kursiyerlere kurs sonunda belge verilecek olmasıdır. Yani yetişkinlerin birçoğu alacakları bu belge ile kendilerine iş imkanı sağlamayı düşünmektedirler. Kimisi bu belgeyi çalıştığı yerde kullanacak, kimisi ise bu belge ile kendisine yeni bir iş yeri açacaktır. Bu konuyla ilgili kursiyerlerle yapılan görüşmelerden elde edilen ifadeler şöyledir; *“Bu kurs sayesinde bir iş bulacağım ve yeni şeyler öğreniyorum. Bunlar benim için faydalı olacak (M3K6).”*, *“Yönetim alanında katkı sağlar. İş bulmada yardımcı olacak bu kurs. Arkadaşım var muhasebe bölümünde bu sertifikayı alıp yanına gideceğim zaman yardımcı olacağını söyledi. Hem de burada hastane açılıyor bu sertifika sayesinde orada da iş bulabilirim. Yani bu sertifika sayesinde buralarda iş bulacağım (M6K21).”*, *“Öğrendiklerimi iş yeri açtığımda kullanacağım (M3K8).”*, *“Kurslardan aldığım sertifikalar iş bulmada yardımcı olacak. Finansman destek olursa arkadaşlarla beraber iş yeri açmaya çalışıyoruz (M3K7)”*, *“Meslek alanında katkı sağlıyor. Maddi alanda katkı sağlıyor. Manevi olarak da kendimi iyi hissediyorum. Burada öğrendiklerim sayesinde ileride kendime küçük bir yer açıp ürettiklerimi satarım. Aile bütçesine destek olurum. Meslek edinmek istiyorum (M5K15).”* Kursiyerlerin ifadeleri incelendiğinde kurs sonunda kursiyerlere sertifika verilmesinin ve bu sertifika ile kursiyerlerin iş imkanı sağlayacak olmalarının kurslara devamlılığı sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Kursiyerlerin bazıları ise aldıkları sertifikalar ile iş imkanı sağlayamamaları da en azından öğrendikleri bilgilerle kendileri ve çevrelerindeki için bir şeyler üretmek, ürettiklerini satarak aile bütçelerine katkı sağlamayı hedefledikleri için kurslara devam ettiklerini belirtmişlerdir. Kursiyerler yapılan görüşmeler sonucu “maddi kazanç sağlama” kategorisine ulaşılmıştır. Bununla ilgili kursiyer ifadesi şu şekildedir; *“Kursu tamamlayınca birçok şey öğrenicem buda aslında maddi yönden fayda demek çünkü kendi kıyafetlerimi, ailemin kıyafetlerini dikebileceğim. Burada çok uygun fiyatlara kıyafetler diktik. Dışarda 70 TL olan kıyafeti ben burada 10 TL ye diktim yani bunlar aslında hep aileme destek olmak demek. Aile bütçesine katkıda bulunuyorum böylelikle. Bundan sonra kendim dikeceğim birçok ihtiyacımı (M4K9).”* , *“Ürettiklerimi hediye ediyorum arkadaşlarıma. Arkadaşlarım çok mutlu oluyorlar, bende çok mutlu oluyorum (M2K5).”*

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin, eğitim sürecine devamlarını sağlayan etmenler incelendiğinde; “öğrenme” kategorisi ve “öğretmen faktörü” kategorilerine ulaşılmıştır. Öğrenmenin kolaylaştırıcısı ve rehberi olan öğretmenler; yetişkinin öğrenmesi, yetişkinin motivasyonu ve yetişkinin kursa devamlılığı konusunda önemli bir etkidir. Bununla ilgili kursiyerlerin ifadeleri şu şekildedir; *“Kursta alanımla ilgili yönetmeliği öğreniyorum. Yani işlerin resmiyette nasıl olacağını öğreniyorum (M2E1).”* , *“Ayrıca bilgi öğrenmek iyi bir şey benim için. Burada faydalı şeyler öğreniyorum (M3K7).”* , *“Muhasebe alanında öğrendiklerimi iş hayatımda ve öğretmenlik yaparken kullanacağım (M8K25)”* , *“Öğretmenimiz de çok yönlü bir kişi olduğu için bize her konuda yardımcı oluyor, sadece kursla ilgili değil. Öğretmenimizi çok sevdiğim için kursa geliyorum. Yani bence öğretmen çok önemli bir etkidir. Şahsen ben öğretmeni sevmesem kursa gelmezdim (M10K35).”* Kursiyerlerin ifadeleri incelendiğinde, kursiyerlerin kursta yeni bilgiler öğreniyor olmaları ve öğrenme sürecinde öğretmenleri tarafından desteklenmeleri kursiyerlerin kursa devamlarını sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerindeki dikiş-nakış gibi hobi kurslarına genelde emekli ya da çalışmayan kadın kursiyerlerin katılımlarının fazla olduğu görülmektedir. Kursiyerlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre kursiyerlerin kurslara

katılmalarının ve devam etmelerinin bir nedeni de arkadaş çevresidir. Kursiyerlerin birçoğu arkadaşı ile beraber kursa katılmaktadır. Bazı kursiyerler ise kursa; yeni arkadaş bulmak için yani sosyal çevre edinmek için kurslara katılmaktadır. Kursiyerlerin ifadeleri incelendiğinde; *“Bir sürü yeni arkadaş edindim, güzel ortam kurdum (M10K3).”*, *“Burası benim evime çok yakın Arkadaş çevremde buraya kursa geliyor. O yüzden bende buradan alıyorum (M6K19).”*, *“Ben sosyalleşmek için arkadaş ortamı güzel olduğu için kursa geliyorum yani maksadım güzel vakit geçirmek (M10K35).”* kursiyerlerin kursa arkadaş ortamı ve sosyal çevre edinmek amacıyla katıldıkları belirlenmiştir. Kursiyerlerin katıldıkları kursta aradıkları sosyal çevre varsa ve burada yeni arkadaşlar edinirlerse kursa devamlarının artacağı belirlenmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin bu kursları Halk Eğitim Merkezlerinde almalarının motivasyonlarının devamlılıklarına olan katkısı sorulduğunda ise “kurs saatleri ve süresi”, “ulaşım”, “güvenli olması” ve “ücretsiz olması” kategorilerine ulaşılmıştır. Yani kursiyerler devlet bünyesindeki güvenilir bir kurumdan, ücretsiz eğitim almalarının motivasyonlarını sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinin kursiyerlerin evlerine yakın olması ve Halk Eğitim Merkezlerine ulaşımın kolay sağlanması da kursiyerlerin motivasyonlarının devamını sağlamaktadır. Bununla ilgili kursiyer görüşleri incelendiğinde; *“Bu civarda oturuyorum yani evime çok yakın burası ulaşım için para harcamıyorum (M2K5).”*, *“Halk eğitimde bu kursun açıldığını duydum. Burası bana çok yakın olduğu için ve kurs ücretsiz olduğu için buradan almayı tercih ettim (M3K7).”*, *“Burası her açıdan çok rahat. İstedığın zaman gelip, istediğin zaman gitme imkanın var. Birde burada arkadaşlarım oldu. O yüzden buradan alıyorum kursu (M9K32).”* kurs süresi ve saatleri konusunda kursiyerlere esnek davranılmasının, kursiyerin kursa devamlılığını etkilediği belirtilmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerindeki eğitimlere katılan yetişkinlerin kurs sayesinde kişisel gelişim ve psikolojik destek sağlamaları, sertifika edinerek iş bulacak olmaları, kursta maddi kazanç sağlamaları, öğrenmeye devam etmeleri, kurs sayesinde sosyal çevre edinmeleri eğitim sürecine devam etmelerini sağlamaktadır. Ayrıca kurs öğretmenlerinin rollerini yerine getiriyor olması, kurs yerine ulaşımın kolay olması,

kurs süresi ve saatlerinin kendilerine uygun olması, kursun ücretsiz ve güvenli bir yerde olması gibi etmenler de kursiyerlerin eğitim sürecine devamlarını sağlamaktadır.

4.6.KURSIYERLERİN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ YAŞANTILARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Araştırmanın altıncı alt sorusu “Eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusudur. Bu soru ile Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşlerinin neler olduğu araştırılmıştır.

Yapılan görüşmelerden elde edilen kursiyer görüşlerine göre; yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşlerinden elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan kod, kategori ve bazı betimlemeler Tablo 10’ da sunulmuştur.

Tablo 10: Yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri

Kategori	Kod	Betimleme
Öğretmen	Hocamızdan çok memnunum. Eğitimcinin rolü çok önemli Hocamız çok güzel ders anlatıyor. Eğitimcinin, bizim yetişkin bireyler olduğumuzun farkında olması gerekiyor. Hocalarımız çok güler yüzlü pozitif	“Gayet güzel. Geldiğime hiç pişman olmadım. Hocamızda çok iyi, bize çok yardımcı oluyor. Ortam çok güzel, arkadaşlarımızla iyi vakit geçiriyoruz. Hem de burada sergi için ürünler hazırlıyoruz bu da bize gurur veriyor. İsteğimiz artıyor.” (M5K16)
İsteklilik	İsteğim, hevesim vardı ve arttı. Topluma karışmaya istekliyim. Öğrendikçe istekliliğim arttı. Gurur veriyor. Heveslendim. Potansiyelimiz yüksek. Kendimize olan itimadımız arttı. Bilmediğim ve unuttuğum bilgileri öğreniyor olmak istekliliğimi arttırdı.	“Kendimi burada iyi hissediyorum, mutlu hissediyorum buda istekliliğimi arttırıyor.” (M2K4)
Sosyal Ortam	Arkadaş ortamının güzel olması Sosyalleşiyoruz Hepimiz çok iyi anlaşıyoruz. Hocamız bizimle çok ilgileniyor. Burada çok güzel vakit geçiriyoruz. Ortamımız eğlenceli, çok güzel Dolu dolu bir ortam Çok memnunum burada olmaktan. Boş vaktimi güzel değerlendirmek Burada güzel arkadaşlıklar edindim Birde bu işi yapan bir sürü arkadaşla tanıştık Yeni bir çevre edinmiş oldum. İnsanlarla iletişim kurmak istiyorum. İnsanlarla kaynaşmak bana iyi geliyor. Arkadaşlara yardım ediyorum. Zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum.	“Burada çok güzel etkinlikler yapıyoruz. Hocamız çok iyi, çıkardığımız işler çok güzel yani ortamın iyi olması kursu olan istekliliğimi arttırıyor. Bundan önce başka bir kursa katılmışım ve ortamımız çok kötüydü O yüzden kursu bırakmışım.” (M1K2)

Tablo 10' un devamı;

Kategori	Kod	Betimleme
Olumlu duygular	Kendime olan özgüvenim arttı. Kendimi çok mutlu, huzurlu hissediyorum. Muhteşem hissediyorum. Öğreniyor olmak iyi hissettiriyor. Mutluluk verici. Çok pozitifim. Öğrenmeye hevesliyim. Keyifli hissediyorum. Üretmek bana iyi hissettiriyor. Kendimi verimli hissettiriyor. Bir şeyler üretmek beni mutlu ediyor. Yeni şeyler öğrenmek güzel bir duygu. Kendimi rahatlamış hissediyorum. Enerjik hissediyorum. Ürünleri ilgi duyarak ortaya çıkarmak Bir şeyler öğrendiğimi hissettim. Huzurlu hissediyorum, öğrenmek güzel	“Burada yönetmelikle ilgili de bilgi veriyorlar. Bir şeyler öğreniyoruz sürekli özgüvenimiz arttı, kendimize olan itimadımız arttı. Burada farklı kişilerde birlikte olmak da tecrübe aktarımını sağlıyor, birçok şey öğreniyoruz birbirimizden bazı yanlış bildiklerim olduğunu fark ettim onları düzeltiyorum, yeni şeyler öğreniyorum. Bunlar hep isteğimi artırıyor.” (M2E1)
Psikolojik Fayda	Psikolojik destek. Terapi gibi. Burada rahatsızlığımı bile unutuyorum. Kendimi yeniledim. Mutluluk verici. Her sabah buraya gelmek beni mutlu ediyor. Severek yaptığımız bir iş. Zevkle geliyoruz. Burada kafa dağıtıyorum. Uyanıyor beyin, idrakın gelişiyor. Kendimi geliştirmek istediğim için.	“Kendime gayet süper hissediyorum. Bana Psikolojik destek oluyor, buraya gelince kafam dağılıyor yani terapi gibi geliyor bana ve güzel işler ortaya çıkardıkça mutlu oluyorum.” (M1K2)
Öğrenme	Bilgi paylaşımı yapıyoruz. Faydalı bilgiler öğreniyoruz. Uygulamaya yönelik ve teorik bilgiler İnce detayları öğreniyoruz. Kitap üstünden öğrenmek daha iyi Bilğim vardı geliştirmek, üstüne yeni bilgiler koymak istedim. Ofis programlarında kendimi geliştirmek Kursta asıl işi öğreniyorum Bilmediğim, unuttuğum birçok bilgi Değişik işler öğrendim burada. Değişik motifler öğreniyoruz. Çok güzel etkinlikler Farklı şeyler dikmeye öğreniyoruz. Meslek öğreniyoruz. Tecrübe aktarımını sağlıyor.	“Kursa karşı istekliliğim arttı. Burada değişik motifler öğreniyoruz, farklı şeyler dikmeye öğreniyoruz. Birbirimizin tecrübelerinden faydalıyoruz. Bu yaşta bir şeyler öğrenmek bizi mutlu ediyor. Ben yeni bir şey öğrenince ve onu yapabince çıkıp ortada oynuyorum.” (M1K1)
Ürün	El becerimi geliştirdim. Etkileyici ürünler. Ortaya yeni bir ürün koymak Sergi için ürünler hazırlıyoruz. Dikip satıyorum ürünleri. Ürettiklerimizi ticarete dökmek Ortaya çıkan ürünlerin güzelliği Güzel çalışmalar yapıyoruz.	“Bir şeyler üretiyoruz sürekli burada buda kendimi verimli hissettiriyor. Yani bir şeyler üretmek beni mutlu ediyor.” (M2K5)
Olumsuzluklar	Sınıflar çok dar Makinaların sayısı çok az Çalıştığım için bazen zorlanıyorum. Ulaşım sıkıntı olunca Hoca bize sormadan değiştirdi Kursa başlamak için 15 ay önce başvuru yaptık ama kurs daha yeni başladı. Tek sıkıntı kursun akşam olması Kursun geç saatte bitmesi	“Sınıflar çok dar, makinaların sayısı çok az sıra gelmiyor bazen bize bunlar azaltıyor motivasyonumu. Biz burada 25 kişiyiz sıkışıyoruz. Başka sıkıntı yok. Hepimiz çok iyi anlaşıyoruz.” (M5K13)

Tablo 10 incelendiğinde Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşlerine bakıldığında; isteklilik, olumlu duygular, ürün, sosyal ortam, öğrenme, psikolojik fayda, öğretmen, olumsuzluklar kategorilerine ulaşılmıştır.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri sorulduğunda kursiyerlerin birçoğu isteklerinin kurs sürecinde arttığını, kursta etkinlikleri yaparken ve bir şeyler üretirken kendilerini verimli hissettiklerini belirtmişlerdir. Kursiyerlerin kurs sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri şöyledir; *“Kendimi burada iyi hissediyorum, mutlu hissediyorum buda istekliliğimi artırıyor (M2K4).”*, *“İsteğim arttı, iyi ki kursa gelmişim diyorum. Her sabah buraya gelmek beni mutlu ediyor. Biran önce sabah olsun da kursa gideyim diyorum (M5K14).”*, *“Olumlu yönde etkilendi isteğim. Uygulamaya yönelik ve teorik yeni bilgiler öğrendim. Verimli bir kurs olduğunu düşünüyorum, faydalı bilgiler öğreniyoruz(M12E9).”*

Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara katılan kursiyerlerin kurs süresince bir arada buldukları sosyal ortamın da yaşantılarına ilişkin görüşlerini etkilediği belirlenmiştir. Bununla ilgili kursiyerler ifadelerinde *“Burada güzel bir ortamımız var buda bana iyi hissettiriyor (M2K4).”*, *“Kursa başlayınca isteğim daha da arttı. Hocamızdan çok memnunum Arkadaşlarımla geldiğim için ortamımızda çok güzel hem de burada sosyalleşiyoruz. Çok güzel vakit geçiriyoruz burada (M2K5).”* Kurs ortamının kendilerine iyi hissettirdiklerini ve burada güzel vakit geçirdiklerini belirtmiştir. Başka bir kursiyer ise ifadesinde; *“Arkadaşlarla burada ortamımız çok güzel. Bu da bizi motive ediyor. Sosyalleşmek isteğim de olumlu etki yarattı. Yeni bir şeyler öğrenmek mutluluk verici (M3K6).”* diyerek kurs ortamının motivasyon için önemli olduğundan bahsetmiştir.

Kursiyerlerin kurs sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri incelendiğinde elde edilen bir diğer kategori ise “öğretmen” kategorisidir. Kursiyerler kurs süresince kurs öğretmenleri ile aynı ortamda bulunmakta ve sürekli iletişim kurmaktadır. Haliyle öğretmenlerin davranış ve tutumları kursiyerlerin yaşantılarını, kursa karşı isteklerini

etkilemektedir. Bununla ilgili bir kursiyer ifadesinde; “*Önceden katıldığım bir kursta eğitim veren hocamız devamsızlık konusunda çok sıkıştırdığı için kursa gitmeme gibi bir şansım yoktu yani örgün eğitim gibi devam etmemizi istiyorlardı. Bu da beni çok sıkıyordu ve kursa devam etmek istemedim. Ama buradaki hocamız bize biraz tolerans gösteriyor devam konusunda. Bir de çok sıkıştırmıyor. Acil işimiz olduğunda bizi idare ediyor. Bize gösterdiği bu esneklikler de kursa devam etmemi sağlıyor. Yani eğitimcinin rolü çok önemli, eğitimcinin bizim yetişkin bireyler olduğumuzun farkında olması gerekiyor. Dediğim gibi daha önce kurslara gitmeme kararı almıştım fakat bu hocamız ön yargılarımı yıktı (M1K2).*” diyerek öğretmenin eğitim sürecinde kursiyerlerin yaşantılarını etkilediğini açıkça ortaya koymuştur.

Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezlerindeki eğitimlere katılma nedenleri araştırıldığında ise çeşitli nedenlere ulaşılmıştır. Bu nedenler arasında öğrenme, boş zaman değerlendirme ve psikolojik fayda sağlama da vardır. Kursiyerlerin “öğrenme”, “boş zaman değerlendirme” ve “psikolojik fayda sağlama” gibi kursa geliş amaçları, kursiyerlerin kurs sürecindeki yaşantılarını da etkilemektedir. Kursiyerlerin kurs sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri sorulduğunda kursiyerler ifadelerinde; “*Yeni bir şeyler öğrenmek neler yapabileceğimi görmek kendimi iyi hissettiriyor (M3K8).*”, “*Tabi ki değil. Uyanıyor beyin, idrakın gelişiyor. Ben okumayı bile düşündüm. Yeni şeyler öğrendikçe beyin gelişiyor, her konuda algı açılıyor. Eve gidip yığılıp kalmıyorum, geliştigimi hissediyorum. Boş oturmuyorum kendimi geliştiriyorum (M9K30).*” diye belirtmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin olumsuz bir durumla karşılaşp karşılaşmadıkları sorulduğunda ise, kursiyerlerin çoğu bazen istenmeyen durumlar olabildiğini fakat genellikle kurslardan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili kursiyer görüşleri şu şekildedir; “*Sınıflar çok dar, makinaların sayısı çok az sıra gelmiyor bazen bize bunlar azaltıyor motivasyonumu. Biz burada 25 kişiyiz sıkışıyoruz. Başka sıkıntı yok (M5K13).*”, “*Bazen karşımda ki kişi beni anlamıyor. Görüşlerimiz farklı oluyor ben istiyorum ki tecrübemden yaralansınlar. Ama bazen karşımdaki sen yaşlısın bilemezsin diyor o zaman çok kızıyorum (M6K20).*”, “*İsteğimi olumsuz etkileyen bir şeyler olmadı. 9 yıldır kurslara katılıyorum ne hocadan ne de ortamdan bir sıkıntı*

yaşamadım (M1K3).” , “Herhangi bir sorun yaşamadım. Kursta her zaman severek geliyorum (M3K7).”

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri incelendiğinde kursiyerlerin birçoğunun isteklerinin arttığı ve kursla ilgili olumlu duygularının olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kursiyerlerin, kursta sürekli yeni bilgiler öğrenmeleri, ürünler ortaya çıkarmaları, sosyal bir ortam edinmeleri, kurs sayesinde psikolojik fayda sağlamaları ve öğretmenleri tarafından desteklenmelerinin yaşantılarına ilişkin görüşlerini etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca nadir de olsa kursta yaşanan olumsuzluklar da yine kursiyerlerin yaşantılarına ilişkin görüşlerini etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

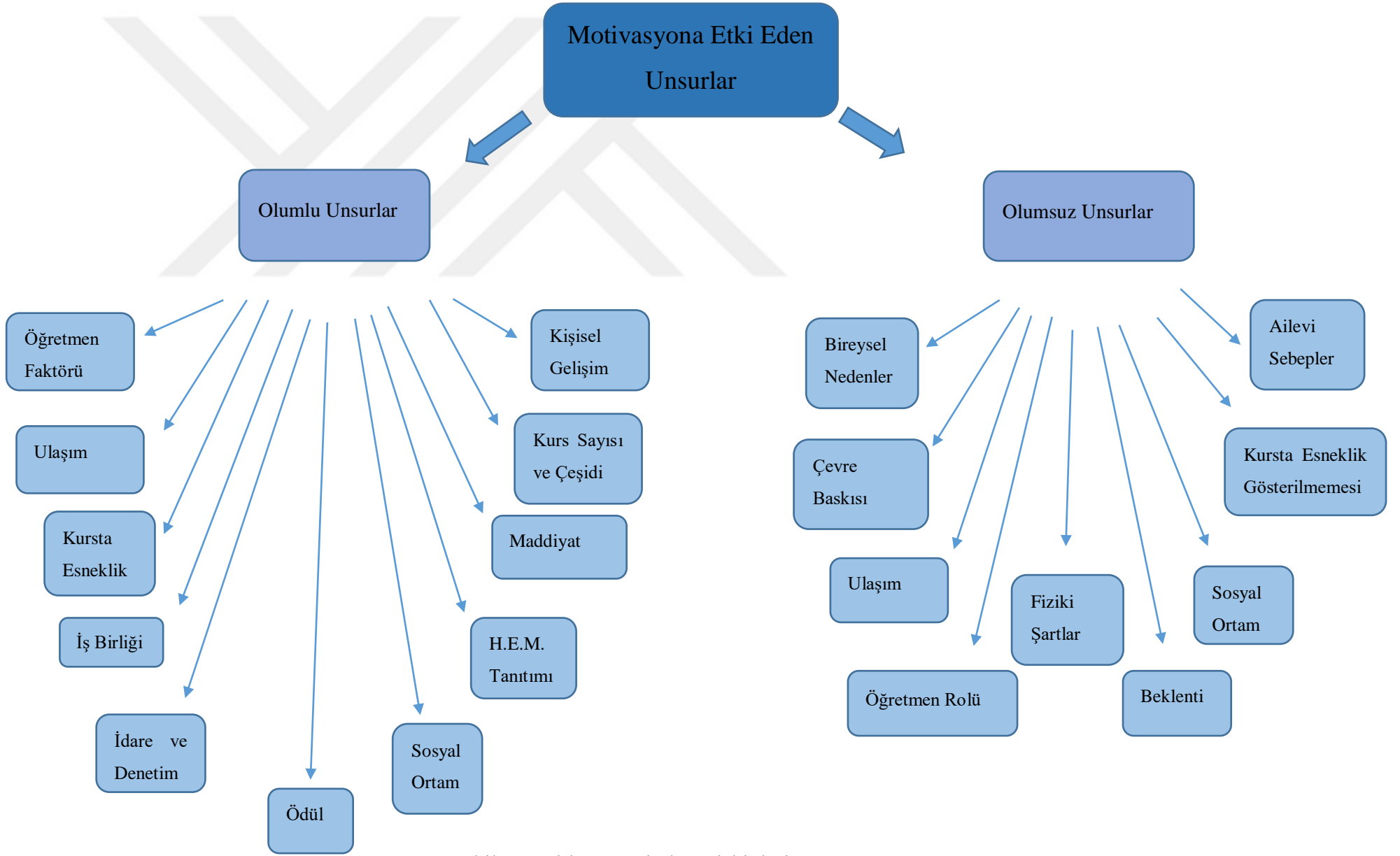
SONUÇLAR

Araştırmada Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin meslek edinmek, yeni bilgiler öğrenmek, sertifika almak, sosyalleşmek, boş zamanlarını değerlendirmek, maddi destek sağlamak, kişisel ve mesleki gelişim sağlamak, psikolojik olarak rahatlamak gibi nedenlerden dolayı bu eğitimleri tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarının alan yazında yapılan diğer çalışmaları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Örneğin bazı çalışmalarda kursiyerlerin kursları tercih etme nedenleri olarak; kursiyerlerin kursları sosyalleşme ortamı olarak gördükleri, ürün yapma yoluyla hem maddi kazanç sağlama hem de zamanı daha etkin kullanmayı amaçladıkları belirtilmiştir. Ayrıca kadın kursiyerlerin ev ortamından uzaklaşmak ve yalnızlıktan kurtulmak ve istemeleri, arkadaşlarının destekleri, yapılan ürünleri beğenmeleri, öğrenmeye merak duymaları, kurs ortamının sıcak ve samimi olması gibi nedenlerde, kursiyerlerin bu eğitimleri tercih etmelerinin nedenleri arasında olduğu belirtilmiştir (Ayhan, 1990; Ünal vd 2016; Karabacak, 2011; Ulusoy ve Akpınar, 2018). Tezcan (2012), halk eğitim kursları ile ilgili yaptığı araştırmada kadın yetişkin öğrenenlerin katıldığı beceri kurslarının sosyalleşme, günlük yaşamın rutinliğinden uzaklaşma, hoş vakit geçirme, bir şeyler öğrenme gibi nedenlerden dolayı tercih edildiği bulgusuna ulaşmıştır. Yapılan bazı araştırmalarda da (Ünal vd 2016; Yancar, 2004) yetişkin bireylerin kursları ruhsal sıkıntıdan kurtulma, stresten kurtulma, daha sağlıklı olma amacıyla da tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada yetişkinlerin kursları tercih etme nedenlerinden bir diğeri ise yetişkinlerin öğrenme isteğidir. Yani yetişkinler yeni bilgiler öğrenmek için kurslara katılmaktadır. şahoğlu (2010) ve Yancar (2014) yaptıkları çalışmalarda, Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara katılan bireylerin, kursları tercih etmelerindeki en önemli nedenlerden birinin “yeni bilgiler öğrenmek” olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre ise, yetişkinler sertifika almak ve meslek edinmek için kursları tercih etmektedir. Ayrıca yetişkinlerin bu kurslara katılarak eğitim almak istemelerinin bir nedeni de kursiyerlerin kişisel ve mesleki gelişim isteğidir. Yapılan araştırmalarda (Ağın, 1985; Coşkun, 2012; Ulusoy ve Akpınar, 2018), yetişkin bireylerin Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara katılma nedenlerini günlük yaşamlarında değişiklik yapma istemeleri ve “bireysel özelliklerini geliştirmek istemeleri” olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Yapılan başka bir çalışmada (Ayhan, 1990; Ünal vd 2016) Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslar ile bireylerin öğrenme ihtiyaçlarını karşıladığı gibi aynı zamanda bir meslek sahibi olmayan ya da kendi kendine yetemeyen ev hanımlarının bu ihtiyaçlarına cevap vermekte ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmelerine olanak sağladığını belirtmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurlar “olumlu unsurlar” ve “olumsuz unsurlar” olmak üzere 2 alt kategoride incelenmiştir. Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonlarına etki eden unsurlara ilişkin kodlar, bu kodlardan elde edilen kategori ve alt kategoriler şekil 2’ de sunulmuştur.

Şekil 2: Eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurlar

Yetişkinlerin motivasyonuna etki eden olumlu unsurlar alt kategorisine ait kategoriler incelendiğinde; kurs ortamının ve retmenlerinin samimi olması, kurs binasına ulaşımın kolay olması, katıldıkları kursun kişisel gelişimlerine katkı sağlaması, kursta süresi ve saatlerinde esneklik olması, etkinlik sonucunda somut ürünler ortaya koymaları, üretmenin her açıdan rolünün gereklerini yerine getirmesi, kursta verilen maddi-manevi ödüller, yapılan etkinliklerin kendilerine maddi fayda sağlaması, kurs saatlerinin ve kurs süresinin iyi ayarlanmış olması, kursların idare ve denetiminin yapıyor olması, kursiyerlerin başarma istekleri, Halk Eğitim Merkezlerinin diğer eğitim kurumları ile iş birliği içinde olması gibi etkenlere ulaşılmıştır.

Ulusoy ve Akpınar (2018) tarafından yapılan “Hayat boyu öğrenme programlarına katılan yetişkinlerin kurslara ilişkin görüşlerinin incelenmesi” adlı araştırmada yetişkinlerin kursa katılırken motivasyon unsurlarına ilişkin görüşleri incelenmiş ve kişisel gelişim, bireyselleşme, uygunluk, sosyal destek, ekonomik, yetişkinlerin boş zamanı değerlendirme isteği, yeni şeyler öğrenme isteği, arkadaş ortamı ve yeni insanlarla tanışma isteği, kursun yararlı olduğunu düşünmeleri ve saatlerinin uygun olmasının motivasyonu olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda; kursta kursiyerlere esneklik gösterilmemesi, kursiyerlerle ilgili bireysel nedenler, kursla ilgili maddi sorunlar, ailevi sebepler, ulaşım sıkıntılarının olması, kurs retmeninin rolünü yerine getirmemesi, kursiyerin kursta aradığını bulamaması, kurs ortamın samimi olmaması, evre baskısı, kurs süresi ve saatlerinin uzun olması unsurlarının ise kursiyerlerin motivasyonunu olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre Halk Eğitim Merkezlerinin birçoğunun kendi binasının olmaması, olan binaların da yetersiz olması ve kurslarda kullanılacak materyallerin eksik olması Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin bu eğitimler sürecinde motivasyonlarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bina donanımı ve fiziksel yetersizliklere ilişkin benzer araştırma sonuçlarına rastlamak mümkündür (Ayhan, 1990; Dolanbay, 2014; Selçuk, 2017; Lala ve Yazar, 2018).

Yapılan diğer araştırmalara göre, eğitim ihtiyaacı olan bireylere diğer kamu kuruluşlarının kullanmadıkları sağlıksız yerler tahsis edilmekte ve bu durum yetişkinleri olumsuz etkilemektedir. Materyaller değişen teknolojiye ayak uyduramamakta ve bütçe yetersizliğinden dolayı yenilenememektedir. Mesleki kurslarda kursun devam etmesi için gereken malzemelerin bakanlık tarafından gönderilmediği gibi yerel imkânlarla da temin edilemediği dolayısıyla yapılan halk eğitim kurslarının amacına tam ulaşamadığı, açılan kursların aynı alanlara yönelik olduğunu, derslikler için ayrılan alanın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (Dolanbay, 2014; Selçuk, 2017; Yazar, 2018). Ata (2016) yaptığı bir araştırmada ulaşımın g olmasının, kurs saatlerinin kursiyerlere uymamasının ve kursiyerlerin kişisel nedenlerinin kursiyerlerin motivasyonlarını olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Araştırmada yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak, kursiyerlerin kurslara devamını sağlamaya yönelik öneriler elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre; kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezlerine evlerinin uzak olması hem motivasyonlarını azaltmakta hem de kursa devamsızlık yapmalarına neden olmaktadır. Bununla ilgili Halk Eğitim Merkezlerinin, kursiyerlerin kurslara geliş gidişleri için maddi destek ya da servis imkanı geliştirmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

Başka bir çalışmada ise (Ulusoy ve Akpınar, 2018), yetişkinlerin kursa katılırken motivasyon unsurlarına ilişkin görüşleri incelenmiş ve kursiyerlerin küçük çocuklarını bırakacakları bir yerin olmaması, ailelerinin ve çevresindekilerin kursiyere destek vermemesi, olumsuz kurs ortamı ve kurstakilerle anlaşamama ve öğretmenin kursiyeri desteklememesi gibi etkenlerin ise kursiyerlerin motivasyonlarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kursiyerlerin eğitim sürecinde motivasyonunun devamlılığını sağlamaya ve arttırmaya yönelik önerilerden elde edilen kod ve kategoriler şekil 3' te sunulmuştur.

Şekil 3: Kursiyerlerin eğitim sürecinde motivasyonlarının devamlılığını sağlayan ve arttıran unsurlar

Araştırmada alan yazındaki diğer çalışmalardan farklı olarak, kursiyerlerin motivasyonlarının devamlılığını sağlamaya ve arttırmaya yönelik öneriler elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre; kursiyerlerin buldukları ortamda ve etkinliği yaparken kendilerini iyi hissetmelerine önem verilmesi, kursiyerlerle kurs dışı etkinlikler düzenlenmesi, kursta yapılan etkinliklerin kursiyerlerin işine yarayacak türden seçilmesi, kursiyerin kurs sonunda maddi kazanç elde edebilecekleri imkanların sağlanması ve kursiyere kur için maddi destek sağlanması, Halk Eğitim Merkezlerinin fiziki şartlarının iyileştirilmesi ve tanıtımlarının arttırılmasına yönelik öneriler getirilmiştir. Ayrıca alan yazında diğer araştırmalardan farklı olarak ortaya çıkan bir diğer sonuç çocuğu olan kursiyerler için getirilen önerilerdir. Araştırmada çocuğu olan kursiyerler için Halk Eğitim Merkezi bünyesinde kreşler açılması önerilmiştir.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında yetişkinlerin eğitim sürecinde motivasyonlarının devamlılığını sağlayan ve arttıran unsurlar arasında “öğretmen

rolü”, “kursiyere değer verme”, “maddi destek” kategorileri vardır. Öğretmenin sınıf içindeki tutumlarının kursiyerlerin motivasyonlarını ve kursa devamlarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Özengi (2017) tarafından yapılan araştırmada, alanlarında uzman öğretmenlerin derslere öğrencileri aktif olarak kattığını ve kursiyerlerin kurslarda öğrenilen bilgilerin beklenti ve ihtiyacını karşıladığını, kurslarda yetenek ve becerilerinin geliştiğini ve bu durumun da kursların amacına ulaşmasını sağladığını, kursiyerlerin kurstan memnun olmalarına neden olduğunu belirtmiştir.

Araştırma sonucunda ulaşılan “kurs dışı etkinlik” ve “sınıf ortamı” kategorileri yetişkinlerin eğitim sürecinde motivasyonlarının devamını sağlayan ve arttıran etkenler arasındadır. Yapılan başka bir araştırmada (Ünal vd 2016), kursiyerlerin kurs dışında sosyal aktivitelerde bulduklarını doğa gezileri, piknikler düzenlediklerini ve kendi yaş gruplarının da içinde bulunduğu yaşlılar yurdunu ziyaret ederek oradaki ileri yaştaki yetişkinlerinde sosyalleşmelerini sağlamaya çalıştıklarını belirtmiştir. Kadın kursiyerlerin halk eğitim kurslarına gelerek hem kendilerinin hem de çevrelerinin sosyalleşmesini sağladıkları, toplumsal yaşama aktif olarak katıldıkları belirtmişlerdir.

Yetişkinlerin eğitim sürecinde motivasyonlarının devamlılığını sağlayan ve arttıran unsurlar arasında ulaşılan diğer kategoriler ise “Halk Eğitim Merkezlerinin tanıtımı ve iyileştirilmesi” ve “Kurs süresi ve çeşitliliği” dir. Ay ve Şahan’ın (2018) araştırmasında kursiyerlerin kurslara katılımlarının az olmasının nedeni olarak ulaştığı bulgular şöyledir; kursların tanıtımlarının yeterli olmadığı, ulaşım sorunu, kursların kursiyerlere maddi destek sağlamaması, kursa katılmak isteyen anne babaların kurs saatlerinde çocuklarını bırakacakları birilerinin olmaması ve kurs saatlerinin kendilerine uymamasıdır.

Kursiyerlerin motivasyonlarının devamını sağlayan ve arttıran etmenler incelendiğinde “kurs dışı etkinlik” kategorisine ulaşılmıştır. Yani kursiyerlerin kurs içinde ya da dışında yaptıkları gezi, piknik, seminer gibi sosyal etkinliklerin, kursiyerlerin motivasyonlarının devamını sağladığı ve motivasyonlarını arttırdığı ortaya çıkmıştır. Yapılan bir araştırmada (Ulutak vd 2017), kursiyerlerin büyük bir

çoğunluğunun; kurs faaliyetleri dışında gezi, konferans... sosyal ve kültürel faaliyetlere daha çok yer verilmesi konusunda olumlu görüş bildirdiği belirtilmiştir. Ayrıca araştırmacılar kursiyerlerin kurstan memnuniyet durumlarını araştırdıklarında ise kurs mekânlarının fiziki şartlarından genel olarak memnun olduklarını, öğreticilerin derslerde teknolojiyi etkin olarak kullanmadığı ve araç-gerecin yetersizliği nedeniyle az da olsa bir memnuniyetsizlik olduğunu belirtmişlerdir. Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinleri eğitim almaya motive eden etmenler incelendiğinde; yetişkinlerin boş zaman değerlendirmeleri, yeni bilgiler öğrenmeleri, sertifika almaları, kurs sonunda meslek edinecek olmaları, kurs ortamı sayesinde psikolojik rahatlama sağlamaları, maddi kazanç elde etmeleri, sosyalleşmeleri, aileleri ve öğretmenleri tarafından desteklenmeleri gibi etkenlere ulaşılmıştır.

Kursiyerlerin kursa katılmalarını, kursu tamamlamalarını ve motivasyonlarını etkileyen etmenlere bakıldığında “aile desteği” kategorisine ulaşılmıştır. Yapılan bir araştırmada (Sayılan, Balta ve Şahin, 2002), kadınların eğitime ulaşmasını aile ve yakın çevresi gibi etkenler şekilde etkilemektedir. Sayılan, Yıldız ve Baykal’ın (2015), yaptıkları çalışmada kurslara düzenli devam eden ve başarılı olan kursiyerlerin en önemli desteği ailelerinden aldıklarını ve yine arkadaş ve sosyal çevre desteğinin de önemli olduğu belirtmişlerdir. Ayrıca kursiyerlerin kursa katılma, devam etme ve kursu bırakma davranışlarını, içinde buldukları toplumsal koşulların etkilediğini, kadın kursiyerlerin ev işi ve çocuk bakımı gibi aile sorumluluklarının olduğunu, kadınlara toplumsal desteğin azlığının ve maddi yetersizliklerin etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırmada kursiyerleri motive eden etmenlerden biride kursiyerlerin kurs sonunda meslek edinecek olmalarıdır. Bu çalışmayla paralellik gösteren başka bir çalışmada (Tatar, 2009), kadınların büyük bir kısmı ve erkeklerin de yarısı mesleki beceri kazandıracak ve gelirlerinin artmasına katkı sağlayacak kurslara katılmak istemektedirler.

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin kurslara devam etmelerini sağlayan nedenlere bakıldığında; kursiyerlerin kişisel gelişim sağlamaları, maddi

kazanç sağlayacak olmaları, sürekli yeni bilgiler öğrenmeleri, boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmeleri, sosyal çevre edinmeleri, kurs sonunda sertifika alacak olmaları, kurs sonunda iş bulacak olmaları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kursun Halk Eğitim Merkezlerinde olması, Halk Eğitim Merkezlerine ulaşımın kolay olması, Halk Eğitim Merkezlerinin devlet güvencesinde yani güvenli bir yer olması, buradaki kursların ücretsiz olması, kurs öğretmenlerinin rollerini yerine getiriyor olmaları, kurs sürelerinin kendilerine göre ayarlanması da kursiyerlerin kurslara devam etmelerini sağlayan nedenlerdir. Yapılan bir araştırmada (Ulutak vd 2017), kursun kursiyerlerin evlerine yakın olmasının, eğitimlerin ücretsiz veriliyor olmasının ve Halk Eğitim Merkezlerinin resmi bir kurum olmasından dolayı kursiyere güven vermesinin kurslara katılımı arttırdığını ve kursiyerlerin devamlarını olumlu etkilediğini belirtmişlerdir.

Lowe, yetişkinlerin eğitim faaliyetlerine katılmama nedenlerini 3 grupta toplamıştır. Bunlar; kişisel nedenler, ev hayatı ile ilgili nedenler ve dış faktörlerdir (Lowe, 1985: 46). Burada bireyin kendisinden kaynaklanan faktörler kişisel faktör iken hava şartlarının kötü olması, bir işte çalışma durumu, ulaşım güçlüğü gibi nedenler dış faktörler olarak gösterilmektedir. Bu nedenle kurslara katılımın azalmasını önlemek için yapılacak en önemli şey kursların saatleri ve günleri yetişkinlerin yaşamına göre daha esnek olarak planlanmalı ve gerektiğinde küçük değişiklikler yapılabilmelidir. Böylece herkesin katılımına uygun ayarlanan eğitim etkinliklerine katılım artar (Kılıç, 2012: 170).

Yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşlerinin neler olabileceği ile ilgili elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan kod ve kategoriler şekil 4' te sunulmuştur.

Şekil 4: Yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarına ilişkin görüşleri

Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin, eğitim sürecinde yaşantısına ilişkin görüşleri incelendiğinde; çoğunun isteğinin arttığı, kursla ilgili duygularının olumlu olduğu, öğretmenin kendilerine iyi geldiği ve kendilerini verimli hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yetişkinlerin katıldıkları kurs sayesinde sosyal bir ortam oluşturmalarının, buradaki arkadaş ortamının ve yeni bilgiler öğrenmelerinin kursiyerlere psikolojik fayda sağladığı ortaya çıkmıştır. Zaman zaman ise karşılaştıkları olumsuzlukların, yetişkinlerin motivasyonlarını olumsuz etkilediği ve kursa devam etmemelerine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ata (2016), yaptığı bir çalışmada kursiyerlerin katıldıkları kursların kişisel yaşamlarına katkılarını araştırdığında; mutluluk, üretken olma hissi ve hayata renk katma ifadelerine ulaşmıştır. Ayrıca katılımcıların yeni şeyler öğrenme zevkini yaşadıklarını ve bunun yanında zamanlarını daha verimli geçirmekten memnun olduklarını belirtmiştir. Yanar (2011) yaptığı araştırmada takı tasarımı kurslarına gelen hanımların, boş zamanlarını değerlendirmek, yeni bir şeyler öğrenip bunları evlerinde de uygulamak ve boş zamanlarında kurslara katılarak stresten uzaklaşp, kendilerine vakit ayırmak istediklerini belirtmiştir.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde yetişkinlerin eğitim sürecindeki yaşantılarını etkileyen unsurlardan biri de öğretmen faktörüdür. Yapılan araştırmalarda (Sayılan vd 2015; Dolanbay, 2014) öğretmenlerin yetişkin öğrenmesi ve öğretim yöntemleri konusunda öğrenme ihtiyacı içinde olduklarını, usta öğreticilerin çoğunun pedagoji bilgilerinin olmadığını ve bu durumunda çeşitli zekâ ve duygusal yapıya sahip kursiyerler ile problemler yaşanmasına yol açabileceğini belirtmiştir. Öğretmenlerin mutlaka yetişkin eğitimi konusunda hizmet öncesi, hizmet içi eğitimden geçirilmelerinin önemini vurgulamışlardır.

ÖNERİLER

Halk Eğitimi Merkezleri, yetişkin eğitime yönelik faaliyetlerini sürdürmektedir. Yapılan araştırmada Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerin motivasyonuna etki eden unsurlar incelenmiş ve elde edilen bulgulara göre, uygulayıcılara ve araştırmacılara yön göstermesi amacıyla iki başlık altında önerilerde bulunulmuştur.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Araştırmada elde edilen bulgulara göre yetişkinlerin birçoğunun sertifika almak ve bu sertifika ile iş bulmak için kurslara katıldıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda kursiyerlerin kurs sonunda iş imkanı sağlayabilecekleri kursların sayısı ve çeşidi arttırılabilir. Bununla birlikte meslek edindirme kurslarına verilen önem arttırılarak katılımcıların kurs sonunda öğrendikleri ile maddi kazanç sağlamaları desteklenebilir. Kursiyerlere kurs sonunda iş bulmaları açısından destek sağlanması için, Halk Eğitim Merkezlerinin kamu ve özel kuruluşlarla işbirliği içinde bulunmaları önerilebilir.
2. Halk Eğitim Merkezlerinde açılan kurslar birçok alanda çeşitlilik göstermektedir. Halk Eğitim Merkezi öğretmen ve yöneticileri, yapılan

görüşmelerde yöresel ve kültürel kurslara katılımların fazla olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yöresel gereksinimlerin belirlediği kurs çeşitlerinin giderilmesi için açılan kurslara katılan kursiyerlerin motivasyonlarının da arttığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Halk Eğitim Merkezlerinin kurs programları bölgelere ya da yörelere göre değişen ihtiyaçları karşılayacak biçimde düzenlenmeli ve yeni ihtiyaçlara uygun programlar ve farklı özelliklerdeki yetişkin grupları için uygun eğitim ortamları düzenlenmelidir. Bu bağlamda Halk Eğitim Merkezleri'nde açılacak kurslar ve yapılacak etkinlikler ihtiyaç analizleri yapılarak, bölgelere ve yörelere uygun olacak şekilde ayarlanabilir.

3. Yapılan araştırmada birçok Halk Eğitim Merkezinin fiziksel olanaklarının, kurslarda kullanılacak araç-gereç ve materyallerin yetersiz olduğu saptanmıştır. Ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinin binasının fiziksel olarak yetersiz olması ve bazı Halk Eğitim Merkezlerinin ayrı binalarının olmamasının da motivasyonu olumsuz etkilediği saptanmıştır. Dolayısıyla Halk Eğitimi Merkezlerinin fiziksel koşullarının gözden geçirilerek iyileştirilmesi ve Halk Eğitim Merkezlerine gerekli materyal desteğinin sağlanması önerilebilir.
4. Halk Eğitim Merkezlerin eğitim veren öğretmenin donanımı, yetişkin bireye olan yaklaşımı ve bireyle olan iletişimi önem taşımaktadır. Nitekim yapılan araştırma sonuçları da yetişkinlerin kurslara devamlılığında öğretmen etmeninin önemini ortaya koymuştur. Bu nedenle Halk Eğitim Merkezleri eğitimcilerinin, yetişkin eğitimi ve yetişkin eğitiminde motivasyonla ilgili eğitimler almaları sağlanabilir ve kişisel ve mesleki gelişimlerinin desteklenmesi önerilebilir.
5. Kursiyerlerin kurslara katılmaları için önemli olarak gösterdikleri nedenler arasında, "yeni arkadaşlar edinme", "sosyalleşme", "çevre edinme" , "boş zaman değerlendirme" gibi biçimlerde kendini gösteren farklı ihtiyaçları vardır. Bu tür kursların çeşitliliği ve niteliği artırılabilir ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için öğretmen ve kursiyerlerin kurs dışında da bir araya gelebilecekleri gezi, sergi, çay saati, piknik, sinema, tiyatro gibi bazı sosyal

etkinlikler düzenlenerek, iletişimin artması sağlanabilir ve bu etkinlikler, kurum tarafından düzenli şekilde programlanabilir.

6. Yapılan araştırma da kursiyerlerin kursa devam etmemelerinin nedenleri olarak; bireylerin kurs saatlerinde işte çalışma, okula gitme gibi başka işlerinin olması ve kurs yerine ulaşımın zor olması belirlenmiştir. Kursiyerlerin, kurslara devamlarının sağlanması için kurs gün ve saatleri düzenlenirken kursiyerlere uygun saat ve günlere kurslar koyulabilir ve ulaşım sorununun ortadan kaldırılması adına kursiyerlere, kursa ulaşım için maddi destek imkanı ya da servis imkanı sağlanabilir.
7. Halk Eğitim Merkezlerinde kurslara katılan kadın kursiyerlerin, motivasyonları ve kursa devamları araştırıldığında birçoğunun küçük çocuğu olduğu ve çocuklarını kurs saatlerinde bırakabilecekleri bir yer olmadığı için kursa düzenli devam edemediklerini ve hatta bu durumun kursiyer motivasyonunu olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Çok azında da olsa, bazı Halk Eğitim Merkezlerinin bünyesinde kursiyerlerin çocuklarını bırakabilecekleri kreş vardır ve kursiyerler rahatça kurslara katılabilmektedirler. Kursiyerlerin motive olmaları ve kursa düzenli devam etmeleri için, kurum olarak ihtiyaç hissedilen Halk Eğitim Merkezlerinin bünyesinde kreşler açılabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırmada, kursiyerlerin kurslara düzenli devam etmedikleri, kurslarda kursiyerlerin devamsızlık yaptıkları ortaya çıkmıştır. Kurslarda devamsızlığa neden olan sorunları araştıran çalışmalar yapılabilir.
2. Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin motivasyonlarını etkileyen unsurlar araştırıldığında öğretmenin rolünün önemli bir etken olduğu ortaya çıkmıştır. Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan yetişkinlerle, öğretmen rolünün nasıl olması gerektiği üzerine daha ayrıntılı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

- Açıkgöz, K.Ü. (2005). Etkili öğrenme ve öğretme (6.baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Alkan, C. ve Hacıoğlu, F. (1996). Öğretmenlik Uygulamaları, Ankara: Alkım Yayınları.
- Altunışık, R. , Coşkun, R. , Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Ataman, Göksel (2009). İşletme yönetimi temel kavramlar ve yeni yaklaşımlar. İstanbul: Türkmen Kitapevi.
- Ayhan, S. (2009). Yetişkin eğitimi; Paulo Freire: yaşamı, eğitim felsefesi ve uygulaması üzerine. (Ed.: A. Yıldız- M. Uysal). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Ayhan, S., Sayılan, F.(Ed.) ve Yıldız, A.(Ed.). (2005). Dünden bugüne yaşam boyu öğrenme: *yaşam boyu öğrenme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Balcı, A. (2011). Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Baltaş, A. (2002). Ekip çalışması ve liderlik. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bentley, Trevor. (Çev: Yıldırım, O.) (2000). Takımınızın Yeteneklerini Geliştirmede İnsanları Motive Etme. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Beverley, A., & Worsley, A. (2007). *Learning and teaching in social work practice*. New York: Palgrave Macmillan.
- Böke, K. (2011). “Örnekleme”. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (3. bs.): Ed. K. Böke. İstanbul: Alfa.
- Bülbül, S. (1991). Halk eğitimine giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Champoux, J.E. (2010). Organizational Behavior Integrating Individuals, Groups, and Organizations. New York: Routledge.
- Creswell, J.W. (2003). Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. Thousand Oaks: Sage publications.
- Creswell, J. W. (2010). Projeto de pesquisa métodos qualitativo, quantitativo e misto: In Projeto de pesquisa métodos qualitativo, quantitativo e misto. New York: Artmed.

- Cüceloğlu, D. (2005). İnsan ve davranışı - Psikolojinin temel kavramları (14. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2015). İnsan insana. *İstanbul: Remzi Kitabevi* (51.baskı).
- Çelik, V. (2003). Sınıf yönetimi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çepni, S. (2007). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Trabzon: Celepler Yayın.
- Darkenwald, G. G. ve Merriam, S. B. (1982). Adult education: Foundations of practice. New York: Harper & Row.
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (2005). The Sage handbook of qualitative research. Thousand Oaks: Sage Publications
- Duman, A. (2000). Yetişkinler eğitimi, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Duman, A. (2007). Yetişkinler Eğitimi, Ankara: Ütopya Yayınevi (2. Baskı).
- Duman, T. (1991). Türkiye’de ortaöğretime öğretmen yetiştirme (Tarihi gelişimi). İstanbul: Milli eğitim Basımevi.
- Edwards, R. ve Usher, R. (2008). Atroubled space of possibilities: lifelong learning and the postmodern. P. Sutherland and J. Crowther (eds.), Lifelong learning: concept and contexts içinde (ss. 58-67). London: Routledge.
- Ekiz, D.(2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, İ., (2012). Pozitivist metodoloji ve ötesi, Ankara: Erk Yayınları.
- Ertürk, S. (2013). Eğitimde “program” geliştirme (6. baskı). Ankara: Edge Akademi Yayınları.
- Geray, C. (2002). *Halk eğitimi*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Guba, E. G. ve Lincoln, Y. S. (1989). Fourth generation evaluation. Newbury Park: Sage.
- Güneş, F. (2000). Okuma-yazma öğretimi ve beyin teknolojisi. Ankara: Ocak Yayınları.
- Houle, C. O. (1961). The inquiring mind. Madison, WI: University of Wisconsin Press.

- Kaya, Z. (2001). Eğitimin Psikolojik Temelleri,(Ed. Özcan Demirel ve Zeki Kaya), Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kılıç, E. (1981). *Halk eğitiminde kuram ve uygulama*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Knowles, M. (1996). Yetişkin öğrenenler, göz ardı edilen bir kesim (Çev. Serap Ayhan). Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Knox, A. B. (1974). *Helping adults learn*. San Francisco: Jossey-Bass publishers.
- Koçel, T. (2005), İşletme Yöneticiliği. Beta Yayınları, İstanbul. (9. Baskı)
- Kurt, İ. (2000). *Yetişkin eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kümbetoğlu, B. (2008). Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lowe, J. (1985). Dünyada yetişkin eğitime toplu bakış (Çev. Turhan Oğuz). Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu.
- MEB. (2007). Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı Türkiye hayat boyu öğrenme taslak strateji belgesi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı yayını.
- Merriam S.B. (2013). Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber (S Turan Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- OECD. (2005). How well do schools contribute to lifelong learning?. *Education Policy Analysis 2004 Edition*, Chapter 3, Paris: OECD Publishing.
- Okçabol, R. (2006). *Halk eğitimi:(yetişkin eğitimi)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Onur, B. (2011). *Gelişim psikolojisi (yetişkinlik-yaşlılık-ölüm)*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Öncü, H. (2004). “Motivasyon”. Sınıf yönetimi: Ed Leyla Küçükahmet. Sınıf yönetimi. Ankara: Nobel Yayınevi, 170-179.
- Patton, M.Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*, Newbury Park, CA: Sage publications.
- Punch, K. F. (2013). *Introduction to social research: quantitative and qualitative approaches*. London: Sage.
- Siegel, L., ve Lane, I. M. (1982). *Personel ve örgütsel psikoloji*. McGraw-Hill / Irwin.

Smith, J., Flowers, P. ve Larkin, M. (2009). Interpretative phoneomological analysis: theory, method and research. Thousand Oaks: Sage.

Van Manen, M. (1990). Researching lived experiences. *State University of New York Press: Albany*.

Woolfolk Anita H. (2015). Eğitim psikolojisi. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, M. (1996). Yaygın Eğitim ve Halk Eğitim Merkezlerindeki Uygulamaları. Ankara: MEB, Çıracılık ve Yaygın Eğitim Gn. Md.

Yıldırım, M. (2009). Hayat boyu öğrenme kapsamında yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezleri. Gazi Kitabevi.

Yıldız, A., ve Uysal, M. (2009). Yetişkin eğitimi. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

2.Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Abell, M. (2000). Soldiers as Distance Learners: What Army Trainers need to Know, Futures Training Division, US Army Headquarters Training and Doctrine Command, Fort Monroe, Virginia, USA.

Acat, B. M. ve Demiral, S. (2002). “Türkiye’de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları Ve Sorunları”. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi dergisi*, 8(3): 312-329.

Acun, H. (2015). Halk Eğitim Merkezi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Beklentileri Ve Memnuniyet Düzeyleri (Kastamonu İli Örneği). Yüksek lisans tezi, T.C. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Afzal, H., Ali, İ., Aslam Khan, M. ve Hamid, K. (2010). “A Study Of University Students’ Motivation And Its Relationship With Their Academic Performance”. *International journal of business and management*, 5(4): 80-88.

Ağın, A. (1985). Yetişkinlerin Örgün Meslekî Eğitimi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Akay, C. ve Ültanır, E. (2010). “Andragojik Temellere Dayalı Kolaylaştırılmış Okuma-Yazma Eğitimi (KOYE) Sürecine Yönelik KOYE Eğiticilerinin Görüşleri.” *Mersin Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 6(2), 75-88.
- Akbaş, O. ve Özdemir, S.M. (2002). “Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme”. *Millî eğitim dergisi*, 155(156), 112-126.
- Akbaşlı, S. ve Durnalı, M. (2017). “Halk Eğitim Merkezlerinde Çalışan İşgörenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Anahtar Yeterlik Algıları”. *OPUS uluslararası toplum araştırmaları dergisi*, 7(13): 726-741.
- Akın, M. (2011). Kız Teknik Eğitim-Öğretiminde Bir Örnek: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü (1958-2002). Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoglu, S. (2003). “Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma”. *Hacettepe Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 24(24): 1-10.
- Akkuş, N. (2008). Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerinin Göstergesi Olarak 2006 Pısa Sonuçlarının Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, M. (2008). Hayat Boyu Öğrenme ve Kariyer Rehberliği İlkelerinin İstihdam Edilebilirliğe Etkileri: Otel İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksoy, M. (2013). Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni. *Bilig*, (64), 23-48.
- Aktan, C. C. (2007). “Yüksek öğretimde değişim: global trendler ve yeni paradigmlar”. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 39-48.
- Ali, S.A.(2016). The Sources Of Motivation And Academic Motivation Levels In Sakarya Middle Schools. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ali, Z., Tatlah, I. A. ve Saeed, M. (2011). “Motivation And Students Behavior: A Tertiary Level Study”. *International journal of psychology and counselling*, 3(2): 29-32.
- Alper, Z.(2004).”Yetişkin eğitiminde motivasyon ve kolaylaştırma”. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 14(14), 1-7.
- Amrai, K., Motlagh, S. E., Zalani, H. A., & Parhon, H. (2011). “The relationship between academic motivation and academic achievement students”. *Procedia-social and behavioral sciences*, 15: 399-402.

- Antalyalı, Ö. L. ve Bolat, Ö. (2017). “Öğrenilmiş İhtiyaçlar Bağlamında Temel Motivasyon Kaynakları (Tmk) Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenilirlik Ve Geçerlik Analizi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, 17.1: 83-114.
- Ata, E. (2016). Yaşamboyu Öğrenme Ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı Yetişkin Eğitimi Programı Başkent Halk Eğitimi Merkezindeki Mesleki Kurslara Yetişkinlerin Katılım Örüntüleri. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayhan, S. (1988). Halk Eğitiminde Katılma: Ankara’daki Halk Eğitimi Merkezlerinde Açılan Kurslara Katılanların Demografik Özellikleri, Katılmalarını Gündüleyen Etmenler ve Programa İlişkin Görüşleri. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başer Kalkan, Ö. (1996). Women’s Participation in People’s Education Centers İn İstanbul. Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Beach, D.S. (1980). *Personnel- The Management of People at Work*. New York; Macmillan Publishing, Co. Inc., New York, 166.
- Beder, H. ve Valentine, T. (1990). “Motivational Profiles of Adult Basic Education Students”. *Adult education quarterly*, 40(2): 78-94.
- Berberoğlu, B . (2010). Yaşam boyu öğrenme ile bilgi ve iletişim teknolojilerin açısından Türkiye’nin Avrupa birliğindeki konumu. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 5 (2):113-126.
- Bilir, M. (2005). “An evaluation of education (the literacy) campaigns in terms of the adult education in Turkey”. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences*, 38(2): 103-125.
- Bozacı, H.(2012). Türk Ulusal Ajansı Tarafından Desteklenen Hayat Boyu Öğrenme Projelerinde Bilişim Teknolojileri Kullanım Durumu. Yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Butler, D.L. ve Winne, P.H. (1995). “Feedback and Self-Regulated Learning: A Theoretical Synthesis”. *Review of educational research*, 65(3): 245-281.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Canatan, Ü.(2018). Yerel Yönetim Örneğinde Hayat Boyu Öğrenme Uygulamalarının Aktif Yaşlanmanın Desteklenmesindeki Rolü. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun, A. (2012). Halk Eğitimi Merkezlerinde Açılan Kurslara Katılan Yetişkinlerin Beklentilerinin Ve Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi (Tuzla Örneği). Yüksek lisans tezi, T.C. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Coşkun, Y. D., & Demirel, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 42(42), 108-120.
- Cresson C. J. ve G. J. Dean. (2000). “ ‘Lifelong Learning and Adult Educators’ Beliefs: Implications for Theory and Practice”. *Paace journal of lifelong learning*, 9: 87-98.
- Creswell, J. W. ve Miller, D. L. (2000). “Determining Validity İn Qualitative Inquiry”. *Theory into practice*, 39(3), 124-130.
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L. ve Morales, A. (2007). “Qualitative research designs: Selection and implementation”. *The counseling psychologist*, 35(2), 236-264
- Çakıcı, Z. (2010). Mesleki Eğitim Merkezlerinde Uygulanmakta Olan Erkek Berberliği Eğitim Programının Değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakır, H.(2017).İSMEK hayat boyu öğrenme merkezi öğretmenlerinin örgüt kültürü algıları ile iş motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi(yayınlanmış yüksek lisans tezi).Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çalışkan Toyoğlu, A. (2016). Okullarda Hayat Boyu Öğrenme Kültürüne İlişkin Öğretmenlerin Algı ve Görüşleri. Yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Çankaya, Dilek (2005). “Migrant Adult’s Reasons of Non-Participation in Organized Adult Education Activities”. Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çobanoğlu, A. (1981). Halk Eğitimi Açısından Gezici Kadın Kursları. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Çoruhlu, T. Ş. , Nas, S. E. ve Çepni, S. (2008). “Fen Ve Teknoloji Öğretmenleri İçin Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Bir Hizmet İçi Eğitim Programından Yansımalar: Trabzon Örneği”. *Necatibey eğitim fakültesi elektronik fen ve matematik eğitimi dergisi*, 2(2): 1-22.

- Dede, Y. ve Yaman, S. (2008). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 2(1), 19-37.
- Delipoyraz, M.(2009).Motivasyon Unsuru Olarak Kariyer Yönetimi Ve Resmi İlköğretim Okullarında Bir Uygulama(Esenler Örneği), Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, M. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve teknoloji. 9. Uluslararası eğitim teknolojileri konferansı (IETC2009), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 696-703.
- Diker Coşkun, Y. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Doğan, A. (2008). *Halk Eğitim Merkezleri'nde Halkla İlişkiler Kapsamında Afet Bilinçlendirmesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Dolanbay, T. (2014). Hayat Boyu Öğrenme Sürecinde Halk Eğitimi Merkezlerinin Yaşadığı Yönelimsel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Yüksek lisans tezi, T.C. Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın.
- Dowling, D. , Dowling, S. , Dowling, C. , Fisser, P. , Grabowska, A. , Hezemans, M. , Kendall, M. ve diğerleri. (2004). “Lifelong Learning In The Digital Age (Focus Group Report).” *IFIP international federation for information processing*, 137, 1-49.
- Duman, A. (2004). Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencileri Örneği). Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Duman, A. (2004). Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencileri Örneği). XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Duman, A. (2005). Türkiye’de yaşam boyu öğrenme siyasalarını oluştur (a) mmanın dayanılmaz hafifliği. *F. Sayılan ve A. Yıldız (Yay. Haz.)*, “Yaşam boyu öğrenme: sempozyum bildirileri ve tartışmalar”: I. Yaşam boyu öğrenme sempozyumu, 9-10.
- Dündar, S. , Özutku, H. ve Taşpınar, F.(2007). “İçsel Ve Dışsal Motivasyon Araçlarının İş Görenlerin Motivasyonu Üzerindeki Etkisi: Ampirik Bir İnceleme”. *Ticaret ve turizm eğitim fakültesi dergisi*, 2: 105-119.

- Elüstü, K. (2007). Yetişkinlerin Eğitim İhtiyaçları ve Halk Eğitim Merkezleriyle İlgili Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri.
- Epçaçan, C. (2013). Yaşam boyu öğrenme becerilerinin ders kitaplarında yer alma düzeyine örnek bir inceleme. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11), 355-360.
- Erdem, A.R. (1997). “ İçerik kuramları ve eğitim yönetimine katkıları.” PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi 1997, 3, 68-76.
- Ersoy, A. ve Yılmaz, B. (2009).”Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye’de halk kütüphaneleri”. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23(4): 803-834.
- Ferhat, A. Y. ve Şahan, G. (2018). “Aile Eğitimi Kurslarının Yetişkin Eğitimi Bağlamında Etkililiğinin Değerlendirilmesi”. *Uşak Üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 11(1), 66-86.
- Field, J. (2001). “Lifelong education”. *International Journal of Lifelong Education*, 20(1/2), 3-15.
- Gagne, M. ve Deci, E.L. (2005), “Self-Determination Theory and Work Motivation”. *Journal of organizational behavior*, 26: 331–362.
- García, T., & Pintrich, P. R. (1995). *Assessing Students' Motivation and Learning Strategies: The Motivated Strategies for Learning Questionnaire*.
- Gökkaya, Z. (2014). Yetişkin Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım: Oyunlaştırma. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1), 71-84.
- Gömlüksiz, M. N. ve Serhatlıoğlu, B. (2004). Öğretmen Adaylarının Akademik Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri. *Türkiye sosyal araştırmalar dergisi*, 173(173): 99-128.
- Grace, A.P. (2000). “Canadian and us adult learning (1945-1970) and the cultural politics and place of lifelong learning”. *International Journal of Lifelong Education*, 19(2), 141-158.
- Güleç, İ., Çelik, S., ve Demirhan, B. (2012). “ ‘Yaşam Boyu Öğrenme Nedir?’ Kavram Ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Sakarya University journal of education*, 2(3), 34-48.
- Günüç, S., Odabaşı, H. F., ve Kuzu, A. (2012). “Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler”. *Gaziantep University journal of social sciences*, 11(2): 309-325.

- Gürşimşek, I. (2002). “Öğretmen adaylarında öğrenmeye ilişkin motivasyonel inançlar ve strateji kullanımı”. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 135-155.
- Hardré, P. L., Chen, C. H., Huang, S. H., Chiang, C. T., Jen, F. L., & Warden, L. (2006). “Factors Affecting High School Students' Academic Motivation In Taiwan”. *Asia Pacific Journal of Education*, 26(2): 189-207.
- Hitt, Michael A R. Denis Middlemist ve Robert L. Mathis (1989). *Management Concepts and Effective Practice*, San Francisco: Saint Paul West Pub. Co.
- Horuz, O. R. (2017). *Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi (Bartın İli Örneği)*. Yüksek lisans tezi, T.C. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Hoyt, D.P. ve Rhatigan, J.J. (1968). “Professional Preparation Of Junior And Senior College Student Personnel Administrators”. *Personnel and guidance journal*, 47(3): 263-270.
- İleri, S. (2017). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetlerine Katılım Düzeyleri (Karşıyaka-Bayraklı Örnekleme)*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kaplan, M. (2007). *Motivasyon Teorileri Kapsamında Uygulanan Özendirme Araçlarının İş Gören Performansına Etkisi Ve Bir Uygulama*. Yüksek lisans tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karabacak Aşır, S. (2011). *Mamak Halk Eğitimi Merkezinde Açılan Kurslara Katılan Kadınların Eğitime Katılma Ve Terk Nedenleri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karabacak Aşır, S. (2018). “The level of andragogical knowledge of the educators working with adults in Turkey”. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 537-561.
- Karaman, B. (2012). *Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında, Ülkemiz Milli Eğitim Sisteminde Yeralan Sanat Eğitimcilerinin Mesleki Gelişim Olanakları*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Karataş, A. (2003). *Yaygın Eğitimde Bilgisayar Eğitimine Devam Eden Kursiyerlerin Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karataş, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları, öğrenme yaklaşımları ve problem çözme becerilerinin akademik motivasyonu yordama gücü*. Doktora tezi, T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kavtelek, C.(2014). Hayat boyu öğrenme kurum yöneticilerinin hayat boyu öğrenmeye ilişkin algıları ve görüşleri. Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Kaya, H. E. (2015). “Türkiye’de halk eğitimi merkezleri”. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(3), 268-277.
- Keintz, B. J. (2004). *Yetişkin Öğrencilerin Niteliksel Bir Analizi*. Doktora tezi, Wyoming Üniversitesi, Laramie, Wyoming.
- Kılıç, Ç. (2012). Yetişkin Eğitimi Programlarının Planlama Süreci Açısından ‘Benim Ailem’ Kurs Programının Değerlendirilmesi. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılınç, H. H. ve Yenen, E. T. (2015). “Halk Eğitim Merkezi Kursiyerlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri.” *The journal of academic social science studies*, 35: 187-198.
- Kıran, İ. (2008). Yaşamboyu Eğitimin Sağlanmasında Halk Eğitimi Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Yüreğir Halk Eğitimi Merkezi Örneği. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kırçıl, Z. (2007). Motivasyon Unsuru Olarak Kariyer Geliştirme ve Bir Uygulama. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kıvrak, E. (2007). Avrupa Birliği Ve Türkiye’de Yaşam Boyu Öğrenme Politikaları ve İstihdam İlişkisinin Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Kirazoğlu, C. (1996). Reasons For Not Participating In Adult Education Activities. Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kirby, J.R., Knapper, C.K., Evans, C.J., Carty, A.E ve Gadula, C. (2003). “Approaches to learning at work and workplace climate.” *International Journal of Training and Development*, 7(1), 31-52.
- Kodaz, A. Y. (2010). İnegöl Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Komşu, U. C. (2015). “Halk eğitimi merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri: Mersin örneği”. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 10(1), 117-145.

- Konokman, G. Y., ve Yelken, T. Y. (2014). “Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanlarının Yaşam Boyu Öğrenme Yeterliklerine İlişkin Algıları”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-2): 267-281.
- Korkut, E., ve Akkoyunlu, B. (2008). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Bilgi Ve Bilgisayar Okuryazarlık Öz-Yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 34(34): 178-188.
- Köksal, S. (2017). Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi Ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri. *Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Kuyper, H., Van der Werf, M. P. C., & Lubbers, M. J. (2000). Motivation, meta-cognition and self-regulation as predictors of long term educational attainment. *Educational Research and Evaluation*, 6(3), 181-205.
- Lamb, R. ve Brady, E. M. (2005). “*Participation In Lifelong Learning Institutes: What Turns Members On?*”. *Educational gerontology*, 31(3): 207-224.
- LeCompte, M. D. ve Goetz, J. P. (1982). “Ethnographic data collection in evaluation research”. *Educational Evaluation And Policy Analysis*, 4(3), 387-400.
- Lin, Y. G., McKeachie, W. J., & Kim, Y. C. (2003). “College Student Intrinsic And/Or Extrinsic Motivation And Learning.” *Learning And Individual Differences*, 13(3), 251-258.
- Margueratt, D. O. (2007). Improving Learner Motivation Through Enhanced Instructional Design. Yüksek lisans tezi, Athabasca University, Athabasca- Alberta
- Masitsa, G. M. (2008). “Tracing the development of poor student motivation and performance in township secondary schools”. *Africa Education Review*, 5(1), 84-108.
- MEB. (2007). Çıraklık e Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü. Türkiye’de Yaygın Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu Bildirileri.
- MEB. (2009). Hayat boyu öğrenme strateji belgesi-Yüksek Planlama Kurulu, Ankara Milli Eğitim Bakanlığı.
- Miser, R. (2002). “Küreselleşen dünyada yetişkin eğitimi.” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35, 55-60.
- OECD. (2000). Motivating Students for Lifelong Learning. *What Works in Innovation in Education Series*, OECD, Paris.
- Oğuzkan, T. (1985). “UNESCO Dördüncü Uluslararası Yetişkin Eğitimi Konferansı izlenimleri.” *Eğitim Ve Bilim*, 10(57), 4-11.

- Oktag, F. (2003). Yaygın eğitim ve gençlik sivil toplum örgütleri. *Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi*, 32. Dönem Ab Ve Uluslararası İlişkiler Temel Eğitim Programı, Ankara.
- Okur, H. A. (1999). Yetişkin Eğitiminde Yetişkinleri Güdöleme Çalışmalarının Değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Otala, L. (1997). Implementing lifelong learning in partnership with the educational sector and the work place. *The International Information & Library Review*, 29(3-4), 455-460.
- Oxford, R. ve Shearin, J. (1994). "Language Learning Motivation: Expanding The Theoretical Framework". *The modern language journal*, 78(1): 12-28.
- Öktem, P. (2004). Sosyolojide Nitel Araştırma Geleneğinin Tarihçesi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öner, A. (2004). Hayat Boyu Eğitimin Sağlanmasıda Halk Eğitimi Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Yenişehir Halk Eğitimi Merkezi Örneği. Yüksek lisans tezi, T.C. Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Özcan, S. (2004). Yetişkinlere Yönelik Meslek Ve Beceri Kazandırma Kurslarının Kursiyerler Tarafından Değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, S., M. (2011). "Toplumsal değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: kavramsal bir çözümleme". *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Özengi, M. (2017). Halk Eğitimi Merkezlerinin Kursiyer Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Amasra Halk Eğitimi Merkezi Örneği. Yüksek lisans tezi, T.C. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Özkalp, E., & Kırel, Ç. (2000). Globalleşen örgütler ve örgütsel davranışın bu süreçteki yeri ve yeni ilgi alanları, 8. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler*, 25-7.
- Özünlü, M. (2011). Mesleki Ve Teknik Eğitimde Öğrenci Uygulama Becerilerinin Arttırılması: AB Hayat Boyu Öğrenme Programı Uygulamaları. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Özüstün Kıral, A. (2016). Yetişkin Öğrenenlerin Güdösel Yönelimleri (Karaman İli Merkez İlçe Halk Eğitimi Merkezi Kursları Örneği). Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Pak, M. D., Attepe Özden, S. ve İçağasıoğlu Çoban, A. (2018). “ ‘Ezberletmeyin, Öğretin!’: Öğrencilerin Gözünden Sosyal Hizmet Eğitiminde Etkili Eğitmenin Özellikleri”. *Journal of society & social work*, 29(2): 226-244.
- Parkinson, A.(1999). Developing the Attribute of Lifelong Learning.29th ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference, November 10 - 13,San Juan, Puerto Rico.
- Patton, M. Q. (2002). “Two decades of developments in qualitative inquiry: a personal, experiential perspective”. *Qualitative Social Work*, 1(3), 261-283.
- Peklaj, C. ve Levpušček Puklek, M. (2006). Students’ motivation and academic success in relation to the quality of individual and collaborative work during a course in educational psychology. In: *Annual ATEE Conference*. 147-161.
- Penirci, G. (2014). Yetişkin Eğitimi Kurslarının Yetişkin Eğitimi Ve Yetişkin Öğrenen İlke Ve Özelliklerine Göre İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ryan, Richard M.; Deci, Edward L.(2000). “Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions”. *Contemporary educational psychology* , 25(1): 54-67.
- Sarıçiftçi, A.Ö. (2014). Koro dersi motivasyon ölçeği geliştirilmesi ve öğrencilerin motivasyon düzeylerinin Karşılaştırılmalı olarak incelenmesi. Doktora tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Saygın, Ö. (1999). Halk Eğitimi Merkezlerinde Boş Zamanları Değerlendirme. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sayılan, F., Balta, E. ve Sahin, Ö. (2002). Ankara’nın Gecekondu Mahallelerinde Yaşayan Okumaz Yazmaz Ve İşsiz Kadınların Tespiti Araştırması. Ankara: UNDPKSSGM-KASAUM.(Yayınlanmamış araştırma raporu).
- Sayılan, F., Yıldız, A. ve Baykal, N. S. (2017). “Yetişkinlerin Temel Eğitimi Bağlamında Yetişkinler İkinci Kademe Eğitimi Programının Bütünsel Bir Değerlendirmesi”. *Ankara Üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi dergisi*, 50(2): 1-32.
- Selçuk, M. (2017). Halk Eğitimi Merkezlerinin Karşılaştığı Sorunlar. Tezsiz yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Sert, N. (2017). Sosyalleşme Amacıyla Yetişkin Eğitimi Etkinliklerine Katılım. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Spitzer, D. (1996). Motivation: The neglected factor in instructional design. *Educational Technology*, 36(3), 45-49.

- Sucuoğlu, H. (2003). İşbirlikli öğrenmenin öğrencilerin yükleme, edim ve strateji kullanımları üzerindeki etkileri ve işbirlikli öğrenme gruplarındaki etkileşim örüntüleri. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin Ç. ve Arcagök S. (2014). "Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2014(16): 394-417.
- Şahin, S. (2008). "Driving Key For Effective Learning "Motivation"." *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 6(1), 1-8.
- Şahoğlu, B. (2010). Halk Eğitim Merkezlerinde Düzenlenen Kurslara Devam Eden Yetişkinlerin Katılım Amaçları Ve Kurslara İlişkin Görüşleri. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şirin, A. (2008). *Halk Eğitim Merkezlerinin Sanat Eğitimi Bağlamında Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni (Psikolojide Araştırma ve Yöntem Tartışmaları Özel Sayısı)*, 5, 25-38.
- Taşdemirci, E. (1996). "Atatürk'ün halk eğitimi hakkında görüşleri ve Atatürk döneminde Türkiye'de halk eğitimi faaliyetleri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(7),493-500.
- Tatar, Z.(2009). Yetişkinlerin Kentleşme ve Eğitim İhtiyaçlarına İlişkin Görüşleri (Eskişehir İli Örneği). Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tekin, M. (1988). Ankara İlinde Yetişkinleri Örgün Yetişkin eğitimi Programlarına Katılmaya Güdüleyen Etmenler ve Yetişkinlerin Katılmada Karşılaştıkları Güçlükler. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekin, M. (1991). Halk eğitimi örgütlerinin özellikleri ve halk eğitimi örgütüne açık sistem yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(24),13-19.
- Tekin, M.(1991). "Dünya'da ve Türkiye'de halk eğitimi alanının temel sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 1-13.
- Tezcan, F. (2012). Halk Eğitimi Merkezi Kurslarına Katılan Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri (Muğla İli Merkez İlçe Halk Eğitimi Merkezi Kursları Örneği). *Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*

- Titmus, C.J. (1999). "Concepts and practices of education and adult education: obstacles to lifelong education and lifelong learning?". *International Journal of Lifelong Education*, 18 (5), 343-354.
- Turan, S. (2005). Öğrenen toplumlara doğru Avrupa Birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5(1), (Güz), 87-98.
- Türkoğlu, A. ve Uça, S. (2011). "Türkiye'de Halk Eğitimi: Tarihsel Gelişimi, Sorunları Ve Çözüm Önerileri". *Journal of educational sciences*, 2(2): 48-62.
- Türnüklü, A. (2000). "Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilen nitel bir araştırma tekniği: Görüşme". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- Ulusoy, K. ve Demirtaş, B. (2009). "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında İki Önemli Kültür Politikası: Halk Evleri ve Millet Mektepleri". *Gazi eğitim fakültesi dergisi*, 5(29), 1190-1208.
- Ulusoy, Y. Ö. ve Akpınar, Ş. (2018). "Hayat Boyu Öğrenme Programlarına Katılan Yetişkinlerin Kurslara İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi". *Sosyal araştırmalar ve davranış bilimleri dergisi*, 4(6): 211-231.
- Ulutak, İ. , Candemir, Ö. ve Demiray, E.(2017). "Yetişkinlere Eğitim Hizmeti Veren Beldeevlerine Devam Eden Kadın Kursiyerlerin Profili ve Aldıkları Eğitimlere Yönelik Görüş Ve Gözlemleri". *Eğitim ve öğretim araştırmaları dergisi*, 6(2): 54-67.
- Ural, O. (1995). "Halk eğitimi merkezlerinde açılan kursların amacı ve katılan yetişkin katılımcılar". *Eğitim Bilimleri Dergisi*, (7): 303-308.
- Uslu, A. (2002). *Yüzüncü Yıl Üniversitesinde Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, F., Kalçık, C. ve Satuk Musa (2016). "Halk Eğitim Kurslarının, Kadın Katılımcıların Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerine Katkısının Değerlendirilmesi". *Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(9), 905-930.
- Yalçın, E. (2002). Öğrenen Ve Öğreten Arasındaki İletişimin Yetişkin Eğitimi Süreci Açısından Değerlendirilmesi(Çankaya Halk Eğitimi Merkezi Ve 7. Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü Merkez Kursları Örneği). Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yanar, H. (2011). Afyon İli Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Dersinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yancar, M. (2014). Halk Eğitim Merkezlerinde Düzenlenen Mesleki ve Teknik Kurslara Devam Eden Yetişkinlerin Bu Kursları Tercih Etme Nedenleri Ve Kursla İlişkin

Beklentileri (Menemen Örneği). Yüksek lisans tezi, TC Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yavuz, F. (2006). Okul motivasyonunu değerlendirme ölçeği yapılandırması ve güvenilirliği. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yazar, T. (2012). Yetişkin eğitiminde hedef kitle. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7), 21-30.

Yazar, T. ve Lala, O. (2018). "Evaluation of the Problems Encountered in Public Education Centers". Eurasian journal of educational research, 76(2018): 125-146.

Yazıcı, H. (2009). "Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: Kuramsal bir bakış". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1): 33-46.

Yenilmez, K. ve Çemrek, F. (2008). "Teaching Motivation of the Students in Secondary Teacher Training Schools in Turkey." *International Journal of Environmental and Science Education*, 3(2), 82-88.

Yurdakul, C. (2016). Özerk Öğrenme ve Yaşam Boyu Öğrenme Arasındaki İlişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

3.Elektronik Kaynaklar

DPT. (2001). *VIII. 5 yıllık Kalkınma Planı Hayat boyu Öğrenme Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.2568. Erişim tarihi:15.04.2019 http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_HayatboyuEgitimiOrgunOlmayanEgitim.pdf

MEB. (2010). Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği. Resmî Gazete. Sayı: 27587. erişim tarihi:15.04.2019, http://www.hbo.gov.tr/assets/Docs/okumayazma/mevzuat/31092205_yayginegitimkurumlariyonetmeli.pdf

MEB. (2011). Milli eğitim bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname. *Resmî Gazete*, (28054), 1-15. Erişim tarihi:25.05.2019 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>

MEB. (2014). Hayat boyu öğrenme strateji belgesi ve eylem planı. Erişim tarihi:18.05.2019, <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/013.pdf>

MEB. (2019). Erişim tarihi: 27.06.2019, <https://e-yaygin.meb.gov.tr/Login.aspx>

EKLER

EK-1: ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089/605.01/20020381

23/10/2018

Konu: Araştırma İzni
(Neşe ÇANKAYA)

VALİLİK MAKAMINA

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitim Yükksek Lisans öğrencisi Neşe ÇANKAYA' nın "Yetişkin Eğitiminde Motivasyon Unsurları" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Halk Eğitim Merkezlerinde uygulama talebi, ilgili Üniversitenin 05/10/2018 tarih ve 19715 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçenin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz Halk Eğitim Merkezlerinde uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve okul müdürlüklerinin denetim ve gözetiminde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmayı yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Fehmi Rasim ÇELİK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
..../10/2018

Dr. Osman GÜNAYDIN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
20.10.2018

İbrahim TURAN
V.H.K.İ.

Körfez Mah. Ankara Karayolu Cad.No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3 KOCAELİ
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
E-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: E. SAĞLAM YAVUZ
Tel: (0262) 3005871

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6389-62a4-3a23-849f-341d kodu ile teyit edilebilir.

EK-2: ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089/605.01/20226641
Konu: Araştırma İznî
(Neşe ÇANKAYA)

25/10/2018

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi :05/10/2018 tarihli ve 19715 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimleri Enstitüsü Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimim Yüksek Lisans öğrencisi Neşe ÇANKAYA' nın "Yetişkin Eğitiminde Motivasyon Unsurları" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Halk Eğitim Merkezlerinde uygulama talebinin uygun görüldüğüne ilişkin, 23/10/2018 tarih ve 20020381 sayılı Valilik Onayı ekte gönderilmiştir. Bilgilerinize rica ederim.

Dr. Osman GÜNAYDIN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:Valilik Makam Oluru

Güvenli Elektronik İmza

Ash ile Aynıdır.

25.10.2018

İbrahim TURAN
V.H.K.İ.

Korfez Mah. Ankara Karayolu Cad. No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: E.SAĞLAM YAVUZ
Tel: (0 262) 3005871
Faks: (0262) 32115 54

Bu evrak güvenli elektronik imz ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden c30d-0391-3172-ac83-32f6 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3: ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089-605.01-E.8604208

30.04.2018

Konu: Araştırma İzni
(Neşe ÇANKAYA)

.....İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
KOCAELİ

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisi Neşe ÇANKAYA' nın “Yetişkin Eğitiminde Motivasyon Unsurları” konulu araştırma çalışmasını İlimiz Halk Eğitim Merkezlerinde uygulama talebinin uygun görüldüğüne ilişkin, 30/04/2018 tarih ve 8583361 sayılı Valilik Onayı ekte gönderilmiş olup söz konusu anket çalışmasının İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün sorumluluğunda yapılması hususunda;

Gereğini rica ederim.

İrfan Zeki ER
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek: Valilik Onayı

Dağıtım:
12 İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine

Körfez Mah. Ankara Karayolu Cad. No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: İBRAHİM TURAN V.H.K.İ.
Tel: (0262) 300 58 71
Faks: (0262) 321 15 54

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4fff-c88a-3d44-b06c-b3b9 kodu ile teyit edilebilir.

EK-4: ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089-605.01-E.8583361

30/04/2018

Konu: Araştırma İzni
(Neşe ÇANKAYA)

VALİLİK MAKAMINA

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisi Neşe ÇANKAYA' nın “Yetişkin Eğitiminde Motivasyon Unsurları” konulu araştırma çalışmasını İlimiz Halk Eğitim Merkezlerinde uygulama talebi, ilgili Üniversitenin 22/03/2018 tarih ve 5653 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçenin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz Halk Eğitim Merkezlerinde uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve okul müdürlüklerinin denetim ve gözetiminde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmayı yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Fehmi Rasim ÇELİK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
30/04/2018

Dursun BALABAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Körfez Mah. Ankara Karayolu Cad. No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: İbrahim TURAN - V.H.K.İ.
Tel: (0262) 300 58 71
Faks: (0262) 321 15 54

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a8c9-0f66-30b7-810c-ec75 kodu ile teyit edilebilir.

**EK-5 : HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN YETİŞKİNLERİN
MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLAR- YÖNETİCİ VE EĞİTİMCİ
GÖRÜŞME FORMU**

Yaş:

Tarih:

SORULAR

1)Size göre halk eğitim merkezinde eğitim almaya gelen yetişkinlerin bu eğitimi tercih etme nedenleri nelerdir?

2)Sizce eğitim sürecinde yetişkinlerin motivasyonlarına etki eden ne tür unsurlar olabilir?

-Motivasyonlarını arttıran unsurlar neler olabilir?

-Motivasyonlarını azaltan unsurlar neler olabilir?

3)Yetişkinler kurslara devamlılığı konusundaki gözlemlerinizi nelerdir?

-Bırakıyorlarsa neden bırakıyorlar?

4)Yetişkinlerin kurslara devamlılığını sağlayabilmek için ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

-Sizce yapılan bu çalışmalar kurslara devamlılığı sağlama noktasında yeterli oluyor mu?

-Sizce kursa devamlılığın sağlanması konusunda başka ne tür çalışmalar yapılabilir?

5) Size göre Halk eğitim merkezlerinin yetişkin eğitiminde motivasyonu nasıl etkilemektedir?

-Halk eğitim merkezinin sahip olduğu fiziksel özellikler ve çevresel koşullar yetişkinlerin motivasyonlarını nasıl etkiliyor?

6) Yetişkin eğitiminde motivasyonu arttırmak için neler yapılabilir?

**EK-6 : HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE EĞİTİM ALAN YETİŞKİNLERİN
MOTİVASYONUNA ETKİ EDEN UNSURLAR- KURSIYER GÖRÜŞME FORMU**

Cinsiyet:

Eğitim Durumu:

Yaş:

Çocuk sahibi olma durumu:

Meslek:

Kaç çocuğu var:

Medeni durum:

Aile ile yaşama durumu:

1.Bu eğitime başlamaya nasıl karar verdiniz?

2.Bu eğitime başlamaya karar vermenizde sizi etkileyen kişi ya da unsurlar nelerdir?

3.Bu eğitime başladıktan sonra eğitime ilişkin istekliliğiniz nasıl etkilendi?

-İsteğinizi arttıran sebepler nelerdir?(etkinliğin ilgi çekici olması, etkinliğin eğlenceli olması, etkinliği yaparken iyi hissetmek... gibi)

-Eğitim sürecinde kendinizi nasıl hissettiniz?

-İsteğinizi olumsuz etkileyen durumlar var mı?

4.Bu eğitimi tamamlamanın size hangi alanlarda katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?

5.Bu kursu başka bir yerden alabilir miydiniz?

-Buradan alma sebebiniz nedir?

ÖZGEÇMİŞ

Eğitim	Lisans: Kocaeli Üniversitesi- İlköğretim Matematik Öğretmenliği (2010-2014). Yüksek Lisans: Kocaeli Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü – Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı (2017-2019).
İş	<ul style="list-style-type: none"> • T.C Milli Eğitim Bakanlığı Karakuyu Ortaokulu - Matematik Öğretmeni (2014-2016) • T.C Milli Eğitim Bakanlığı İnönü Ortaokulu - Matematik Öğretmeni (2016-2017) • T.C Milli Eğitim Bakanlığı Yukarı Hereke Ortaokulu - Matematik Öğretmeni (2017-2019)
İletişim	E-mail: nese_gungormus@hotmail.com Telefon: 0545 746 45 75